

Kansan Nuorisonkirjasto

ERNEST CAPENDU

KAPTEENI SURCOUF

ROMAANI
NAPOLEONIN AJOILTA

SUOMALAINEN KUSTANNUS O.Y.

KANSA

KANSAN NUORISONKIRJASTO I.

KAPTEENI SURCOUF

ROMAANI NAPOLEONIN AJOILTA.

KIRJOITTANUT

ERNEST CAPENDU.

SUOMENTANUT ANNA KURIMO

HELSINGISSÄ

SUOMALAINEN KUSTANNUS-OSAKEYHTIÖ KANSAN

1907

KANSAN NUORISONKIRJASTO I.

KAPTEENI SURCOUF

ROMAANI NAPOLEONIN AJOLTA

KIRJOITAJA

ERNEST CAPENDI

SUOMENTANTU ANNA KURIMO

HELSINGISSÄ

MIKKELI

SUOMALAINEN KIRJALLISUUSSEURA

MIKKELIN SANOMAIN KIRJAPAINO 1907.

PORTSMOUTH.

Suur-Britannian satamista on Portsmouth melkein aina ollut tärkein. Siihen on ollut syynä sen erinomaisen edullinen maantieteellinen asema, sen ankkuripaikka, joka on suurimpia ja turvallisimpia Europassa, sen suunnattomat asevarastot, laivanvarustuspaikat ja tavarasuojamat, sanalla sanoen kaikki nuo ihmeteltävät laitokset ja koneet, joiden avulla voi helposti ja nopeasti rakentaa ja varustaa kokonaisen laivaston taikka tarjota sille suojaa.

Englannin sodan aikana ensimmäistä ranskalaista keisarikuntaa vastaan työskenteli näissä suunnattomissa laivaveistämöissä enemmän kuin viisituhatta miestä.

Silloin oli liikettä ja elämää sekä ankkuripaikoissa että satamissa ja veistämöissä.

Lukematon joukko laivoja kulki edestakaisin Portsmouthin edustalla.

Jo sodan alkuvuosina oli Englannin hallitus rakennuttanut erääseen järveen, joka on yhteydessä meren kanssa ja joka suurien hiekkapengermäin avulla on jaettu kolmeen osaan, ne pontonit eli siltaveneet, jotka olivat määrätty sotavankien majoituspaikoiksi ja joiden lukua yhä lisättiin niin että niitä vihdoin v. 1808 oli yhdeksän.

Nämä pontonit, jotka ankkuriköysien avulla pysivät paikoillaan, olivat keskellä liejuisia aaltoja, jotka

vyöryivät niiden molemmin puolin, niin lujarakenteisia ja liikkumattomia, kuin olisivat ne olleet kivirakennuksia.

Ollen ankkurissa rivitysten toinen toisensa kohdalla vartioitsivat ne molemmin puolin toisiaan, mutta olivat kuitenkin niin etäällä toisistaan, etteivät vangit voineet olla minkäänlaisessa yhteydessä keskenään.

Nämä kolkot veden päälle pystytetyt vankilat olivat hornan hengen liejuisesta vedestä esiin loihtimien mustien hautarakennusten kaltaisia.

Oli mahdoton ilman tuskallista ahdistusta katsella noita merivankiloita, joissa niin monta onnetonta ja syytöntä ihmistä sai kärsiä. Mutta jos tämä tunne oli voimakas päivällä, tuli se vielä voimakkaammaksi yöllä, jolloin noiden muodottomiksi tyypistettyjen laivojen peräosista loisti yksinäinen tulenvälke, tehden niiden merelle luomat varjot vielä synkemmiksi; jolloin suljetut kanuuna-aukot tukehuttivat kaikki vankien äänet, jolloin vartijasoturien kolkot varjokuvat kulkivat vasta mainitsemiemme tulenvälkkeitten ohi ja englantilaisen sotamiehen „*All is well*“ huudot kaikuivat yön syvässä hiljaisuudessa.

Sellaisen vaikutuksen tämä synkkä taulu ainakin näytti tehneen joulukuun 12 päivän illalla v. 1808 henkilöön, joka istui lahden vasemmalla rannalla lähellä Fortonin synkkää linnoitusta, jossa pidettiin vangittuina kuolemaan tuomittuja ranskalaisia. Mies katseli suurella tarkkaavaisuudella surullista näkyä, jonka tämä pitkä pontonirivi tarjosi.

Tämä mies oli varmaankin kovin syventynyt katselemiseensa, sillä hän ei ollut tuntiin muuttanut asentoansa eikä tehnyt pienintäkään liikettä.

Yö, joka levitti vaippansa seudun yli, kääri tiheään

sumupeitteeseensä senkin paikan, jonka tuntematon oli valinnut havaintoasemakseen.

Vinhan pohjoistuulen ajelemat suuret harmaat pilvet estivät kuun kalpeita säteitä tunkeutumasta maahan.

Oli niin pimeä, että vaan vaivoin saattoi erottaa lähimpänä olevat esineet.

Muuten ei tämä seikka näyttänyt olevan tuolle omituiselle miehelle vastenmielinen, päin vastoin herättävän hänessä suurta tyytyväisyyttä.

Pienellä yötähystimellä, jota vasemmalla kädellään piteli silmänsä edessä, tutki hän pontonien ja Wightin saaren puoleista taivaanrantaa tuskallisella kärsivällisyydellä ja väsymättömyydellä.

Äkkiä näkyi kaukana merellä heikko valo heijastuvan veteen.

Tämä aiheutui varmaankin pienestä ilotulitusraketista, sillä se katosi melkein silmänräpäyksessä ja joukko kipunoita laskeutui tulisateen lailla laineille.

Tämän merkin nähtyään huudahti mies iloisesti, nousi ylös ja lähti voittamattoman liikutuksen pakottamana liikkeelle.

Muutaman minuutin kuluttua loisti uusi valo samassa paikassa, missä edellinen oli sammunut.

Tätä seurasi kolmas ja neljäs aina yhtä pitkän väliajan perästä.

Näillä tulilla oli nähtävästi hyvin tärkeä merkitys kärsivälliselle havainnontekijällemme, sillä hänen nähtyään ensimmäisen puistatti kuumeentapainen väristys koko hänen olentoaan.

Kun neljäs tuli oli sammunut, pysähtyi hän ja katseli liikkumatta tähystimellään samaan suuntaan.

Neljännes tuntia kului minkään häiritsemättä taivaanrannan pimeyttä, ja kellon lyönti P. Tuomaan kirkontornista Canterburyssä ilmaisi puoliyön hetkeä.

Silloin pisti tuntematon lyhyen tähytimensä housuntaskuunsa ja päätti lähteä paikalta, missä oli ollut runsaasti puolitoista tuntia.

Hänen lähdettyään liikkeelle saattoi huomata, että hän oli suuri ja rotevarakenteinen mies.

Hänen ulkomuotonsa osoitti hänen olevan miehuutensa parhaassa iässä, ruumiiltaan terve ja jäseniltään voimakas.

Hänellä oli karkeat verkahousut ja ihokas — englantilaisen merimiehen tavallinen puku.

Päässä oli hänellä ruskea villalakki, jonka huippua koristi sininen tupsu. Lakki oli vedetty otsalle aina silmiin asti, niin että se peitti osan kasvoja.

Hänellä oli suuri punainen poskiparta ja hiljattain saamansa haavan tähden täytyi hänen pitää sidettä, jonka alle vasen silmä ja nenä melkein kokonaan peittyi.

Villalakin, poskiparran ja siteen tähden ei ollut helppo tuntea miestä, sillä kasvoista ei saattanut huomata muuta kuin hienopiirteisen leuan ja omituisen tulen joka paloi vapaana olevassa sinisessä silmässä, tuuheiden kulmakarvain varjostamassa.

Poistuttuaan paikasta, missä niin kauan oli viipynyt, pani salaperäinen mies suurella huolella uuden mallin poskeensa; sitten hän loi tutkivan katseen ympärilleen ja lähti kulkemaan Portsmouthia kohti.

Lähestyessään kaupunkia hän pysähtyi uudestaan pienen lahdelman luona jonka meri muodosti lähellä tietä.

Paikka oli aivan autio.

Päästyään varmuuteen, ettei ketään ollut ympäristössä, laskeutui hän polvilleen kosteaan maahan, taivutti päänsä niin alas kuin suinkin ja asetti suunsa veden pinnan tasalle sekä matki kaksi kertaa huuhkajan vihlovaa ääntä.

Tähän huutoon vastasi vähän ajan kuluttua toinen samanlainen, joka tuntui tulevan mereltä.

Tuntematon nousi taas ylös ja odotti.

Vaikk'ei airojen loisketta kuulunut hiljaisuudesta saattoi pimeästä pian erottaa hämärästi veneen suuntaavan kulkunsa suoraan miestä kohti, joka seisoi liikkumatta paikoillaan.

Tässä veneessä oli yksi ainoa henkilö.

Odottava ei antanut toisen tulla rantaan asti, vaan kahlasi veteen venettä vastaan sekä astui siihen.

Sitten tarttuivat molemmat miehet airoonsa, joka muistutti villi-ihmisten kanootinmelaa, ja kevyt alus oli pian ulapalla, miesten koko aikana vaihtamatta keskenään sanaakaan.

Se oli merkillinen kapine, tuo pieni vene.

Siro ja niin kevyt, että olisi voinut olla veistetty yhdestä ainoasta puunrungosta, ja niin matala, että sen olisi luullut pienimmästäkin heilahduksesta täyttyvän vedellä. Mutta se oli tavattoman nopeakulkuinen, eikä painanut enempää kuin että mies helposti saattoi kantaa sen olkapäällään.

Muuten oli silminnähtävää, että pieni lapsikin lisätynä noiden merimiesten painoon, olisi silmänräpäyksessä upottanut sen pohjaan.

Molemmat soutajat käyttivät airoaan ihmeteltävän tasaisesti ja tarkasti.

He laskivat lyhyen ja taipuisan airon niin varovasti veteen, ettei pisaraakaan räiskähtänyt ylös, eikä pienintäkään ääntä kuulunut heidän kulkiessaan suoraan niitä mutasaaria kohti, jotka sijaitsivat pontonien ankkuripaikan läheisyydessä.

Heidän ollessaan lähellä ensimmäistä saarta, kumartui se mies, jonka ulkomuodon olemme kuvailleet, seuralaisensa puoleen, joka hiljaa taivutti

päättään eteenpäin paremmin kuullakseen, mitä toinen sanoi.

„No?“ kysyi mies yksikantaan niin hiljaisella äänellä, ettei ihan lyhyenkään matkan päässä kulkevaan veneeseen olisi kuulunut hiiskahdustakaan, yhtä vähän kuin siihen olisi voinut huomata tätä pientä alusta.

„No?“

„Olen nähnyt!“ vastasi toinen yhtä hiljaa ja yhtä lyhyesti.

Syntyi jälleen vaitiolo, jonka kuluessa vene kulki ensimmäisen saaren kärjen ohi ja suuntasi sitten kulkunsa toista saarta kohti.

„Entä sinä?“ jatkoi se joka oli vastannut.

„Minä myös.“

„Tulet Gosportin ulkopuolelta.“

„Niin.“

„Minä näin neljä.“

„Minä myös.“

„Se tapahtuu siis neljän päivän kuluttua?“

„Niin.“

Miehet lakkasivat liikituksen valtaamina kokonaan soutamasta.

Heidän lyhyt keskustelunsa oli tapahtunut sujuvalla ranskankielellä.

„Mikä sinua vaivaa, veikkoni?“ kysyi toinen miehistä äkkiä, havahtuen syvistä haaveiluistaan, joihin hän näytti vaipuneen. „Et souda enää.“

„Minä ajattelin!“ vastasi toinen suloisen surumielisellä äänellä.

„Mitä?“

„Bretagnea, maatani, Marttaa ja Surcoufia.“

„Niin, mutta on vielä kärsittävä neljä päivää kurjuutta.“

„Vähät siitä! Olemmehan jo kärsineet kaksi kokonaista vuotta noilla kirotuilla pontoneilla! Mitä merkitsevät neljä päivää, kun niitä valaisee toivon aurinko? Neljän päivän kuluttua vapaus! Vapaus! Se on Bretagne, ystävät, rakkaus ja kosto.“

Nelinkertainen salama leimahti tällä hetkellä merimiesten silmistä.

„*Tonnerre de Brest!*“ mutisi toinen soutajista, se joka istui veneen perässä ja oli tullut maihin etsimään toveriaan. „Minä olen tällä haavaa kyllin rikas varustaakseni vaikkapa ryöstölaivan, josta saan kiittää palkintorahaosuuttani; no niin! künhan hyvä Jumala antaisi minun aluksi syleillä Marttaa ja sitten . . . saamme nähdä.“

„Ruvetkaamme kuitenkin jo soutamaan, sillä on aika palata tuonne alas. Toverit odottavat meitä.“

Molemmat merimiehet tarttuivat airoonsa ja kevyt vene läksi taas nopeasti kiitämään pitkin aaltoja.

Pian saavutti se toisen mutasaaren, noin tuhannen askeleen päässä ensimmäisestä.

Molemmat miehet näyttivät pari minuuttia tarkkaan etsivän jotakin; vihdoinkin he löysivät paalun, joka oli tukevasti kiinnitetty mutaan ja jonka pää vaan ulottui veden pinnan yläpuolelle.

Kokassa istuja pisti kätensä veteen ja veti sieltä köydenpätkän, johon oli sidottu suurenpuoleinen säkki.

Tämä säkki oli huolellisesti sivelty öljyllä, niin ettei sen sisään voinut tunkeutua vettä, ja se olisi varmaankin kohonnut vedenpinnalle, elleivät siihen kiinnitetyt kivet olisi vetäneet sitä alas.

Säkki otettiin veneeseen ja avattiin nopeasti, ja miehet ottivat siitä pullon rommia, kaksi pulloa öljyä, kaksi paria housuja, kaksi liiviä, ja kaksi kellertävää villaista paitaa. Jokainen vaatekappale oli merkitty

suurella T:llä ja O:lla. Sitten ottivat soutajat ylös vielä kaksi pienempää säkkiä, molemmat öljyllä tiivistettyjä, kuten ensimmäinenkin. Nämä säkit olivat tyhjä.

Lausumatta sanaakaan riisuutuivat he nopeasti.

Molemmat riisuivat valetukan, joka tähän asti oli peittänyt heidän päätään: ensimmäinen poisti tuuhean poskipartansa ja suuren siteen, toinen täysiparran, joka peitti puolet kasvoista.

Tämän tehtyään he ottivat pienet säkit, panivat niihin ne vaatteet, jotka olivat riisuneet yltään, sitoivat ne huolellisesti kiinni ja solmivat ne sitten nuoralla kaulaansa.

Irtotukat ja muut valejupun osat pantiin suurempaan säkkiin, sen jälkeen sai rommipullo pitkän ja ystävällisen suutelon kummaltakin, minkä jälkeen se taas pantiin entiseen säilytyspaikkaansa.

Toisen öljypullon sisältö tasattiin veljellisesti molempien kesken, jonka jälkeen he voitelivat sillä ruumiinsa luultavasti kestääkseen paremmin veden kylmyyttä.

Toinen öljypullo pantiin takaisin säkkiin, joka vedenpitävästi suljettuna upotettiin veteen.

Vihdoin vedettiin vedestä toisen nuoran avulla, joka samoin kuin edellinenkin oli kiinnitetty paaluun, kolme kiveä, jotka olivat paljoa suuremmat, kuin säkkeihin kiinnitettyt kivet, ja joiden paino lienee ollut tuntuva, päättäen miesten ponnistuksista heidän ottaessaan niitä vedestä.

Nuora sidottiin veneen kokassa olevaan reikään ja kivet pantiin veneeseen.

Silloin katosi vene veden alle samoin kuin säkkikin sitä ennen.

Miehet olivat ilkoman alastomina odottaneet tätä tapahtumaa, sillä molemmat hyppäsivät yht'aikaa, mutapengerhälle, johon vajosivat polvia myöten.

He loivat tutkivan katseen ympärilleen.

„Kaikki on kunnossa,“ sanoi toinen.

„Niin on,“ vastasi toinen; „englantilaiset eivät voi löytää venettä eivätkä säkkiä.“

„Hyvä. Eteenpäin siis! Sinä tulet minun peräsäni kuten ennenkin.“

Molemmat syöksyivät veteen.

Uiden yhtä varovasti kun äsken olivat soutaneet lähestyivät he pontonia, joka oli vastapäätä heidän vast'ikään jättämäänsä saarta.

Tämä pontoni oli *Brittania*.

Saavuttuaan niin lähelle, että näkivät vartijasoturin, joka käveli uloimmalla käytävällä ylihangon looringin alla, pysähtyi se joka ui ensimmäisenä.

Hän odotti kunnes englantilainen sotamies oli tullut käytävän päähän asti ja kääntyisi takaisin.

Samassa silmänräpäyksessä, kun tämä teki odotetun käännöksensä, sukelsi uimari.

Hän oli varmaankin hyvin tottunut tähän omituiseen temppuun, sillä hän ehti pontonin luo ja käytävän alle samassa hetkessä kun sotamies saapui päinvastaiselle puolelle.

Sitten kohosi hän rivakalla ponnahduksella veden pinnan yläpuolelle ja ojensi kätensä aukkoa kohti, joka oli tehty laivan seinään.

Silloin tarttui uimarin käteen toinen käsi, joka pistäytyi ulos laivasta, hän tarttui lujasti kiinni tähän pelastuskeinoon, johon nähtävästi oli luottanut, ja ponnistaen uudelleen voimiaan tunki hän aluksi päänsä ja sitten hartiansa ahtaaseen aukkoon, siten onnistuen pääsemään laivaan.

Viisi minuuttia myöhemmin oli hänen seuraajansa vuoro. Hän teki samat temput yhtä hyvällä menestyksellä.

Kaikki tämä oli toimeenpantu niin taitavasti ja rohkeasti, ettei englantilaisella sotamiehellä ollut aavistustakaan siitä, mitä oli tapahtunut.

Tuskin olivat nuo kaksi ensimmäistä henkilöä päässeet laivaan, kun kolmas, se, joka oli ojentanut kätensä toisia vastaan, kiiruhti asettamaan kaksi puukappaletta, toisen ulko- toisen sisäpuolelle seinä-aukkoon.

Sitten sanoi tämä toisiin kääntyen:

„Oletteko nähneet niitä?“

„Emme vielä,“ vastasi toinen.

„Siis . . . ei mitään uutisia?“

„Ei . . . mutta tulet ovat loistaneet.“

„Siis tapahtuu se pian?“

„Neljän päivän perästä.“

„Hiljaa, hiljaa, Gatifet, älä puhu niin äänekkäästi!“ mutisi toinen. „Oletko hullu! Etkö tiedä, ettei täällä koskaan pidä ilmaista salaisuutta, kun on pimeä. Täällä on näkymättömiä korvia oikealla ja vasemmalla — joka taholla.“

„Oh“, vastasi se, jota sanottiin Gatifetiksi, „minä en voi uskoa, että täällä olisi ainoatakaan niin halpamaista ranskalaista, joka rupeisi vakoilemaan omia maamiehiään ja myymään heitä englantilaisille.“

„Sinä unohdat, että täällä on ihmisiä, jotka ovat kuolemaisillaan nälkään!“ sanoi toinen. „Hän on oikeassa. Sitäpaitsi odottavat toverit. Tule!“

Hän pujottautui sitten ulkokäytävän kattoon tehdyn aukon kautta, joka nähtävästi johti tämän lattian läpi vankien huoneeseen.

Kaikki kolme pääsivät helposti laivan yläosaan.

II.

PONTONIT.

Ennen kun me siirrymme edemmäksi kertomuk-
sessamme, täytynee meidän lyhyesti kertoa lukijoillem-
me miten englantilaiset kohtelivat ranskalaisia sotavan-
keja siihen aikaan, jossa kertomuksemme liikkuu.

Näiden vankien joukossa oli kahdenlaisia kovan
onnen uhreja: sellaisia joita säilytettiin niin kutsutuissa
kantonmenteissa, ja sellaisia, joita pidettiin vankeina
pontoneilla.

Ensinmainittua vankeusmuotoa käytettiin korkeim-
mille upseereille; pontonit olivat vankiloita merimiehiä,
sotilaita, alaupseereja ja käskynalaisia varten.

Kantonmenteilla ymmärrettiin pieniä sisämaassa
sijaitsevia kyliä.

Ne vangit, jotka sijoitettiin näihin kyliin, vakuut-
tivat kunniasanallaan etteivät pakenisi, ja saivat sitten
vapaasti liikkua määrätyllä alueella.

Ensi silmäyksellä näytti siis ranskalaisten upseerien
asema aivan samanlaiselta, kuin korkeimpain englantil-
laisten sotavankien asema Ranskassa; ero oli kuitenkin
suuri; viimeksimainitut olivat koko joukon edullisemmassa
asemassa.

Napoleonin hallitus antoi sotavangeille oikeuden
liikkua vapaasti maassa kuuden englantil. peninkulman
laajuudella vankilapaikkansa ympärillä, he saivat mie-
lensä mukaan poistua asunnoistaan, vieläpä, jos heitä
halutti, viettää yönsäkin ulkona, kunhan vaan eivät
poistuneet heille määrättyjen rajojen ulkopuolelle.

Jos he tahtoivat saada näitä rajoja laajennetuiksi,
ei vaadittu muuta kuin yksinkertainen pyyntö ilman
kaikkia muodollisuuksia osoitettuna paikan komenta-

tajalle taikka sotilaspäällikölle, niin heidän toivomuksensa täytettiin.

Mutta Englannissa kohdeltiin aivan toisella tavalla ranskalaisia vankeja.

Majoitettuina rappeutuneisiin, kurjiin asuntoihin, joita englantilaiset vuokrasivat heille niin suunnattoman korkeasta hinnasta, että vuoden vuokra korvasi koko rakennuksen arvon, ei heidän ollut lupa poistua kodeistaan ennen kello kuutta aamulla, eikä viipyä poissa jälkeen kello kuuden illalla.

Sitäpaitsi rajoittui alue, joka oli määrätty heille kävelypaikaksi, suuriin maanteihin. Heitä oli suoraan kielletty poikkeamasta pois niiltä, he eivät saaneet kulkea metsissä eivätkä syrjäteillä.

The transport board oikeutti, vieläpä velvoittikin, jokaisen asukkaan, joka tapasi ranskalaisen rikkomassa näitä epäinhimillisiä määräyksiä vastaan, ajamaan heitä takaa kuin metsäneläimiä, hyökkäämään heidän kimpuunsa, sanalla sanoen, ottamaan heidät kiinni elävinä taikka kuolleina, keinoilla millä tahansa.

Jokaiselle englantilaiselle, joka esti taikka ilmianto pakoyrityksen, annettiin palkinnoksi yksi punta, mikä ylläpiti ja kiihoitti näiden tilapäisten poliisiapulaisten virkaintoa.

Niiden paulojen luku olikin suuri, joihin näiden määräysten sovittaminen antoi aihetta.

Talonpojat, joiden asunnot ympäröivät kantonmentteja, eivät suinkaan tyytyneet paljaaseen teitten ja metsien vartioitsemiseen, sillä luvatut palkinnot olivat muuttaneet heidän mielensä villien kaltaisiksi.

Toisinaan käyttivät he hyväkseen näiden yksinäisten kulkijain uteliaisuutta, toisinaan heidän suopeuttaan taikka vihaansa, asetellen kaikenlaisia ansoja houkutellakseen noita onnettomia määrättyjen rajojen ulko-

puolelle, ja hyökkäsivät sitten heidän kimppuunsa heinähangoilla, lapioilla ja kepakoilla.

Ranskalaiset, yllätettyinä ja vailla kaikkia puolustuskeinoja, viruivat ennen pitkää verissään.

Kurjat murhaajat ottivat silloin uhriensa ruumiit, kantoivat ne kantomentteihin, sanoivat niiden päälliköille, että olivat tavanneet vangin rikkomassa määräyksiä ja palkinto maksettiin heti, ilman minkäänlaista tutkintoa.

Me toistamme vielä, näitä hirmuisuuksia tapahtui hyvin usein.

Ranskalaiset itse tulivat näiden suurien kärsimysten tähden aivan välinpitämättömiksi hengestään ja olivat niin tottuneita näihin tapahtumiin, etteivät enää huolineet varoakaan itseään moisilta juonilta.

Liioittelematta voimmekin sanoa niiden korkeampien upseerien luvun, jotka ensimmäisien vuosien kuluessa näiden määräysten voimassa ollessa tapettiin, haavoitettiin taikka murhattiin, nousevan yli kolmen tuhannen. Lausuntomme perustuu tosiseikkoihin, jotka olemme saaneet tietoomme täysin luotettavista lähteistä.

Tila ei salli meidän kertoa kaikkia raakoja tekoja, jotka asiapaperien lahjomattomat todistajat ovat levittäneet silmäimme eteen.

Tosiasia vaan on, että ranskalaiset upseerit saivat joka tunti, joka minuutti, joka sekunti kokea yhä uusia kärsimyksiä.

Ja kuitenkin, huolimatta vanginvartijain julmuudesta, monenmoisista kärsimyksistä, lukemattomista kieltäymyksistä ja nöyryytyksistä, siveellisistä ja ruumiillisista tuskista, joita kantonmenteissa sai kestää, oli elämä niissä paljoa siedettävämpää kuin pontoneissa niiden mielestä, jotka olivat molempia kokeneet.

Ei mitään tähän asti tunnettua rankaisumuotoa voi verrata niiden ranskalaisten kärsimyksiin, joita sullottiin näihin veden päällä kelluviin vankiloihin, joiden nimi aina pysyy häpeätahrana Englannin historiassa.

Muistakoon lukija tämän: me emme tee syytöksiä; me kerromme vaan tosiasioita ja me voimme sen tehdä sitä tarkemmin, kun suurin osa niistä asiapapereista, joiden johdolla kirjoitamme tämän lyhyen kertomuksen, on peräisin ranskalaiselta upseerilta, joka on ollut seitsemän vuotta englantilaisten vankina.

Tämä upseeri, joka kuoli vasta muutama vuosi sitten, oli palvellut keisarillisessa kaartissa ja hänen nimensä oli Viktor B . . .

Muisto kokemistaan kauheista kärsimyksistä oli säilynyt niin elävästi hänen mielessään, että kun hän kertoi meille tässä esittämiämme tapahtumia, hän usein vaikenä vihan tukahuttamana, ja kun hän eräänä päivänä antoi meille pienen olkirasian, jonka oli tehnyt tuonlaisessa kiroitussa vankilassa — työ jolla hän ansaitsi leipänsä — ei hän voinut pidättää kyyneleitä, jotka pulppuivat silmistä, muistellessaan kärsimiään tuskia.

Jokainen tietää etteivät pontonit olleet muuta kuin vanhoja laivoja, joiden mastot oli katkottu ja joita käytettiin vankiloina.

Vankien hallussa oli näiden laivojen alaosa ja ulkokäytävät, joiden kummastakin päästä oli eroitettu lankkuseinällä noin neljäsosa niiden pituudesta englantilaisia varten.

Suuremmissa sotalaivoissa saattoivat nämä vankien osastot eli huoneet olla sadan viidenkymmenen jalan pituiset ja neljänkymmenen jalan levyiset, ja oli niihin ahdettu noin seitsemän kahdeksan sataa vankia.

Päivänvalo lankeaa näihin asuntoihin tykinaukkojen kautta, joista joka toinen oli auki, käytäviin tuli valoa pienistä reijistä.

Sekä kanuuna-aukot että reijät olivat varustetut kahden tuuman paksuisella valurautaristikolla, jota oli mahdoton murtaa rikki.

Valo oli niin heikko, että synkkä hämäryys valitsi aina keskellä huonetta ja ilmanvaihto oli niin huono, että vangit olivat monasti tukehtumisillaan ilman puutteesta.

Vaikka nämä huoneet olivat matalat, ettei pitkä mies mahtunut käymään niissä suorana, oli toiseen niistä ripustettu kaksi riviä riippumattoja päällekkäin; ylimäinen rivi koski melkein kattoa, alimainen lattiaa.

Iltasin suljettiin kanuuna-aukot ja reijät, eikä aukaistu ennen kuin kello kuudelta aamulla kesällä ja kello kahdeksalta talvella. Ilma oli aina silloin niin pilaantunut, että ne englantilaiset, joiden tehtävänä oli aukaista luukut, vetäytyivät nopeasti syrjään, jottei niistä tunkeutuva turmiollinen ilma vahingoittaisi heidän terveyttään.

Vähentääkseen tämän myrkyllisen ilman vaikutusta, joka alituisen aiheutti tarttuvia ja kuolettavia tauteja, oli onnettomilla ranskalaisilla oikeus silloin tällöin nousta laivan kannelle. Mutta tästä edusta oli hyvin vähän hyötyä, sillä kuinka voisikaan seitsemän taikka kahdeksan sataa miestä saada raitista ilmaa sekä riittävää ruumiinliikuntaa heille luovutetulla alueella, joka oli vaan neljänkymmenen jalan pituinen ja kolmenkymmenen kahdeksan jalan levyinen. Sitäpaitsi levisi lähellä olevista keittiön savutorvista niin paksu ja tukehtuttava turvehiilen savu, että ranskalaisten usein täytyi vetäytyä takaisin kurjiin asuntoihinsa. Muuan lääkäriseura Lontoossa, jonka mielipidettä kysyttiin ponto-

nien epäterveellisyydestä, antoi sellaisen lausunnon, että jos mahdollisesti löytyisi henkilö, jonka ruumis olisi kyllin lujarakenteinen, sietääkseen viisi vuotta sellaista elämää, jota näissä vankiloissa eletään, joutuisi hän kuitenkin varmasti lopun ikänsä sairastelemaan.

Mutta Englannin hallitus ei hävennyt kohdella siten sotavankejaan — miehiä, jotka eivät olleet tehneet muuta rikosta, kuin taistelleet urhoollisesti maansa vihollisia vastaan!

Me kysymme niiltä, jotka arvostelevat kaikkein lievimminkin vihollisuutta kahden kansakunnan välillä: millä nimellä on kutsuttava näin julmaa kohtelua?

Laivan ympärillä oli kahden ja puolen jalan korkeudella vedenpinnasta ristikkökäytävä, jossa oli harva lattia, niin että vankien oli mahdoton liikkua sen alapuolella herättämättä käytävälle sijoitettujen vartijain huomiota. Vartijoiden luku oli päivisin vaan neljä, mutta öisin seitsemän.

Kello kuusi illalla kesällä ja kello kaksi iltapäivällä talvella tulivat englantilaiset rautapihdeillä koputtelemaan rautaristikkoja ja seiniä, ollakseen vakuutettuja siitä, että kaikki oli kunnossa.

Tuntia myöhemmin menivät sotilaat ladattu kivääri ja pistin kädessä alas vankien osastoon, viedäkseen vangit laivan kannelle, jossa heidät laivan päällikkö-upseerin läsnäollessa luettiin, jotta oltaisiin varmat, ettei kukaan ollut paennut.

Tuonnempana saamme nähdä, miten vangit menettelivät tällaisissa laskutilaisuuksissa salatakseen toveriensa paon.

Ollakseen vielä varmemmat vangeista olivat englantilaiset varanneet laivan sekä kokka- että peräpuolpuolen itseään varten. Perä-osassa asui laivan komen-

taja upseereineen ja palvelijoineen; kokkapuolella oli yksinomaan sotamiehiä.

Vahva, lankuista tehty väliseinä erotti, kuten ennen olemme maininneet, englantilaisten huoneet vankien osastosta.

Tässä seinässä, johon oli hakattu suurikantaisia nauvoja toinen toisensa viereen, oli useita reikiä, joista sotamiehet kapinan sattuessa saattoivat ampua vankeja.

Kalustona näissä pontoneissa oli ainoastaan pitkä penkki, joka ulottui vankilan seinästä toiseen, sekä neljä lyhempää penkkiä, jotka olivat sijoitetut lattialle ristin muotoon.

Jokaiselta vangilta riistettiin heti hänen laivaan tultuansa armotta kaikki vaatteet.

Sen tekosyyin nojalla, että tahdottiin edistää vankien terveyttä, pakotettiin heitä varsinkin talvisin joka päivä kylpemään jääkylmässä vedessä. Pukuna oli näillä onnettomilla paita, housut ja oranssinkeltainen ihokas. Jokainen näistä vaatekappaleista oli merkitty kahdella suurella mustalla kirjaimella, T:llä ja O:lla. Nämä olivat alkukirjaimet sanoihin *Transport Office*. Sitäpaitsi sai jokainen vanki huonon riippumaton, peitteen ja karvapatjan, joka oli niin ohut, että se painoi korkeintaan kaksi naulaa.

Ei tarvinne lisätä, että jos vastatullut oli upseeri, jolla ei ollut oikeutta kunniasanallaan oleskella ennemainituilla kantonmenteilla, s. o. joka ei kuulunut korkeampaan arvoluokkaan, ei hänen arvoonsa kiinnitetty mitään huomiota, vaan kohdeltiin häntä kuin yksinkertaista merimiestä.

Yhdenvertaisuuden lakia noudatettiin siis näissä kauheissa vankiloissa mitä tunnollisimmin.

Mitä ravintoaineisiin tulee, annettiin niitä hyvin niukasti; kukaan ei saanut enempää kuin sen verran,

ettei juuri kuollut nälkään. Päivän ruoka-annokseen kuului puolitoista naulaa mustaa leipää, puoli naulaa lihaa ja kuusi luotia ryynejä, jotka toisinaan vaihdettiin puoleen naulaan vihanneksia. Juhlapäivinä jaettiin leivän ohella naula happamia sillejä, taikka kuivaa kapaturskaa ja naula perunoita. Siitä huolimatta eivät jakajat — varmoja kun olivat, ettei heitä rangaistaisi, — hävenneet vähentää joka annosta omaksi hyödykseen, ja leipä oli toisinaan niin huonoa, etteivät vangit nälästä huolimatta voineet syödä sitä.

Meidän tulee lisätä, että pienimmästäkin rikoksesta rangaistiin ranskalaisparkoja, vähentämällä heidän ruoka-annoksiaan useina päivinä perätysten yhdellä taikka kahdella kolmanneksella.

Tällaisissa tapauksissa oli toisten vankien tapa antaa osa omasta ruuustaan näille onnettomille, estääkseen heitä nääntymästä nälkään.

Vettä kuljetettiin maalta pienissä veneissä, joista vangit itse saivat nostaa sen laivaan.

Kuten helposti saattaa arvata olivat rahat ponto-neissa harvinaisia ja köyhyys oli niin suuri, että vangit pitivät itseään onnellisina voidessaan ansaita neljä taikka viisi souta päivässä.

Sekä upseerit että sotamiehet koettivat kaikin voimin ansaita niin paljon kuin mahdollista, sillä tulot, pienimmätkin, tekivät mahdolliseksi ruoka-annoksien enentämisen taikka parantamisen. Muutamat veistivät luusta pieniä laivoja, sakkipeliä ja kaikenlaisia leikkikaluja. Toiset tekivät hiuksista monenmoisia esineitä, kuten kaulakoristeita, rannerenkaita ja kellonperiä. Toiset valmistivat olkitöitä, toiset taas housunkannattimia, rahakukkaroita, nukkia, olkihattuja y. m.

Joka päivä tuli joukko kaupustelijoita, joiden yh-

teinen nimi oli „bazardeurs“, pontoneihin ostamaan vankien taitavuuden ja ahkeruuden tuloksia.

Ne vangit, joilta puuttui rahaa työaineiden ostoon ja ne, joiden varat olivat sairauden tähden hupenneet loppuun, myivät kaupustelijoille vaatteensa, peitteensä, vieläpä riippumattonsakin. Kaupasta oli pian sovittu ja vankiparka riensi riisuttuna ja vilusta väristen — voimme sanoa petettynä, sillä kaupustelijat eivät koskaan maksaneet muuta kuin pilahinnan — toisen verenheimijän luo, joka myi huonoja ruoka-aineita ja vaihtoi kauppansa tulokset elintarpeisiin.

Sitte meni hän, paljaaksi riistettynä, onnettomuustoveriensä luo, jotka olivat joutuneet saman kohtalon alaisiksi ja muodostivat nyt joukon kurjia olentoja, joiden paikkana oli vankilan kolkoin komero. Siellä oli elämä inhottavaa. Vailla välttämättömpiäkin vaatteita täytyi heidän, jotteivät olisi sortuneet viluun, sulloutua lähekkäin vankilan lattialle. He makasivat kaikki samalla kyljellä, ja kun se, joka oli ensimmäisenä rivissä, väsyi asentoonsa, ei hänen tarvinnut muuta kuin huuata: „valmis kääntymään!“ ja kaikki kääntyivät hänen komennostaan toiselle kyljelleen.

Rahantarpeen käydessä aivan välttämättömäksi, silloin kun oli hankittava tupakkaa pitkän kieltäymyksen jälkeen, taikka lainattava peite tunnin ajaksi, koska kylmän ja lumisateen tähden ei voinut mennä kannelle aivan alastomana silloin kun vankeja laskettiin, myivät nämä onnettomat seuraavan päivän ruoka-annoksensa, vieläpä sitä seuraavankin päivän. Ruuanhankkijat ostivat takaisin kokonaisen ruoka-annoksen kahden soun hinnasta. Siten ei ollut harvinaista tavata sellaisia kurjia olentoja, jotka saivat olla ilman minkäänlaista ravintoa neljäkolmatta, kahdeksanviidettä, vieläpä kaksikahdeksattakin tuntia.

Muuten eivät nämä olleet ainoat, jotka antautuivat tällaiseen uhrautuvaisuuteen. Kun otetaan huomioon, etteivät englantilaiset kaupustelijat myyneet paperiarkkia alle kymmenen soun ja että kynä maksoi kaksi souta ja mustetilkkänen kolme souta, voidaan ymmärtää mitä kärsimyksiä vankiraukkojen oli kestävä, joiden, ilmottaakseen perheelleen voinnistaan, ruokahalunsa kustannuksella täytyi koota kokonaista viisi-toista souta. Neljä kirjettä vuodessa vastasi siis kolmenkymmenen päivän täydellistä paastoa.

Usein nähtiin vankilan etäisimmissä komeroissa nälkiintyneitä olentoja, jotka kasvot kalman kalpeina ja katse tuijottavana etsivät penkkien alta ja söivät ahneesti ne ruuan tähteet, mitkä toiset olivat syödessään kelvottomina viskanneet pois. Nälkäiset raukat eivät halveksineet edes raakoja perunankuoria tai vihannesten päällimmäisiä lehtiä. „Sillinpäät ja kaalinkannat“, sanoo muuan silminnäkiä, „olivat kallisarvoisia löytöjä“.

Pontoneissa ei ollut minkäänlaisia sairaaloita. Saira — ja Jumala tietää, että niiden luku oli suuri — kuljetettiin laivaan, joka oli varattu erityisesti niitä varten. Tätä hoiti englantilainen lääkäri, jonka apulaisiksi kaikeksi onneksi oli annettu ranskalaisia haavureita, vankeja. Hoito, jota sairaat englantilaisilta saivat, oli kaikin puolin surkuteltava ja vain aniharvat heistä paraniivat. Kun muutamia kuitenkin kohtasi tämä onni, määrättiin heille hyvin ankara ruokajärjestys, joka siihen määrin heikonsi ja uuvutti heidät, että he ennen pitkää kuolivat elintarpeiden puutteeseen.

Onneton se vanki, joka omisti jonkun arvokkaan esineen: se joutui heti sairaanhoitajien saaliiksi. Saadakseen haltuunsa esineen, joka oli herättänyt heidän saaliinhimonsa, oli se sitten sormus, kello taikka kellonperät, eivät he kammonneet minkäänlaista rikosta.

Tavallisesti veivät he yön aikana sairaan, joka oli kadottanut tajuntansa, kuolleille määrättyyn kajuuttaan. Samoin kuin talonpojat kylissä tappoivat ranskalaisia upseereja, samoin tappoivat lääkärit ja sairaanhoitajat ranskalaisia sotamiehiä pontoneilla ja melkein samoista syistä kuin edellisetkin.

Ja nyt, annettuamme jotensakin selvän kuvan siitä kauheasta paikasta, johon aijomme viedä lukijamme, jatkamme kertomustamme ja palaamme niiden kolmen miehen luo, jotka jätimme vankilaansa palaamassa.

Kanuunanaukot olivat huolellisesti suljetut ja synkkä pimeys vallitsi paikassa, missä miehet olivat. He hapuroivat riippumattorivin keskikohdalle, joka täytti kaupan käytävän.

Saavuttuaan vankilan nurkkaan, pukivat uimarit kiireesti yllensä ne vanginvaatteet, jotka olivat tuoneet mukanaan säkissä. Sitten tarttui heidän seuraajansa heitä käteen ja johdatti heidät laivan peräosaan. Tänne oli pystytetty jonkinlainen telttä, joka muodosti erityisen huoneen. Tämä oli niiden henkilöiden olipaikka, joita leikillisesti laivassa kutsuttiin „akateemikoiksi“.

Akateemikkoja olivat meriupseerit, oppineet, piirustajat ja maalarit, sanalla sanoen, kaikki ne, jotka koettivat huojentaa nykyisen asemansa kurjuutta, ylläpitämällä taiteellisia harrastuksiaan, jotka, joskaan eivät voineet vähentää ruumiillisia kärsimyksiä, kuitenkin saivat sielulleen jonkun hetken viihdytystä.

Akateemikot olivat kieltämättä köyhimmät vangeista ja kuitenkin olisivat he kipeimmin tarvinneet rahoja. Heidän täytyi aina ostaa paperia ja mustetta, jota joka päivä tarvitsivat. Mutta kaikista heille tarpeellisista esineistä oli heidän epäilemättä vaikeinta hankkia valoa, ja vaarallisinta sitä käyttää, samalla kun se oli heille välttämättömintä. Sillä toisten vankien aiheuttaman

melun tähden päivällä oli heidän mahdoton työskennellä siihen vuorokauden aikaan. Vain öillä saattoivat he harjoittaa vakavia tutkimuksiaan.

Tulen käyttäminen oli siis heille välttämättömän tarpeellista ja hankkiakseen itselleen lampun alistuivat he mitä suurimpiin kieltäymyksiin.

Ruoka-aikoina kokosi jokainen suurimmalla tarkkuudella kaiken rasvan, mitä heidän liha-annoksissaan mahdollisesti saattoi olla. Tämä rasva pantiin huolellisesti suureen simpukankuoreen, jonka keskelle kiinnitettiin vanhan paidan kustannuksella valmistettu sydän. Sellainen oli lamppu, jonka he hankkivat itselleen. Se ripustettiin pöydän yläpuolelle, josta se levitti läähättävää valoaan ympärilleen.

Mutta sitten kun tämä lamppu kerran oli saatu hankituksi, oli sitä koetettava pitää salassa vanginvartijan huomaavaisuudelta. Valon käyttäminen oli nimittäin ankarasti kielletty pontoneilla ja onnettomia ne, joiden huomattiin rikkovan tätä määrystä vastaan. Kolmen päivän kauhea vankeus kylmässä, epäterveellisessä, ummehtuneessa, vesirajan alapuolella olevassa komerossa, sekä ruoka-annoksen vähentäminen kolmanneksen tavallisesta määrästä, se oli heitä odottava rangaistus. Raakuutensa lisäksi hävittivät englantilaiset vielä syylliseksi havaitun vangin läsnäollessa hänen kirjansa, paperinsa, kynänsä ja musteensa, sanalla sanoen, kaikki ne esineet, joita hän tarvitsi työssään ja joiden hankkiminen usein oli maksanut hänelle kuukausien kieltäymyksiä ja tuskia.

Tätä pelkäsivät akateemikot kaikkein enimmin istuessaan kielletyn työnsä ääressä, sillä englantilaiset seurasivat armahtamattomalla johdonmukaisuudella kaikkia heille annettuja määräyksiä. Sentähden käyttivät he, paitsi telttakangasta, kaikki patjansa, peit-

teensä, vieläpä riippumattomaksikin peittääkseen kaikki ne paikat, joista pieninkin valonsäde olisi voinut tunkautua englantilaisten silmiin, jotka aina vaanivat lauseinässä olevista reijistä ranskalaisten pienimpiäkin liikkeitä.

Mutta oleskelu näin täydellisesti suljetussa huoneessa tuotti akateemikoille usein koko joukon erityisiä kärsimyksiä: niukka ilma näissä piilopaikoissa, joissa usein kaksi- kolmekymmentä henkeä työskenteli yhdessä, muuttui tupakansavun ja kolmen neljän sadan makaaavan henkilön hiestysten vaikutuksesta niin myrkylliseksi, että usein monta henkilöä siitä pyörtyi. Toisinaan sammui lamppukin hapen puutteesta.

Onnellinen sattuma oli johtanut siten, että kaikki ne, jotka „Brittaniassa“ kuuluivat akateemikkojen piiriin, olivat syntyisin Bretagnesta.

Kaikki olivat merisotilaita; kaikki olivat syntyneet meren rannalla Paimenboeufissa taikka Saint-Malossa; muutamilla heistä oli nimi, joka oli tullut kuuluisaksi Ranskan merisotien historiassa.

Lacoussinerie, Lioris, Karnac — kolme urhoollista kaapparikapteenia, Surcoufin ja Dutertren kilpailijaa — työskenteli siellä yhdessä kahdenkymmenen muun meriurhon kanssa, jotka melkein kaikki olivat palvelleet heidän komentonsa alaisina.

Noin puolentoista vuoden ajan olivat alituiset vastoinkäymiset seuranneet bretagnelaisia kaappareita kaikissa heidän yrityksissään. Mutta nuo toimeliaat, yritteliäät ja lannistumattomat miehet eivät olleet, siitä päivästä, jolloin he joutuivat englantilaisten käsiin, kadottaneet rahtuakaan tarmostaan ja rohkeudestaan. Heidän kaikki ajatuksensa olivat suunnatut yhteistä päämäärää, vapautta, kohti; ja he olivat varmat siitä, että kerran, ennemmin taikka myöhemmin, saavuttaisivat

sen. He eivät olleet kadottaneet toivoaan, vaikkei
niinä vuosina, jotka olivat viettäneet pontoneilla, vielä
ollut ilmaantunut ainoatakaan soveliasta tilaisuutta.
Ne miehet, jotka edellisessä luvussa esittelimme
lukijalle, lähtivät kuten olemme maininneet siihen
teltaan, jossa nämä rohkeat seikkailijat olivat. Gatifetin
seuraaja vene- ja uimaretkellä oli kuuluisa risteilijä
Ripeaut de Monteauvert, joka oli jo kuusitoista
kuukautta ollut vankina „Brittaniassa.“ Kolmas hen-
kilö taas oli keisarillisen sotalaivaston luutnantti ja
hänen nimensä oli Bléas.

Varovaisesti aukaisten esiripun, joka teki oven
virkaa teltassa, antoi viime mainittu molempien kaap-
parien astua edellään teltaan ja meni itse perässä
huolellisesti sulkien esiripun jälkeensä.

„Herrani“, sanoi hän vilkkaasti bretagnelaisella
murteella, „neljän päivän perästä olemme vapaat! Sur-
couf pitää sanansa. Ehkä hän par'aikaa on Gosportissa!“

Hätäinen puistatus näytti värisyttävän jokaisen
läsnäolijan ruumista.

Kaikkein posket punottivat ja kysyviä katseita suun-
nattiin vastatulijoihin, joiden yöisen retken tarkoituksen
jokainen tunsi.

III.

SALALIITTO.

Lacoussinerie nousi ylös ja meni suoraan kaappa-
rien luokse.

„Ystäväni“, hän sanoi liikutetulla äänellä, ojentaen
heille kätensä, „ennen kaikkea tulee minun kiittää teitä

omasta puolestani sekä näiden herrain puolesta. Puoli tuntia sitten olitte te vapaat! Te olisitte voineet paeta, sanalla sanoen: te olisitte voineet hyljätä meidät; mutta te olette tulleet takaisin. Jo vähintään kahdennentoista kerran neljännentoista päivän kuluessa te olette antautuneet samoihin vaaroihin ja taas palanneet samalla uhrautuvaisuudella alistuaksenne kurjuuden ikeeseen; ja tämän te teette, täyttääksenne uskollisesti valan, joka yhdistää meidät kaikki, nimittäin että me kaikki yht'aikaa vapaudumme taikka jäämme kaikki tähän vankilaan. Te olette oikeita bretagnelaisia; vielä kerran kiitos!”

Kaksikymmentä kahdeksan kättä, ojennettuina Ripeautia ja Gatifetia kohti, vahvisti tämän lyhyen, Lacoussinerien pitämän puheen. Varovaisuus tukahutti innon, joka leimusi kaikkien silmissä ja palkitsi noille molemmille miehille ne lukemattomat vaarat, joissa he kahden viimeisen viikon ajalla olivat olleet yhteisen asiansa, vapauden, puolesta.

„Meidän täytyy toistaiseksi hillitä liikutuksemme“, sanoi Ripeaut vilkkaasti. „Nyt tulee meidän vaan tehdä tili matkastamme. Meidän onnistui tänä iltana, kuten ennenkin, ilman mitään ikävyyksiä päästä maihin. Kuten ennenkin, odotimme merkkiä kumpikin eri paikassa lahtea. Olemme tänä iltana olleet onnellisemmat kuin ennen. Vähää ennen puolta yötä huomasimme Surcoufin mainitsevat tulet. Ja nämä tulet, luvultaan neljä, ilmaisevat, kuten Bléas sanoo, että ystävämme neljän päivän kuluttua ovat valmiit. Nyt tulee meidän, jos haluatte, neuvotella, mitä meidän on tekeminen.“

„Hyvä“, vastasi Lacoussinerie. „Lukekaamme vielä kerran Surcoufin kirje, jota nuo yksinkertaiset englan-

tilaiset eivät älynneet siepata. Sinun huostassasihan, Lioris, on tämä kallis aarre.“

„Niin on“, vastasi kaapparikapteeni, tarttuen jonkinlaiseen kreikkalaiseen lakkiin, joka peitti hänen päätänsä. Hän veti hampaillaan siitä vuorin ja otti esiin paperin.

Kaikki vangit polvistuivat penkilleen ja kumarsivat päänsä pöydän keskustaa kohti paremmin kuullakseen kaapparin äänen.

Miten oli mahdollista, että englantilaiset vartijat olivat antaneet tämän kirjeen saapua perille, tämän kirjeen, jonka paljas allekirjoituskin olisi herättänyt heissä kauhua, jos he olisivat nähneet sen, niin suuresti pelättiin Surcoufin nimeä? Tätä eivät ranskalaiset vangit itsekään saattaneet käsittää.

Eräänä päivänä, täsmälleen kuukautta ennen sitä päivää, jolloin kertomuksemme alkaa, oli Lacoussinerie, taittaessaan leipää, jonka hän juuri oli saanut ruoka-annoksessaan, sen sisältä löytänyt kuuluisan risteilijän kirjeen. Oli tosin huomautettu, että ruuan jakajaa oli tänä päivänä seurannut apulainen, jota ei ennen oltu nähty eikä sen jälkeenkään; tämä se oli vastoin tapaa ojentanut Lacoussienerielle leivän; mutta siihen loppuivatkin kaikki tiedot. Ei mitään muuta oltu saatu ilmi.

Mutta kirje oli tullut oikeille omistajille.

Muutaman minuutin kuluttua rupesi Lioris lukemaan sitä:

„Ystäväni“, kirjoitti Surcouf, „olkaa rohkeat ja kärsivälliset, minä valvon puolestanne! Ellen olisi kahta vuotta risteillyt Intian rannikoilla, olisitte te jo aikoja sitten saaneet jättää englantilaiset pontonit. En ole tietänyt teidän vankeudestanne ennenkuin las-

kin ankkurin St. Malon luona, ja minä olen nyt ollut sataman suulla kaksi päivää.

„Nyt vannon minä teille, etten nauti lepoa enkä rauhaa ennen kun te olette vapaat.

„Olkaa rauhalliset, suunnitelmani on tehty. Minä en ai'o yksistään riistää teitä englantilaisten kynsistä; tahdon myös että teidän vapautuksenne pontoneilta ja minun oma astumiseni Englannin alueelle liittyvät sellaisiin tapahtumiin, joita viholliset ainiaan muistavat.

„He ovat varastaneet teidän laivanne, no niin; minä haluan, että te Englannista viette mukanne mitä tarvitaan uusien laivojen varustamiseen.

„Vielä kerran: suunnitelmani on valmis.

„On tarpeetonta selittää sitä teille, ystäväni. Teidän luotatte minuun, vai mitä?

„Jotta menestys tulisi täydelliseksi, on kuitenkin tarpeellista että te puolestanne tarkalleen seuraatte määräyksiä, jotka minä lähetän teille. Jos laiminlyötte ainoankin, olemme hukassa.

„Nämä määräykset ovat tällaiset:

„Olen varma siitä, että laivan seinässä on jossakin kohdassa aukko. Ellei niin olisi, niin tehkää heti siekailematta sellainen.

„Marraskuun 27 p:stä lähtien tulee kahden teistä joka ilta ryömiä ulos tästä aukosta ja lähteä maihin vasemmalle puolelle lahtea. Heidän tulee olla siellä yhden-toista ajoissa illalla ja viipyä siellä puoleen yöhön asti, jolla ajalla heidän katseensa ei saa poistua mereltä Gosportin ja Wightin puoleisella suunnalla. Puolenyön jälkeen tulee heidän palata pontoneille. Tälle retkelle tulee aina lähteä samojen miesten, jottei harjoituksen puutteessa tapahtuisi mitään erehdystä. Heidän tulee lähteä ulos säännöllisesti joka ilta, kunnes jonakuna iltana huomaavat yllämainitulta suunnalta

yhtä pitkän väliajan kuluttua raketteja kohoavan ilmaan. Rakettien luku ilmaisee montako päivää kuluu ennen kun pako tapahtuu.

„Jos raketit siis huomataan tiistaina, ja niitä on luvultaan kolme, merkitsee se, että pako tapahtuu lauantaina, mutta jos niitä on neljä, sunnuntaina j. n. e.

„Sen illan jälkeisenä iltana, jolloin raketit ovat näyttäytyneet, tulee kuuden teistä, ei useamman eikä harvemman, paeta pontoneista reiän kautta ja lähteä uiden uloimman niemen ohi Gosportia kohti. Sen toisella puolella olen minä veneellä vastassa. Matka on pitkä, minä tiedän sen, mutta valitkaa kuusi voimakkaimpaa keskuudestanne; sillä kun minulla ei ole mukana muuta kuin pieni määrä merimiehiä, niin tarvitsen välttämättömästi tämän luvun, voidakseni panna toimeen aikomukseni.

„Mitä niihin tulee, jotka jäävät jällelle laivaan, niin tarvitsee heidän tuona määrättynä päivänä vaan aivan tyynesti heittäytyä veteen ja koettaa päästä kolmannelle mutasaarelle. Lopusta pidän minä huolen.

„Nämä molemmat toimet tapahtuvat puolenyön aikana.

„Ymmärrättehän mitä tarkoitan, eikö niin?

„Herätkää siis! Minä valvon! Rohkeutta ja kärsivällisyyttä!

„Kyllä englantilaiset hämmästyvät, ja te myös, kepposesta, jonka heille teen.“

Lioris vaikeni. Kirjeen loppuosa sisälsi vaan muutamia yksityisiä ilmoituksia ylhäisempien vankien perheistä.

„No niin“, lausui Lacoussinerie, „nyt tulee meidän vaan valita ne joukostamme, jotka tahtovat lähteä retkelle Surcoufin pyynnön mukaan ensi yönä.“

„Ajatelkaamme tarkkaan“, sanoi Karnac, „me emme tässä tapauksessa saa liiaksi luottaa voimiimme. Siitä riippuu kaikkien pelastus. Uiden kuljettava matka on lähes kolme lieuta, ja me olemme kaikki enemmän taikka vähemmän heikontuneita pontonien kauhean huonosta ruuasta. Kuka voi vastata itsestään?“

„Minä“, vastasi Gatifet, astuen askeleen lähemmäksi.

„Minä myös“, lisäsi Ripeaut de Monteauvert.

„Ja minä“, sanoi tarmokas Bléas.

„Hyvä“, lausui Lacoussinerie, „sittehan meillä on jo kolme. Oi, jospa minun haavani olisi jo parantunut, niin en vitkasteleisi yhtyessäni teihin! No niin... missä ovat toiset kolme, jotka tarvitaan?“

Ei kukaan vastannut.

Vangit katselivat toinen toistaan ja heidän laihtuneet piirteensä ja väsymyksen ja kärsimyksen ilme heidän kasvoillaan antoi liiankin selvän vastauksen katseitten kysymyksiin.

„No, toverit?“ kysyi Lacoussinerie kalveten, huomattuaan tämän yleisen epäröimisen. „Kenellä on tarpeeksi voimia ja rohkeutta?“

„Rohkeutta on meillä kaikilla“, vastasi Lioris vilkkaasti.

„Mutta voimia!“ lisäsi muuan luutnantti synkällä äänellä. „Kysykää englantilaisilta mihin ne ovat joutuneet!“

„Mitä!“ huudahti Ripeaut kiivaasti, „meitä on täällä kolmekymmentä miestä, eikä niiden joukosta voi löytää kuutta, joka tahtois astua ensimmäistä askelta vapautta kohti.“

„Oi, jospa ei olisi kysymyksessä muuta kuin jokaisen oma elämä“, vastasi Karnac paljon ilmaisevalla liikkeellä, „niin emme suinkaan epäilisi! Mutta me

emme voi päättää sen vuoksi, että olisimme muille esteeksi ja vahingoittaisimme yhteistä asiaamme, jos emme pääsisi perille taikka jos uppoisimme.“

„Niin, sehän se meitä estää“, lisäsi muuan toinen vanki.

„Jalot ystävät!“ mutisi Lacoussinerie, katsellen näitä miehiä, jotka eivät peljänneet kuolemaa muuten kuin sentähden, että he sen kautta voisivat vahingoittaa toisia.

„Ei ainoakaan meistä voi kulkea lieutakaan vedessä“, sanoi Lioris surullisesti.

„Täytyykö meidän siis luopua ehdotuksestamme?“ kysyi Bléas.

Kauhea tuska kuvastui kaikkien kasvoilla.

„Kolme lieuta!“ huudahtivat vangit, „enemmän kuin kolme tuntia vedessä!“

„Oi“, sanoi Karnac, „olisipa meillä edes lankkuja, joiden varassa voisimme pysytellä.“

Ripeaut ja Gatifet katsoivat toisiinsa ja lähestyivät sitten vilkkaasti toinen toistaan.

„Mitä arvelette?“ kysyi Lacoussinerie vielä kerran.

„No niin!“ huudahti Lioris, „sitä pahempi teille, jos minä uppoan, mutta minä koetan.“

„Ja sinä onnistut!“ sanoi Ripeaut de Monteauvert, erotessaan Gatifetista, jonka kanssa oli hiljaa keskustellut.

Sitten jatkoi hän, kääntyen toisten vankien puoleen:

„Ystäväni, suokaa meille kahdelle anteeksi, ett'emme tähän asti ole uskaltaneet ilmoittaa teille tärkeää salaisuutta; mutta te tiedätte, että kurjuus synnyttää epäluuloa ja me pelkäsimme jotakin epämääräistä, mikä olisi saattanut syöstä meidät kaikki turmioon. Kuulkaa nyt, mitä se on, sillä hetki on tullut ilmaista kaikki.“

„Ensi kerran maihin lähdettyämme viivylimme me, kuten muistatte, kauan, hyvin kauan poissa ja juuri palatessamme syytelitte meitä oman edun katsomisesta ja luulitte meidän paenneen.“

„Tuhat tulimaista!“ sanoi Lioris, „tehän olitte poissa yli seitsemän tunnin.“

„Syystä että yö oli niin pimeä ja meidän pääparamme niin heikot, että aikoessamme mennä mutasaarille vähäksi aikaa lepäämään kuljimmekin erehdyksestä aivan toiseen suuntaan. Pian valtasi meidät kauhea ajatus: entä jos me emme uisikaan maata kohti, vaan suoraan satamaan! Pimeys oli niin läpitukenmaton, ettemme voineet nähdä käsivartemme pituista matkaa eteenpäin.“

„Satamaan joutuminen olisi ollut samaa kuin heittäytyä keskelle englantilaista laivastoa, antaa vartijain vangita itsemme, ilmaista pakoyrityksemme ja tehdä muutamaksi ajaksi vartijaimme valppaus kaksinkertaiseksi — sanalla sanoen tehdä tyhjiksi Surcoufin aikeet ja yhdellä iskulla musertaa kaikki toiveemme.“

„Epätoivo oli vähällä riistää meiltä hengen.“

„Me uimme kuitenkin yhä eteenpäin, mutta voimamme vähenivät lakkaamatta; meidän jäykistyneet käsivartemme kieltäytyivät tottelemasta tahdon käskyä ja hengityksemme kävi yhä raskaammaksi, sanalla sanoen, me olimme vaipumaisillamme syvyyteen, kun minä äkkiä löin pääni kalastajaveneeseen jota emme pimeyden tähden olleet voineet nähdä.“

„Iskun tuottama kipu ja hämmästys teki yhtäkkiä lopun voimistani — minä vajosin.“

„Laineet yhtyivät jo pääni yllä, minä olin kuolemaisillani, kun käteni sattumalta osui veneen ankkuriköyteen, joka pakoveden vaikutuksesta oli kovin jännitetty. Gatifet saavutti minut sillä hetkellä ja ank-

kuriköydessä riippuen saatoimme kumpikin taas hengittää.

„Gatifet kohottautui ylös vedestä ja näki satamatulien loistavan viidenkymmenen sylen päässä.

„Me olimme kahden lieun päässä rannasta, s. o. siitä osasta lahtea, missä me pelotta voisimme nousta maihin. Yhtä pitkän matkan päässä olimme pontoneista. Luulimme olevamme menneitä miehiä.

„Meidän mielestämme oli tunnettu vaara kuitenkin tuntematonta parempi ja me kiipesimme päättäväisesti veneeseen. Sallimus näytti suosivan meitä, sillä siinä oli vaan yksi ainoa mies ja sekin niin päihtynyt, että makasi tajuttomassa horroksessa.

„Sanaakaan hiiskumatta syöksyimme heti englantilaisen kimppuun, panimme hänelle haulahuivin avulla suukapulan, sitten riisuimme hänet kokonaan ja anastimme hänen tavaroistaan ne, mitä luulimme tarvitsevamme. Kun tämä oli tehty, rupesimme tarkastamaan venettä.

„Sen perästä löysimme muita vaatteita, jotka myös otimme, ja arkusta löysin minä yötähystimen, kaksi rommi- ja kuusi öljypulloa. Meistä tuntui kuin olisimme löytäneet aarteen.

„Kun vaan pääsisimme maihin, saisimme me näistä vaatteista tekotukkien ja -partojen avulla, jotka täällä olemme valmistaneet, oivalliset valepuvut, rommi vahvistaisi voimiamme ja öljy suojelisi ruumistamme veden kylmyydeltä. Kaikki nämä tavarat panimme suureen tervattuun säkkiin, jonka Gatifet oli löytänyt.

„Me olimme jo aikeissa laskeutua takaisin veten taistellaksemme uusia vaivoja vastaan, kun Gatifet satutti jalkansa suureen honkaiseen laatikkoon, joka oli ison maston vieressä ja jota emme ennen olleet huomanneet.

„Mitähän siellä lienee?“ kysyin minä, turhaan koettaen aukaista sen kantta.

„Ehkä siellä on aseita,“ sanoi Gatifet.

„Taikka elintarpeita,“ lisäsin minä.

„Nämä ajatukset saivat sydämemme sykkimään.

„Aseita! Puolustus ja hyökkäysaseita!

„Elintarpeita! Sehän on nälänhädässä samaa kuin ylellisyys.

„Ensimmäiset olivat meille yhtä tärkeitä kuin jälkimäisetkin.

„Gatifet otti kangen ja iski sillä kannen sirpaleiksi. Me kumarruimme katsomaan sisään ja ilon huudahdus pääsi huuliltamme.

„Meillä oli edessämme kanootti.“

„Kanootti?“ toistivat vangit, jotka kuumeentapaisella innolla olivat kuunnelleet kaapparin kertomusta.

„Niin, kanootti,“ jatkoi kertoja.

„Mutta kanootti niin kevyt, ohut ja hyvin tehty, että me kahden saimme sen mereen.

„Me uskoimme heti, että tuo pieni alus, joka muodoltaan oli sellainen, jota villi-ihmiset käyttävät, ja jossa oli samanlaiset aivotkin, oli valmistettu tyydyttämään jonkun rikkaan englantilaisen lordin oikkuja ja että sen taitava valmistaja oli nyt matkalla kuljettaakseen sitä määräpaikkaansa.

„Sanalla sanoen: pelastuksemme oli varma ja taivas oli lahjoittanut meille jälleen henkemme.

„Kun kerran olimme saaneet kanootin vesille, kapusimme siihen itse niin hiljaa kuin mahdollista ja veimme samalla mukanaamme säkkimme, raakapuun kappaleen ja kaksi vahvaa köyttä.

„Englantilainen kuorsasi yhä vielä.

„Me pääsimme pian rantaan. Turhaan odotettuamme rakettia päätimme ennen pontonille paluutamme

tallettaa aarteemme siten ettei niitä etsittäessä löydetäisi. Sen vuoksi kaivoimme raakapuun kappaleen mutaan erään saaren luona ja kiinnitimme sitten siihen sekä säkin että veneen. Neljä kertaa soutamalla rantaan veimme saareen neljä suurta kiveä. Yksi niistä kiinnitettiin säkkiin, niin että se upposi. Sitten tuli kanootin vuoro, joka samoin kolmen kiven avulla katosi veden pinnan alle. Raakapuun ylin pää peitettiin mutakerroksella, jonka jälkeen palasimme pontonille, täydellisesti vakuutettuina siitä, etteivät englantilaiset voisi huomata mitään ja että ainoastaan me voisimme löytää paikan, mihin kallisarvoiset aarteemme ovat kätkeyt.

„Kaikilla seuraavilla matkoillamme olemme käyttäneet alustamme.

„Vuorotellen meni meistä toinen maihin, samalla kun toinen tähyteli veneessä merellä kirjeessä mainittuun suuntaan. Siten oli vartioimisemme sitä luotettavampaa.

„Ja nyt, ystäväni,“ jatkoi Ripeaut de Monteauvert, muuttaen äänensä, „nyt tiedätte yhtä paljo kuin me itsekkin; te tunnette salaisuutemme. Suotteko anteeksi, että me varovaisuutta noudattaen tähän asti olemme pitäneet sen teiltä salassa?“

„*Pardieu!*“ huudahti Lacoussinerie, „nythän me olemme pelastetut!“

„Kuinka monta henkeä kannattaa teidän alukseenne?“

„Ainoastaan kaksi.“

„Hyvä on, se kyllä riittää.“

„Epäilemättä“, sanoi Monteauvert. „Huomenna otamme kanootin kanssamme. Kaksi kuudesta saa levätä silloin kun toiset uivat. Siten vähenee jokaisen vaivat kolmannella osalla, jotapaitsi kanootin läheisyys

lisää heikommankin voimia. Tämä on siis päätetty ja sovittu?”

„On, on!“ vastasivat vangit hiljaa, aivan kuin peläten vartijain kuulevan.

Lioris, Karnac ja muuan venemies täyttivät nyt sen luvun, jonka seuraavana päivänä tulisi ottaa osaa tuohon vaaralliseen retkeen.

Toiset salaliittolaiset, luvultaan kaksikymmentäneljä, jäisivät Lacoussinerien johdolla pontoneille odottamaan.

Nyt oli maanantai, pako tulisi siis tapahtumaan perjantaina.

IV.

ANDRÉ.

Kaikki oli suunniteltu valmiiksi ja jokainen oli aikeissa mennä riippumattoonsa, kun Lacoussinerie teki liikkeen, jolloin vangit pysähtyivät.

„Vielä sananen,“ sanoi hän. „Meidän on otettava huomioon kaikki asianhaarat ja varsinkin epäedulliset. Väärä liike, jonkun kompastuminen, tuskan huudahdus, silmänräpäyksen ajattelemattomuus perjantaina herättää englantilaisten huomiota. Kaksikymmentä neljä henkilöä ei pakene yhtä helposti kuin yksi, kaksi taikka kuusi. Jos nyt englantilaiset yllättävät meidät, saattaa helposti tapahtua Surcoufin avusta huolimatta — olkoon tämä apu sitten minkälaista tahansa — ja tapahtuukin

varmasti, että useat pakolaiset, erotettuina toisista, jäävät oman onnensa nojaan. Muutamat ehtivät maihin ja nämä voivat joko pelastaa itsensä taikka odottaa toverien apua. Mutta jos heidät hyljätään, kuinka voivat he puti puhtaina pelastua? Ne, jotka joutuvat tähän asemaan, tarvitsevat rahaa, ja koska emme tiedä kenelle niin käypi, niin tarvitsemme kaikki rahaa. Uskokaa minua, ystäväni, emme saa jättää kenenkään vapautta sattuman varaan.“

„Se on totta,“ myönsivät vangit alakuloisina, sillä tunnustaessaan kaapparikapteenin huomautuksen oikeutetuksi vapisivat he ajatellessaan, että vaan harvoilla heistä oli edes muutamaa soua.

„Annappas kuulua, André,“ jatkoi Lacoussinerie, kääntyen erään henkilön puoleen, joka, vaikka tarkkaavaisesti oli kuunnellut mitä oli puhuttu, ei vielä ollut hiiskunut mitään eikä osoittanut liikutuksen merkkiäkään. „Annappas kuulua, André, kaksi kertaa olet sinä tarjonnut kukkaroasi; vastaa, ystäväni, onko sinulla rahoja voidaksesi äärimäisessä hädässä lainata niitä onnettomuustovereillesi?“

André lähestyi hitaasti.

Hän oli keskikokoinen, noin viidenkymmenen vuoden vanha mies. Hänen kylmät ja jäykät kasvopiirteensä olivat liikkumattomat kuin kuvapatsaalla. Ei ainoatakaan tunteen ilmausta näkynyt noissa voimakkaissa piirteissä, joita olisi voinut luulla keltaisesta marmorista veistetyiksi.

Kaksi suurta mustaa silmää loi mustien tuuheitten kulmakarvojen alta ympärilleen kylmän ja jäykän katseen.

Kaksi syvää poimua nenänjuuressa ilmaisi, Laverin väitelmän mukaan, tarmokasta päättäväisyyttä.

samalla kun kyhmyisestä ja matalasta otsasta saattoi päättää hänen olevan tavallista itsepäisemmän.

Ja kuitenkin oli hänen kasvojensa kokonaisvaikutus niissä ilmenevistä vähemmän miellyttävistä piirteistä huolimatta enemmän miellyttävä kuin vastenmielinen.

Muuten ei André näyttänyt huolivan mitä hänestä ajateltiin. Hän ei koskaan hymyillyt ja vaan harvoin kuultiin hänen puhuvan, eikä hänellä sen kolmen vuoden aikana, jotka oli viettänyt Britannia-laivassa, ollut ollut ainoatakaan uskottua ystävää.

Suuri taipumus matemaattisiin tieteisiin oli saanut hänen ottamaan osaa akateemikkojen yöllisiin kokouksiin.

Päivisin valmisteli hän olkihattuja, vaikka tämä työ muuten oli pontoneilla kielletty pelosta että kilpailu voisi vahingoittaa Englannin teollisuutta.

Viimeinen akateemikko, joka iltasin meni riippumattoonsa, jätti André'n yhä edelleen istumaan kirjojensa ja paperiensä ääreen, ensimmäinen merimies, joka aamulla heräsi, tapasi hänet jo työssä valmistamassa olkihattujaan.

Milloin hän sitten makasi?

Tätä arvoitusta ei kukaan osannut ratkaista.

Melkein joka päivä antoi André ruoka-annoksensa jollekin nälkiintyneelle vankiraukalle. Hänen nähtiin yhtä vähän syövän kuin makaavankin, ja kuitenkin näytti hän terveeltä.

Sanalla sanoen, tämä mies oli niin merkillinen, että useat merimiehistä hänen läsnäollessaan tunsivat taikauskoista pelkoa.

André ei ollut koettanut päästä osalliseksi salaliittoon, mutta koska sen jäsenet olivat valinneet akateemikkojen teltan kokouspaikakseen ja kun André harvoin poistui sieltä, oli heidän ollut pakko uskoa hänelle

tuon tärkeä salaisuus. Häntä oli alussa tarkkaan tutkittu ja Lacoussinerie oli tässä miehessä tavannut voimakkaan sielun. Sitäpaitsi oli André bretagnelainen ja tämä seikka oli enemmän kuin muut puhunut hänen puolestaan.

Muuten ei André pakoyrityksestä kuultuaan ollut puoltanut eikä vastustanut mitään suunnitelmaa. Hän kuunteli, mutta ei puhunut.

Kaapparikapteenin kysyessä seisoi André vähän aikaa mitään vastaamatta. Hän tunnusteli vaan liivintaskujaan.

„Minulla on jälellä neljä frangia,“ vastasi hän sitten hitaasti.

Ja hän asetti neljä kolikkoa pöydälle.

Nähtyään tämän summan — neljä frangia oli pontoneilla koko rikkaus — katselivat muut vangit toisiaan mitä suurimmalla hämmästyksellä.

„Oh, Andréhan on todellinen kapitalisti,“ sanoi Lioris hymyillen.

„Minä teen olkihattuja,“ vastasi André kylmästi, „ja kun uhmailen pimeää arestia tyydyttääkseni ostajiani, maksavat ne minulle hyvin.“

„Saattaa niin olla,“ vastasi Bléas, „mutta sinä voit kehua onneasi, sillä sinua ei ole vielä kukaan yllättänyt työstäsi.“

„Se on totta“, myönsi André yhtä välinpitämättömästi.

„Ei sillä väliä“, sanoi Lacoussinerie, „mutta nämä rahat eivät riitä likimaillekaan!“

„Paljonko niitä sitten tarvitaan?“ kysyi tuo oimtuinen mies.

„Vähintäinkin punta miestä kohti, ja meitä on neljäkolmatta. Ne kuusi, jotka pakenevat huomenna, eivät tarvitse mitään.“

„Siis tarvitsette kaksikymmentä puntaa.“

„Niin.“

„No niin, saammehan nähdä.“

„Mitä!“ huudahti Lacoussinerie, „onko mahdollista, että sinä voisit hankkia ne?“

„Tuhat tulimaista, enhän ole väittänyt vastaan. Yksi ostajistani on kunnan mies; ehkä hän lainaa minulle tämän summan.“

„Lainaa kaksikymmentä puntaa vangille,“ huomautti Karnac, kohauttaen olkapäitään; „André on hullu!“

„En usko sitä, kapteeni,“ vastasi André omituinen väre äänessä. „Luulen voivani näyttää teille, että asia on päinvastoin.“

„Sinä toivot siis voivasi hankkia meille mitä me tarvitsemme?“ kysyi Lacoussinerie vielä kerran silminnähtävällä hämmästyksellä.

„Niin.“

„Ja milloin sinä voit saada ne?“

„Minä pyydän niitä huomenna, mutta luultavasti en voi saada niitä ennen kuin iltapäivällä.“

„No niin, hyvä on! Muuten luulen että nyt on aika palata riippumattoihimme.“

Vangit erosivat puristaen toistensa käsiä. Jokainen meni kovalle makuusijalleen vaipuakseen levotomaan uneen ja uneksiakseen lähenevästä pakomatkastaan.

Sen sijaan että olisi seurannut tovereitaan, palasi André takaisin työpöytänsä ääreen ja näytti pian täydellisesti syventyneen ongelmainsa ratkaisemiseen.

Lacoussinerie, Ripeaut de Mondeauvert, Lioris ja Gatifet olivat poistuneet viimeisiksi. Päästyään käytävän keskipaikoille, kumartui Ripeaut Lacoussinerien puoleen.

„Neuvon sinua“, sanoi Ripeaut lähentyen viime-
mainitun korvaa, „että antaisit vartioida Andréta.“

„Minkävuoksi?“ kysyi Lacoussinerie.

„En tiedä, minä vaan vaistomaisesti tunnen että
niin on tehtävä. Sitä paitsi on tällä miehellä aivan
liian paljon kultaa ollakseen merimies. Sanalla sanoen
pidä tarkkaa vaaria, äläkä luota häneen liiaksi!“

„Ole rauhassa, minä vartioitsen!“

Ripeaut puristi vielä kerran ystävänsä kättä ja
poistui.

Lacoussinerie suuntasi synkin katsein askeleensa
tyhjää riippumattoa kohti, joka oli hänen omansa, ja
joka sattumalta oli lähellä André'n mattoa.

Vankilan ilma oli tällä haavaa niin täynnä myr-
kyllistä saastaa, että nukkuvien raskas hengitys oli va-
lituksen kaltaista.

Tämä alituinen kumea ääni, joka aiheutui lähes
neljänsadan ihmisen kuorsauksesta, oli omiaan salaa-
maan akateemikkojen kokoukset, joissa englantilaisten
sotamiesten oli yhtä mahdoton ymmärtää mitään kuin
muiden ranskalaisten vankienkaan, jotka joskus sattui-
vat kuulemaan jonkun sanan, sillä niissä puhuttiin yk-
sinomaan Bretagnen murretta. Nämä viimeainitut
olivat sitäpaitsi niin tottuneet akateemikkojen työhön,
etteivät koskaan kiinnittäneet huomiotaan siihen mitä
heidän teltassaan tapahtui.

Näitä seikkoja saivat salaliittolaiset kiittää siitä,
että heidän pakoyrityksensä oli pysynyt niin hyvin sa-
lassa ja heillä oli niin hyvät toiveet sen onnistumisesta.
Ei kukaan epäillyt heidän suunnitelmiansa menestystä
ja jokainen odotti hermostuneella kärsimättömyydellä
päivää, jolloin ne toteutettaisiin.

V.

GATIFET.

Vaan harvat salaliittolaisista saattoivat tänä yönä nauttia unen virkistävästä voimasta. Jo kauan ennen määrättyä ylös nousemis-aikaa kulkivat he, voimatta pysyä paikoillaan riippumatoissaan sinne tänne vankilassa, jossa kaikki muut vielä olivat syvän unen helmoissa.

Ensimmäisiä nousseitten joukossa oli varmaankin Gatifet. Hän ei ollut koko yönä voinut ummistaa silmiään ja hänen haaveileva ulkomuotonsa, rypistynyt otsansa ja ohimoilta helmeilevä hiki osoitti että valtava sisäinen levottomuus täytti hänen sydämensä.

Tämä levottomuus ei kuitenkaan näyttänyt aiheutuvan yksinomaan yrityksestä, joka oli toimeenpantava. Usein toistivat hänen huulensa sanaa ja se sana oli naisen nimi, ja joka kerta lausuessaan sitä oli hänen etelän auringon ruskeiksi paahtamalla kasvoillaan erilainen ilme.

Milloin valaisi ilon tunne hänen katsettaan, milloin oli se surun pimittäjä.

Milloin väreili lemmeäs hymy hänen täyteläisillä huulillaan, milloin synkensi hänen kasvojaan viha, samalla kun hän yhä uudelleen kuiskaili samaa nimeä.

Nimi oli Martta.

Kuka oli Martta? Hän oli Gatifetin vaimo, rouva Surcoufin kummitytär. Onnellisen ja kunniakkaan risteleminen jälkeen, jolloin Gatifet oli palvellut Surcoufin komennon alaisena, olivat molemmat palanneet kotiin. Gatifet, joka jo kauvan oli rakastanut Marttaa, syöksyi, niin pian kun oli astunut jalkansa maihin, kauniin Martan kotiin pyytääkseen hänen kättänsä.

Tämä, joka oli rakastanut Gatifetia melkein yhtä kauan, kuin Gatifetkin häntä, ei vastustellut kauan rakastuneen merimiehen rukouksia ja muutaman viikon kuluttua viettivät he häitensä.

Kaksi kuukautta myöhemmin lähti Surcouf jälleen merille, mutta ettei nuorten onni tulisi häirityksi, ei hän tällä kertaa ottanut Gatifetia mukaansa.

Kahdeksan kuukautta kului nopeasti, sillä puoliset jumaloivat toisiaan.

Eräänä päivänä tuli Gatifet kuitenkin ajatelleeksi, että kun eivät ne palkintorahat, mitkä hän oli ansainnut, suinkaan muodostaneet loppumatonta pääomaa, hänen jälleen täytyisi lähteä merille.

Sitäpaitsi oli, kuten hän itse sanoi, rakkaus herättänyt hänessä kunnianhimon.

Martta oli rouva Surcoufin luona tottunut ylellisyyteen ja Gatifet tahtoi, ettei hän menettäisi mitään jättäessään tämän rikkaan kodin.

Hänen päätöksensä oli tehty ja hän haki itselleen paikan. Ripeaut de Monteauvert oli siihen aikaan St. Malossa varustamassa kaunista l'Eclair-nimistä alusta, jolla hän aikoi risteillä Espanjan rannikolla. Hän ehdotti Gatifetille, että hän tulisi perämieheksi tähän laivaan.

Gatifet suostui.

Martta oli tyyni ja lujamielinen miehensä lähtiessä kuten arvokkaan kaapparikapteenin vaimon kummitytarelle sopikin, vaikka synkät aavistukset täyttivät hänen sielunsa.

L'Eclair lähti merille.

Retki oli onneton: myrsky saavutti Espanjan lahden luona vähäisen aluksen, kuljettaen sen samalla sotalaivan läheisyyteen, joka heti rupesi hätyyttämään sitä. Urhoollinen ranskalainen miehistö taisteli epätoi-

voisesti, mutta l'Eclairin, kun mastot olivat poikki, miehistöstä kolme neljättä osaa kaatunut ja runko ammuttu puhki, täytyi jo vaipumaisillaan ollen antautua. Se upposi sitten kun ihmiset olivat siitä poistuneet, ja vangit vietiin Portsmouthiin.

Lopun saattaa arvata.

Kahtenakymmenenä kuukautena, jotka Gatifet oli ollut vankina, ei ollut kulunut tuntiakaan hänen ajatuksissaan muistelematta Marttaa.

Hänen rakkautensa oli kasvanut onnettomuudessa.

Hän oli kirjoittanut monta kirjettä St. Maloon ja Martta oli myös usein kirjoittanut hänelle. Viimeisessä kirjeessään oli urhoollinen nainen ilmoittanut päätöksensä pyytää Ranskan ja Englannin viranomaisilta ettei hänen miestänsä vapauteta, hän itse saisi hänen kanssaan jakaa onnetoman kohtalon.

Gatifet, kauhistuen niitä kärsimyksiä, joita vaimoparkansa olisi kestävä, jos hänen pyyntöönsä suostuttaisiin, oli rientänyt rukoilemaan, että hän luopuisi tästä ehdotuksestaan. Viisi kuukautta oli sen jälkeen kulunut hänen saamattansa minkäänlaisia tietoja vaimoltaan.

Vangeilla oli niin paljon vaikeuksia kirjeittensä saamisessa, samoin kuin omien kirjeittensä lähettämisesäkin, ettei Gatifet suuresti ihmetellyt tätä vaitioloa, vieläpä lohdutteli hän itseään ajatuksella, ettei Martta voinut panna toimeen ehdotustaan — kun muutamat rivit Surcoufin kirjeessä, joita lukija ei vielä tunne, yht'äkkiä taas herättivät kaikki hänen epäilynsä.

Vapaudenkuume oli myös vallannut Gatifetin, sen vuoksi oli hän tarjoutunut yhdessä Ripeaut de Monteadevertin kanssa uhmailemaan aiotun paon ensimmäisiä vaaroja.

Hänestä tuntui, kuin huojentaisivat ne rahtusen niitä siveellisiä tuskia, joita hän muuten kärsi.

Siten oli todellakin laita, ja vaaran hetkellä saattoi Gatifet unohtaa kaiken muun, mutta jouduttuaan taas omien ajatuksiensa valtaan täytti kaksinkertainen tuska hänen mielensä.

Tänä aamuna lähestyi Gatifet levottomampana kuin tavallisesti riippumattoa, missä kapteeni Lioris makasi.

Tämäkään ei ollut voinut nukkua.

„Mitä haluat, poikaseni?“ kysyi hän Gatifetilta, tunnettuaan tämän äänen.

„Pyytäisin teiltä suurta palvelusta, kapteeni,“ vastasi merimies.

„Minkälaista? Sano pian; minä teen minkä voin hyväksesi.“

„Haluaisin, kapteeni, että olisitte niin hyvä ja vielä kerran lukisitte minulle sen osan Surcoufin kirjeestä, jossa puhutaan Martasta.“

„Vai niin! Sen osan, jossa hän kertoo vaimostasi.“

„Niin, kapteeni.“

„Mutta sinähän osaat varmaankin ulkoa ne rivit. Varmaankin jo kymmenettä kertaa pyydät minua lukemaan tätä kirjettä.“

„Niin on, mutta minä en voi sitä auttaa. Sydämeni on murtunut Martan tähden. Minä en tee muuta, kuin ajattelen häntä, ja kaipaen saada kuulla puhuttavan hänestä. Ehkä olen käsittänyt väärin sen mitä Surcouf kirjoitti!“

„No niin, poikani, minä täytän mielelläni pyyntösi, mutta meidän täytyy odottaa, kunnes kanuuna-aukot aukaistaan; täällä on pimeämpi kuin uunissa ja ilman puutteen tähden on minun vaikea puhuakin.“

Hapen puute oli pontoneissa todellakin niin suuri, että vangit olivat vähällä tukehtua.

Suuri joukko kokoontui kuivin kurkuin, sinipunervin kasvoin, tuijottavin silmin ja läähättävin hengityksin kanuuna-aukkojen ympärille, saadakseen niiden avautuessa niin pian kuin mahdollista vetää keuhkoihinsa raitista ilmaa.

Gatifet seisoi alallaan Liorisin vieressä.

Vihdoin löi kello kahdeksan. Rangaistus läheni loppuaan.

Englantilaiset sotamiehet aukaisivat ulkopuolelta kanuuna-aukot ja ilon huudahdus kajahti vankilassa.

He olivat saaneet valoa ja ilmaa.

Päivä oli pilvinen ja harmaa, ilma kosteata ja kylmää ja täynnä liejuisesta vedestä nousevia höyryjä; mutta se oli joka tapauksessa päivän valoa, se oli ilmaa, ja vangit katselivat ensinmainittua ihastuksella ja hengittivät ahnaasti viimemainittua.

Joka aamu uudistuivat nämä kärsimykset ja niitä seurasi samanlainen näytelmä.

Tämä äkkinäinen muutos, jota eivät heikommat voineet sietää, oli hyvin vahingollista jokaisen terveydelle. Ja kuitenkin odotettiin sitä tuskallisesti joka aamu, vaikka siitä johtui monta kertaa kuolettava tauti. Pontoneilla sattui usein äkillisiä kuolemantapauksia, mutta siitä huolimatta olivat ne aina täpösen täynnä vankeja, sillä tyhjät sijat täytettiin aina uusilla.

Lioris hyppäsi ketterästi alas riippumatostaan ja kiiruhti avonaisen kanuuna-aukon luo.

Kevennettyään jonkun verran rintaansa, viittasi hän Gatifetia seuraamaan itseään huoneen nurkkaan, jossa saisivat olla rauhassa muiden huomaavaisuudelta.

Hän otti esiin Surcoufin kirjeen, aukaisi sen varovaisesti ja etsi sen paikan, jonka oli luvannut lukea Gatifetille.

„. . . Mitä Gatifetiin tulee“, luki hän, „en voi antaa hänelle tietoja Martasta. Kuusi viikkoa ennen tänne saapumistani lähti hän täältä edes vaimoni siitä tietämättä. Ainoastaan sen olemme sittemmin saaneet tietää, että hän aluksi oli lähtenyt Pariisiin. Emme tiedä mitään muuta.“

„Onko siinä kaikki?“

„On, Gatifet,“ vastasi Lioris, sulkien kirjeen.

„Kiitos, kapteeni!“

Merimies poistui vielä synkempänä ja ajatuksiinsa vaipuneempana. Hänen päänsä oli täynnä huolestuttavia haaveiluja.

„Jos Martta on pannut aikomuksensa täytäntöön,“ sanoi hän itsekseen, „ja jos ne ovat onnistuneet, on hän varmaankin jo Portsmouthissa. Lieneeköhän hänen yrityksensä epäonnistunut? Taikka ovatkohan englantilaiset viranomaiset pidättäneet hänet? Onko hän unohtanut minut? Onko hän vankina? Ehk'ei hän ole voinut kestää suruja ja vaivoja . . . kenties . . . on hän kuollut!“

Gatifet raukka kalpeni tämän kauhistuttavan arvelunsa johdosta.

Toisinaan seurasi kuitenkin näitä ruhjovia ajatuksia toiset, vähemmän synkät.

Hän koetti vakuuttaa itselleen, että Martta epäilemättä jo oli palannut takaisin St. Maloon, että Surcouf oli sytyttänyt hänessä toivon, että hän odotti häntä heidän kauniissa, pienessä kodissaan, että hän itse pian pääsisi vapaaksi . . . että he molemmat pian pääsisivät yhteen.

Ja Gatifet hymyili onnellisille haaveilleen.

Merimies paran päivät kuuluivat alituudessa taistelussa toivon ja epätoivon välillä.

Samoin kuin toverinsakin, odotti hän tuskallisella kaiholla toiveittensa, vapautuksensa päivää, sillä sen

koittaessa saisi hän tavata Surcoufin ja Surcouf antaisi hänelle tietoja Martasta.

Muut salaliittolaiset harhailivat siellä täällä: muutamamat vankilassa, muutamamat kannella, huolellisesti vältellen puhelemista keskenään, vieläpä toisten tapaamistakin, peläten että varomaton sana voisi herättää urkkijain taikka englantilaisten huomion. Kärsimättömyyden kuume poltti heidän suonissaan ja sai ne voimakkaasti sykkimään.

Varsinkin Lioris, Bléas, Karnac, Ripeaut ja perämies, jotka Gatifetin lisäksi kuuluivat siihen henkilökuntaan, jonka haltuun heidän ystävänsä henki samana iltana uskottaisiin, olivat niin levottomia, että heidän oli vaikea tätä levottomuuttaan salata.

Heidän verestävästä silmistään, heidän polttavista katseistaan, heidän kuivista ja kuumista käsistään saattoi huomata, kuinka suuria sieluntuskia he kärsivät.

Tunnit tuntuivat heistä pitkiltä kuin vuosisadat. He eivät voineet levätä, eivätkä tehdä minkäänlaista työtä, kävelivät vaan horjuvin askelin onnettomuustoveriensä joukossa ja seurasivat tuskallisella tarkkaavaisuudella vartijainsa pienimpiäkin liikkeitä. Heidän levottomuutensa kasvoi sitä mukaa kun määrätty hetki läheni. Joka hetki pelkäsivät he englantilaisten sotamiesten tunkeutuvan vankilaan, tarttuvan heihin ja sitovan heidät — niin mahdottomalta tuntui heistä ajatus, etteivät heidän tarkkanäköiset vartijansa olisi saaneet ilmi heidän hankettaan. Kaikki aiheutti heissä kauhistusta.

Tavanmukaisen tarkastuksen aikana valtasi nuo onnettomat pyörtömyksen tapainen kauhu.

Englantilaiset tutkivat, kuten ennenkin, rautakan-gilla laivan seiniä, ollakseen vakuutettuja, ettei niihin oltu tehty reikiä.

Mutta aukko, jonka bretagnelaiset neljätoista päivää sitten olivat tehneet laivan seinään, oli niin ihmeteltävän hyvin suljettu sekä ulko- että sisäpuolelta ja keskukohta oli niin hyvin täytetty tilkkeillä, että se tuntui aivan täyteläiseltä, joten eivät tarkastusmiehet olleet tähän asti huomanneet mitään; mutta tällä kertaa tuntui, kuin toimittaisivat he tarkastustyönsä entistä suuremmalla huolella.

Tämän englantilaisten huolellisuuden tähden kävivät kylmät väreet pitkin salaliittolaisten selkää.

Bléas oli ainoa, joka ei tässä tukalassa asemassa kadottanut malttiaan. Nopeasti hyppäsi hän käytävälle, otti olkia, joista valmisti rasioitaan, ja istuutui tekemään työtä, asettaen selkensä sitä paikkaa vastaan, missä läpi oli. Hän oli tekevinään ahkerasti työtä, eikä liikahtanut paikaltaan silloin kun sotamiehet tulivat itse vankilasta käytävään.

Iskut, joita sateli hänen pänsä, hartioittensa ja käsivarsiensa ympärillä, kesti hän täydellisellä tyyneydellä. Englantilaiset, jotka hurjassa julmuudessaan suuntasivat tahallaan muutamia iskuja vankiinkin, pettivät siten itsensä, sillä vaikka Bléas sai iskuja sekä käsivarsiinsa että hartioihinsa, vieläpä päähänsäkin, ei hän lausunut valituksen sanaakaan, ja sotamiehet menivät tietehensä.

Varovaisuuden vuoksi ei hän liikkunut paikaltaan ennen iltaa.

Mitä Andréhen tulee, joka nurkkaan kyyristyneenä teki kiellettyä työtänsä, näytti hän yhtä tyyneeltä, kuin toverinsa levottomilta.

Lacoussinerie vartioitsi häntä huolellisesti, mutta ei nähnyt hänen koko päivänä liikkuvan paikaltaan.

Ilta tuli ja sen mukana ruuanjakelu. Vangit söivät ruokakunnittain. Jokaiseen ruokakuntaan kuului

kuusi miestä, jotka saivat ruokansa yhteisessä annoksessa. Jokainen sai veitsen ja teräshaarukan syöntiä varten. Mitä ruuan laatuun tulee, oli se inhottavaa ja ainoastaan hirmuisin nälkä voi voittaa sen herättämän vastenmielisyyden.

Ruuanhankkijat, joiden tointa ei kukaan valvonut, lisäsivät tulojaan ruuan hyvyuden kustannuksella.

Liha oli pilaantunutta; vihannekset kuivettuneita jätteitä, jotka Portsmouthin keittäjättäret varmaankin kelvottomina olivat heittäneet pois; leipä, väriltään punertavaa, oli niin raakaa ja sitkeää, ettei sitä voinut leikata. Usein tapahtuikin että vangit ateriansa jälkeen saivat vaikeita taudinkohtauksia.

Tänä iltana oli leipä onneksi kuitenkin sellaista, että sitä saattoi syödä.

Onni oli todellakin suosiollinen salaliittolaisille, joiden siten sallittiin vahvistaa voimiaan hetkellä, jolloin he niitä parhaiten tarvitsivat.

André kuului siihen ruokakuntaan, joka oli lähinnä Lacoussinerieta. Kun tämä asettui pöytään, s. o. istuutui vankilan lattialle ruvetakseen syömään, huomasi hän, että André, jonka hän vasta oli nähnyt läheisyydessään, äkkiä oli kadonnut.

Lacoussinerie kysyi naapureiltaan, mihin hän oli joutunut.

„Korpraali Peters haki häntä juuri“, vastattiin.

„Korpraali Peters“, toisti hän vapisten. „Olisiko André tuon julman sotamiehen ystävä, joka joka päivä pilkkaa ja kiusaa meitä?“

„En tiedä“, vastasi muuan jalkaväen kersantti, joka kuului André'n ruokakuntaan. „Tiedän vaan, että englantilainen joka päivä etsii häntä eri aikoina päivästä. Näyttää kuin myisi André hänelle hattunsa. Hän jakaa voittonsa korpraalin kanssa, joka hankkii hänelle osta-

ja ja katsoo, ettei petos tule ilmi, kun hänelle on siitä hyötyä.“

Tämä otaksuttu selitys merimiehen poissa-oloon ja hänen suhteeseensa englantilaiseen sotamieheen tynnytti Lacoussinerieta. Ei kestänytkään neljännestuntia kauempaa kun André palasi entiselle paikalleen vankilaan.

„Sinä et luullakseni ole syönyt mitään tänään“, sanoi Lacoussinerie, istuutuen hänen viereensä.

„En“, vastasi Andre, nostamatta päätään.

„Miksi et?“

„Minun ei ollut nälkä ja annoin osani nälkäiselle toverilleni, joka sitäpaitsi oli sairas.“

„Mutta etkö sinä sitten milloinkaan syö?“

„Kyllä toisinaan.“

Ja André kääntyi kärsimättömällä liikkeellä, joka selvästi osoitti että Lacoussinerien kysymykset olivat hänelle vastenmielisiä.

Tämä huomasi sen, mutta levottomana Ripeautin herättämästä epäluulosta, ei hän näyttänyt haluavan siirtyä paikaltaan eikä lopettaa alkamaansa kuulustelua.

Lyhyen vaitiolon jälkeen virkkoikin hän taas:

„Oletko ajatellut sitä, mistä puhuimme viime yönä? Oletko tavannut sen englantilaisen kauppiaan, jolta toivoit saavasi lainata kaksikymmentä puntaa?“

„Olen.“

„No, vieläkö toivot onnistuvasi?“

Väritön hymy väreili merimiehen huulilla.

„Huomenna“, sanoi hän, „annan teille rahat, jotka ovat välttämättömät pakonne menestymiseksi.“

„Pakomme, oli kai tarkoituksesi sanoa“, huomautti Lacoussinerie. „Unohdatko että sinä karkaate yhdessä meidän kanssamme?“

„Ihminen päättää, Jumala säätää“, vastasi André kohtalon-uskojan huolettomalla tyyneydellä. „Kuka

tietää, mitä voi tapahtua? Jos on kirjoitettu, että minä pakenen, niin minä pakenen. Ja sitä paitsi, mitä liikuttaa se teitä? Eikö siinä ole kylliksi, että hankin teille nuo kaksikymmentä puntaa?”

Joukko sotamiehiä tuli sulkemaan kanuuna-aukkoja ja keskeytti heidän puheensa.

Lacoussinerie poistui, tyytymättömänä Andrén vastaukseen, ja päätti vartioida häntä entistä huolellisemmin.

Ripeaut, jolle hän kertoi tämän lyhyen keskustelun sisällön, enensi vielä hänen epäluuloansa.

„Jos André on petturi, jos minä todellakin olisin varma siitä“, sanoi tuo tarmokas kapteeni kiivaasti, „tappaisin hänet huomispäivänä, ilman pitempiä arveluja.“

„Rauhoitu, ystäväni“, sanoi Ripeaut, „murha, joskin oikeutettu, vahingoittaisi pakoyritystämme. Tyytykäämme siihen, että ilmoitamme asiasta muutamille tovereillemme ja pyydämme heidän tarkkaan vartioitsemaan häntä. Mutta nyt täytyy meidän erota. Hetki lähestyy. Meidän täytyy olla nukkuvinamme riippumatoissamme. Puoli kahdelta antaa Bléas meille merkin. Silloin täytyy meidän kuuden olla valmiina.“

„Minä tahdon olla lähtönne todistajana“, vastasi Lacoussinerie, jonka silmät säteilivät; „tahdon itse sulkea reiän teidän jälkeenne“.

Laivan kello rummunpäristyksen säestämänä ilmoitti, että kaikki tulet olivat sammutettavat.

Suuri melu syntyi silloin pontoneilla. Vangit syöksyivät riippumatoilleen, vielä auki olevat kanuunaaukot suljettiin ja yövahdit asetettiin paikoilleen.

Englantilaiset kulkuvahdit tarkastivat kannen ja käyttävät sekä sulkivat, estääkseen kaiken liikunnan yöllä, joka osaston ovet.

Sotamiesten raskaat askeleet kaikuivat kauan laivan kumajavissa käytävissä, mutta vähitellen vaipui kaikki syvään hiljaisuuteen.

Tuntia myöhemmin makasi suurin osa ranskalaisista vaipuneena raskaaseen uneen.

Tänä yönä ei akateemikkojen pyhäkössä palanut tulta. Ei kukaan, ei edes André, mennyt sinne. Lacoussinerie ei ollut kuitenkaan voinut mennä riippumattoonsa, ennen kun oli nähnyt André'n menevän omaansa.

Muuten teki pimeys kaiken vartioimisen hyödyttömäksi.

Ulkopuolelta kuului joka kymmenes minuutti englantilaisten sotamiesten vahtihuuto: „*All is well*“.

Kello oli juuri lyönyt puoli kaksitoista. Bléas, aivan alastomana ja valmiina milloin tahansa heittäytymään mereen, nousi hiljaa ylös riippumatostaan. Hiipien pimeässä notkeana kuin käärme, kulki hän ympäri ja ilmoitti jokaiselle salaliittolaiselle, joiden piti lähteä matkaansa, että nyt oli hetki tullut.

Pian olivat kaikki kuusi kokoontuneet laivan perään.

Lacoussinerie ja viisi muuta bretagnelaista odotti heitä siellä ollakseen apuna ratkaisevalla hetkellä.

Laudat poistettiin nopeasti aukosta joka yhdisti vankilan käytävään.

Käytävään päästyään suuntasivat he askeleensa riippumattorivien välitse hiipien laivan sivussa olevaa reikää kohti.

Jokaisen sydän sykki voimakkaasti, täynnä toivoa ja pelkoa.

Bléas irroitti varovasti ensin sisäpuoleisen, sitten ulkopuoleisen laudoituksen. Vankien silmissä heijastui

vat nyt mutaiset laineet, jotka huuhtoivat laivan seinää tuskin kahden jalan päässä aukosta.

Ulkokäytävä sitävastoin oli kuusi tuumaa reiän yläpuolella, ja kuten tiedämme, oli sen lattia harva.

Raitis tuuli jäähdytti vankien kasvoja, joilla hiki helmeili.

Vapauden tie oli nyt auki!

Kuten edellinen yö, oli tämäkin pimeä ja sateinen; kylmyys oli kuitenkin nyt vielä tuntuvampi.

Mutta pimeys verhosi pakenevia ja lamppua varten säästetty rasva jaettiin nyt veljellisesti; matkalle lähtevät toverit voitelivat sillä ruumiinsa, suojellakseen sitä kylmän vaikutukselta.

„Minä näytän tietä“, sanoi Ripeaut de Monteauvert, lähestyen aukkoa. „Seuratkaa minua kaikki, ja muistakaa, että kokoontumispaikkamme on toinen mutasaari. Gatifet tulee viimeisenä ulos laivasta auttaakseen niitä jotka jäävät jällelle, ja ohjatakseen niiden kulua, jotka kadottavat minut näkyvistään. Ymmärrättehän mitä tarkoitan? Eteenpäin siis! rehellinen kädenlyönti; rohkeutta ja varovaisuutta!“

„Ilmoita Surcoufille“, sanoi Lacoussinerie, „että me kaikki perjantai-yönä olemme määrättyllä paikalla, vaikka meidän sitten tarvitsisi kulkea kuulasateen läpi.“

„Kyllä“, sanoi Ripeaut, „ja me olemme myös siellä. Tunnuslauseemme on aina sama, vapaus kaikille taikka kuolema jokaiselle meistä!“

Ja tuo pelkäämätön merimies kiipesi, lämpimästi syleiltyään ystävänsä, alas ahtaasta aukosta. Hänen ruumiinsa katosi kokonaan veteen, sillä varovaisuuden vuoksi täytyi heidän niin kauan kun olivat vahtisotamiesten näköpiirissä pysytellä niin paljon kuin mahdollista veden alla.

Onneksi oli yö pimeä, ja hieno sade, jota lakkaamatta tihkui, lisäsi yhä enemmän sen kolkkoutta.

Ripeautin jälkeen tuli Bléasin vuoro, joka yhtä onnellisesti pääsi veteen herättämättä sotamiesten huomiota.

Sitten kiipesivät Karnac ja laivaluutnantti.

Jälellä oli enää Lioris ja Gatifet.

Lioris syleili Lacoussinerieta ja toisia vankeja, jotka tuskallisella tarkkaavaisuudella olivat seuranneet toisten lähtöä. Sitten meni kaappari ulos lävestä. Jo olivat hänen jalkansa ja säärensä vedessä, hänen päänsä vaipui hitaasti ja kädet irtaantuivat aukon laidasta, kun tukahutettu tuskan huudahdus pääsi hänen huuliltaan.

Suuri naula, joka oli lyöty aukon alapuolelle ja johon eivät toiset olleet loukanneet itseään, oli tunkeutunut Liorisin oikeaan olkapäähän.

„Kätesi, kätesi“, mutisi hän, ojentaen käsivarsiaan Gatifetia kohti.

Tämä polvistui aukon sisäpuolelle ja koetti vetää ylös kaapparia, jonka kauheasti vääntyneet kasvopiirteet ilmaisivat kuinka kauheita tuskia hän kärsi.

Onnettomuudeksi palasi vartija juuri silloin siihen käytävän osaan, jonka alla Lioris riippui.

Hetki oli ratkaiseva; epäröiminen saattoi turmella kaikki.

Lioris, totellen ainoastaan rohkeuttaan, työnsi Gatifetin takaisin ja laskeutui veteen, huolimatta kauheasta haavasta, jonka siten sai.

„Kuka siellä?“ huusi vahti ja pysähtyi. Kiväärin hanan pingoitus ilmaisi, että hän oli valmis ampumaan.

Gatifet, Lacoussinerie ja heidän seuraajansa luulivat nyt sekä itsensä että vankien olevan hukassa. Ne kymmenen sekuntia, jotka seurasivat kiväärin hanan

pingoitusta ja vahtisotamiehen huutoa, tunsivat he kauheita tuskia. He odottivat joka hetki näkevänsä tulen ja kuulevansa luodin vinkuvan.

Kiväärinlaukaus olisi herättänyt huomiota lahdella ja satamassa ja tehnyt paon mahdottomaksi. Silmänräpäyksessä olisivat vartioveneet, jotka olivat aina kunnossa, olleet liikkeellä pakolaisia takaa-ajamassa.

Vartija, kuunnellen ja yhä liikkumattomana seisoen, koetti turhaan katsella synkkään pimeyteen nähdäkseen jotakin, ja oli yhä vielä ampuma-asennossa. Mutta kuunneltuaan vielä hetkisen ja huomaamatta ääntä tahi liikettä luuli hän kuulemansa äänen johtuneen laineen loiskeesta laivan syrjää vasten ja jatkoi taas kulkuaan päinvastaiseen suuntaan.

Lacoussinerie kohotti ylevällä kiitollisuudella katseensa taivasta kohti. Gatifet lausui ajatuksissaan Martan nimen ja syöksyi mereen.

Nuo kuusi miestä olivat pian hyvän matkaa merellä. „Suojelkoon heitä Jumala!“ mutisi Lacoussinerie ja vaipui polvilleen onnettomuustoveriensä keskelle, jotka seurasivat hänen esimerkkiään, totellen tuota vaitomaista tunnetta, joka on ominaista uhkaavan vaaran läheisyydessä.

Muutaman hetken kuluttua, jonka aikana vallitsi syvä hiljaisuus, palasi toivo jälleen niiden ranskalaisten sydämiin, jotka olivat jääneet laivaan, ja Lacoussinerie valmistautui sulkemaan aukkoa. Hän oli jo kiinnittänyt ensimmäisen puunkappaleen, kun huutoja, joita seurasi askeleet ja aseitten kolina, kaikui laivassa. Samassa silmänräpäyksessä kuului kanuunanlaukaus, johon kaiku joka taholta vastasi.

„*Tonnerre!*“ huudahti Lacoussinerie raivoissaan, „meidät on petetty. Kiiruhtakaamme nopeasti riippumattoihimme. Armahtakoon Jumala tovereitamme!“

Vangit syöksyivät ylös ja menivät maata, suljetuun kuitenkin ensiksi käytävän ja vankilan välisen aukon.

Tällä hetkellä kimalteli useita tulia merellä, jonka äkkiä valaisivat. Lyhdyt sytytettiin pontoneilla ja kanuuna-aukkojen raoista saattoi nähdä kaksitoista taikka viisitoista venettä täynnä sotamiehiä, varustettuina tulisoihduilla, jotka kulkivat lahdella Portsmouthista Gosportiin.

Jälleen palattuansa vankilaan oli Lacoussinerie rientänyt André'n riippumaton luo.

Se oli tyhjä.

Hän kiiruhti akateemikkojen teltaan; sekin oli autio.

„Onko kukaan teistä nähnyt Andréta?“ kysyi hän vangeilta, jotka melun herättäminä juoksivat pitkin vankilaa kysellen toisiltaan mitä oli tapahtunut.

Ei kukaan vastannut. André ei ollut pontoneilla.

Samaan aikaan kun Lacoussinerie ja hänen toverinsa menivät alas käytävälle, oli André hiljaa hiipinyt alas riippumatostaan. Sitten oli hän paljain jaloin harpoiden lattian poikki lähtenyt vankilan ovelle. Vastoin sääntöjä oli tämä lukitsematta.

André aukaisi sen hiljaa, sulki sen jälkeensä vielä varovaisemmin ja kulki kevyin askelin ylös portaita, jotka johtivat kannelle.

VI.

VANGINVARTIJA.

Neljä tuntia ennen kuin vasta kertomamme asiat tapahtuivat Britannia-laivassa, s. o. noin kello kahdeksan aikana illalla, nähtiin kaksi miestä vilkkaasti kes-

kustellen kulkemassa Highstreetiä pitkin, joka on Portsmouthin kauneimpia katuja ja Buckinghamin murhan johdosta myöskin sen kuuluisampia.

Nämä kaksi kulkijaa olivat juuri sinä hetkenä sen talon edustalla, jonka numero on 110 ja jossa Felton teki rikoksensa.

Toinen näistä miehistä, puettuna englantilaisen meriväen luutnantin pukuun, oli sellainen rumuuden täydellinen perikuva, jollaiseksi meidän ivapiirtäjämme tavallisesti kuvaavat muutamia vanhan Albionin lapsia.

Ajatelkaa mielessänne pientä, ei täyttä viiden jalan mittaista, tavattoman lihavaa, ruumiinmuodoltaan karhun kaltaista miestä, jonka lyhyen, paksun, tiilenvärisen, sinisillä, pullistuneilla suonilla rumentuneen kaulan jatkona oli eriskummallisin neliskulmainen pää, mitä ajatella voi.

Tulipunainen tukka riippui otsalla niin alas asti, että hiukset ja samanväriset tuuheat kulmakarvat melkein kokonaan peittivät sen. Viimemainittujen alapuolella loisti kaksi pientä silmää, jotka olivat pyöreät kuin linnun, ulospäin pullistuneet kuin kalan silmät ja väriltään epämääräiset.

Suuren suun ja ohkaisten värittömien huulten yläpuolella oli laiha, käyrä nenä. Leuka oli niin lyhyt, että sitä, samoin kuin otsaakaan, tuskin huomasi olevankaan.

Nämä kasvopiirteet, joiden julmassa ja epämiellyttävässä ilmeessä ei ollut mitään inhimillistä, täydensi vihdoin iho, jonka väri muistutti vanhaa mahonkipuuta ja posket, jotka rokko oli pahoin tärvellyt.

Tämän rakastettavan henkilön nimi oli Arthur Rawlow, ja hän oli Englannin hallituksen nimessä, sekä *the Transport officen* valvonnan alaisena, pontoni Britannian päällikkö.

Tämä oli „vanginvartija“, kuten ne häntä nimittivät, jotka olivat hänen valvontansa alaisia: nimitys, jolla sivumennen sanoen oli se ominaisuus että se ärsytti arvoisan kapteenin tavallisen vihan ranskalaisia kohtaan oikeaksi raivoksi.

„Hoo, he kutsuvat minua vanginvartijaksi“, oli hänen tapansa sanoa joka kerta kun hän keksi jonkun uuden kidutuksen onnettomille uhreilleen, „hoo, he kutsuvat minua vanginvartijaksi! No niin, minä näytän heille, kuinka pitkälle vanginvartijan valta ulottuu.“

Kapteenin kekseliäs nero tuli näkyviin varsinkin vankien elämän yksityiskohtien suhteen, joihin hänellä ei ollut oikeutta sekaantua.

Nykyään oli hän maissa nauttien neljäntoista tunnin lomaa, jonka oli hankkinut itselleen.

Hänen seuraajansa oli niin täydellinen vastakohta kuvalle, jonka vasta esitimme arvoisasta kapteenista, kuin konsanaan vastakohtia rakastava taiteilija voi toivoa.

Kapteeni Rawlowin seuralaisella oli sellainen puku, jota englantilaisen jalkaväen korpraalit käyttävät. Hän oli kasvultaan yhtä pitkä, kuin toinen lyhyt, yhtä laiha ja kuiva, kuin kapteeni oli lihava ja paksu, yhtä jäykkä ja kylmä kuin tämä näytti kiihkeältä ja kärsimättömältä.

Korpraalin ruumiina oli niin sanoaksemme ainoastaan kaksi jalkaa, jotka käsittivät enemmän kuin kaksi kolmatta osaa hänen koko pituudestaan ja kantoivat pientä ruumista, jonka luurakenne oli kyhmyinen, hartiat kulmikkaat, käsivarret pitkät ja hoikat, otsa ja leuka hyvin kapeat.

Kamelikurjen kaula kannatti nyrkin kokoista päätä, jonka kaikki piirteet näyttivät ottaneen ohjeekseen suoran viivan.

Tukka ja kulmakarvat olivat valkoiset ja niitä voitkin erottaa samanvärisestä ihosta.

Kaksi suurta vihriäistä silmää, jotka eivät koskaan katsoneet suoraan, lyhyt nenä ja ontot posket olivat suuren suun ohella, jossa suunnattoman suuret valkeat hampaat loistivat, tämän miellyttävän olennon huomattavimmat osat.

Kun näki tämän miehen jäykkine ryhtineen, jättiläismäisine vartaloineen, pitäen toista kättään tiiviisti housunsaumaa vasten, toisessa kantaen korpraalinsauvaa, ja käyttäytyen kaikin puolin erinomaisen säännönmukaisesti, muistutti hän hyvään kuntoon asetettua konekuviota.

Tämän englantilaiseen armeijaan kuuluvan miehen nimi oli Peters.

Ranskalaiset vangit tunsivat hänet liiankin hyvin; hän olikin, ja syystä kyllä, se mies, jota hänen uhrinsa Britannia-laivassa Rawlowin jälkeen vihasivat kaikkein enimmin.

Tutustuessamme häneen, on hän juuri jättänyt pontonin. Hänellä oli epäilemättä suuri ja tärkeä salaisuus ilmoitettavana päällikölleen, sillä kun hän Rawlowin asunnolle mentyyään ei tavannut häntä kotosalla, etsi hän kaupungista kunnes löysi.

He olivat nyt olleet kymmenen minuuttia yhdessä.

Kapteeni, jonka kasvoilla kuvastui vaivoin hillitty, kauhea viha, lateli käskynalaiselleen joukon kysymyksiä joihin tämä vastaili jääkylmällä tyyneydellä.

„Oletteko siis“, sanoi Rawlow ja pysähtyi äkkiä, „varma siitä, mitä puhutte?“

„Olen, kapteeni“, vastasi korpraali ja nosti kätensä englantilaisen sotilastavan mukaan vaakasuorasti ohimolleen, minkä tempun hän uudisti joka kerta kun vastasi Rawlowin kysymyksiin.

„Brittania-laivassa on muodostettu salaliitto?“

„Niin, kapteeni.“

„Jonka tarkoituksena on panna toimeen pako-
yritys?“

„Niin, kapteeni.“

„Eikö teillä ole tarkempia tietoja?“

„Ei, kapteeni.“

„Te ette siis tunne salaliittolaisten lukua, johtajaa,
ettekä tarkoituksia?“

„En, kapteeni.“

„Onko teillä jotakin aineellista todistusta?“

„Ei, kapteeni.“

„Mutta sellaisia me tarvitsemme.“

„Niin, kapteeni.“

„Miten menettelette saadaksenne niitä?“

„Miten haluatte, kapteeni.“

„Menkää hiiteen, kolminkertainen nauta!“ huusi
Rawlow, jonka vihaa korpraalin kylmäverisyys vielä
enemmän kiihdytti.

„Kyllä, kapteeni“, vastasi tämä, eikä ollut millän-
säkään; ja tehden kädellään kunniaa otti hän kaksi
pitkää askelta eteenpäin aikeissa totella kapteenin
käskyä.

Rawlow kutsui hänet takaisin.

„Kuka on kertonut teille tämän salaliiton olemassa-
olosta?“ kysyi hän.

„Ranskalainen vakooja.“

„André?“

„Niin.“

„Milloin kertoi hän asiasta teille?“

„Noin pari tuntia sitten, vankien syödessä, samaan
aikaan kun hän tavallisuuden mukaan tuli antamaan
kertomustaan.“

„Eikö hän tietänyt mitään muuta?“

„Ei.“

„Mutta kuinka saamme tietää, milloin pakoyritys tapahtuu?“

„André lupasi hankkia siitä tiedon. Jos vaan toimitetaan siten, että hän pääsee pois laivasta kello puoli kaksitoista, tulee hän ja ilmoittaa kaikki.“

„Vielä uusi yritys!“ huudahti Rawlow. „Nuo ranskalaiskoirat! . . . ne saavat vielä aikaan, että minut erotetaan. Oh! . . . mutta minä kosten! . . . minä annan heidän maksaa sen!“

„Minä olen jo ajatellut yhtä seikkaa“, sanoi korpraali.

„Ja minä myös“, sanoi kapteeni ilkeästi hymyillen, mikä ennusti suuria kärsimyksiä vangeille. „Mutta teidän on mentävä takaisin laivaan.“

„Niin.“

„Teidän on vartioitava, kunnes André tulee teitä hakemaan.“

„Kyllä, kapteeni.“

„Ja te tuotte hänet maihin minun luokseni. Olkaa varovainen.“

„Kyllä, kapteeni.“

„Sanokaa luutnantti Christylle, että hän minun poissaollessani vartioitsee tarkasti vankeja, ja sanokaa hänelle, että minä palaan takaisin pontoneille viimeistään kello yksi aamulla.“

„Kyllä, kapteeni.“

„Kuulkaapas“, lisäsi Rawlow, pidättäen vielä korpraalia, joka uudelleen aikoi poistua, „onko se nuori ranskatari, joka aamulla tahtoi tavata minua, sittemmin tullut takaisin?“

„On, kapteeni, hän tuli illalla.“

„Annettiinko hänen tulla laivaan?“

„Ei, kapteeni, hän jäi veneeseen.“

„Kenen kanssa hän puhui?“

„Minun kanssani, kapteeni.“

„Mitä hän sanoi?“

„Hän rukoili, että te ottaisitte hänet puheillenne.“

„Mitä muuta?“

„Hän itki.“

„Paljonko?“

„Paljon.“

„*My God!*“ mutisi Rawlow, jonka suu meni irvis-tyksen kaltaiseen hymyyn. „Hän on todellakin ihas-uttava! Ja mitä te vastasitte hänelle?“

„Määräyksenne mukaan annoin minä hänelle tei-dän kaupunki-asuntonne osoitteen. Hän odottaa teitä luultavasti tällä hetkellä kotonanne.“

„Hyvä, Peters, sangen hyvä!“ sanoi kapteeni, hy-kerrellen käsiään. „Toivon, ettei hän ole nähnyt mie-hen roikalettaan?“

„Ei, kapteeni.“

„Menkää nyt, minulla ei ole muita määräyksiä an-nettavana teille“, sanoi Rawlow lyhyen vaitiolon jälkeen, jonka kuluessa hän näytti punoneen kokonaisen suun- nitelman päässään.

Korpraali teki vielä kerran sotilaallisen kunnian- osoituksensa ja otti pitkillä säärillään askeleen, jonka olisi luullut ulottuvan kadun toisesta päästä toiseen. Mutta niitä tarvittiin useampiakin ja hän lähti satamaa kohti; siellä häntä odotti vene, jolla hän puoli tuntia sitten oli tullut maihin.

Kapteeni Rawlow meni päinvastaiseen suuntaan, pitkin Highstreetiä Southsean esikaupunkia kohti, jossa hänen asuntonsa sijaitsi.

Yö oli pimeä ja kylmä.

Oltiin, kuten lukija kai muistanee, joulukuun puoli- välissä, ja lämpömittari oli laskeutunut muutamia asteita alle nollan.

Senvuoksi kääriytyi englantilainen upseeri huolellisesti päällystakkinsa pitkiin poimuihin.

Kiiruhtaen askeleitaan, oli hän juuri ehtinyt kapeille syrjäkaduille, jotka lähtevät Clarence-nimiseltä kävely-paikalta. Broadstreetin ohi kulkiessaan hän tunsu luisevan käden voimakkaan lyönnin olkapäällään; se sai hänet äkkiä nostamaan päätänsä.

„Oh, hyvää iltaa, tohtori!“ huudahti Rawlow, ojentaen kätensä vastatulleelle, noin viidenkymmenen vuotiaalle, kauniille, puuteroidulle, pienikasvuiselle miehelle. Tämä mies oli tohtori Weis, jonka haltuun oli uskottu ylin terveydenhoito pontoneilla.

Mies piti itsetyytyväisenä itseään Englannin etevimpänä lääkärinä ja tunnusti julkisesti, hänkin, halveksivansa ranskalaisia, eikä suvainnut edes heiltä salata, kuinka suuresti hän heitä vihasi.

The Transport office valitsi nimittäin aina virkamiehensä niiden joukosta, jotka tuhmuidessaan luulivat osoittavansa isänmaallisuuttaan kohtelemalla ranskalaisia sellaisin tuntein, joita muuten jokainen jalo sydän ja valistunut mieli Englannissa inhoaa.

Tuo pieni tohtori, joka intohimoisesti rakasti kaksimielisiä puheita ja huonoja sanasutkauksia, oli luonteeltaan pahansisäinen kuin marakatti, hävytön kuin lakeija, pelkuri kuin hyena ja julma kuin tiikeri. Jokainen hänen lausumansa sana oli väkinäinen sukkeluus ja jokainen sellainen sukkeluus oli häväistys hänen lukuisia potilaitaan kohtaan sairaslaiivassa.

Muuten oli hän taitava mies, mutta piintynyt materialisti, vailla siveyttä ja häpyä, joten hän todellakin oli sopiva *Transport officen* palvelukseen, sillä kun pontonit tulivat liian täyteen, teki hän mielellään „pienen harvennuksen“ vankien riveissä.

„Hyvää iltaa, rakas kapteeni, hyvää iltaa“, vastasi

rakastettava lääkäri pienellä hermostuneella ivanhymyllä, joka tavallisesti nähtiin hänen huulillaan. „Mihin hemmettiin te menette tässä jäätävässä tuulessa? Te olette tuossa avarassa vaipassanne aivan Romeon kaltainen, joka kiiruhtaa johonkin lemmenkohtaukseen. Hoh-hoh, rakas kapteeni, myöntäkää arvanneeni oikein.“

Rawlow aukaisi kauhean suunsa ja rupesi äänekäästi nauramaan.

„No, no“, jatkoi puhelias tohtori, „vaikeneminen on myöntymyksen merkki. Olenko arvannut oikein, häh? En muuten koskaan erehdy. Uskaltaisinpa lyödä vetoakin, että kaunotar, joka nyt kärsimättömyydellä odottaa teitä, ei ole kukaan muu, kuin se nuori ja kaunis ranskatar, jota me aamulla niin tarkkaan katselimme hänen istuessaan ja itkiessään veneessään . . . He, he, he, teidän täytyy lohduttaa tuota murheellista tunturi-kyyhkys-raukkaa! Te olette todellakin oikeassa! Kyllä hän on suloinen.“

„Niin, eikö olekin miellyttävä?“ vastasi kapteeni, jonka pyöreät silmät kiiluivat.

„Olen sanonut, että hän on suloinen! Oletteko puhutellut häntä?“

„En; tiedättehän, että aamulla kieltäydyin puhuttelemaasta häntä ja illalla lähdin tahallani pontoneilta.“

„Hyvä, hyvä! Hyvin suunniteltu! Minä arvaan lopun. Kun kaunottaren suru lisääntyy, tulee hänen tappionsa sitä varmemmaksi, ja kun ei hän saanut puhutella teitä laivassa, täytyy hänen nyt tulla teidän asuntoonne! Viekas keksintö! Oivallinen keksintö!“

„Tohtori“, huudahti Rawlow, „te olette itse paholainen, teiltä ei voi mitään salata!“

„No niin“, pyysi Weis uteliaasti, „kertokaa minulle nyt kaikki sivuseikat. Te olette tietysti hankkinut itsellenne tietoja tuosta pikku tenhottaresta?“

„Olen tietysti.“

„Kuka hän on?“

„Hän on erään vangin vaimo.“

„Niin, hitto vieköön, senhän saimme kuulla aamulla, kun hän huutamalla miestään herätti kaikuvan melun pontoneilla. Entä sitten?“

„Entä sitten? Näyttää kuin olisi hän tullut Englantiin sovintolähettiläslaivalla ja sitten, en tiedä miten, saanut amiraalivirastolta luvan elää samalla pontonilla kuin hänen miesretkaleensakin on.“

„Hitto vieköön! Amiraaliviraston luvan!“

„Niin, mutta te tiedätte, ettei *the Transport office* koskaan vastusta meidän käskyjämme. Siis ei tästä luvasta ole hänelle mitään hyötyä, ellei hän sitäpaitsi saa lupaa minulta, koska hänen miehensä on Britannialaivassa . . .“

„Ja“, keskeytti Weis, „koska te olette herra Britannialaivassa, ei ole muuta kuin kohtuus ja oikeus, että hän ensi sijassa alistuu teidän . . .“

„Aivan niin“, vastasi englantilainen upseeri kynnillisesti.

„No, onnea sitten, kapteeni!“

Miehet puristivat toistensa käsiä ja olivat juuri lähtemäisillään eri suuntiin, kun pieni tohtori kumartui kapteenin puoleen ja sanoi hiljaa:

„Kuulkaas, rakas Rawlow, jos teillä on haittaa hänen miesretkaleestaan, niin älkää olko millännekään. Sanokaa vaan sana, niin keksin kyllä jonkun muistutuksen hänen terveydentilastaan. Ei mikään ole minulle sen helpompaa. Kaikki nuo koirat ovat enemmän tai vähemmän kivullosia. Minä annan viedä hänet sairauslaivaan ja sieltä ei pääse pois muuta tietä, kuin ruumiskajuutan kautta.“

„Ei, kiitoksia“, vastasi kapteeni päättään pudistaen.

„Ah!“ jatkoi Weis vakuuttavalla äänellä, „se kävisi kuin rasvattu. Yksi ranskalainen enemmän taikka vähemmän pontoneilla merkitsee vähemmän kuin ei mitään. Ja jos sellaisesta pikkuseikasta olisi teille hiukankin hyötyä, hyödyttäisi se samalla *Transport officea* ja olisi eduksi muille vangeille, sillä minä en käsitä, miten se joukko saa ilmaa hengittääkseen siellä. Antakaa kuulua! Soveltuuko se teille?“

„Te olette todellakin hyvin avulias, rakas Weis!“ vastasi Rawlow, puristaen ystävällisesti toisen kättä; „mutta teidän hyvyytenne on tarpeeton; minä olen keksinyt toisen keinon.“

„Mikä se olisi?“

„Pontoneilla on tehty pakosuunnitelma. Saan pian tietää kaikki sen yksityisseikat ja voin kyllä sovittaa niin, että kysymyksessä olevan aviomiehen voidaan todistaa kuuluvan siihen. Tällä tavalla on hänen henkensä minun käsissäni. Ymmärrättekö?“

„Hitto vieköön, sehän on todistus, jota vastaan ei pienokaisella voi olla mitään väittämistä, jos hän olisi lapsellinen. Mutta joka tapauksessa, ajatelkaa minun ehdotustani — se on hyvä. Huomenna on terveystarkastus ja minä puhun, ennen kun se alkaa, vielä kerran kanssanne tästä asiasta. Toistaiseksi saatte sanoa paljon terveisiä tuolle ihanalle itkijälle. Tämä tuuli tunkeutuu aina luihini asti.“

„Ja teillä on kiire päästä sen kynsistä ja menette sen vuoksi asuntoonne?“

„En suinkaan. Sellaisena kuin te minut tässä näette, aion minä ottaa vaunut ja mennä juomaan kupillisen teetä sir Georgesin luo.“

„Sir Georgesin! Pontoni Proteuksen kapteenin?“

„Niin juuri.“

„Ja minä kun luulin, ett'ette te olisi juuri hyvässä sovussa keskenänne.“

„Emme me olekaan. Ja minä menenkin sinne vaan viemään ikäviä uutisia.“

„Minkälaisia uutisia?“

„Keltakuume on ruvennut raivoamaan hänen pontonillaan.“

„Se vielä puuttui! Kaikeksi onneksi erottaa *The Crown* minun pontonini hänen pontonistaan.“

„*The Crown* on niinkään taudin saastuttama.“

„Entä Britannia?“

„On sielläkin muutamia sairaita. Unohdin heti kertoa teille siitä.“

Pikku tohtorin ilkeä hymy ilmaisi mitä tyytyväisyyttä hän tunsii voidessaan säikähdyttää Rawlowia.

„Keltakuume minun pontonillani!“ huudahti tämä kauhuissaan.

„Olkaa rauhassa, rakas kapteeni; ei se ole tarttuvaa laatua.“

„Oletteko varma siitä?“

„Aivan varma. Sitäpaitsi ei teillä ole mitään pelättävää, te kun ette koskaan ole yötä laivassa, ettekä hengitä sen turmiollista ilmaa. Todellisessa vaarassa eivät ole muut kuin vangit.“

„Oh, se muuttaa asian,“ sanoi Rawlow liikkeellä, joka ilmaisi että ranskalaisten kuolema pikemmin aiheutti hänessä iloa kuin surua.

„Niin, eikö totta, se ei merkitse mitään? Luottakaa muuten minuun. Tauti ei ole vielä kehittynyt. Vaan seitsemän, kahdeksan taudinkohtausta on eilisestä asti ilmaantunut. Jos todellinen vaara lähestyy, ilmoitan minä siitä teille.“

„Minä luotan siihen.“

„Hyvästi, kapteeni hyvä.“

„Hyvästi, tohtori.“

Nuo kunnan miehet, jotka olivat kuin luodut ymmärtämään toisiaan, erosivat ystävällisesti viitaten toisilleen hyvästiksi.

Muutaman minuutin kuluttua ehti Rawlow asuntonsa portille.

Kapteeni veti ulkopuoleisesta soittokellon nuorasta, jollainen on jokaisessa englantilaisessa talossa, ja palvelija aukasi melkein heti portin, nöyrästi tervehtien isäntäänsä.

VII.

MARTTA.

„Onko kukaan hakenut minua?“ kysyi Rawlow, laskettuaan jalkansa portaitten ensimmäiselle astuimelle.

„On“, vastasi palvelija; „muuan nuori nainen tuli tänne pari tuntia sitten.“

„Onko hän kenties ranskatar?“

„Luulen olevan, sillä minä en ymmärtänyt hänen puhettaan.“

„Vai niin. Missä hän on?“

„Hän odottaa täällä alhaalla salissa.“

„Hyvä. Lähetä hänet minun huoneeseeni.“

Palvelija kumarsi ja Rawlow, nousten raskaasti ylös portaita, astui asuinhuoneisiinsa.

Hän riisui nopeasti päällystakkinsa.

Sitten meni hän kuvastimen luo ja katseli itseään.

Hän koetti saada tukkansa komeaan asentoon, harjasi

poskipartaansa, koetti järjestää pukuaan, jonka tuuli oli vienyt epäkuntoon, ja hymyili juuri tyytyväisesti kuvastimelle, josta heijastui hänen ilkeä irvistyksensä, kun palvelija aukasi oven ja toi sisään nuoren kauniin naisen, joka korkeintaan oli kahdenkolmatta vuotta.

Tämä vaimo parka, jonka surusta ja kärsimyksistä liian aikaisin surkastuneet kasvopiirteet vielä olivat harvinaisen kauniit, oli puettu vanhan Armorikan tyttöjen runolliseen pukuun. Hänen melkein litteän päähineensä alta, jollaisia St. Malossa käytetään, riippui tuuhea, kastanjanruskea tukka, joka pieninä palmikkoina ympäröi hänen kalpeaa, hienopiirteistä otsaansa. Suuret, mustat, pitkien ripsien ympäröimät silmät, joissa oli tuskallinen ja surullinen ilme, olivat täynnä kyyneliä. Hänen pientä suutaan ympäröi sama tuskallinen ilme, mikä oli lyönyt leimansa koko hänen olentoonsa.

Huomattuaan kapteeni Rawlowin, joka huolimattomasti oli heittäytynyt nojatuoliin, astui hän askeleen lähemmäksi, mutta pysähtyi äkkiä.

„Suokaa anteeksi, hyvä herra,“ sanoi hän suloisella mielenliikutuksesta väräjäväällä äänellä, „onko minulla kunnia puhutella Britannia-laivan komentajaa?“

Nuori nainen oli puhunut ranskaa, mutta upseeri näkyi täydellisesti ymmärtävän tätä kieltä, sillä hän vastasi heti:

„Kyllä, minä olen todellakin Britannian kapteeni.“

„Oi, Jumalan kiitos!“ huudahti vaimo parka kätet ristissä. „Minä olen etsinyt teitä viisitoista tuntia, lepäämättä, syömättä ja juomatta. Olen vuodattanut paljo kyyneleitä Portsmouthiin tuloni jälkeen, mutta vihdoinkin olen, Jumalan kiitos, tavannut teidät.“

Puhuessaan oli hän povestaan kaivanut esiin huolellisesti kokoonsidotun käärön, jonka antoi englantilaiselle upseerille.

Tämä ojensi kätensä teennäisellä välinpitämättömyydellä paperia kohti ja aukasi sen.

„Mitä te haluatte?“ kysyi hän silmäiltyään sitä.

„Mitä? hyvä herra“, huudahti nuori nainen, jonka kasvot kalpenivat yhä enemmän, „ettekö te sitten näe? Sehän on erään amiraaliteettiviraston lordin antama lupakirja, jonka nojalla minä saan mennä mieheni luo ja asua pontonilla niin kauan kun hänkin viipyy siellä.“

„Niin, kyllä minä sen näen. Mutta tässä lupakirjassa ei mainita, millä pontonilla teidän miehenne on, eikä myöskään kapteenin nimeä, jolle se olisi pitänyt osoittaa.“

„On saatu tietää ainoastaan se että mieheni on Portsmouthissa; siinä syy, ettei lupakirjaa ole voitu osoittaa määrätylle henkilölle. Minulle annettiin huoleksi etsiä mieheni olinpaikka. Oi, olen etsinyt kovin kauan! Vihdoinkin on taivas armahtanut minua ja olen saanut tietää, että mieheni on Britannia-laivassa.“

„Saattaa olla mahdollista,“ vastasi Rawlow; „mikä on miehenne nimi?“

„Gatifet, Pierre Nicolas Gatifet, syntynyt St. Mallossa.“

„Gatifet?“ toisti kapteeni, vetäen luokseen suuren luettelon, joka oli läheisellä pöydällä. „Katsotaan oletteko oikeassa.“

Rawlow tiesi aivan hyvin, että ranskattaren mies oli hänen vankiensä joukossa, mutta antaakseen hänen ymmärtää, että hänen toiveittensa täyttyminen riippuu päälliköstä, huvitteli hän itseään pientämällä toisen tuskia.

„Ja millä tavalla on hän vangittu?“ jatkoi hän lyhyen vaitiolon jälkeen.

„Englantilainen sotalaiva otti hänet vangiksi kun hän palasi Ranskaan l'Eclair nimisellä aluksella.“

„L'Eclair! . . . sehän on kaapparilaiva?“

„Niin on.“

„Se merkitsee, että teidän miehenne on merirosvo?“

„Mieheni on urhoollinen merimies,“ vastasi nuori vaimo vilkkaasti, kohottaen päänsä pystyyn, „urhoollinen merimies, joka on kymmenen vuotta seurannut Surcoufia, Bretagnen sankaria.“

„Surcoufia! . . .“ huudahti Rawlow, joka kuultuaan tämän nimen, jota kaikki Englannin merimiehet suuresti vihasivat ja joka herätti heissä kauhistusta, punastui raivosta ja vihasta. „Surcoufko sankari! Tuo merirosvo, ryöväri, koira! Tuo roisto!“

„Surcouf on hyvä, urhoollinen ja jalomielinen!“ huudahti nuori nainen, unohtaen isänmaallisuudessaan sekä asemansa että puhuttelemansa henkilön arvon. „Ainoastaan pelkurit voivat häväistä Surcoufia! . . . Hänen vaimonsa on kasvattanut minut, ja ollut aina suojelijanani, ja hän itse on rakastanut miestäni, jonka hyväntekijä hän on. Hän se on yhdistänyt meidät ja valmistanut meille pitkä-aikaisen onnen.“

„Vai niin,“ sanoi englantilainen tylästi, „miksi ette sitten kääntyneet hänen puoleensa, eikä minun, saadaksenne takaisin miehenne?“

„Oi“, sanoi vaimoparka, pannen tuohon sanaan niin paljon tunnetta, että siitä olisi riittänyt kokonaiseen lauseeseen. „Oi, jospa hän olisi ollut St. Malossa!“

„Entäs sitten“, tiedusteli englantilainen ivallisesti, „jos hän olisi ollut St. Malossa?“

„Silloin olisin minä jo saanut takaisin mieheni!“ vastasi ranskatari, jonka silmistä säteili ihmeellinen loisto.

„Todellakin?“

„Surcouf on vannonut vapauttavansa jokaisen ystävänsä joka joutuisi englantilaisten käsiin.“

„Sepä mainiota, kunniani kautta!“ huudahti Rawlow nauraen täyttä kurkkua.

„Älkää naurako, hyvä herra“, sanoi nuori nainen vilkkaasti. „Mitä Surcouf lupaa, sen hän aina pitää.“

„Ei tällä kerralla ainakaan, sen me näemme siinäkin, että te olette täällä vetoamassa meidän lempeytemme.“

„Koska Surcouf on Intiassa, eikä tiedä että mieheni on vankilassa.“

„Muutoin“, jatkoi Rawlow leikkillisellä äänellä, „olisi hän huonolla aluksellaan piirittänyt Portsmouthin, vienyt pois pontonit ja karkoittanut varustusväen!“

„Minä en tiedä mitä hän olisi tehnyt“, vastasi nuori nainen yksinkertaisesti, „mutta tiedän että hän olisi pitänyt sanansa ja että hän pitää sanansa, kun hän vaan saa tietää asiain tilan.“

„Mutta, kaunis lapseni, koska teidän miehenne vapautus on niin pian odotettavissa, on minusta tarpeeton teidän nyt etsiä häntä. Huomenna annan viedä teidät laivaan, joka purjehtii pian Ranskaan, Cherbourgiin.“

„Oi, älkää tehkö sitä, hyvä herra! Älkää tehkö sitä!“ huudahti onneton nainen, äkkiä muistaen vaarallisen asemansa. „Antakaa minulle anteeksi, jos olen loukannut teitä; se ei ollut tarkoitukseni; mutta sallikaa minun tavata mieheni, minä pyydän, minä rukoulen teitä.“

„No, no, rauhoittukaa, lapseni!“ sanoi Rawlow tarttuen Martan käsiin ja vetäen häntä ylös, sillä hän oli heittäytynyt polvilleen hänen eteensä. „Minä en ole niin paha kuin miltä näytän; älkää nyt itkekö enää; ja sanokaa minulle nimenne.“

„Martta Gatifet, hyvä herra.“

„Martta! Kaunis nimi, joka soveltuu hyvin teidän kauniille kasvoillenne. Te sanotte siis haluavanne tavata miestänne?“

„Oi, niin, herra eversti!“

„No niin, Martta, aluksi ilmoitan siis teille, että paperi, jonka te äsken annoitte minulle, ei merkitse mitään, ei yhtään mitään. Kaikki riippuu yksistään minusta, sillä pontonillani olen minä itse, paitsi Jumalaa, ainoana herrana.“

„Oi, herra, täyttäkää siis armostanne anomukseni!“ huudahti Martta, hämmennyksissään huomaamatta että Rawlow punaisilla, ahavoittuneilla käsillään puristeli hänen pieniä, valkoisia käsiään, joihin hän oli tarttunut.

„Saammepa nähdä, saammepa nähdä, minä en kiellä kokonaan“, vastasi kapteeni, joka ikäänkuin kietoi polttavaan katseeseensa tuon nuoren naisen. „Mutta puhelkaamme ensin vähäsen, ja jos te olette rakastettava ja ymmärtäväinen, niin . . . kenties huomenna.“

„Huomenna?“ kysyi Martta, vasten tahtoaan antautuen englantilaiselle, joka veti häntä puoleensa.

Rawlow nousi äkkiä ylös ja kietoi oikean käsivartensa kauniin ranskattaren hoikan vartalon ympärille.

„Sinä olet ihastuttava ja voit tehdä kanssani mitä haluat“, mutisi hän, lähentäen kauheita kasvojaan vaimoraukan kaunista, kukoistavaa poskea vasten.

Martta huudahti, työnsi Rawlowin pois luotaan voimalla, jota ei olisi odottanut hänen laiseltaan henolta olennolta, ja syöksyi toiseen päähän huonetta.

Yksi ainoa katse englantilaiseen, joka kostein huulin, ammottavin silmin, posket sinipunervina, kaulasuonet turvoksissa ja katse kiihkosta palavana, tuijotti häneen, sai nuoren naisen aavistamaan, kuinka inhot-

tavaan vaaraan hän oli joutunut ja mitä ehtoja englantilainen kapteeni aikoi esittää.

„Oi, jumalani, jumalani!“ huudahti hän kauhistuneena, „auta ja varjele minua!“

„No mutta, pikku hurjapää, oletko sinä järjiltäsi, kun vapiset noin?“ sanoi Britannian päällikkö, koettaen muuttaa ääntänsä lempeämmäksi, voidakseen rauhoittaa ranskalaista. Hän astui askeleen lähemmäksi häntä.

„Älkää tulko tänne“, huusi Martta, vetäytyen vielä kauemmaksi.

Ranskatar oli vihansa kiihdyttämänä paennut ikkunasyvennykseen ja etsi katseellaan itselleen jotakin puolustusasetta.

Rawlow, aikomustensa huonoa onnistumista ihmetellen, muuttui taas yhtä raa'aksi, mitä hän ennenkin oli ollut.

„Varokaa itseänne“, sanoi hän. „Teidän miehenne on kokonaan minun hallussani ja jos te olette vastahakoinen, kostan minä sen hänelle.“

Tämä kurja uhkaus, josta ilmeni kapteenin halpainen luonne, ei masentanut Marttaa. Päinvastoin enensi se vaan hänen suuttumustaan.

„Roisto!“ kuohahti hän, luoden englantilaiseen musertuvan katseen. „Heittiö! Jos minulla olisi ase, tappaisin sinut!“

Rawlow hymyili teennäisesti.

„Tuhat tulimaista!“ huudahti hän, „mikä raivotar! Kas niin, rakas lapsi, nyt olet lörpötellyt tarpeeksi. Kauniit silmänne ja vihanne ei säikähdytä minua. Te olette nyt minun luonani eikä teidän hurjuutenne ole vaarallista; englantilaisen koti on pyhä, eikä kukaan voi tunkeutua tänne ilman minun suostumustani: te olette kokonaan minun vallassani. Älkää ärsyttäkö minua, muutoin kadutte vielä.“

„Antakaa minun olla! Minä tahdon mennä ja jättää tämän inhottavan talon!“ huudahti Martta vihasta vapisten.

„Ei ennen kuin olemme solmineet rauhan. No niin, minä lupaan, että te huomenna saatte nähdä miehene.“

Rawlow lähestyi nopeasti nuorta naista ja koetti vetää häntä puoleensa. Tämä vapautui kuitenkin vielä kerran kapteenin käsistä.

„Ilkeä brittiläinen!“ huudahti hän, juosten ikkunan luo ja särkien yhden sen ruuduista. „Luuletteko, että ranskalaisen kaapparin vaimo antaa rankaisematta loukata itseään?“

Ja kääntyen kadulle päin, hän rupesi huutamaan apua.

„Vaikene toki, vaikene!“ huudahti Rawlow toden- teolla säikähtyen, sillä nyt tunsu roisto todellista pelkoa.

Martan huuto voisi panna koko lähiseudun liik- keelle ja aiheuttaa häväistysjutun, jota vastapuolueen lehdet eivät suinkaan olisi käyttämättä hyväkseen. Amiraliteettiviraston tutkimusta ei siinä tapauksessa voisi välttää ja hän saattaisi pian menettää virkansa, rohjet- tuaan siihen määrin häväistä englantilaista sotilaspukua.

Rawlow tiesi tämän.

„Nostaa tuollaisen melun, että sanomalehdet sai- sivat asian hampaisiinsa, toitottaa tällaista maailmaan ja aiheuttaa minulle virkaero!“ mutisi hän raivoissaan.

Ja tarttuen Marttaa vyötäröihin veti hän tämän alas ikkunalta ja työnsi tylästi keskelle lattiaa.

Nuori nainen tarttui pöytään, estääkseen itseään kaatumasta. Hän oli taistelusta väsynyt, mutta hänen säihkyvästä silmästänsä saattoi päätätä kuinka suuresti hän ponnisti voimiaan pysyäkseen lujana ja järkähtä- mättömänä.

Tällä hetkellä soitettiin rakennuksen ulko-ovella, jota palvelija riensi avaamaan, ja melkein heti ilmoitettiin vieraan tulosta koputtamalla varovaisesti sen huoneen ovelle, jossa Martta ja Rawlow olivat.

Rawlow syöksi kalpeana ja vihasta vapisten ovelle ja raotti sitä.

„Ah, tekö siellä, korpraali“, sanoi hän, huomattuaan Petersin, joka seisoi käsi lakin reunassa liikkumattomana kynnyksellä.

„Niin, kapteeni. Minä toin ranskalaisen. Hän on tuolla.“

Peters viittasi läheiseen huoneeseen.

„Hyvä on“, sanoi Rawlow. „Vie ensin pois tämä nainen ja tule sitten heti tänne vangin kanssa.“

Ihmiskone astui kolme askelta eteenpäin, ojensi kätensä ja tarttui Martan käsivarteen.

Tämä antoi viedä itsensä pois tekemättä vähintään vastarintaa. Hän tahtoi niin pian kuin mahdollista jättää englantilaisen upseerin talon.

„Mihin minä hänet vien?“ kysyi Peters.

„Heitä kadulle“, vastasi Rawlow vielä kalpeana kiukusta.

Samana hetkenä, jolloin Martta korpraalin taluttamana astui alas portaista, kumartui Rawlow eteenpäin ja kuiskasi hänen korvaansa:

„Olen tänään saanut ilmi salaliiton pontonillani, teidän miehenne on yksi sen johtomiehistä. Tänä yönä pannaan hänet vankeuteen ja kolmen päivän kulltua on hän ammuttu. Kas siinä minun kostoni!“

Kun Martta kuuli nämä sanat, pääsi häneltä huudahdus niin sydäntävihlova, että se kuului melkein kuolonkorahdukselta. Hänen silmänsä laajenivat tavattomasti, hänen jäykistynyt kätensä kohosi rinnalle, hän vaipui portaille.

Aina tyynenä ja kylmänä tarttui Peters nuoreen naiseen, joka nyt oli täydellisesti pyörtynyt, kantoi hänet kadulle ja asetti hänet oven eteen.

Kun tämä oli tehty, kääntyi korpraali, meni sisään, sulki portin, astui ylös portaita ja odotti päällikkönsä määräyksiä, asettuen säännönmukaiseen asentoon hänen eteensä.

„Minä kostan noille ranskalaisille roistoille tämän pienen elukan hävyttömyyden“, sanoi Rawlow, mitaten lattiaa pitkin askelin.

Sitten kääntyi hän nopeasti korpraalinsa puoleen.

„Tuo vakooja tänne“, sanoi hän.

Peters teki puolikäännöksen ja astui läheiseen huoneeseen.

VIII.

VAKOOJA.

André, sillä hän se harjoitti tuota häpeällistä toveriensa vakoojan tointa, vietiin kiireesti komentajan luo.

„Vai niin“, sanoi tämä päättään kohottaen, „onko siellä taas pakoyritys tekeillä?“

„On“, vastasi André, joka englantilaisen upseerin edessä näytti olevan yhtä häikäilemätön kuin toveriensa joukossa oli synkkä, suljettu ja raskasmielinen.

„Te tunnette kai sen yksityisseikat?“

„Kaikki. Sitä paremmin, kun itse kuulun salaliittoon.“

„Te?“

„Niin, minä. Minusta oli se paras tapa saada tietää kaikki.“

„Totta tosiaan“, sanoi Rawlow, „sepä oli älykäs tuuma“.

„Niin, eikö ollutkin?“ vastasi André.

„No, kertokaa pian.“

„Ei kiirettä, se on pitkä historia.“

„Onko niiden luku suuri, jotka nyt aikovat karata?“

„Hyvin suuri.“

„Ja milloin pako tapahtuu?“

„Hyvin pian.“

„Eikö päivää ole määrätty?“

„Onpa tietenkin.“

„No, milloin se sitten on?“

„Ennen kuin sanon sitä, täytyy meidän ensin vähän jutella keskenämme“, sanoi André kylmästi ja otti tuolin.

„Mitä?“ huudahti Rawlow; „aijotteko te vielä keran määrätä minulle ehdot?“

„Epäilemättä.“

„Mutta . . .“

„No“, sanoi André ja nousi ylös, „ellei se sovellu teille, niin etsikää joku toinen. Hyvää yötä“.

„Koira“, ärjyi Rawlow, „aiotko heti sanoa minulle mitä tiedät!“

„Minä en aijo sanoa teille sanaakaan, ja sitä paitsi sietäisi teidän olla vähän kohteliaampi“, vastasi André, jonka silmissä nyt paloi sellainen tuli, että Rawlowin täytyi luoda katseensa maahan.

„Kohteliaampi, niin, kohteliaampiko!“ sanoi hän ilkkuen; „tuonlaiselle kurjalle olennolle, kuin sinä . . .“

„Tällainen kurja olento kuin minä vetää aina verroja teidän laisellenne kurjalle olennolle“, vastasi bre-

tagnelainen ivallisella tyyneydellä. „Muuten on ero hyvin pieni vanginvartijan ja vakoilijan välillä.“

„Kirottu roisto! Kyllä sinä vielä muistat sanasi!“

„Te ette voi tehdä minulle mitään, ja jos te vielä ärsytätte minua, niin ette saa tietää mitään.“

„Minä pakotan sinut puhumaan.“

„Sitäpä olisi hauska nähdä.“

„Minä panen sinut pimeään arestiin.“

„Tiedätte varsin hyvin, että te jo kerran ennen olette koettanut pakottaa minua puhumaan, kun en ole tahtonut, mutta ette onnistunut.“

„Minä annan ampua sinut.“

„Nyt olette kohtuuton. Siihen ei teillä ole oikeutta. Jotta vanki voidaan ampua, tarvitaan ensin tuomio ja tutkinto, ja jos minut joskus viedään tuomioistuimen eteen, on minulla yhtä ja toista sanottavaa teidänkin laskuunne. Minä kerron kaikki, kaikki alkain teidän sopimuksestanne tavarainhankkijain kanssa, varastaaksenne meiltä meidän ruokaamme, tähän pienen ranskattaren vieraisillakäyntiin asti, jonka te äsken heititte kadulle.“

„Mitä?“ mutisi Rawlow hämmästyneenä, „tiedätekö te senkin?“

„Minä tiedän kaikki. Sehän kuuluu minun virkaani, koska minä olen kurja vakoilija, petturi! Minä tiedän vielä koko joukon muitakin asioita. Ensinnäkin aijotaan teidät tappaa jonakuna päivänä pontoneilla.“

„Tappaa?“ huudahti kapteeni ja kävi kalman kalpeaksi.

„Niin juuri!“ vastasi André yksinkertaisesti. „Kaikki on kunnossa, joten teistä päästään. Mukavasti ajateltu; saattepa nähdä.“

„Minut aijotaan tappa!“ toisti Rawlow vielä ker-

ran ja oltuaan äsken kalpea muuttui nyt viheriäiseksi kasvoiltaan.

„Niin, kuten sanoin, sellainen on yksimielinen päätös. Ja ne, jotka aikovat tehdä tuon mestaruusnäytteen, eivät ole mitään kyyhkysenpoikia, siitä saatte olla varma. Saatte olla varuillanne kuinka paljo tahansa, saatte ympäröidä itsenne sotilailla, heillä on siitä huolimatta suunnitelmansa selvillä.“

„Mutta sehän on kauheata! Tappaa gentlemanni, upseeri!“

„Oh, teillä ei ole mitään valittamisen syytä, te olette ollut synnä jo tarpeeksi monen ranskalaisen kuolemaan.“

Rawlow ei ymmärtänyt vakoilijan tarkoitusta. Hän oli vaaran läheisyydessä, joka häntä uhkasi, kokonaan kadottanut malttinsa ja näytti nyt pelkurimaisen ja julman luonteensa, joka kykeni hallitsemaan heikkoja mutta vapisi väkevempiensä edessä.

„André, hyvä ystävä“, sanoi hän äkkiä, „minä olen aina ollut hyvä teille, nyt täytyy teidän suojella minua, te kerrotte minulle kaikki, te estätte tämän kauhean rikoksen tapahtumasta... Minä annan teille kaikki mitä te pyydätte.“

Merimies ei vastannut.

Hänen huulensa vetäytyivät ivalliseen hymyyn. Kasvojen ilmeestä olisi saattanut luulla, että tämä omituinen mies tunsu jonkinlaista iloa katsellessaan nöyryytettyä englantilaista.

„Te olette paha“, sanoi hän ja kohotti olkapäitään, „mutta urhoollinen te ette varmaankaan ole. Kas niin, tyyntykää nyt, ei ole mitään vaaraa — ei ainkaan nyt. Olen vaan huvitellut itseäni pelottamalla teitä.“

„Mitä julkeatte?“ huudahti Rawlow ja syöksähti ylös.

„Minä sanon, ettei teitä tahdota murhata; se kyllä tehdään toisella kertaa, mutta nyt ei ole kysymys siitä.“

„Oletteko aivan varma siitä?“

„Mitä hyötyä minulla olisi valehtelemisesta?“

„Te laskitte siis leikkiä?“

„Niin tein.“

„Roisto! Koira!“ huudahti kapteeni, jonka kasvoille palasi niiden tavallinen väri, samalla kun raivo siitä, että oli antanut heikkoutensa tulla näkyviin, kouristi hänen kurkkuaan ja teki hänen puheensa epäselväksi.

„Oh, sinä pidät minua pilkkanasi!“

„No, entä sitten!“ sanoi merimies tyyneydellä, josta saattoi huomata, että häntä huvitti kapteenin viha.

„Entä sitten? . . .“ matki Rawlow, „entä sitten? Mutta minä kostan. Kyllä sinä saat tämän maksaa!“

„Siinä tapauksessa ette saa tietää, mitä Britannia-laivassa tapahtuu. Ja kun vangit saavat päähänsä, kuten aivan varmaan ennemmin taikka myöhemmin tapahtuu, tappaa teidät, ei laivassa ole ketään, joka siitä ilmoittaisi teille. Sitäpaitsi voivat he siinä tapauksessa mukavasti toimeenpanna pakoyrityksensäkin.“

Englantilainen ponnisti kaikki voimansa hillitäkseen vihansa. Pontoneissa oli hyvin vaikea saada vakoojia ja André oli sellaisena tehnyt suuria palveluksia.

Hän oli nyt vuoden aikaa harjoittanut häpeällistä tointansa, eikä tällä ajalla oltu voitu panna toimeen ainoatakaan pakoyritystä Britannia-laivassa.

Laivan seiniin ei tehty läpeäkään Rawlowin saamatta siitä ilmoitusta.

Kerran raukesi Andrén ilmiannon johdosta suurella varovaisuudella tehty pakoyritys.

Hän oli pelastanut laivan majoitusmestarin hengen, joka ilman häntä olisi armotta kuristettu kuoliaaksi.

Muuten ei ainoatakaan vankia oltu voitu tutkia ja tuomita hänen ilmiantonsa perusteella.

Vangeilla ei ollut aavistustakaan siitä, että heidän keskuudessaan oli vakooja, niin suuri oli Andrén varovaisuus. Toisten huomaamatta sai hän tietoonsa heidän salaisuutensa, ilmoitti pakoaikeet, sekä neuvoi mitä oli tehtävä suunnitelmien ehkäisemiseksi, mutta hän ei koskaan ilmaissut Rawlowille syyllisten nimeä. Hän ei sanonut tuntevansa niitä, jotka hänen olisi ollut annettava englantilaisen oikeuden käsiin.

Sanalla sanoen, tuo omituinen mies myi salaisuuksia, mutta ei ihmisiä.

Sen sijaan kun ei toisilla pontoneilla kulunut viikkoakaan monen ranskalaisen menettämättä henkeänsä koettaessaan saavuttaa itselleen vapautta, toiset kaatuen vartijasotamiesten luotien lävistäminä, toiset hukkuen liejuisiin aaltoihiin, taikka maihin päästyään sortuen talonpoikien räökkäyksiin — ei Britannia-laivalla ollut vuoden kuluessa ainoakaan vanki joutunut näihin kauheihin vaaroihin, sillä pakoyritykset tulivat aina ilmi ennen kuin ne ehdittiin panna täytäntöön.

Ja kuitenkin, jos ranskalaiset olisivat tietäneet, että heidän yrityksensä raukesivat bretagnelaisen ilmiantojen johdosta, olisivat he epäilemättä rangaisseet häntä julmasti.

Tapa, jolla vangit kohtelivat vakoojia, oli yksinkertainen ja kauhistuttava.

Onneton, jonka tiedettiin myyneen veljiään, vietiin vankilan etäisimpään nurkkaan. Hänet sidottiin penkkiin, toisten melutessa ja laulaessa, ettei hänen tuskanhuutonsa kuuluisi.

Sitten piirusti kaksi miestä hienoilla neuuloilla, indigovärin ja pyssynpanoksista varastetun ruudin avulla, tuomitun otsaan nämä kauheat sanat:

„Minä olen *** pontonilla myynyt veljiäni englantilaisille.“

Tällaisen rangaistuksen jälkeen, josta oli seurauksena poistamaton halpamaisuuden ja häpeän leima, saattoivat vaan aniharvat kestää kurjan olemassaolonsa taakkaa. Useimmat tekivät jo samana iltana itsemurhan.

Sen vuoksi olivatkin vakoilijat yhtä kallisarvoisia kuin harvalukuisia.

Rawlow tiesi varsin hyvin, että André oli hänelle tarpeellinen liittolainen eikä tämän tähden uskaltanut tälle miehelle näyttäytyä oikeassa karvassaan.

Usein oli hän vapissut ajatellessaan mahdollisuutta tulla murhatuksi, mikä ei ollenkaan olisi ollut ihme, hänen alituisen julmuutensa tähden, ja André oli leikkiä laskiessaan osannut oikeaan kohtaan. Mutta vaikka Britannian päällikkö syvästi vihasi vakoojaa, oli hän kuitenkin tukahuttanut vihansa, peljäten ettei hän muuten saisi tietoja suunnitellusta pakoretkestä. Hän hylitsi itseään siihen määrään, että sai väkiseltä hymyilyksikin.

„No niin“, sanoi hän jonkinlaisella hyväntahtoisuudella, „no niin, pila oli tosin liian karkeaa, mutta se oli kuitenkin vaan pilaa. Minun ei sen vuoksi sovi loukkaantua siitä. Keskustelkaamme nyt suunnitellusta pakoretkestä.“

„Ennen kaikkea“, oikasi André, „tulee meidän sopia siitä, paljoko te maksatte minulle.“

„Minun mielestäni olette jo saanut tarpeeksi ennen.“

„Mutta en omasta mielestäni.“

„Saattehan te kymmenen shillinkiä päivässä ja parempaa ruokaa kuin muut; te saatte vapaasti valmistaa

olkihattujanne, mikä työ muilta vangeilta on kielletty; te saatte kaikenlaisia vapauksia . . .“

„Se ei riitä“, keskeytti André.

„Mitä te sitten tahdotte?“

„Minä tahdon kerta kaikkiaan suuren summan tärkeistä asioista, joita teille ilmoitan.“

„Se on mahdotonta.“

„No, älkäämme sitte enää puhuko siitä! Mene-
telkää kuten haluatte! Vankeja pakenee tusinoittain,
the Transport office suuttuu ja te menetätte virkanne.“

„No, kuinka paljon te sitten haluatte?“

„Se riippuu asianhaaroista. Tänään esimerkiksi
pyydän kaksikymmentä puntaa.“

„Kaksikymmentä puntaa!“ huudahti Rawlow.

„Niin juuri. Asia koskee kuutta vankia, jotka ai-
kovat paeta, ja jos te tietäisitte niiden joukossa olevan
kolmen vangin todelliset nimet, niin ette kieltäytyisi
antamasta pyytämäni summaa.“

„Nimet! Tiedättekö te ne?“

„Tiedän.“

„Ja te sanotte ne minulle?“

„Sanon.“

„No, sanokaa!“

„Missä ovat rahat?“

Rawlow otti kaksikymmentä puntaa ja laski ne
pöydälle.

„Jos te petätte minut“, sanoi hän, „niin katua
saatte.“

„En minä petä teitä, sillä sittehän ette maksaisi
minulle toista kertaa“, vastasi André.

„No niin, sanokaa nyt nimet!“

„Kolme etevintä ovat Lioris, Ripeaut de Monteau-
devert ja Karnac.“

„Kolme kaapparikapteenia!“ huudahti Rawlow ja hypähti ylös tuolilta.

„Aivan niin.“

„Ovatko he Britannia-laivassa?“

„Ovat.“

„Mutta heidän nimensä eivät ole luettelossa.“

„Hitto vieköön, he eivät ole niin tuhmat, että olisivat ilmoittaneet. Heidät on kirjoitettu luetteloihin tavallisina merimiehinä.“

„Miksi ette ole ilmoittanut minulle ennen tästä?“

„En ole tuntenut heidän oikeita nimiään ennen kuin tänä iltana.“

„Hyvä, sangen hyvä! Te saatte hallituksen tunnustuksen! Kolme kaapparikapteenia!“ toisti Rawlow, ajatellen kunniaa, mikä tulisi hänen osakseen tämän havainnon tähden, joka tietysti *the Transport officelle* esitettäisiin hänen oman erinomaisen tarkkanäköisyytensä tuloksena ja todisteena hänen verrattomasta valpaudestaan, jolta ei mikään jäänyt huomaamatta.

Mitä Andréhen tulee, oli hän muutta mutkitta pistänyt kaksikymmentä puntaa taskuunsa.

„Ja nämä miehet aikovat paeta?“ jatkoi Rawlow.

„Kolmen muun miehen seurassa“, vastasi bretagnelainen.

„Milloin?“

„Tänä yönä.“

„Tänä yönä“, huudahti englantilainen. „Oletteko varma siitä?“

„Aivan varma.“

„Ja te tuotte minulle tämän tiedon vasta näin myöhään!“

„En voinut tehdä sitä ennemmin, kun en itsekään ole tietänyt siitä ennen.“

„Mutta minkätähden sanoitte minulle, että olette itse ottanut osaa salaliittoon?“

„Se on totta; mutta minä en kuulunut liiton päämiehiin enkä tietänyt mitään kaapparikapteeneista. Vasta tänä iltana selvisi asia minulle ja ilmoitin silloin Petersille. Ellette olisi keskeyttänyt minua, olisitte jo aikoja sitten saanut kuulla kaikki.“

„Mutta onhan toki vielä aikaa?“

„Sitä en tiedä.“

„Mitä? Mihin aikaan pitäisi paon tapahtua?“

„Paljoko kello nyt on?“

Rawlow katsoi kelloonsa.

„On puoliyön aika“, sanoi hän.

„Puoliyön aika“, toisti André tyynesti; „no niin, he pakenevat par'aikaa.“

Kapteeni kirosi kauheasti. Hänen kokoonpuristetut huulensa, laajentuneet sieramensa ja tuijottava katseensa ilmaisi ääretöntä sielunjännitystä.

„No“, sanoi André rauhallisesti, „kiiruhtakaa. Ehkä te vielä ehditte ajoissa. Ja sitä paitsi olette te nyt ainakin saanut tiedon. Voittehan saada ne jälleen kiinni.“

„Peters, Peters!“ ärjyi Rawlow ja syöksyi ovelle. Ja kun ei korpraali samassa hetkessä vastannut, syöksyi hän ulos huoneesta.

Yksin jäätyään loi André ympärilleen nopean katseen. Hänen kasvonsa loistivat rohkeudesta ja älykäisyydestä.

Yhdellä hyppäyksellä oli hän kirjoituspöydän luona.

Tarttuen paperin palaseen ja lyijykynään hän kirjoitti nopeasti muutaman sanan, heitti kynän takaisin ja pisti paperin, kokoon käärittynä, suureen kouransa.

Pieni tikari oli pöydällä. André otti sen ja pisti liivintaskuunsa.

Sen tehtyään hän asettui odottamaan.

Rawlow palasi huoneeseen Petersin seuraamana.

„Lähde Andrén kanssa takaisin laivaan. Soita hätäkelloa! Muutamat vangeista ovat äsken paenneet. Anna asettaa jok'ainoa vene vesille. Anna tieto toisiin pontoneihin. Minä kiiruhdan asevarastoon ja annan ampua tavalliset kanuunanlaukaukset. Kiiruhda! Olen laivassa samaan aikaan kuin tekin. Sinun tulee myöskin laskea vangit, jotta tiedämme montako on poissa. Oi niitä roistoja!“

Rawlow tarttui päällystakkiinsa ja hattuunsa ja syöksyi ulos, huomaamatta vielä tainnoksissa olevaa Marttaa, joka makasi kostealla katukäytävällä.

André seurasi Petersiä.

Neljä sotamiestä, jotka olivat olleet vakoojan kuljetusvartijoina, odottivat ulkopuolella.

Korpraali astui ensin alas portaita, jotka johtivat rakennuksen ulko-ovelle. Epäilemättä ei André pimeässä huomannut portaita, sillä ensimmäiselle astuttavalle astuttuaan kompastui hän, koetti turhaan pysyä tasapainossa ja putosi alas kasvot maata kohti.

Pudotessaan kieri vakooja niin lähelle Marttaa, että hänen kätensä hänen tietämättään, kuten näytti, tarttui tuon nuoren naisen toiseen käteen.

Vakooja nousi kuitenkin heti taas ylös ja asettui käskemättä kuljetusvartijoittensa keskelle. Pieni joukkue lähti, Petersin johtamana, satamaa kohti.

Mitä Rawlowiin tulee, saapui hän juuri sillä hetkellä asevarastoon.

Kylmä yöilma ja kadun kosteus teki Marttaan vaikutuksensa, niin että hän rupesi tointumaan, taikka olisikohan sen aiheuttanut Andrén putoamisen aikaansaama tärahdyks; miten tahansa, varmaa vaan on, että hän sotamiesten poistuttua rupesi liikkumaan. Hänen silmänsä avautuivat ja hän katseli paikkaa missä ma-

kasi. Muistettuaan asemansa hän nousi nopeasti nyyhkytyksensä tukahuttaen.

Hän nosti oikean käden polttavalle otsalleen, mutta tuskin oli hän koskettanut sitä sormillaan, kun teki hätäisen liikkeen.

Hän huomasi polttavan kuumassa, nyrkkiin puserretussa kädessään kokoonkäärityn paperipalasen.

Hämmästyneenä ja luullen uneksivansa aukasi hän tuon salaperäisen paperin.

Siihen oli kirjoitettu jotakin, mutta pimeys esti hänen sitä näkemästä. Hän lähestyi lyhtyä, joka valaisi autiota katua.

Luettuaan mitä paperille oli kirjoitettu, pääsi hänen huuliltaan ilon huudahdus; hänen kasvonsa loistivat toivosta ja horjuen vei hän käden sydämelleen, ikäänkuin tunnustellakseen sen lyöntiä.

Sitten rupesi hän juoksemaan kuin mielipuoli Southseata kohti.

Juuri sillä hetkellä kaikui se kanuunanlaukaus, joka oli kauhistuttanut Lacoussinerieta ja hänen ystäviään, ja melkein heti sen jälkeen valaisi satamaa tuhannet tulet, jotka ilmaisivat kanuunanaukoista tähysteleville ranskalaisille, että heidän salaliittonsa oli tullut ilmi, ja että heidän pakenevat toverinsa olivat suuressa vaarassa.

IX.

MUTASAARET.

Kun pakolaiset toinen toisensa perään ryömittyään pontonin kyljessä olevasta ahtaasta aukosta, Ripeaut

etunenässä, soluivat alas veteen, lamautti jonkun hetken kestävä kauhea tuska heidän voimansa kokonaan heidän tuntiessaan kuinka jäätävän kylmää vesi oli.

Kylmän tunne oli, rasvasta huolimatta, jolla he olivat voidelleet ruumiinsa, niin tuntuva, että jokainen alussa luuli itsensä kykenemättömäksi uimaan ja pelkäsi vajoavansa syvyyteen jo pontonin vieressä. Mutta vaaran tietoisuus, heidän suuri rohkeutensa ja itsensä-säilyttämisvaisto pani heidät ponnistamaan voimiaan ja ennen pitkää notkistuivat heidän jäsenensä taas.

Ripeaut ja Gatifet, jotka jo neljänätoista päivänä olivat harjaantuneet tällaiseen urheiluun, kärsivät luonnollisesti vähimmin.

Ripeaut johti, saavutettuaan Bléasin, Karnacin ja Bertrandin, tuota pientä joukkuetta mutasaaria kohti, luottaen siihen että Gatifet auttaisi Liorista.

Muistettanee, että viimeainittu veteen astuessaan vahingoitti olkapäänsä, ja että hänen putoamisestaan aiheutunut ääni herätti vartijasotamiehen huomion.

Tuo kauhea „kuka siellä“, joka oli säikähdyttänyt pontonissa olevia salaliittolaisia, kauhistutti myöskin niitä, jotka uivat mutasaaria kohti.

„Meidät on huomattu“, sanoi Bléas, „uikaamme nopeasti pakoon“.

„Ei, ei“, arveli Ripeaut, „päinvastoin tulee meidän odottaa — Lioris ja Gatifet saattavat tarvita meitä.“

„Se oli väärä hälyytys“, huomautti Karnac; „jos englantilaiset olisivat nähneet jotakin, olisivat he jo ampuneet.“

Siiloin näkyi veden pinnalla jonkun matkan päässä miehen pää.

Tämä mies oli Lioris.

„Eteenpäin“, kehoitti Ripeaut, tunnettuaan Liorisin.

„Gatifet tuntee tien. Seuratkaa kaikki minua, sillä tässä pimeydessä ei kukaan teistä löydä saarta.“

Nuo viisi henkilöä uivat eteenpäin, kaikki voimansa ponnistaen.

Pian hämöitti heidän edessään musta saari, jota laineet huuhtoivat, sillä meri kuohui korkealla tällä hetkellä.

Äkkiä välähti Portsmouthin läheisyydessä silmänräpäyksen kestävä tuli, jota seurasi kauhea jyrähdys.

„Mikä se oli?“ kysyi Bléas.

„Se oli kanuunanlaukaus, joka ilmoitti että paomme on huomattu.“

„Niin“, lisäsi Karnac, „katsokaas, nyt valaistaan pontonit. Nyt saamme olla aivan varmat siitä, että meitä ajetaan takaa.“

„Hitto vieköön!“ noitui Ripeaut. „Missä on Gatifet?“

„Täällä, kapteeni“, vastasi bretagnelainen, joka nyt saavutti vaarassa olevat toverinsa; „mutta kiiruhtakaamme jumalan tähden saareen, muuten olemme hukassa. Ettekö näe, että veneet lähtevät satamasta?“

Uimarit näkivät todellakin Portsmouthin läheisyydessä joukon aluksia, joissa oli sytytetyt tulisoihdut ja jotka mitä suurimmalla nopeudella suuntasivat kulkunsa pontoneja kohti.

Hetkisen uituaan saapuivat miehet saarelle.

„Älkää nousko ylös vedestä“, neuvoi Gatifet vilkkaasti. „Valkeat ruumiimme näkyvät selvästi tummaa mutaa vasten ja ilmaisevat olinpaikkamme.“

Salaliittolaiset huomasivat tämän varoituksen olevan paikallaan ja pysyttelivät yhä vedessä, kuitenkin liikkumatta paikaltaan.

Kokoontuen yhteen ryhmään he rupesivat neuvottelemaan.

Vaara oli uhkaava. Vähässä ajassa täyttyi meri kaikenlaisilla aluksilla, jotka lähtivät ajamaan takaa pakolaisia.

Vaaran suuruutta lisäsivät valot, jotka levisivät pontoneista ja veneitten tulisoihduista.

Kaikki kuusi ranskalaista antoivat neuvonsa, mutta onnettomuudeksi huomattiin ne kaikki mahdottomiksi noudattaa, eivätkä ne suinkaan olleet omiaan poistamaan uhkaavaa vaaraa.

Vihdoin oltiin suostumaisillaan siitä, että kahden heistä tulisi uhrata itsensä toisten hyväksi, kun Gatifet äkkiä sai sanoiksi.

„Te olette kaikki minun päälliköitäni“, tokasi hän hätäisesti, „mutta jos te nyt tahdotte totella minua, vastaan minä meidän kaikkein kuuden pelastumisesta ainoankaan tarvitsematta uhrautua.“

„Puhu nopeasti“, sanoi Lioris. „Täällä ei ole päälliköitä eikä alamaisia; täällä on vaan miehiä, tasa-arvoisia vaaran uhatessa. Puhu siis ja me tottelemme sinua.“

„No niin“, jatkoi Gatifet. „Tulkoon yksi teistä minun luokseni. Minä yletyn kädelläni mutaan ja voitelen sillä hänen ruumiinsa; täten voimme kaikki toinen toisemme perään nousta saarelle huomatuiksi tulematta.“

Bléas riensi mitään vastaamatta Gatifetin luo.

Tämä voiteli tuolla mustalla ja sitkeällä aineella ensin hänen hartiansa ja sitten aina sitä mukaa kun ruumis peittyi tähän suojelemaan kerrokseen, antoi Gatifet hänen ryömiä mahallaan saarelle.

Pian ei Bléasta, mustana kiireestä kantapähän, saattanut erottaa maasta, jolla hän ryömi ja josta hän näytti olevan erottamaton osa.

„Kaksi muuta tänne“, komensi Gatifet. „Bléas voi nyt voidella toisen.“

Kymmenen minuuttia myöhemmin makasivat pakolaiset saarella puoleksi haudattuina mutaan jolla Gatifet ja Bléas olivat peittäneet heidät ylhäältä alas asti.

Tämä varovaisuuskeino saatiin tehdyksi viime hetkessä, sillä veneellinen sotamiehiä tuli pian kahden muun aluksen seuraamana tutkimaan saaria.

Pakkasesta huolimatta, joka jäykistyi heidän jäseniään, tunsivat bretagnelaiset hien helmeilevän ihollaan ja yhteinen väristys puistatti heitä. Maaten maassa, johon he puolittain vaipuivat, he sulkiivat silmänsä, pidättivät hengityksensä ja painoivat päänsä pehmeään mutaan.

„Eteenpäin“, huusi upseeri, joka johti etsimistä, ja veneet poistuivat taas.

„Pelastetut!“ mutisi Bléas.

„Emme vielä“, sanoi Lioris, „katsokaa, tuolla on useampia veneitä tulossa tännepäin.“

Ja todellakin tuli tunnin aikaa vene veneen perästä saarelle, jossa pakolaiset makasivat.

Pian tuli onnettomien ranskalaisten olo sietämättömäksi.

Luihin ja ytimiin asti kylmyyden jäykistämisenä kieltäytyivät heidän jäsenensä tekemästä enää minkäänlaista palvelusta.

Varsinkin kärsi Lioris kauheasti. Hänen haavansa aiheutti hänelle niin suuria tuskia, että hän pari kertaa oli pyörtymäisillään.

Bléasin ja Ripeaut de Monteauvertin hampaat olivat leukaluiden kouristuksen tähden niin lujasti yhteen puristuneet, että heidän oli mahdoton puhua.

Karnacin ja Bertrandin laita ei ollut sen parempi.

Gatifet yksinään oli pysynyt jonkin verran voimissaan.

„Minä en kestä kauempaa“, sanoi Lioris. „On parempi kuolla, kuin kärsiä tällä tavalla. Auta minua mereen, Gatifet, niin annan itseni vaipua pohjaan.“

„Todellakin“, lisäsi Karnac, „jos tätä kärsimystä kestää vielä puoli tuntia, niin kuolemme kaikki ja tämä muta on meidän hautamme.“

„Olkaa rohkeat“, kannusti Surcoufin entinen seuraaja, „ja odottakaa minua täällä hetkinen.“

Ryömien mudassa lähti Gatifet siihen paikkaan, mihin paalu oli upotettu sekä kanootti ja säkki kiinnitetyt.

Hiljaa veti hän ylös viimemainitun, aukasi sen ja otti siitä rompipullon, jonka hän vei ystävilleen.

Kulaus sen sisällöstä antoi jokaiselle rohkeutta ja voimia.

„Jo toistamiseen pelastaa meidät Gatifet“, sanoi Bléas, kiitollisena puristaen merimiehen kättä.

„Saadaanpas nähdä“, tuumi Ripeaut, „nyt luulen melkein, että englantilaisten veneet antavat meidän olla rauhassa. Mitä me teemme? Jonkun tunnin kuluttua koittaa päivä ja meidät pyydystetään täältä kuin satimesta.“

„Kuitenkin“, vastasi Karnac, „täytyy meidän olla kärsivällisiä. Totta on että englantilaiset ovat poistuneet, mutta he hakevat meitä vielä. Satama on vielä valaistu. Kunhan ei Surcouf vaan olisi joutunut satimeen.“

Heidän ajatellessaan tätä mahdollisuutta levisi kaikkien kasvoille kalman kalpeus. Hetkiseksi unohtivat he omat kärsimyksensä ajatellen vaan yhteistä ystävänsä, joka heitä vankeudesta pelastaakseen pani oman henkensä ja elämänsä vaaralle alttiiksi.

„Surcoufko englantilaisten hallussa“, huudahti Gatifet kiivaasti, „ei, se on mahdotonta! Ennen valloittaisi hän yksinään koko Englannin!“

Merimiehen luottamus entiseen päällikköönsä haihdutti hetkiseksi pakolaisten epäilyt. He alkoivat taas ajatella omaa kauheata kohtaloansa.

„On sula mahdottomuus jäädä tänne“, lausui Lioris, „sillä kylmyys tappaisi meidät ennen pitkää.“

„No niin“, virkkoi Gatifet päättäväisesti, „menkäämme siis uudestaan veteen. Ensin täytyy meidän kuitenkin asettaa kanootti kuntoon.“

„Minä autan sinua“, lisäsi Ripeaut de Monteauvert.

„Minä myös“, yhtyi Bléas.

„Hm! Mieleeni juolahti taas uusi ajatus“, kertoi Gatifet, joka nyt näytti tulleen erinomaisen kekseliääksi.

KATSELMUS.

Sill'aikaa kun Gatifet ja hänen seuralaisensa vilun jäykistäminä ja voimainponnistusten heikontamina lojuivat kosteassa ja pehmeässä mudassa, jossa he vaan vaivoin voivat pysyä, eivätkä kuitenkaan kadottaneet rohkeuttansa, vaan päinvastoin valmistautuivat, niin kaun kun heillä vähänkin oli voimia, jatkamaan taistelua, tapahtui pontoni Britanniassa aivan toisenlainen näytelmä.

Ilmoitettuaan pakoyrityksestä asevaraston upseereille kiiruhti Rawlow veneeseen ja alkoi takaa-ajon.

Mutta Martan miehen keksimä keino oli, kuten tiedämme, pelastanut miehet, niin etteivät takaa-ajajat löytäneet saarilta mitään.

Toiselta puolen olivat vartijat, joita oli asetettu pitkin rantoja, ja kulkuvahdit, jotka olivat tarkkaan tutkineet lahtea ympäröivän maa-alueen, ilmoittaneet ettei pakolaisista oltu nähty jälkeäkään. Osa veneistä oli sitten lähtenyt lahteen ja toinen osa suunnannut kulkunsa Gosportia kohti.

Englantilaiset eivät kuitenkaan uskoneet, että vangit olisivat kulkeneet viimemainittua tietä, jolla he joko olisivat vaarassa joutua satamaan, jossa heidät helposti huomattaisiin, taikka myöskin olisivat pakotetut uimaan useita tunteja saavuttaakseen rannan.

Rawlowin valtasi äkkiä toivo.

„Kenties“, ajatteli hän, „eivät vangit olekaan paenneet!“

Ilmaistuaan tämän ajatuksensa päälliköilleen ja muiden pontonien komentajille lähti hän nopeasti Britantiaan laskeakseen heti vangit.

Täten hän varmaankin saisi tietää totuuden.

Oli suostuttu siitä, että kulkuvahdit tarkkaan vartioitsisivat rantoja samalla kun veneet muodostaisivat ketjun Gosportin ja Portsmouthin välillä, kunnes tarkastelun tulos tulisi tunnetuksi.

Tämän päätöksen johdosta saivat pakolaiset hetki-
sen hengähdysaika. Mutta se ei kovinkaan parantanut heidän asemaansa. Kaksinkertainen sotilas- ja venerivi sulki heidät valoisaan apajaan, josta heidän näytti olevan mahdoton päästä pois. He eivät voineet siis tulla siihen paikkaan, jonka Surcouf oli määrännyt yhtymäpaikaksi, eivätkä piiloutua rantaan.

Brittania-laivassa olevien muiden saliittolalaisten kärsimät sydämen tuskat eivät olleet sen pienemmät. Kanuuna-aukkoihin tunkeutuneina tirkistelivät he niiden raoista tuskallisin mielin englantilaisten veneitten liikeitä.

Alusten luku eneni yhä, eikä mikään ilmaissut vielä että englantilaisten etsimiset olisivat onnistuneet.

Puolen tunnin kuluessa rupesi toivo taas elpymään bretagnelaisten sydämissä.

Ihastuksen valtaamina, ajatellessaan pakenevien rohkeutta ja älykkäisyyttä, jolla he eksyttivät takaa-ajajansa, puhkesivat he äänekkäisiin ilohuutoihin.

Toiset vangit huomasivat pian mitä oli tapahtunut ja yhtyivät puolestaan hekin noihin ilonilmaisuhuutoihin.

Kaikki nämä miehet toveriensa onnellisesta rohkeudesta ylpeinä unohtivat oman kurjuutensa niitä vaaroja ajatellessaan, jotka pakolaisia uhkasivat.

Jokaista pontonin ohi kulkevaa venettä tervehtivät he vihellyksillä ja ilkkuvilla käsientaputuksilla.

Rawlowin saavuttua Brittania-laivaan muuttui melu sellaiseksi, että komentajan täytyi raivosta kuurona ja sokeana tarttua köydenpähän pystyssä pysyäkseen.

Sekanaisia uhkauksia ja ilkeitä solvauksia tulvi hänen verettömiltä huuliltaan.

„Laskekaa vangit!“ huudahti hän vihdoin, kokonaan vihansa sokaisemana. „Ajakaa kannelle ne koirat . . . työntäkää pyssynperillä lurjuksia!“

Englantilaiset sotamiehet, mielissään tästä käskystä joka antoi heille tilaisuuden osoittaa tavallista raakuuttaan, syöksyivät innokkaasti alas vankilaan.

Pian olivat vangit ajetut laivankannelle ja sullotut niin ahtaaseen alaan, että tuskan huudot kaikuiivat kaikkialta.

Ranskalaisten täytyi, pistimien ympäröiminä, jotka pakottivat heitä kulkemaan, nostaa ylös muutamia tovereistaan, jotka puolitukahtuneina tungoksessa olisivat kuolleet, elleivät olisi saaneet pikaista apua.

Laskeminen toimitettiin nyt ilman suurempaa viivytystä.

Vangit kulkivat sotamiesten ohi ja palasivat jälleen yksitellen vankilaan.

Neljä kersanttia laski ääneen jokaisen ohikulkevan ranskalaisen.

Vankien paljouden ja huonon valaistuksen tähden oli englantilaisten kuitenkin hyvin vaikea laskea heitä.

Senvuoksi ei ole ihme, etteivät he ensi kerralla saavuttaneet tyydyttävää tulosta. Laskijat ilmoittivat, että kaksitoista vankia puuttui.

Olisi mahdoton kuvata Rawlowin tuntemaa raivoa hänen kuultuaan tämän uutisen.

„Kaksitoista lurjista poissa!“ huudahti hän ja muuttui kasvoiltaan punasinerväksi, oltuaan sitä ennen kalmankalpea.

„Se ei ole mahdollista. Laskekaa uudestaan kaikki vangit.“

Hänellä oli niin kiire saada tietää totuus, että hän lateli haukkumasanoja kersanteille, jotka johtivat laskeamista ja jotka hänen mielestään toimittivat tehtävänsä liian hitaasti.

Kersanttiraukat, sopimattomasta puheesta hämmentyneinä, kiiruhtivat laskemista vielä enemmän, suoriutuakseen sitä pikemmin kapteeninsa liian voimakkaasta komennuksesta.

Tällä kerralla oli poissaolevien luku vielä suurempi.

Rawlow oikein kuohui vihasta.

„*God bless me!*“ ärjyi hän ja heitti hattunsa laivan kannelle. „Nuo aasit eivät kykene muuhun kuin aikaansaamaan epäjärjestystä. No niin, hyvät herrat“, jatkoi hän ja kääntyi muiden upseerien puoleen, „meidän täytyy laskea itse!“

Sotamiehet toivat vangit uudelleen kannelle.

Sade valui yhä tiheämmin; pakkanen oli ankara, ja vangit, joiden ryysyt eivät voineet suojella heitä ilman vaikutusta vastaan, kärsivät kauheasti.

Mutta ilo nähdä vihollisensa levottomina ja raivoisina ylläpiti heidän voimiaan.

Rawlow ja luutnantti Christy olivat asettuneet ylimmälle porras-astimelle.

Tämä viimeinen laskeminen oli vähällä ilmaista asian todellisen laidan.

Lacoussinerie tovereineen kulki melkein ensimmäisinä Rawlowin ohi. Muut bretagnelaiset seurasivat häntä.

Kun he jälleen tulivat vankilaan, pääsi kaappari-kapteenin huulilta voimakas kiros.

„Tuhat tulimaista!“ huudahti hän, „tähän asti on sattuma ja kersanttien typeruus auttanut meitä; mutta tuo Rawlow roisto osaa kyllä laskea oikein ja pääsee selville siitä, kuinka monta meistä todenteolla puuttuu! Oi, jospa me voisimme pettää heidät vielä kerran! Siten saisivat ystävämme aikaa paetakseen. Kun englantilaiset huomaavat etsimisensä tuloksettomaksi, laimenee heidän tarkkaavaisuutensa ja meikäläiset pelastuvat. Mutta miten saisimme sen aikaan?“

Vankilasta vei vaan yksi ainoa käytävä kannelle, eikä ollut mitään mahdollisuutta siihen, että sama vanki olisi tullut lasketuksi kahteen kertaan.

Parisataa vankia oli jo tullut takaisin kannelta vankilaan.

Laskeminen luisti nopeasti.

Kapteenin hurja ja raaka ääni lausui jokaisen ohikulkevan vangin järjestysnumeron.

Lacoussinerie löi otsaansa ja koetti turhaan keksiä keinoa.

Vihdoin näkyi André niiden joukossa, jotka tulivat alas kannelta.

Hänet nähtyään tunsu risteilijä verensä kuohuvan vihasta.

Hän syöksyi pantterin notkeudella merimiestä kohti, joka hänen luulonsa mukaan oli ilmiantanut salaliittolaiset.

Hänen silmissään kuvastui niin hyvin kaikki se, mikä hänen sydämessään kuohui, että André arvasi kaikki.

Mutta sen sijaan, että olisi paennut taikka koettanut välttää tuota hirveätä syytöstä, jonka kaappari nähtävästi aikoi lausua hänelle, kiiruhti André hänen luoksansa ja tarttui hänen käteensä sellaisella voimalla, että Lacoussinerie pysyi alallaan kuin olisi ollut kiinni nauhattu.

„Ei sanaakaan“, lausui André käskävällä äänellä, „meidän täytyy pelastaa toverimme!“

Ja vetäen muassaan kaapparin, joka ei ehtinyt vastaamaan, hän vei tämän toiseen päähän vankilaa.

„Puhkaiskaa vankilan ja käytävän välinen seinä“, jatkoi hän nopeasti, — toisille vangeille, „ja antakaa niiden, jotka ovat alhaalla, tulla auttamaan minua.“

Lacoussinerie katseli ihmetellen Andréta.

„Sinä et puhu tavallisella äänelläsi!“ huudahti hän.

„Vaikene!“ huudahti omituinen merimies.

Ja komentaen yhden vangeista kumartumaan hän nousi tämän selkään ylettyäkseen vankilan kattoon.

Sitten veti hän pois irtonaisen lankun, niin raskaan, että sen nostamiseen olisi tarvittu kolmen tavalisen miehen voimat, ja paljasti siten aukon, jonka olemassaolosta ei kukaan läsnäolleista tähän asti ollut tietänyt mitään.

Tämä aukko oli yhteydessä kannen kanssa.

„Sukkelasti“, sanoi hän, „muutamien teistä täytyy kavuta aukosta ylös ja antaa laskea itsensä toistamiseen.“

Vangit ihastuivat kepposeen, jonka saivat tehdä englantilaisille, ja kiipesivät hulluuteen vivahtavalla innostuksella aukosta kannelle. Lacoussinerie hämmästyti tästä niin, ettei tajunnut mitä ympärillään tapahtui. Hän vetäytyi syrjään ja painoi kädellä otsaansa ikäänkuin kooten ajatuksiaan. Mutta hänen katseensa pysyi koko ajan Andréssa.

Hän ei tuntenut enää tuota hiljaista merimiestä, jonka uskollisuutta oli epäillyt.

Ranskalaisia kapusi yhä kannelle toinen toisensa perään. Aukko oli tehty ruokakomeron kohdalle keittion alapuolella — paikka, jossa englantilaiset eivät käyneet edes kertaa kuukaudessa.

Siten oli helppo käytävästä tulla vankilaan ja vankilasta kannelle.

„Ymmärrätkö nyt?“ kysyi André, jonka keltaiseen vivahtavat silmät liekehtivät. „Täten nousevat alas tulleet jälleen ylös ja täyttävät luvun niin ettei paenneitten poissaoloa huomata. Vieläpä voimme antaa englantilaisten löytää meitä enemmän kuin meitä milloinkaan on ollutkaan ja siten enentää heidän raivoaan niin kauan kuin meitä haluttaa.“

Laskemisen tulos osoitti pian Andrén olleen oikeassa. Rawlowin laskun mukaan oli kahdeksankymmentä vankia liikaa.

Komentajan pyöreisiin silmiin tuli niin hullunkurinen ilme, että vangit, jotka olivat hänen läheisyydessään, purskahtivat nauramaan.

Jatkuva vihellys täydensi näytelmän:

Ranskalaiset luulivat kapteenin saavan halvauksen.

Hän ei voinut enää puhua.

„Vielä kerran!“ läähätti hän, repien napit takistaan, joka oli tukehuttamaisillaan hänet. „Alottakaa uudestaan!“

Andrén keksimän keinon avulla olisi vankien ollut helppo antaa Brittanian kapteenin laskea todellisen määrän vankeja; jos olisivat sen tehneet, olisivat he saaneet palata takaisin vankilaan ja päässeet pois kannella vallitsevasta kauheasta kylmyydestä. Mutta noiden onnettomien mielestä oli kosto suloinen, ja unohtaen tuskansa saadessaan kiusata sortajiansa, päättivät he jatkaa leikkiä niin kauan kuin mahdollista.

Neljättä kertaa laskettaessa puuttui vangeista lähes pari sataa.

Pois suunniltaan ja tietämättä oliko hän valveilla vai kiusasiko häntä painajainen, käyttäytyi kapteeni kuin paholainen.

Peters lähestyi matelevalla, nöyryydellä päällikköänsä.

„Sallitteko, herra kapteeni, minun lausua pari sanaa?“ kysyi korpraali, tehden sotilastavan mukaan kunniaa.

„Puhu!“ sanoi Rawlow lyhyesti.

„Haluaisin vaan ehdottaa teille, että laskeminen keskeytettäisiin pariksi tunniksi.“

„Laskeminen keskeytettäisiin!“ huudahti komentaja; „ja minkä vuoksi?“

„Siihen on kaksikin syytä: joko ovat vangit paenneet, taikka eivät ole. Jos he ovat poistuneet ponto-

neilta estää vahtiketju sekä merellä että maalla heidät pääsemästä pois vedestä ja siinä tapauksessa hukkuvat he ehdottomasti teidän levätessänne. Jos he taas eivät ole paenneet rankaisette te noita roistoja heidän hävyttömyydestään, antamalla heidän seistä muutamia tunteja sateessa ja pakkasessa kannella.“

„Sepä oiva ajatus!“ sanoi Rawlow. „Olette oikeassa! Antaa noiden koirien nousta kannelle ja paleltua hetkisen virkistyäkseen.“

Käskyä toteltiin.

Ranskalaisten rangaistus alkoi ja taivas näytti suosivan kiduttajien julmuutta.

Tuskin oli Rawlow upseereineen astunut hyttiinsä, kun tiheä lumisade rupesi käärimään vankeja valkoiseen vaippaansa.

Ei ollut enää mahdollista paeta salaisen käytävän kautta vankilaan, sillä sotamies-osasto vartioitsi portaita ja esti kaiken liikunnan.

Lumisadetta seurasi raekuuro.

Vankien asema oli kauhea.

Useat eivät voineet kestää pakkasta, vaan kadottivat tajunsa.

Sulloutuneina lähelle toisiaan koettivat he siten pysyä lämpiminä ja suojella itseään lumelta ja rakeilta.

Kahden kauhean tunnin kuluttua raivostuivat ranskalaiset taas nähtyään Rawlowin, joka jälleen saapui kannelle.

Laskeminen alkoi vielä kerran.

Mutta nyt tuli tulos niin hämmästyttäväksi, että jonkinlainen taikauskoinen kauhu valtasi sekä sotamiehet että päälliköt.

Kapteenin raivo oli kohonnut huippuunsa.

Vangit puhkesivat taas, kärsimyksistään huolimatta, hyvähuutoihin ja vihellyksiin.

„Viekää nuo koirat takaisin koppiinsa!“ ähkyi Rawlow vihan tukahuttamalla äänellä.

Sotamiehet hyökkäsivät ranskalaisten kimppuun ja ajoivat heitä nyrkin-iskuilla alas portaita.

Kaksi taikka kolme vangeista kaatui toisten jalkoihin ja he ruhjoutuivat pahanpäiväisiksi.

Silloin kohotti muuan nuori Dulaure niminen mies Bordeauxista kätensä englantilaista sotamiestä kohti, joka löi häntä pyssynperällä selkään: pistin lävisti ranskalais-raukan rinnan ja hän vaipui kuolleena Brittanian kannelle.

Hurja suuttumuksen huuto kaikui joka rinnasta.

Korpraali Peters se oli tappanut onnettoman nuorukaisen.

„Ne aikovat tehdä kapinan!“ huusi Rawlow, iloisena löytäessään syyn, jonka nojalla voisi sammuttaa vihansa. „Ampukaa, sotamiehet, tähdätkää noihin roistoihin, jos he astuvat askeleenkin paikoiltaan.“

Lacoussinerie ja muutamat muut upseerit heittäytyivät yleistä vaaraa peljäten vankien ja englantilaisten väliin.

„Olkaa varuillanne!“ huusivat he, kääntyen toveriensa puoleen. „Olette joutumaisillanne teitä varten viritettyyn ansaan. Ettekö huomaa että konnamainen Rawlow koettaa ärsyttää teitä väkivaltaisuuksiin, voidakseen toimeenpanna verilöylyn? . . . Palatkaa vankilaan ja rauhoittukaa. Dulauren murha kostetaan sittemmin.“

Englantilaiset tähtäsivät jo vankeja. Verilöyly voisi alkaa minä hetkenä hyvänsä.

Vihdoin taipuivat ranskalaiset päällikköjensä tahtoon, hillitsivät vihansa ja palasivat pää kumarassa jälleen vankilaansa. Pian vallitsi hiljaisuus Britanniassa.

Englantilaisten veneitten tulisoihdud valaisivat vielä taivaanrantaan. Lacoussinerie oli erehtynyt luullessaan että englantilaisten valppaus laskemisen aikana laimenisi. Mutta se näytti päinvastoin lisääntyvän.

Salaliittolaiset huomasivat tämän surullisen totuuden, ja heidät valtasi syvä alakuloisuus.

„Ystävämme“, ajattelivat he, „eivät mitenkään ole voineet ehtiä Gosportiin. Varmaankin ovat he hukku-neet taikka kuolleet viluun. Ja vaikka ei niinkään olisi käynyt, on pakeneminen kuitenkin mahdoton; he joutuvat kiinni. Eikä Surcouf voi odottaa kauempaa, hänen täytyy palata Ranskaan, eikä meillä ole enää mitään toivottavaa.“

„Mutta“, huudahti muuan heistä, „emmekö edes kosta englantilaisille? Emmekö kosta Dulauren kuolemaa? Emmekö rankaise petturia, joka on antanut meidät ilmi? Sillä meidät on myyty, siitä saamme olla varmat.“

„Niin on, meidät on myyty“, toistivat toiset.

„Niin minäkin luulen“, myönsi Lacoussinerie, jota salaliittolaiset yhteisestä sopimuksesta pitivät päällikkönään; „mutta kuka on kavaltaja?“

Epäluulo, jonka Ripeaut oli herättänyt kaapparin sielussa, oli melkein hälvennyt. Andrén käytös laskemisen aikana oli melkein täydellisesti poistanut sen.

Ja kuitenkin oli tuo omituinen merimies jälleen kadonnut, kun vangit palasivat vankilaan.

Missä hän oli? Mitä hän teki?

Lacoussinerie mietti turhaan näitä kysymyksiä. Järkensä mukaan olisi hänen pitänyt epäillä, mutta hän ei voinut enää.

Muutos, joka Andrén ulkomuodossa oli tapahtunut hetkenä, jolloin hän neuvoi vankeja pettämään vihollis-

siaan, oli nähtävästi tehnyt syvän vaikutuksen Lacoussinerieen.

Itsepintainen ajatus pysyi kaapparin aivoissa, mutta tämä ajatus ei varmaankaan ollut todenmukainen, sillä kerran toisensa perään pudisti hän älykästä päätään ja mutisi:

„Se ei ole mahdollista!“

Lacoussinerie oli huomaamattaan lähestynyt varastokomeroa.

Oveen nojaten seisoi hän ajatuksiinsa vaipuneena, kun sama ovi hiljaa aukaistiin ja käsi laskettiin hänen olkapäälleen.

Kaappari kääntyi.

André seisoi hänen edessään.

„Tule“, sanoi merimies.

Lacoussinerie totteli. Hän astui komeroon ja tuli André'n johdattamana kattoon tehdyn aukon kautta nyt tyhjänä olevaan keittiöön. Tämä sijaitti kannen vasemmalla puolella ja siinä oli ristikoilla varustetut ikkunat, joista oli näköala lahdelle.

Kuului selvään kannella kävelevän vahtisotamiehen raskaat askeleet.

„Katso tuonne“, sanoi André hiljaa ja näytti seuraajalleen pitkän venerivin, joka ulottui aina Gosportiin asti.

Jotakin omituista näytti tapahtuneen veneitten luona.

Äkkiä erkani neljä alusta toisista ja näytti kaikin voimin soutavan erästä paikkaa kohti, jota pimeässä ei voinut erottaa.

„No?“ kysyi Lacoussinerie, joka ei ymmärtänyt mitään koko näytelmästä.

„Kuule“, sanoi André, „äsksen syöksyi kaksi venettä toisiaan vastaan. Olen varma siitä, että toinen tahal-

laan ajoi toisen yli, sillä tämä vene on sittemmin sammuttanut tulensa ja kulkenut linjan poikki. Ja kuten näet ovat englantilaiset ruvenneet ajamaan sitä takaa. No niin, minä sanon sinulle, että ystävämme olivat siinä veneessä. Ja nyt ovat he joko todella pelastuneet, taikka todella vihollisten hallussa. Omasta puolestani uskon minä, että he ovat pelastuneet, mutta varmaan en sitä tiedä.“

„Suokoon jumala, että niin olisi!“ huokasi Lacoussinerie.

Jonkun minuutin kuluttua jatkoi hän, tutkivin silmin katsellen merimiestä:

„Ole vilpitön. Sinun nimesi ei ole André! . . . nimesi on . . .“

„Vaikene“, käski merimies keskeyttäen, „vaike ne . . . Minä olen André!“

Bretagnelaisen äänessä oli jotakin niin käskevää, että Lacoussinerie malttoi mielensä, nimi, joka oli hänen huulillaan, jäi lausumatta.

Kaappari kääntyi ja rupesi taas katselemaan merelle päin.

Vahtiveneille oli varmaankin annettu ilmoitusmerkit, sillä koko venekunta oli lähtenyt liikkeelle ja muodosti nyt neljän ensimmäisen veneen yhteydessä puoliympyrän rantaa pitkin.

Tämä puoliympyrä vetäytyi yhä enemmän kokoon ja sulki piiriinsä Gosportin niemen.

Kuten lukija muistanee, oli Surcouf määrännyt tämän niemen yhtymäpaikakseen pakolaisten kanssa.

XI.

PAKOLAISET.

Palatkaamme nyt Ripeaut de Monteauvertin, Liorisin, Gatifetin, Bléasin, sanalla sanoen kuuden bretagnelaisemme luo, jotka jätimme mutasaarille.

Gatifetin päähän oli, kuten muistamme, juolahtanut uusi tuuma.

„Koska“, sanoi hän, „meidän jälleen täytyy mennä veteen, koska meidän, päästäksemme Gosportin niemelle, missä Surcouf odottaa meitä, täytyy hiipiä englantilaisten vahtiketjun läpi — niin tehkäämme se!“

Bléasin ja Ripeautin avulla nostivat merimiehet vedestä keveän kanootin, josta he odottivat itselleen hyvää apua.

Sitten voitelivat bretagnelaiset itsensä jälellä olevalla öljyllä ja tyhjensivät rommipullon.

Gatifet otti köydet, jotka olivat olleet sidotut säkkeihin, ja kiinnitti ne nyt kanoottiin. Siten saatiin neljä köydenpäätä, jotka riippuivat vedessä.

„Sill’aikaa kun kaksi kerrallaan lepää kanootissa“, sanoi hän, „voivat toiset riippua köysissä ja täten olemme kaikki kuusi turvassa.“

Kaikki hyväksyivät tämän ehdotuksen ja he päättivät astua veteen.

Lioris ja Ripeaut istuutuivat kanoottiin ja tarttuivat airoihin. Gatifet ja Bléas kävivät vasemmanpuoleisiin köysiin, Gatifet kokan puoleiseen ja Bléas peränpuoleiseen; Karnac ja Bertrand oikeanpuoleisiin. Täten lähti tämä pieni seurue uiden ja soutaen Gosportia kohti, vaikka sinne johtava meri olikin aivan täynnä englantilaisia vahtiveneitä.

Sitäpaitsi uhkasivat monet vaarat pakenevia jo ennen kuin heidän oli taistelemisen vihollisen veneitä vastaan.

Ensinnäkin oli heidän varottava kulkemasta pontonien lähetyviltä, sillä kannelle sijoitetut vartijasoturit olisivat voineet helposti huomata heidät.

Toiseksi täytyi bretagnelaisten kulkea koko lahden ja sataman poikki, herättämättä ankkurissa olevien laivojen huomiota, joiden miehistöt, sen johdosta, mitä merellä vastikään oli tapahtunut, olivat tavallista valppaammat, eivätkä suinkaan olisi olleet hälyyttämättä taikka ajamatta takaa vankeja, jos olisivat sattuneet huomaamaan ne.

Kolmanneksi risteili sataman suulla joka hetki veneitä, jotka veivät käskyjä maalta merelle ja päinvastoin, ja pakolaisten täytyi kulkea hyvin varovaisesti, välttääkseen joutumasta valopiirin sisäpuolelle jonka laivanmastoihin kiinnitetyt lyhdet muodostivat.

Kaikki nämä seikat enensivät pakolaisten vaaroja.

Keskinäisen luottamuksen lujentamina kulkivat bretagnelaiset kuitenkin hitaasti pimeyden turvissa ja tunsivat rohkeutensa vaaran läheisyydessä palaavan.

Puolen tuntia kestäneitten ankarain voimainponnistusten jälkeen oli pieni joukko puolen kanuunankantaman päässä englantilaisista veneistä ja juuri valaistun alueen rajalla.

Hetki oli ratkaiseva. Ei ollut suuria toiveita päästä huomaamatta ohitse.

Silloin suuntasi muuan vene kulkunsa suoraan sitä paikkaa kohti, mihin urhoolliset bretagnelaiset olivat pysähtyneet.

Saattoi jo selvään erottaa veneen perässä seisovan jäykkäryhtisen upseerin, joka tähystin kädessä näytti tarkastavan ympärillään olevaa merta.

„Meidän täytyy siirtyä veneen oikealle puolelle, sillä muuten olemme hukassa,“ kuiskasi Lioris.

Mutta päinvastaiselta suunnalta tuleva vene katkaisi pakolaisten tien tältäkin puolelta.

Tämä vene, joka ei ollut niin suuri kuin edellinen, kulki hyvin nopeasti.

Vene, joka alussa niin suuresti kauhistutti bretagnelaisia, oli varustettu kuudellatoista parilla airoja, mutta siitä huolimatta kulki se hitaasti.

„Me ehdimme kulkea sen edellä,“ sanoi Ripeaut kääntyen, „sillä muuten saavuttaa tuo toinen meidät heti.“

Onnettomat ranskalaiset olivat nyt kahden tulen välissä.

Vielä vähän aikaa, ja molempien veneitten valot olisivat yhtyneet. Silloin olisivat pakolaiset keksityt.

Ponnistaen kaikki voimansa koettivat he pysyä pimeässä.

Onnettomuudeksi komensi ensimmäisen veneen upseeri soutajiansa lisäämään vauhtia.

Kuusitoista paria airoja nousi ja laski yht'aikaa ja vene kiiti nopeasti eteenpäin.

„Me olemme hukassa! Erotkaamme! Pelastukoon ken voi!“ huudahti Bléas, hellittäen köyden, josta hän oikealla kädellään oli riippunut.

Muut uimarit aikoivat seurata hänen esimerkkiään, mutta se oli myöhäistä: englantilainen vene oli saavuttanut heidät.

Lioris ja Ripeaut jättivät aironsa ja hyppäsivät mereen.

Bretagnelaisten voimat olivat loppuneet. He koettivat tosin sukeltaa, mutta voimatta olla kauan hengittämättä, täytyi heidän melkein heti nousta veden pinnalle.

Toinenkin vene oli nyt lähestynyt, ja Bléas ja Gatifet olivat yhtä pitkän matkan päässä kumpaisestakin veneestä.

Ensimmäisen veneen miehistö oli huomannut heidät ja ojensi airoja heidän avukseen, auttaen samalla myös muita pakenevia ylös vedestä.

Bléas ja Gatifet voimakkaampina ja vähemmin väsyneinä kuin toverinsa epäröivät tarttua pelastajaisa airoihin.

„*Pardieu!*“ huusi oivallisella ranskankielellä ääni englantilaisesta veneestä. „Sukkelaan veneeseen, taikka minä en vastaa, mitä voi tapahtua.“

„*Surcouf!*“ mutisi Gatifet, tarttuen airoon.

Molemmat bretagnelaiset tarttuivat veneen laitaan ja kiipesivät sen yli.

„Eläköön!“ huudahti samassa englantilainen ääni toisesta veneestä, „teillä on vangit.“

„Soutakaa nyt voimakkain vedoin. Meidän täytyy upottaa tuo, ennen kun se ehtii hälyyttää“, sanoi tuo urhoollinen kaappari merimiehilleen, sillä se oli todellakin hän, se oli Surcouf, joka englantilaiseen upseerin pukuun puettuna, samoin kuin hänen miehensäkin olivat puettuna englantilaisiin merimiespukuihin, hänelle ominaisella rohkeudella oli lähtenyt keskelle englantilaista laivastoa auttamaan tovereitansa.

Huomaten miten tärkeä se käsky oli, jonka heidän päällikkönsä oli antanut, kumartuivat ranskalaiset merimiehet airojensa yli ja vene kiiti voimakkaasti suoraan englantilaista venettä kohti musertaen sen laidat ja törmäten sen ylitse.

„Älkää tappako ketään!“ sanoi Surcouf kahdelle soutajistaan, jotka kohottaen aironsa aikoivat iskeä niillä paria englantilaista, jotka uivat läheisyydessä. „Ennen kun he saavuttavat toiset, ehdimme me paeta.“

Ja nyt, soutakaa tasaisesti! Henkemme on airojemme varassa.“

Vene kääntyi ja suuntasi kulkunsa suoraan englantilaista vahtiketjua kohti, jonka läpi se aikoi rohkeasti tunkeutua.

Tähän asti ei Surcouf ollut vaihtanut sanaakaan niiden kanssa, jotka hän niin ihmeellisellä tavalla oli pelastanut.

Gatifet oli tarttunut kaapparin jäntevään käteen ja painoi sitä lujasti huuliansa vasten.

Kaikki kuusi makasivat veneen perässä voimatta lausua sanaakaan.

Äkkiä puhkesivat he kaikki kyyneliin.

Oli liikuttavaa nähdä näiden miesten, joiden kasvot olivat pronssinkarvaiset, joiden tarmokkaisuus oli tunnettu, joiden rohkeutta oli niin monasti koeteltu, näiden miesten, jotka satoja kertoja olivat uhmailleet kuolemaa, ja jotka äsken lannistumatta taistelivat kylmyyttä, vettä, väsymystä ja vaaroja vastaan — oli liikuttavaa nähdä heidän polvistuneina itkevän kuten lasten taikka naisten.

Heidän sydämensä uhkui kiitollisuutta taivasta kohtaan, joka oli pelastanut heidät, ystäviä kohtaan, jotka olivat tulleet heidän avukseen, ja he saattoivat vaan kyynelillä ilmaista tunteitaan.

Surcouf seisoi heidän keskellään suorana, kehoittaen soutajia, uhmaillen vaaroja ja rohkeuden kaunistamana, silmät säteillen ilosta, kuten sopiikin miehen, jonka nero esteet voittaen on täyttänyt jalon ja ylevän tehtävän.

Vihdoin hillitsi Ripeaut liikutuksensa, nousi ylös ja heittäytyi Surcoufin rinnoille.

„Sinä olet pelastanut meidät!“ virkahti hän.

„En vielä“, vastasi kaappari; „meidän täytyy ensin päästä englantilaisten kynsistä.“

„Vaikka kuolisimmekin, niin saamme ainakin kuolla yhdessä“, sanoi Lioris. „Se on hauskeempaa, emmekä me sen vuoksi rakasta sinua vähemmin.“

„Mutta sano meille . . .“ alotti Karnac.

„Minä en sano mitään!“ vastasi Surcouf lyhyesti. „Minä kerron teille kaikki, kun olemme turvassa. Nyt olemme vahtiketjun sisäpuolella. Älkää liikkuko alalanne ja antakaa minun olla.“

Vene oli todellakin nyt täydellisesti valaistu ja oli saapunut venekunnan luo, jonka keskellä Surcouf valespukunsa turvissa häiritsemättä oli saanut liikkua suuren osan yötä.

„Vene hoi!“ huusi *Transport officen* ylipäällikkö, joka oli läheisessä veneessä. „Mitä uutta?“

„Ei mitään!“ vastasi Surcouf hyvällä englanninkielellä.

„Ettekö juuri te äsken ajanut kumoon yhtä veneistä?“ jatkoi päällikkö ankaralla äänellä.

„Kyllä“, vastasi Surcouf, „se ei huomannut kääntää ja tuli suoraan eteemme.“

„Meidän mielestämme teitte te väärän liikkeen.“

„Ei suinkaan!“ väitti kaappari hymyillen.

„Teidän olisi pitänyt pelastaa ihmiset, herrani“, sanoi päällikkö, jolla oli fregattikapteenin arvo. „Minun täytyi täältä lähettää veneitä heidän avukseen. Teidän käytöksenne on anteeksiantamatonta. Mihin laivaan te kuulutte?“

„Omaani.“

„Mitä suvaitsette?“ kysyi englantilainen ihmetellen.

„Hyvästi!“ huusi kaappari. „Vangit ovat löydetty. Soutakaa!“ komensi hän sitten ranskaksi merimiehilleen. „Tie on selvä.“

Ja vene jätti todellakin englantilaiset alukset jälkeensä, sammutti lyhtynsä ja suuntasi kulkunsa Gosportia kohti.

„Meidät on petetty!“ huudahti englantilainen upseeri. „Meidän täytyy ruveta ahdistamaan tuota venettä.“

Juuri tätä kohtaa näytelmästä André ja Lacoussierie katselivat Brittaniasta.

Englantilaiset tottelivat nopeasti ylipäällikön määräystä ja kiiruhtivat eteenpäin pakenevan veneen vana vedessä.

Mutta pimeys teki takaa-ajon hyvin vaikeaksi ja ranskalaiset olivat ehtineet hyvän matkaa edelle.

XII.

TIE GOSPORTIIN.

Jättäen takaa-ajetun veneen pelastamisen sallimuk- sen ja Surcoufin taitavuuden huostaan, pyydämme lukijaa seuraamaan itseämme takaisin mannermaalle ja palaamaan hetkeen, jolloin kanuunanlaukaus asevaras- tosta hälyytti Portsmouthin varusväen ja lahdessa olevat pontonit valveille.

Nyt kiinnitämme huomiomme Martta raukkaan, jonka jätimme mielipuolen lailla juoksemaan South- seahin vievällä tiellä.

Henkeään vetämättä kiiti hän kaupungin ja etu- kaupungin läpi.

Pian oli hän Portsea saaren vihreitten kenttien läheisyydessä, joiden kolkkoutta ja autiutta enensi taivaalla leijailevat synkät pilvet.

Martta pysähtyi.

Käyttäen hyväkseen kaupungin viimeisen kaasulyhdyn valoa aukasi hän vielä kerran sen salaperäisen paperin, jonka ensimmäinen lukeminen oli aiheuttanut hänessä niin valtaavan mielenliikutuksen, että hän hetkiseksi unohti sekä Rawlowin hävyttömyyden että oman kurjan tilansa ja siveellisen kärsimyksensä.

Tässä paperissa oli vaan kolme riviä:

„Surcouf valvoo lahdella.“

„Gatifet on tänä yönä paennut pontoneilta.“

„Kolmen tunnin kuluttua on hän Gosportin niemenuona.“

Nämä sanat luettuaan oli Martta enemmittä arveluita syöksynyt eteenpäin, tavatakseen sen, jota hän etsi ja josta hän niin kauan oli ollut erossa.

Mutta kun hän nyt rupesi ajattelemaan asiaa, hiipi epäily hänen sydämeensä.

Entä jos tämä olisi tuon ilkeän Britannian kapteenin virittämä ansa, jolla konna tahtoi houkutelaa häntä kaupungin ulkopuolelle? Entä jos paperissa olevat tiedonannot olivatkin väärät?

Entä jos hän täten joutuisi loitommaksi miehettään, luullessaan pääsevänsä häntä lähemmäksi?

Miten olisi kukaan voinut tietää hänen olevan Portsmouthissa enempää kuin sitäkään, mikä se voima oli, joka veti häntä sinne?

Rawlow yksin tiesi asian ja hän oli varmaankin kyllin halpamainen käyttääkseen hyväkseen vaimoparan onnettomuuksia. Kenties väärinkäytti tuo roisto luottamusta, jota Martta hänelle osoitti ilmoittaessaan miehensä nimen ja uskalluksensa Surcoufiin?

Ei ainoakaan ranskalainen vanki saanut nousta maihin Pourtsmouthissa, ja kuka muu saattoi tuntea myötätuntoisuutta häntä kohtaan?

Vaimo raukan mielessä risteilivät kaikenlaiset arvelut, eikä hän tietänyt, tuliko hänen jatkaa matkaansa vai ei.

Hänen tuskansa oli suuri ja aika oli lyhyt. Hänen täytyi tehdä nopeasti päätös.

Kuumottavin kasvoin ja vapisevin käsin käänteli hän moneen kertaan paperia laihtuneitten sormiensa välissä.

Äkkiä huomasi hän jonkinlaisen salamerkin, joka oli piirrelty paperin kulmaan ja jota hän ei ennen ollut nähnyt.

Hän nosti paperin lähemmäksi silmiään.

Tämä merkki, johon Martan huomio äkkiä kiintyi, oli ristin muotoinen, ja sen kulmiin oli M kirjain kirjoitettu neljään kertaan.

„Hän!“ huudahti Martta vapisten. „Hän täällä Portsmouthissa! Silloin olemme kaikki pelastetut. Hän, jota jo kolme vuotta on pidetty kuolleena! Hän ja Surcouf, sillä se on todellakin hän! Hän yksin osaa kirjoittaa tuon merkin, sillä hän yksin on aina käyttänyt sitä, tehdäkseen itsensä tunnetuksi. Oi, Jumala on hyvä, sillä hän ei hylkää minua!“

Samassa hetkessä kuului maantieltä maalta kaupunkiin päin ajavien vaunujen ratina.

Heti sen jälkeen näki ranskatar komeitten hevosten vetämän ajopelien kiitävän huimaavaa vauhtia ohitsensa.

Ehdittyään muutaman askeleen Martan ohitse ja Portsmouthin ensimmäisen talon edustalle, pysähtyivät vaunut.

Lyhtyjen valossa saattoi nuori nainen erottaa henkilöt, jotka istuivat noissa komeissa ajopeleissä.

Nämä olivat mies käärittynä avaraan matkavaippaan ja nainen, jonka piirteet katosivat turkiksilla varustetun viitan ja kasvoille vedetyn hilkan alle.

„Älä nouse pois vaunuista, Georges“, pyysi nainen vilkkaasti, „minä en tahdo jättää sinua.“

„Mitä sanot, Coelia? Haluatko seurata minua aina satamaan asti?“ kysyi ensin mainittu henkilö, kääntyen toverinsa puoleen.

„Haluan!“

„Mutta tällaisella ilmalla olisi se varomatonta. On jo tarpeeksi, että olet seurannut minua tänne asti.“

„Ei, ystäväni, minä tahdon seurata sinua ja odottaa sinua satamassa.“

„Mahdotonta, rakas lapsi. Kanuunanlaukaus, jonka kuulumme, ilmoitti muutamien vankien pakoa. Minun täytyy mennä laivaani ja kenties kuluu koko yö niiden takaa-ajamisessa.“

„Mikä kauhea toimi!“ surkeili nainen, joka äänestä päättäen tuntui olevan nuori ja hyväsydäminen.

„Niin, mutta minkäs sille voi, Coelia? Hallituksen tahto, eikä omani, on määrännyt minut pontonin päälliköksi. Mutta toiselta puolen, miksi valittaisimme? Minä voin tässä asemassani tehdä enemmän hyvää kuin missään muussa. Minulla on tässä laaja ala, jolla voin osoittaa ihmisrakkautta.“

„Vanki poloiset“, kuiskasi Coelia.

Tähän asti oli keskustelu tapahtunut englanninkielellä, ja Martta oli vaan kuullut äänen, ymmärtämättä sanoja. Mutta nyt kumartui Georges seuraajatarensa puoleen ja jatkoi keskustelua ranskaksi luultavasti sen tähden, ettei ajaja olisi ymmärtänyt.

„Älä pelkää, rakas vaimoni. Paenneet vangit eivät kuulu minun pontoniini, siitä olen varma. Minun vankini pitävät uskollisesti valansa, eivätkä koeta paeta. Ja jos niin olisi tapahtunutkin, niin älä pelkää. Minä en ole ankara onnettomille ranskalaisille.“

„Oi niin, sinä olet niin hyvä, Georges!“ vastasi Coelia ja syleili miellyttävällä liikkeellä seuraajaansa. „Mutta salli minun kuitenkin seurata sinua satamaan. Minä odotan sisareni luona.“

„Haluatko sitä niin välttämättömästi?“

„Haluan.“

„No, tapahtukoon sitten tahtosi!“ vastasi Georges ja kääntyi ajajan puoleen, joka istuen jäykkänä ja liikukumattomana odotti herransa käskyä.

„Satamaan“, käski hän englannin kielellä.

Ajaja helpotti ohjaksia; hevoset kiitivät eteenpäin ja vaunut katosivat nopeasti.

„Vankeja on paennut tänä yönä!“ huudahti Martta, joka oli kuullut keskustelun loppuosan joka sanan.

„Oi, silloin ei minun todellakaan tarvitse epäillä. Tämä paperi on puhunut totta. Mieheni on paennut pontoneilta.“

Ja uudelleen päätti hän lähteä jalkaisin Gosportiin, missä Gatifet varmaan muutaman tunnin kuluttua nousisi maihin.

Hän tiesi voivansa luottaa miehensä tarmoon.

Mutta sitä tuo urhoollinen nainen ei tietänyt, että tie, joka kiersi lahden ympäri, oli pitkä. Vaikka matka olisi ollut hänelle tuttukin eikä mitään esteitä olisi sattunut, ei hän sentään koko yönä olisi ehtinyt kulkea perille.

Totta oli, että matka Gosportiin kävi helposti ja nopeasti, jos kulki sen meritse, ja nykyään kuljetaan Gosportin ja Portsmouthin välinen matka lautasilta

myöten kahdessakymmenessä minuutissa, mutta maantietä myöten ei voinut päästä perille niin lyhyessä ajassa.

Täytyi ensin kulkea Portsean saaren ohi koko sen pituudelta, sitten Coshamin ja vihdoin Farehamin ohi.

Rannan mutkikkaisuuden tähden oli Martan kuljettava matka lähes kolmekymmentä viisi engl. peninkulmaa pitkä ja ehtiäkseen ajoissa perille täytyisi hänen suorittaa se kolmessa tunnissa.

Yritys oli siis järjetön ja mahdoton panna toimeen; mutta nuori nainen ei tuntenut edessään olevan matkan pituutta, eikä kysynyt neuvoa muilta kuin rohkeudeltaan ja rakkaudeltaan.

Hän jätti päättävästi kaupungin taaksensa ja lähti kulkemaan maalle päin.

Voittaen väsymyksensä, toivoen löytävänsä vapaana sen, jonka vankeuteen hän oli aikonut ottaa osaa, Surcoufin läsnäolon innostuttamana, johon hänellä oli rajaton luottamus, terästi hän tarmonsä kaksinkertaiseksi ja kiiruhti käyntinsä nopeammaksi.

Vajaassa kahdessa tunnissa kulki hän lähes kymmenen peninkulmaa hiljentämättä askeleitaan. Portsea Bridgen ja Coshamin oli hän jättänyt kauas taakseen ja kuitenkin levisi hänen vasemmalla puolellaan suuri lahti niin kauas kuin silmä kantoi, ja sen pinnasta heijastuivat ankkurissa olevien laivojen ja pakolaisia etsivien veneitten lukemattomat tulet.

Martta pysähtyi muutamaksi hetkeksi hengittämään, sillä hän tunsu voimainsa vähenevän ja toivonsa sammuvan.

„Gosport sijaitsee sataman suun toisella puolella“, sanoi hän itsekseen, „enkä minä ole vielä ehtinyt sen keskikohdalle niinä kahtena tuntina, jotka olen ollut matkalla. Minä en milloinkaan ehdi perille. Jospa

minulla olisi ajoneuvot taikka vene. Minulla olisi rahaa maksaakseni ne — mutta ei! Ajopelit taikka vene voisivat johtaa mieheni jäljelle ja minä kadottaisin hänet tahtoessani löytää hänet jälleen.“

„Tarvitsen rohkeutta ja voimia! Eteenpäin siis ja armahtakoon minua Jumala! Olkoon Hän tukenani!“

Nuori nainen nousi ylös kiveltä, jolla oli istunut ja lähti taas eteenpäin.

Hän ehti vielä puolitoista peninkulmaa, mutta hänen turvonneet jalkansa laahustivat vaan vaivoin yli terävien kivien ja sitäpaitsi sai sade ja kylmyys hänen joka jäsenensä vapisemaan, ja hän kompasteli joka askeleella. Veri oli poistunut hänen jäykistyneistä jäsenistään; se tulvehti ylös rintaan ja alkoi tunkeutua päätä kohti. Ainoastaan ihmeteltävän sielunvoimansa avulla saattoi hän pysyä pystyssä, mutta sekin rupesi sortumaan illan vaihtelevissa vaiheissa, jotka yhdistettyinä ruumiillisiin voimainponnistuksiin olivat murta-
neet voiman, joka asui tuossa hennossa ja herkkätun-
toisessa ruumiissa.

Hetkiseksi musteni maailma hänen silmissään; hän horjui ja oli vaipumaisillaan maahan. Suonenvedon-
tapaisesti tarttui hän puuhun, josta sai itselleen tukea, ja loi epätoivoisen katseen ympärilleen.

Silloin häämöitti etäisyydestä heikko valonsäde, josta saattoi päättää ihmisasunnon olevan lähellä.

Onnettoman Martan voimat olivat lopussa ja hän tunsu itsensä kykenemättömäksi jatkamaan taistelua. Hän päätti silloin pyrkiä tuohon taloon ja pyytää apua. Hän oli vilun jäykistämä, eikä ollut syönyt koko päivänä mitään. Saatuaan lämpöä ja ruokaa toivoi hän jälleen voimistuvansa ja voivansa jatkaa matkaansa.

Päästäkseen pikemmin perille meni hän suoraan peltojen poikki valonhohdetta kohti. Täällä oli maa

märkää — uusi este Martta raukalle. Kuitenkin läheni hän päämääräänsä, vaikka hitaasti ja suurella vaikeudella, ja näki pian rakennuksen häämöittävänsä edessään.

Se oli noita kauniita maakartanoita, joita näkee kaikkialla englantilaisten kaupunkien ympärillä.

Hän oli tuskin kahdenkymmenen askeleen päässä ristikko-portista, kun tunsu maan haavoittuneitten jalkainsa alla pettävän. Hän oli tullut syvän ojan reunalle, joka ympäröi peltoja ja oli niiden rajana tien puolella, ja jota yön pimeys oli estänyt hänen näkemästä.

Hän huudahti, ja ponnisti kaikki voimansa hypätäksään ylös tielle, mutta hänen jalkansa luiskahti kostealla maalla, hän menetti tasapainonsa ja kaatui, sattuuen päänsä suureen kiveen.

Veri vuoti hänen otsastaan, hänen voimansa uupuiivat, silmänsä sulkeutuivat, ja hän makasi tajuttomana liejuisen ojan partaalla.

XIII.

TOHTORI WEIS.

Valo, jonka Martta oli nähnyt, loisti sen maakartanon alimman kerroksen salin ikkunasta, jonka läheisyyteen hän oli uupuneena ja kuolemaisillaan kaatunut.

Tämä sali, jonkinlainen neron pyhäkkö, oli sisustettu taiteellisella ylellisyydellä ja aistilla, joka antoi sille erinomaisen komean leiman.

Kauniit, flamilaisen koulun maalaukset veistetyissä kehyksissä koristivat seiniä.

Kauniit verhot, joiden pehmeitä poimuja kannatti kallisarvoiset pitimet, riippuivat ikkunain ja ovien edessä.

Kallisarvoinen, heleävärinen matto peitti lattiaa.

Suuri joukko sohvia ja lepotuolia oli sijoitettu seinien vieriin ja kirjoilla ja sanomalehdillä täytetyn pöydän ympärille.

Saksalaisella nuottitelineellä oli joukko partituureja ja romansseja, ja huoneen vastaisella seinällä oli harvinaisen kaunis ranskalainen harppu, jonka kullatuista vaskijanteista heijastui huoneessa olevien monilukuisten lamppujen tulet.

Vihdoin nähtiin kaikkialla, uuninreunuksella, kuvastinpöydillä, korulaudakoilla ja jalustimilla hienoja pronssikuvia, loistavia porsliineja ja harvinaisia norsunluusta tehtyjä pikku esineitä niin runsaasti kuin ainoastaan rikkaan tuntijan huolenpito ja kärsivällisyys voi koota yhteen.

Kallisarvoiset kiinalaiset maljakot, jotka kylmästä vuodenajasta huolimatta olivat täynnä tuoreita, monivärisiä kukkia, täydensivät kokonaisuuden, jossa oli rikkauden ja aistikkaisuuden leima.

Samaan aikaan, jolloin Martta muutamien askeleitten päässä talosta kaatui haavoitettuna ja kuolemaisillaan, istui vasta mainitsemassamme huoneessa kaksi miestä. Toinen, joka oli asettunut lepotuoliin mukavaan asentoon ja nyt myhäili purevaa häijyä hymyä, ei ollut kukaan muu kuin kapteeni Rawlowin ystävä, tohtori Weis. Toinen, joka oli muutamia vuosia nuorempi, ja jonka ulkomuoto oli vapaa, avonainen ja älykäs, käveli edes takasin huoneen perällä ja pysähtyi toisinaan pontonilääkärin eteen, johon hän loi vihaisen ja halveksivan katseen.

Viimemainittu henkilö oli tohtori Fuller, amiraaliviraston tavallinen lääkäri, mutta hänet oli *The Transport office* hänen isänmaallisuuttaan epäillen määrännyt julman tohtori Weisin apulaiseksi.

Molempain miesten kesken vallitsi jonkun hetken kestävä hiljaisuus, joka muistutti enemmän aselepoa kuin mitään muuta.

Fuller, kokoon kuroutunein kulmakarvoin ja hehkuvin kasvoin, näytti vaivoin voivan hillitä oikeutettua ja syvää mielipahaansa. Puolittain makaavassa asennossa Weis leikki pieluksen tupsuilla ja seurasi ilkkuvin katsein virkatoverinsa kiivasta käyntiä.

Me muistutamme lukijallemme, että niin uskomattomalta kuin se tuntuukin, on kohta, josta seuraavassa kerromme, sanasta sanaan totuuden kanssa yhtäpitävä. Me olemme saaneet sen tietoomme kahdelta silminnäkijältä, toiselta hänen jälkeenjättämistään pape-reista, toiselta suullisesti.

Nimetkin ovat historialliset.

„No niin“, sanoi Weis ja pani pienet jalkansa ristiin, „no niin, Fuller hyvä, mikä on teidän ajatuksenne asiasta?“

„Minä ajattelen“, vastasi Fuller ja pysähtyi, „että olen varmaankin ymmärtänyt taikka kernaammin kuul-lut väärin.“

„Siinä tapauksessa on minulla kunnia toistaa sa-nani. Kuunteletteko?“

„Kuuntelen.“

„Niin, minä sanoin teille, että kun eilen kävin Britanniassa, Chronissa ja Proteuksessa, huomasin jokaisessa keltakuumeen oireita. Uudet, Floridan vesiltä tuodut vangit ovat kuljettaneet muassaan taudin. An-kara päänsärky, verestyneet kasvot, polttava jano ja syövän kaltaisia haavoja ihossa ovat keltaisen ihonvä-

rin ja muiden oireitten ohella varmoja taudin tunto-merkkejä. Puoli tusinaa vangeista on jo kuollut tähän tautiin. Ymmärrätekö? Kun vankeja joka päivä siirretään toisesta pontonista toiseen, leviää keltakuume uskomattomalla nopeudella. Koko pontonirivi on pian yksi ainoa suuri taudinpesä ja ranskalaisia kuolee kuin karpäsiä.“

„Mutta“, huudahti Fuller, „meidän täytyy estää kaikki yhteys pontonien välillä. Meidän täytyy sulkea tauti niin ahtaisiin rajoihin kuin mahdollista, tyhjentää saastutetut laivat, tuulettaa vankilat ja muuttaa osa vangeista maalle. Sitä paitsi on asiasta ilmoitettava *transport officelle*.“

„Viimemainittu on jo tehty.“

„No?“

„Ei tehdä minkäänlaisia muutoksia.“

„Eikö mitään?“ kysyi Fuller ihmetellen.

„Ei“, vastasi Weis ilkkuvammin kuin milloinkaan. „Hitto vieköön, rakas virkaveljeni, minkälaisia pään-pistoja teillä on! Antaa tyhjentää pontonit ja kuljettaa vangit maalle! Miks'ei yhtä hyvin laskea heitä kokonaan vapaiksi?“

„Se olisikin parasta!“ vastasi Fuller kiivaasti.

„Ehkä, mutta ei siitä sentään tule mitään. Muuten kysyn minä, ovatko nämä koirat sen arvoisia, että heitä kannattaisi varjella tartunnalta?“

„Ne, joita te kutsutte koiriksi, ovat ihmisiä yhtä hyvin kuin te ja minäkin.“

„Ei suinkaan, he ovat ranskalaisia ja maamme vihollisia. No niin, se joka hyväksyy tarkoituksen, hyväksyy myöskin keinot“, jatkoi tohtori hunajanmakealla äänellä. „Mitä vähemmän ranskalaisia on, sitä pikemmin sortuu Ranska, ja kuta enemmän ranskalaisia keltakuume tappaa, sitä vähemmän on niitä jäljellä. Tämä-

hän on erinomaisen tervettä ajatusoppia. Sen vuoksi onkin *transport office* aivan oikeassa, kun se ei tahdo tehdä muutoksia oleviin oloihin. Muuten voi ihmiselisyys rauhoittua: olen keksinyt soveliaan hoitotavan vangeille.“

„Ja saisiko tutustua menettelytapaanne?“ kysyi Fuller hieman ivallisella äänellä.

„Hyvin kernaasti, kunnioitettava virkaveljeni. Olen määrännyt suonenlyöntiä neljä kertaa vuorokaudessa, ankan ruokajärjestyksen ja kylpyjä jääkylmässä vedessä.“

„Oletteko te antanut tuollaisia määräyksiä?“ huudahti Fuller.

„Olen“, vastasi Weis tyneesti.

„Mutta, hyvä herra! se on mahdotonta; te laskette vaan leikkiä, eikö niin?“

„En millään lailla, minä vakuutan.“

Nuori lääkäri laski käden otsalleen ja meni aivan tohtori Weisin eteen.

„Hyvä herra“, lausui hän, „uskon kernaasti, että teidän puoleltanne on tapahtunut erehdys. Te ette tunne tautia, josta puhutte. Minä, joka olen purjehtinut kauan Amerikan rannoilla, tunnen sen sitävastoin täydellisesti ja tiedän miten sitä on vastustettava. On käytettävä vahvistavia keinoja, virkistäviä juomia, antispasmodillisia lääkkeitä, ammoniakalisia suoloja ja haaleita kylpyjä.“

„Erehdys“, sanoi Weis.

„Erehdyskö?“ huudahti nuorempi, nousten ylös. „Mutta minä olen pelastanut yli tuhannen viidensadan ihmisen hengen tätä menettelytapaa seuraamalla.“

„Minä luotan täydellisesti teidän erinomaiseen kykyynne, hyvä ystäväni“, vastasi Weis. „Eikä kukaan osaa arvostella sitä paremmin kuin minä; mutta pitäi-

sihän teidän tietää, että tieteellä on monta eri menettelytapaa. Nyt täytyy minun suoraan tunnustaa, etten minä millään lailla voi hyväksyä teidän mielipiteitänne keltakuumeesta. Älkää sen vuoksi ihmetelkö, ellen minä seuraa teidän määräyksiänne.“

„Mitä? Aijotteko te todellakin jatkaa tuota hoitotapaanne?“

„Kuten sanotte!“

Fuller pani käsivartensa ristiin rintansa yli.

„Hyvä herra“, huudahti hän kiivaasti, „te ette itsekään usko sanojanne. Teidän menettelytapanne on joko hullun taikka todellisen murhaajan.“

Tämän kuultuaan kalpeni pikku tohtori, herkeämättä kuitenkaan hymyilemästä.

„Herra Fuller“, vastasi hän virkaveljelleen, „teidän harkitsemattomat sananne johtuvat yksinkertaisesti siitä, että *transport office*, joka ei luottanut teidän kykyynne, on pitänyt soveliaana määrätä teidät minun käskynalaisekseni. Teidän tulisi siis muistaa olevanne minun alilääkäriini ja antaa itserakkautenne vajjeta. Te olette käskynalaisen asemassa, älkää unohtako sitä.“

„Minä en pidä teidän sanojanne häväistyksenä, sillä minä halveksin teitä liian suuresti, jotta hävyttömyytenne voisi koskea kunniaani, mutta minä pidän niitä raukkamaisen roiston sanoina“, vastasi Fuller ylpeästi ja ajattelematta, että hän oikeutetussa vihassaan meni pitemmälle kuin olisi ollut viisasta. „Mitä minun käskynalaiseen asemaani tulee, johon te panette niin suuren painon, niin olen heti valmis pyytämään virkaeron, jos teillä on kylliksi rohkeutta kohdataksenne minua ase kädessä.“

Tähän rohkean englantilaisen haasteeseen vastasi Weis taas hymyillen.

„Kas niin, hyvä Fuller“, sanoi hän hänelle ominaisella lauhkealla äänellä, „me olemme molemmat liian tuliset; siitä voi olla pahat seuraukset. Olkaamme ystävät, kas tässä käteni!“

Fuller kääntyi pois tarttumatta hänelle ojennettun käteen.

„Huimapää“, hymähti Weis, kiinnittämättä sen suurempaa huomiota tähän uuteen loukkaukseen.

Pitkä vaitiolo syntyi taas salissa.

Tohtori Fuller, joka oli kauvan palvellut kuninkaallisessa meriväessä, ja sillä aikaa monasti kunnostautunut uhrautuvaisuudessa ja rohkeudessa, oli tunnettu kunniallisuudestaan ja ankaroista periaatteistaan. Omantuntonsa nyt pakottaessa hänet vastustamaan päämiestensä teki hän sen pelkäämättä.

„Kuulkaa minua, hyvä herra“, hän sanoi ja lähestyi taas; „minä vannon kunniani kautta, että jos te jatkatte alkamaanne menettelytapaa, niin ei ainoakaan sairastuneista vangeista tule terveeksi! Te tapatte kaikki ja teette sen tieten taiten.“

„Pyh“, vastasi Weis, „muutama ranskalainen enemmän taikka vähemmän...“

„Uh“, huudahti Fuller, jonka inho oli noussut korkeimmilleen, „minä en siis erehtynyt, sanoessani, että te olette murhaaja. Jo kuukausia sitten olen huomannut teidän kunnottomat juonenne, mutta en kuitenkaan ole uskaltanut uskoa omia aistimiani! Mutta älkää luulko, että te voitte toteuttaa niitä; minä puhun, minä kirjoitan... sanomalehdistön kautta paljastetaan teidän rikoksenne...“

„Ja kun te ette voi esittää mitään todistuksia minua vastaan — sillä kuka todistaa, ettei minun menettelytapani ole yhtä oikea kuin teidänkin — niin tuo-

mio riistää teiltä kunnianne ja perheeltänne toimeentulon“, sanoi Weis, pannen painoa joka sanalle.

„Hän on oikeassa“, mutisi Fuller, jonka sydän vihan asemasta tunsu suurta tuskaa, „minä en voi mitään . . . en voi mitään.“

„Muuten“, jatkoi ylilääkäri ja vaihtoi nyt täydellisesti liehakoivan ja teeskennellyn äänensä ylvääksi ja käskeväksi, „muuten ovat kaikki tällaiset keskustelut turhia. Te olette palvellut laivastossa, sentähden pitäisi teidän tietää paremmin kuin kenenkään muun, että kuuliaisuus on asia, jonka kanssa ei saa leikitellä. Minä olen esimies, teidän on siis vaan ottaminen vastaan minun määräykseni ja paneminen ne täytäntöön. Huomenna saatte tehdä kiertokulun Proteuksella ja Crownilla ja jatkaa minun alottamaani menettelytapaa.“

„Minäkö?“ sanoi Fuller. „En koskaan! Älkää uskonto sitä! Se ei tapahdu koskaan, olkoot seuraukset minkälaiset tahansa. Minä olen urhoollisesti palvellut maatani, olen taistellut ja taistelen vieläkin Englannin vihollista vastaan; mutta kurjasti tappaa niitä, murhata ihmisiä, jotka eivät voi puolustautua, myrkyttää sairaita, pettää velvollisuuteni lääkärinä, häväistä sotilaspukuni . . . ei, herra Weis, silloin olisin minä teidän kaltaisenne.“

„Herra Fuller!“ ärjäsi Weis, joka tällä kertaa tunsu itsensä nöyryytetyksi halveksumisesta ja inhosta, mikä ilmeni hänen alilääkäriensä sanoista, „herra Fuller, olkaa varuillanne!“

„Olkaa itse varuillanne, herra Weis“, vastasi alilääkäri kauhistuttavalla tyyneydellä, jonka alla kuohui valtava myrsky, joka milloin tahansa saattoi puhjeta ilmi, „kun te paljastatte minulle häpeälliset aikomuksenne, kun te tahdotte tehdä minut osalliseksi kurjiin rikoksiinne, häväisette te sillä minua suuresti, herra

Weis. Totelkaa neuvoani, poistukaa tästä talosta, jättäkää sir Georgesin asunto, gentlemannin koti, jonka te läsnäolollanne saastutatte. Ah, nyt minä ymmärrän tänne tulonne tarkoituksen. Te inhootte sir Georgesia yhtä paljo kuin vihaatte minua, ja tulette tänne suoraa päätä ilmoittaaksenne hänelle hänen vaimonsa läsnäollessa, että hänen pontonillaan on keltakuume. Onneksi ette ole saanut tilaisuutta säikähdyttää tuota naisparkaa uutisellanne, mutta jos pääsette olemaan hänen läheisyydessään, niin muistakaa sanani: minä kiellän teitä, kuuletteko, minä kiellän teitä ilmoittamasta Coelialle tätä onnetonta uutista! Vihdoin, uskokaa minua, toistan sen vielä kerran, lähtekää viivyttelämättä tiehenne, ennen kaikkea vastaamatta minulle ja pienimmälläkään liikkeellä uhkaamasta minua, sillä vihani on kauhea, herra Weis. Jos veri nousee päähäni, muserran minä armahtamatta jalkoihini teidänlaisenne kyykäärmeen.“

Näin sanoen läheni Fuller kaksi askelta arvotonta virkaveljeään. Hänen kasvojensa ilme oli sellainen, että Weis pelästyi. Hän vetäytyi äkkiä taaksepäin, tarttui koneellisesti hattuunsa, joka oli hänen vieressään, aukasi kiireesti oven ja syöksyi ulos.

„Yhtä pelkuri kuin julmakin,“ mutisi Fuller ja potkasi syrjään hansikkaan, joka oli pudonnut matolle ja jota ei Weis paetessaan ollut ehtinyt ottaa ylös. „Englanti raukka!“ huudahti hän sitten ja kohotti synkkäilmeiset silmänsä taivasta kohti, „tuonlaiset miehet tahraavat poikiesi nimet ja häpäisevät sinua kansojen silmissä.“

Ristikkoportin narina, joka vauhdikkaasti aukaisiin, ilmoitti, että *transport officen* asiamies nopeasti poistui talosta. Häntä seurasi palvelija valaisten suurella lyhdyllä tietä.

XIV.

SIR GEORGES.

Tohtori Weisin vaunut odottivat orapihlaja-aidan vieressä, joka ympäröi pihaa, ja pontonien ylilääkäri oli jo aukaissut vaunujen oven, kun palvelija, jonka huomio oli jostakin tuntemattomasta syystä herännyt, äkkiä kääntyi taaksepäin. Tämä liike kävi tohtorille onnettomaksi, sillä palvelija astui kääntyessään kuralätäkköön, josta räiskähti lääkärin kasvoihin asti.

„Tolvana! Nauta!“ huudahti tämä raivoissaan, „miksi et katso eteesi!“

„Suokaa anteeksi . . . olen hyvin pahoillani . . .“ änkytti palvelija poloinen, „mutta minä luulin . . . minä luulin . . .“

„Mitä sinä luulit?“ sanoi tohtori keskeyttäen.

„Kuulevani huokauksia.“

„Huokauksia? Sinä olet hullu. Minä puolestani en kuule muuta kuin tuon kirotun tuulen vinkunaa, joka varmaan tuottaa minulle aikamoisen nuhan. Ja se on tuon hävyttömän Fullerin syy“, jatkoi hän itseksensä, „mutta kyllä hän vielä saa maksaa sanansa. Haa! Hän suojelee ranskalaisia, saa nähdä, mitä *transport office* sanoo siitä!“

„Minä vakuutan teille, että olen kuullut jonkun valittavan“, väitti palvelija taas.

„Entä sitten! Jos sinä kuulet huokauksia ja valituksia, niin mitä se minua liikuttaa?“ kiivaili Weis ja astui nopeasti vaunuihin. „Aja kotiin,“ huusi hän ajajalle.

Mutta tämä, sen sijaan että olisi totellut isäntänsä käskyä, kumartui sivulle päin.

„Minä kuulen myös“, sanoi hän; „kuuluu siltä kuin huutaisi joku apua.“

Palvelija kohotti lyhtyä voidakseen nähdä paremmin ja katseli tarkasti ympärilleen.

„Tuolla se on“, sanoi ajaja, joka korkealta istuimeltaan saattoi nähdä pitemmälle, ja samalla viittasi hän piiskan varrella tien toiselle puolelle, jonne palvelija kiiruhti.

„Hiisi vieköön nuo tuhmat koirat“, mutisi Weis, „he palelluttavat minut kuoliaaksi vitkastelemisellaan.“

„Herra tohtori, herra tohtori, kiiruhtakaa“, huudahti palvelija, „täällä viruu joku vaimoparka verissään.“

Ajaja hyppäsi alas istuimeltaan ja kiiruhti palvelijan perässä, mutta Weis, jonka ihmISRakkautta ei niin helposti saatu hereille, huusi häntä äänekkäästi takaisin. Mutta kun ei ajaja noudattanut pikku tohtorimme käskyjä, täytyi tämän aukaista vaunujen ovi ja nuristen lähteä toisten perässä. Jokainen lätäkkö, johon hän pimeässä astui, enensi hänen vihaansa, mutta vihdoin saapui hän paikkaan, missä kaunis bretagnelainen makasi tajuttomana.

Nuoren naisen outo puku veti heti tohtorin huomion puoleensa, hän tunsu sen, jota hän samana aamu-na Rawlowin seurassa oli niin tarkkaan katsellut Marttan ensi kertaa käydessä Britanniassa.

Hänen ohuet huulensa vetäytyivät hymyyn.

„Pikku ranskatar“, mutisi hän ihmetellen; „tuntuu kuin olisivat Rawlowin lohduttamisyritykset epäonnistuneet. Mutta miten ihmeen lailla on hän tullut tänne? Ja minkätähden juuri sir Georgesin huvilaan?“

„Hänen päässänsä on haava“, sanoi ajaja nostaen tuota vaimo raukkaa ylös maasta.

„Ei se ole vaarallinen,“ lausui Weis kumartuen

hänen puoleensa, „pieni naarmu vaan, joka on aiheuttanut pyörtymyksen.“

Huokauksia ja sekanaisia sanoja kuului nuoren naisen huulilta.

Lääkäri näytti miettivän; äkkiä vilkastuivat hänen pienet silmänsä ja saivat oikein pirullisen ilmeen.

„Kantakaa hänet vaunuihini“, käski hän seuraajiansa. „Minä hoidan häntä kotonani.“

„Eiköhän olisi paras kantaa häntä sir Georgesin huvilaan“, sanoi palvelija.

„Ei, ei“, vastasi tohtori. „Sanoinhan jo, että minä hoidan häntä.“

„Mutta . . .“

„Totelkaa!“

Tohtorin käskevästä äänestä huomasivat ajaja ja palvelija, ettei kannattanut tehdä vastaväitteitä. He nostivat naisen ylös ja valmistautuivat täyttämään käskyä.

Martta ei tiennyt mitään siitä, mitä hänen ympärillään tapahtui.

Mitä Weisiin tulee, näytti hän unohtaneen sekä Fullerin loukkaukset että sateen ja pakkasen, jotka vähän aikaa sitten olivat niin katkerasti suuttaneet häntä. Paha ajatus oli nähtävästi tunkeutunut hänen sieluunsa, ajatus, joka koski Marttaa, sillä hän hymyili lakkaamatta ja katseli häntä tyytyväisyydellä.

„Tämä“, ajatteli hän, „on todellakin onnellinen sattuma, josta saattaa tulla minulle hyvä tuki *transport officen* suhteen ja apu kostaessani Fullerille ja hänen arvoisalle ystäväelleen sir Georgesille. He saavat vielä nähdä mitä merkitsee olla vihoissa minunlaiseni miehen kanssa. Fuller menettää virkansa taikka en minä ole muuta kuin kurja raukka.“

Julma lääkäri oli varmasti päättänyt käyttää hyväkseen rakkautta, jonka Martta oli herättänyt Rawlowin sielussa sekä siten pakottaa tämän, jonka vaikutusvalta *transport officessa* oli tunnettu, toimimaan hänen hyväkseen. Vahingoittaakseen ylevämielistä virkaveljeään hautoi hän päässänsä ilkeää juonta. Nuori nainen, jonka hän jo ajatuksissaan uhrasi, ei ollut hänelle muuta kuin hyvä välikappale hänen suunnitelmiansa toteuttamiseksi. Hän ei piitannut vähääkään tuon vaimo raukan onnettomuudesta ja häpeästä.

„Asettakaa hänet poikittain vaunuihin“, sanoi hän miehille, jotka nostivat vaunujen ovesta sisään tuon kevyen ruumiin, jota he kantoivat käsivarsillaan. „Odotakaa, minä menen toiselle puolelle ja autan teitä.“

Näin sanoen kiiruhti Weis vaunujen oikealle puolelle, astui niihin ja ojensi kätensä ottamaan vastaan tajutonta Marttaa.

Yö oli kulunut nopeasti. Kello oli nyt lähes seitsemän aamulla ja nouseva aurinko alkoi haihduttaa kaikkialle tunkeutuvaa tiheää sumua. Tuuli oli yhtä ankara ja sade valui virtana alas.

Noin kaksikymmentä minuuttia sitten olivat kaikki tulet pontoneilla sammutetut; satamassa ei näkynyt enää veneitten lyhtyjä; kaikki liike oli lakannut, lienevätkö sitten englantilaiset löytäneet pakolaiset, taikka olivatko he takaa-ajon hyödyttömäksi huomaten lakanneet etsimästä heitä.

Portsmouthista päin ajoivat vaunut nopeasti maakartanoa kohti. Ne olivat sir Georgesin vaunut, joilla hän palasi puolisonsa kanssa asuntoonsa. Hevoset, jotka ikävöivät talliinsa, kulkivat huimaavaa vauhtia. Coelia oli nukahtanut nojaten miehensä olkapäätä vasten, joka synkin otsin ja kuroutunein kulmakarvoihin suonenvedontapaisesti puristeli käsiään. Hänen huul-

tensä hermostuneista nykähdyksistä saattoi päättää, että hänen mielensä oli kuohuksissa.

Vihdoin saapuivat vaunut kotiportille juuri samaan aikaan, jolloin Weis laski pyörtyneen Martan vaunujensa etu-istuimelle. Sir Georgesin vaunut pysähtyivät ja Coelia aukasi taas silmänsä.

Palvelija, joka oli lyhdyllä saattanut tohtoria, kiiruhti isäntäväkensä huomattuaan aukasemaan porttia ja jätti ajajan yksinään auttamaan Weisiä.

„Mitä on tapahtunut?“ kysyi sir Georges, kumar-tuen ulos vaunuista.

„Täällä on muuan vaimoparka, jonka löysimme verisenä ja pyörtyneenä tieltä ja jonka tohtori Weis vie kotiinsa Portsmouthiin“, vastasi palvelija.

„Tohtori Weis!“ huudahti sir Georges. „Onko hän vielä täällä?“

„On.“

Sir Georges hyppäsi nopeasti alas vaunuista.

„Mitä on tapahtunut vaimo poloiselle?“ kysyi Coelia, hänen miehensä lähestyessä tohtorin vaunuja.

„Kas, kapteeni! Oletteko jo tullut takaisin?“ huudahti Weis, huomattuaan sir Georgesin. „No, mitä uutisia? . . . Onko paenneet vangit jo löydetty?“

„Nouskaa alas vaunuistanne, hyvä herra, minulla on puhuttavaa teille“, kuului lyhyt vastaus.

„Kuten käskette, kapteeni, kuten käskette.“

Jotensakin hämmästyneenä kapteenin tylystä äänestä, kiiruhti pieni tohtori noudattamaan hänen käskyään ja seisoi heti sen jälkeen sir Georgesin vieressä tiellä. Tämä tarttui hänen käsivarteensa ja vei häntä pari askelta muassaan.

„Hra Weis“, virkkoi hän kääntäen jalot, kauniit kasvonsa inhottavan lääkärin puoleen. „Hra Weis, te olette kurja roisto.“

„Kapteeni! . . . Hyvä herra! . . .“ änkytti Weis ja koetti vapautua Georgesin voimakkaista käsistä jotka ravistelivat häntä kiivaasti.

„Te olette kurja roisto“, toisti sir Georges säihkyvin silmin. „Niin, roisto! Te lyötte halpamaisesti maassa makaavaa vihollista. Teidän velvollisuutenne on valvoa vankien terveydentilaa eikä piinata heitä. Niin, minä tulen nyt laivastani, herraseni, palaan juuri Proteuksen kannelta, jossa onnettomat hoitooni uskotut vangit ovat vaipuneet syvän alakuloisuuden ja kauhun valtaan. Ja tämän, alakuloisuuden, tämän kauhun, joka voi tulla heille niin turmiolliseksi, olette te aiheuttanut, te, joka julmuudessanne olette ilmoittanut onnettomille ranskalaisille, että heidän keskuudessaan raivoo keltakuume. Olisihan teidän lääkärinä pitänyt ymmärtää, että kauhustus, jonka teidän raakuutenne on aiheuttanut, edistää kauhean kulkutaudin levenemistä! Teidän käyntinne jälkeen heitteleikse enemmän kuin kolmekymmentä sairasta vuoteillaan ja heidän peljästyneet toverinsa uskaltavat tuskin hengittää sitä ilmaa jota he nyt pitävät saastutettuna ja tappavana. Kaikki näkevät edessään yhteisen — tuskallisen ja kauhean kuoleman. Minä toistan vielä, hra Weis, teidän käytöstänne lääkärinä ja ihmisenä ei voi sanoa muuksi kuin hävyttömyydeksi. Minä olen sanonut sitä siksi enkä peruuta sanojani.“

Weis seisoi nämä kiivaat sanat kuultuaan ikäänkuin ukkosen iskemänä.

Pian palasi kuitenkin hänen kylmäverisyytensä.

„Herra kapteeni“, sanoi hän, „velvollisuuteni oli varoittaa taudin puhkeamisesta ja minä olen täyttänyt velvollisuuteni ilmoittaessani vangeille, niin että he itse voivat valvoa terveyttään.“

„Te valehtelette“, huudahti sir Georges, „te valehtelette raukkamaisesti eikä teidän hävyttömyyksissänne ole edes rohkeutta. Minä sanon teille mitä toden teolla on tapahtunut, ja minkä niin hyvin upseerini kuin vankinikin voivat todistaa: te olitte juuri lopettanut kiertokulkunne, te seisotte kannella ja sanoitte siellä ranskalaisten kuullen imelimmällä ja liehakoivimmalla äänellä: ‚Iloitkaa, ystäväni, teidän joukossanne on monta, joiden ei tarvitse enää olla kauan Proteus-laivassa.‘ Mitä, huudahtivat silloin useat vangeista, ‚voisiko olla kysymys rauhasta?‘ ‚Eipä juuri, rakkaat ystävät, vastasitte te silloin, ‚ei aivan, ellette sillä tarkoita ijankaikista rauhaa . . . sillä — olen säästänyt tämän iloisen uutisen jäähyväissanoikseni — keltakuume on ilmestynyt keskuuteenne ja kahdeksan päivän kuluttua on se tarttunut teihin kaikkiin.‘ Ja pirullisella ilolla ilmoittuanne tämän kauhean uutisen, hyppäsitte välinpitämättömänä veneeseen, joka odotti teitä, samalla kun vangit katselivat toisiaan kauhulla ja upseerini kääntyivät pois salatakseen inhon, jonka te heissä herätitte, ja sotilaat ja merimiehetkin seurasivat teitä halveksivin katsein.“

„Oh“, huudahti Weis hillityllä raivolla, „minä tiedän, että te rakastatte ranskalaisia, että suojelette maamme vihollisia ja että olette istuttanut samat tunteet käskynalaisiinnekin. Teitä moittiikin koko maailma.“

„Teidän ja teidän kaltaistenne ajatus ei minua liikuta“, vastasi Georges ylpeästi. „Minulle on vaan yksi asia tärkeä ja se on, että kun minä *transport officelle* vastaan siitä, että vankini pysyvät laivassa, niin vastaan minä myöskin Jumalalle heidän hengestänsä. Ja kun teidän menettelytapanne näyttäytyy siinä suhteessa vaaralliseksi, niin ilmoitan teille täten, että te ette täst'edes enää saa astua jalallanne Proteukseen. Ystäväni Ful-

ler saa yksinään toimittaa siellä virkaa. Mitä teihin tulee, niin älkää yrittäkökään kiertää käskyjäni, ellette halua, että minä teidän kustannuksellanne muistutan teille, että kapteeni hänen englantilaisen majesteettinsa palveluksessa on Jumalan jälkeen ainoana herrana pontonillaan.“

„Hyvä, sangen hyvä!“ vastasi Weis hurjistuneena nähdessään uhrinsa pääsevän käsistään. „Mutta selontekoni minä kuitenkin lähetän.“

„Niin teen minäkin.“

„*Transport office* saa ratkaista, herra kapteeni.“

„Ja amiraalivirasto myös, hyvä herra! Ja nyt saatte lähteä; minä en tarvitse teitä enää.“

Sir Georges hellitti lääkärin käsivarren. Lieneekö hänen hermostunut kädenliikkeensä ollut liian voimakas, taikka olisiko raivoisa viha tehnyt Weisin jalat epävarmoiksi, on vaikea sanoa, mutta hän oli tuskin irtaantunut kädestä, joka häntä kahlehti paikkaansa, kun horjahti ja keikahti suin päin rapakkoon.

Sir Georges, joka oli kääntynyt pois, ei huomannut tätä. Kalpeana ja vavisten nousi Weis ylös ja lähti takaisin vaunuihinsa.

Sill'aikaa oli palvelija Coelian kysymyksen johdosta ilmoittanut tälle nuoren ranskattaren onnettomuudesta ja sir Georgesin puoliso oli lähestynyt tohtorin vaunuja.

„Georges“, sanoi hän miehelleen, „tämä vaimo on vietävä kotiimme. Portsmouth on kaukana, hän tarvitsee apua ja Fuller on vielä meillä. Hän on ranskatar.“

„Ranskatar!“ toisti sir Georges ja pysähtyi.

„Niin, ja päälliseksi bretagnelainen; minä näen sen hänen puvustaan.“

„Hyvä, hyvä, rakas Coelia, minä kutsun palvelijoita kantamaan häntä sisään. John, ilmoita Fullerille.“

Kapteenin käskystä riensi pari palvelijaa esiin ja Martta kannettiin varovaisesti rakennukseen.

Weis katseli tätä lausumatta sanaakaan.

„Portsmouthiin!“ huusi hän ajajalle, „ja anna mennä niin paljon kuin kavioista lähtee!“

Sitten vetäytyi hän vaunujen nurkkaan kuten villi eläin valmiina syöksymään uhrinsa kimppuun. Koko matkan mutisi hän yhteenpuristetuin huulin sanoja:

„Minä koston! Minä koston!“

XV.

TODELLINEN GENTLEMANNI.

Proteuksen komentaja oli noin kolmenkymmenen vuotias mies ja erinomaisen lahjakas niin hyvin ruumiillisessa kuin henkisessäkin suhteessa.

Hänen ruumiillinen kauneutensa oli täydellisessä sopusoinnussa erinomaisten sielunominaisuuksien kanssa. Erinomaisena upseerina, urhoollisena ja jalomielisenä oli hän vaikuttavasti ottanut osaa Trafalgarin, Abukirin ja Kap Finisterren suuriin meritaisteluihin, ja aivan hiljattain oli hänet määrätty pontoni Proteuksen komentajaksi. Tämä oli luonnollisesti tuntunut hänestä vastenmieliseltä, mutta hän oli saanut alistua ja totella.

Proteus oli ennen kuulunut Rawlowin päällikkyyteen, mutta tämä muutettiin Brittaniaan, joka silloin hiljattain oli määrätty vankilaksi, ja Proteus jätettiin sir Georgesin huostaan.

Vaikk'ei kukaan voinut olla tarkempi velvollisuksiensa täyttämässä, ymmärsi uusi komentaja kuitenkin, että hänelle oli avautunut laaja ala, jolla hän, sydämensä ääntä kuullen, saattoi vaikuttaa paljon hyvää.

Aikaisemmassa nuoruudessaan oli hän ollut neljä kuukautta vankina Ranskassa ja oli silloin huomannut kuinka eri lailla nämä molemmat vallat kohtelivat pakollisia vieraitaan; sir Georges tunsu sitä ajatellessaan punastuvansa häpeästä isänmaansa tähden ja päätti, kohottaakseen sitä omissa silmissään, aina itse puolestaan täyttää inhimillisyyden vaatimukset.

Transport officessa väitettiin, että tiheät pakoyritykset tekivät kaiken tämän ankaruuden välttämättömäksi. Sir Georges koetti esimerkin kautta omalla pontonillaan osoittaa, että asian laita oli päinvastoin, ja toivoi siten aikaansaavansa tuntuvia parannuksia onnettomien ranskalaisten asemassa.

Hänen ensi tehtäväkseen tuli siis tulkita ohjesäännöt heidän edukseen. Hän piti tarkkaan silmällä elintarpeitten hankkijoita, josta oli seurauksena, että hänen vankiensä inhottava ravinto ennen pitkää muuttui terveelliseksi ja ravitsevaksi. Aiheuttamatta hallitukselle shillingiäkään suurempia menoja, valmisti hän melkein yltäkylläisyyden niille, jotka ennen olivat kärsineet nälänhätää.

Päästäkseen vielä pitemmälle hän kutsui eräänä aamuna luokseen etevimmät vangeista, upseerit, jotka *transport office* suvaitsi sijoittaa sotamiesten ja merimiesten sekaan ja joilla niiden joukossa oli ääretön vaikutusvalta.

„Hyvät herrat“, sanoi hän keveästi, kun he ensin olivat istuutuneet, „kun en voi kääntyä kaikkien ranskalaisten puoleen tällä pontonilla, käännyn teidän puoleenne, jotta te ilmoittaisitte sanani muille. Minun

asiani ei ole moittia edeltäjäni eikä virkaveljiäni tekoja, vielä vähemmin hallitukseni. Kuitenkin luulen, että toimenpiteet, joihin sotavankien suhteen on ryhdytty, ovat olleet sopimattomat. Te olette huomanneet, että sen jälkeen kun minä tulin tämän pontonin päälliköksi, on täällä pantu toimeen koko joukko parannuksia.“

„Epäilemättä, kapteeni“, vastasi muuan ranskalaisista, joka otti lausuakseen ilmi toisten ajatukset. „Me lausummekin siinä suhteessa teille syvimmän kiittolisuutemme.“

„No niin, hyvät herrat“, jatkoi sir Georges, „minä en aio pysähtyä tähän. Minä sallin teille kaiken sen vapauden, joka soveltuu teidän asemaanne, te saatte tehdä rauhassa työtä, eikä teidän tarvitse millään lailla olla levottomia ja rauhattomia. Yhden seikan minä vaan vaadin teiltä, nimittäin että te kunniasanallanne vakuutatte ettei kukaan teistä koeta paeta tältä pontonilta. Me olemme kaikki kunniallisia miehiä. Minä luotan senvuoksi sanaanne ja samana hetkenä kun te sen lupaatte, lakkaa kaikki vartioiminen, joka voi tuntua teistä vastenmieliseltä Proteuksessa. Ajatelkaa muuten, että pieninkin yritys jonka teette vapautenne saavuttamiseksi tekee toisissa pontoneissa vallitsevan ankaruuden oikeutetuksi, ankaruuden, jota minä koetan vähentää. Väkivallalla ei ole voitettu mitään teidän suhteenne; minä olen vakuutettu, että jalomielisyys ja oikeus saa teidät tottelemaan.“

Kun hämmästyneet vangit kuulivat nämä jalot ja avomieliset sanat, eivät he tietäneet tuliko heidän uskoa korviaan vai oliko heidän pitäminen tätä ansana.

Sir Georgesin yksinkertainen ja arvokas käytös tyynnytti heidät kuitenkin vähitellen ja he lausuvat yhteen ääneen vaaditun lupauksen.

Siitä hetkestä alkain tuli kaikkien elämä siedettäväksi, vieläpä onnelliseksikin.

Upseerit, joita englantilaiset kohtelivat kunnioituksella, pitivät järjestystä pontonilla sen vaikutusvallan avulla, joka heillä oli muihin vankeihin.

Niiden saatavissa, jotka halusivat lukea, oli kirjoja ja sanomalehtiä yltäkyllin, ja siten lyheni pitkän vankeusajan yksitoikkoisuus, ja rakkaasta isänmaastaan sai tietoja kuka halusi.

Laivan ensimmäinen luutnantti seurasi esimiehensä esimerkkiä ja tuli pian ystävälliselle kannalle niiden kanssa, joita hänen tuli vartioida.

Kiitollisina tästä inhimillisestä kohtelusta, joka lievensi heidän onnettomuuttaan ja huojensi heidän kovaa kohtalooaan, käyttäytyivät ranskalaiset sotilaat ja merimiehet mallikelpoisesti. He tekivät innokkaasti työtä ja auttivat englantilaisia heidän tehtävissään. Pian vallitsi hyvä sopu vankien ja sotamiesten välillä, kun ensinmainittujen apu suuressa määrässä huojensi viimeinmainittujen työtä ja vaivaa.

Sanalla sanoen, niinä yhtenätoista kuukautena, jotka jalomielinen sir Georges oli ollut Proteuksen komentajana, ei ollut tapahtunut minkäänlaista epäjärjestystä eikä ainoatakaan pakoyritystä, jotavastoin pakoyritykset muissa pontoneissa olivat lisääntyneet suuressa määrässä.

Toisten pontonien päälliköt moittivat sir Georgesia, sillä he itse kohtelivat vankejaan aivan toisella tavalla kuin hän. He syyttivät häntä isänmaallisuuden puutteesta, vihasivat häntä suuresti ja tuottivat hänelle kaikenlaista vahinkoa ja mielipahaa milloin vaan suinkin voivat. Sir Georges puolestaan odotti vuotta kuluvaksi umpeen, voidakseen vuosikertomuksessaan esittää hal-

litukselle menettelytapansa ja siten aikaansaada täydellisen muutoksen vankien hoitotavassa.

Sellainen oli mies, jonka juuri esittelimme lukijalle, jota Proteuksen vangit säilyttävät kiitollisessa muistossa, sanalla sanoen, mies, jonka ylevä luonne niin silmään-pistäväällä tavalla erosi kaikista muista, joita määrättiin vartioitsemaan vangittuja ranskalaisia.

Lukijan on nyt helppo käsittää kuinka syvää inhoa Weisin raukkamainen ja ilkeä käytös herätti sir Georgesissa.

Sill'aikaa kun Coelia, urhoollisen upseerin nuori ja suloinen puoliso, huolellisesti hoiti Marttaa, jonka hän oli sijoittanut oman huoneensa viereiseen suojaan, astuivat Georges ja Fuller siihen saliin, jonka jo tunnemme.

„Entä paenneet ranskalaiset?“ kysyi viimemainittu vilkkaasti.

„Niitä ei ole löydetty“, vastasi sir Georges.

„Ihmiskurjat! Jumala suojelemaan heitä!“ sanoi Fuller ja huokasi ilosta.

Georges ojensi hänelle toisen kätensä ja nosti toisen polttavalle otsalleen. Tuo jalo mies näytti kärsivän.

„Mikä sinua vaivaa?“ jatkoi Fuller lyhyen vaitiolon jälkeen, jonka kuluessa hän oli katsellut sir Georgesia.

„Mikäkö vaivaa!“ huudahti tämä ja heitti hattunsa voimakkaasti tuolille. „Minua vaivaa se, että olen sunniltani, että kiroan sotaa, että hallituksen neuvonantajat hiljattain ovat laatineet määräyksen, joka on häpeäksi englantilaiselle kansallisuudelle, ristiriidassa oikeuden ja inhimillisyyden pyhimpien lakien kanssa.“

„Mutta mitä se on?“ kysyi Fuller vilkkaasti.

„Virkaveljeni, pontonikapteenit ovat, Rawlow etunenässä, suunnitelleet juonen ilmoittamatta siitä minulle. Kahdeksan päivää sitte ovat he lähettäneet hallitukselle

anomuksen, jonka kauhean tarkoituksen juuri olen saanut tietää. Tähän anomukseen on suostuttu. Tässä se on . . . Lue! Lue! *Transport office* on tunti sitten ilmoittanut meille tämän.“

Sir Georges ojensi ystävälleen virkakirjeen, jonka tämä innokkaasti luki.

Lääkärin otsalle levisi äkkiä purppurainen hohde. „Tämä on rikos ihmiskuntaa vastaan“, huudahti hän, „mutta urhoollista Englantia ei se häpäise. Oliko oikein syyttää koko kansaa tuosta inhottavasta päätöksestä, joka on vaan muutaman yksityisen työtä? Rauhoitu, Georges! Minä olen varma siitä, että Englannin kansa itse estää tällaisen ilkeyden.“

„Niin, se on mahdollista; sitä minä ainakin toivon“, vastasi Proteuksen komentaja synkästi. „Mutta sill’aikaa kun yleinen mielipide valmistautuu tullakseen oikeuden avuksi tässä tapauksessa, pannaan määräykset täytäntöön. Oi, kuinka auttamattomia rikoksia ja onnettomuuksia!“

Vakavan lääkärin pää vaipui hitaasti alas.

Hän rutisti paperin kokoon käsissään ja heitti sen sitten vihoissaan lähimmälle pöydälle.

He eivät uskaltaneet vaihtaa edes katsettakaan.

Tämä hallituksen päätös, joka oli niin katkerasti loukannut heidän tunteitaan, oli todellakin sellainen, että ihmiskunta on oikeutettu moittimaan sitä ministeriötä*), joka seurasi Pittin kabinettia.

Sokean vihan ja *transport officen* päällikköjen yllyttämänä julistivat ministerit, että pakoyritysten vähentämiseksi oli tehty luja päätös, jonka mukaan „joka kerta kun joku vangeista karkasi, kaksi muuta vankia

*) Pittin jälkeen oli pääministerinä Addington, ulkoministerinä Hawkesbury. Suom. muist.

pantaisiin heti koppivankeuteen ja nämä molemmat, ellei pakenevia saataisi kiini, hirtettäisiin neljäkoltmatta tunnin kuluessa.“

Nämä sovintouhrit valitsee pontonin komentaja.

Siten täytyi ranskalaisten tekeytyä toinen toistensa vakoilijoiksi ja ilmiantajiksi, elleivät tahtoneet antautua hengenvaaraan.

Vähän aikaa kestäneen vaitiolon jälkeen kohotti Fuller katseensa ja astui askeleen Georgesia kohti.

„Ystävä raukkani!“ virkkoi hän, ja laski kätensä tämän olkapäälle. „Mitä aiot tehdä?“

„Mitäkö aion tehdä?“ kysyi Georges, „mitäkö aion tehdä? Ennenkuin noudatan tällaisia määräyksiä lähetän erohakemukseni.“

„Mitä sanot? Erohakemuksesi! Sitenhän tuhoat sinä tulevaisuutesi.“

„Mitä se merkitsee? . . . Jos minun muussa tapauksessa täytyy muuttua kurjaksi pyöveliksi!“

„Mutta . . .“

„Oi sinä et vielä tiedä kaikkea“, jatkoi sir Georges kiivaasti. „Tämä määräys saapui eilen illalla kello yksitoista ja sitä noudatetaan jo tänä päivänä.“

„Tänä päivänä?“

„Niin, tänä päivänä. Kuusi vankia pakeni viime yönä Brittaniasta. Ja Rawlow, jolle määräys lähetettiin ensimmäiseksi, kiiruhti rekisteröimään sen kello puoli kaksitoista, niin että, koska vangit pakenivat kello kaksitoista, he tiesivät taikka heidän olisi ainakin pitänyt tietää, mitä uusi määräys sisälsi. Siten voidaan sitä sovelluttaa muihin vankeihin, ja kun pakolaisia ei ole löydetty, hirtetään ennen pitkää kaksitoista vankia Britanniassa. Rawlow tekee jo valmistuksia sitä varten.“

„Kauheata!“ huudahti Fuller ja kääntyi pois.

„Ja sinä tahdot, että jäisin pontonin komentajana todistamaan tätä, sillä meidän täytyy kaikkien olla saapuvilla. Sinä haluat, että minä läsnäolollani vahvistaisin nämä murhat, joita koko sieluni voimalla inhoan? Ei! Ei! Minä . . .“

Sir Georges olisi jatkanut, mutta pysähtyi äkkiä keskelle lausetta, kun hänen vaimonsa astui huoneeseen.

Levoton ilme kasvoilla syöksyi Coelia miehensä luo ja ojensi hänelle pienen paperin, jota hän piteli kädessään.

„Katso, Georges, katso!“ huudahti hän mielenliikutuksesta vapisevalla äänellä.

„Mitä on tapahtunut?“ kysyi kapteeni levottomana ja ihmetellen suloisen vaimonsa kiihtynyttä tilaa. „Mitä tämä paperi merkitsee! Mistä olet sen saanut?“

„Se on pudonnut nuoren naisen vaatteista, jolle vasta annoimme apuamme“, vastasi Coelia.

Georges meni lähemmäksi valoa.

„Surcouf valvoo lahdella!“ luki hän kovalla äänellä. „Gatifet on tänä yönä paennut pontoneilta. Kolmen tunnin kuluttua on hän Gosportin niemellä.“

„Surcouf valvoo lahdella!“ huudahti hän ihmetellen.

„Surcouf Portsmouthin luona!“ huudahti Fuller. „Mahdotonta!“

„Niin, Surcouf, Surcouf!“ kertasi Coelia vilkkaasti. „Mutta siinä ei ole kaikki: katso tätä!“

Ja vetäen paperin miehensä kädestä hän piti hänen silmäinsä edessä sitä paperipalasen kulmaa, missä oli se salaperäinen merkki, joka oli tehnyt niin syvän vaikutuksen Marttaan.

Georges kumartui eteenpäin ja hänen huuliltaan pääsi hämmästyksen huudahdus. Hänen kasvonsa

kalpenivat ja koko hänen olentonsa ilmaisi suurta hämmennystä.

„Hän täällä!“ huudahti sir Georges. „Hän Portsmouthissa! Enhän minä tietänyt siitä mitään! Oi, minun täytyy ottaa selvä asiasta! Minun täytyy tavata hänet. Tule, Fuller, niin kyselemme tarkemmin naiselta, jonka Coelia on tuonut tänne.“

„Mutta“, sanoi Fuller, „sano minulle ensin . . .“

„Sinä saat pian tietää kaikki, mutta ensin täytyy tämän naisen puhua; hänen täytyy sanoa minulle, missä mies on, mistä minä voin löytää hänet . . . Tule, Fuller, mennään pian.“

Georges tarttui ystävänsä käsivarteen ja veti hänet kiireesti ulos salista.

XVI.

KAPINA.

Lukija voi mielessään kuvailla, minkälainen suutumuksen ja liikutuksen tunne valtasi vangit kaikilla pontoneilla, kun heille kello kahdeksan aamulla ilmoitettiin määräys, josta edellisessä luvussa olemme kertoneet.

Tämän englantilaisen hallituksen antaman ja nyt jokaiseen laivan mastoon kiinnitetyn epäinhimillisen päätöksen lukeminen teki alussa jähmetyttävän vaikutuksen.

Ei kukaan ranskalaisista tahtonut voida uskoa tätä ennen kuulumatonta julistusta.

Sitten kuului jokaisen laivan kannelta yksi ainoa kauhistuttava tuskan huuto.

Varsinkin Britanniassa nousi tämä voimaton viha korkeimmilleen.

Rawlow, joka tahtoi nauttia tämän surullisen näytelmän aikaansaamasta vaikutuksesta uhriensa keskuudessa, vetäytyi äkkiä syrjään nähdessään vankien katkeruuden ja komensi äkillisen kapinan syttymistä peläten sotilasosaston laivan kannelle.

Ranskalaisten käytös näyttikin uhkaavalta.

Kumea, lakkaamaton nurina kuului joka puolelta, kaikkein silmät säihkyivät rohkeudesta ja inhosta: onnettoman Dulauren murha muistui kaikkein mieliin, palava kostonhimo valtasi ranskalaiset, jotka sanoivat, että yhteinen kuolema ase kädessä olisi tuhat kertaa parempi kuin nämä uudet tuskat ja uudet nöyryytykset.

„Kaikkien pontonien täytyy tehdä yht'aikaa kapina!“ lausui eräs Kérouët niminen vanki, joka ollen bretagnelainen merimies kuului salaliittolaisiin, joiden piti yhdessä paeta seuraavan jälkeisenä päivänä.

„Hyvä!“ vastasi toinen, „ilmoittakaamme asiasta veljillemme.“

Muuan kirvesmies kiiruhti kannen korkeimmalle kohdalle ja valmistautui käyttämään omituista lennätinlaitosta, jonka avulla vangit saattoivat puhua keskenään toisesta pontonista toiseen.

Kiiruhdamme lisäämään, ettei englantilaisilla ollut aavistustakaan tämän yhdyssiteen olemassaolosta sekä etteivät he koskaan päässeet tämän salaisuuden perille.

Lennätinlaitoksen muodosti kumoon kaadettu pöytä, joka oli asetettu helposti huomattavaan paikkaan ja jota joku merimiehistä oli korjaavinaan. Jokainen pöydän jalka merkitsi eri kirjainta aina sen mukaan mihin suuntaan se oli käännetty.

Jos löi vasaralla määrättyyn paikkaan, merkitsi se jotakin kirjainta, toiseen paikkaan lyöminen toista kirjainta j. n. e.

„Me olimme näiden merkkien antamisessa saavuttaneet sellaisen taitavuuden“, sanoo Louis Garneray (joka oli saanut viettää nuoruudenikänsä englantilaisilla pontoneilla ja jolta jo ennen olemme lainailleet useita historiallisia yksityiskohtia), „että sangen lyhyessä ajassa voimme ilmoittaa jotensakin pitkiä lauseita.“

Onnettomuudeksi eivät Britannian vangit olleet huomanneet, että sumu esti heidän merkkinsä näkymästä sinne, mihin niitä oli aiottu.

Tämä uusi vastoinikäminen enensi vielä enemmän heidän vihaansa.

Lacoussinerie ja kymmenkunta muuta upseeria neuvotteli suurmaston luona mitä nyt olisi tehtävä.

Lyhyen keskustelun jälkeen antoi kaapparikapteeni tovereilleen merkin, että he vaikenisivat, erkani muista ja meni Rawlowin luo.

Tämä antoi hänen lähestyä astumatta askeltakaan häntä kohti.

„Mitä haluatte?“ kysyi hän kiivaasti.

„Tahdon puhua kanssanne määräyksestä, jonka äsken olette antanut julistaa meille. Meidän ei maksa vaivaa tehdä esityksiä hallitukselle, sillä kirjeemme pidätettäisiin, mutta me emme voi sallia tämän määräyksen täytäntöön panoa, ilmoittamatta voimakasta vastausetta tämän ennen kuulumattoman asiapaperin johdosta, jonka jäljennös on kiinnitetty laivan mastoon. Kehoitin teitä senvuoksi, kapteeni, asianomaisille toistamaan sanat, jotka haluan lausua. Se että tahdotte tehdä meidät vastuunalaisiksi toveriemme paosta on samaa, kuin saattaa meidät syvimmän epätoivon partaalle. Mutta hallitus on unohtanut, että se on teke-

misissä urhoollisten soturien kanssa, jotka ovat tottuneet katsomaan kuolemaa kasvoista kasvoihin, ja me vannomme kaikki, että aiottakoon kohtalomme minkälaiseksi tahansa, alistumme me siihen urhoudella, joka soveltuu suuren kansakunnan jäsenille, joiden joukkoon meidän on kunnia lukeutua. Me pidämme kuoleman parempana häpeää, ja osaamme, kun aika tulee, luopua elämästä tavalla, joka jälkimaailmalle on esimerkkinä rohkeudesta ja sielunaateluudesta, samalla kun te jättätte jälkeenne esimerkin julmuudesta ja halpamielisyydestä.“

„Niin, sen me vannomme!“ huusivat vangit yhteen ääneen.

Rawlow kohotti olkapäitään.

„Oletteko te niin yksinkertaisia, että uskotte hallituksen neuvonantajien viitsivän kuunnella teidän tuhmia sanojanne, jos minä suvaitsin ilmoittaa ne heille? Mutta mikä on teidän nimenne, teidän, joka esiinnytte toisten johtajana?“

Lacoussinerie ojensi ylpeästi vartalonsa.

„Luetteloihin olen minä merkitty Thomasin nimellä, mutta todellinen nimeni on Lacoussinerie.“

„Kaappari?“ huudahti Rawlow, joka tunsii tämän peljätyn nimen.

„Niin, kaapparikapteeni Lacoussinerie, joka on tapanut useamman englantilaisen, kuin teidän olkalapuissanne on kultalankoja!“

„Koira!“ huudahti kapteeni vihasta vavisten, „kuinka uskallat puhua tuolla tavalla? Etkö tiedä mikä ero on sinunlaisesi rosvon ja jalon englantilaisen välillä? Sinä taistelet rahasta, me kunniasta!“

„Niinpä niin“, vastasi Lacoussinerie ivan hymy huulillaan, joka yhä enemmän kohotti Rawlowin rai-voa, „niinpä niin, sehän on aivan luonnollista! Me

taistelemme molemmat siitä, mitä meiltä kummaltakin puuttuu.“

„Hävytön!“ ärjäsi Rawlow.

Sitten kääntyi hän sotamiestensä puoleen ja koki:

„Ottakaa haltuunne tuo roisto!“

„Minäkö? Ja minkä vuoksi?“ kysyi rohkea merimies väistymättä askeltakaan.

„Joutuaksesi tunnin kuluessa hirteen; niin, hirteen! Määräys pannaan toimeen jo tänään. Tänä yönä on kuusi vankia karannut; tänä päivänä hirtetään teistä kaksitoista, ja ensimmäisenä sinä itse. Sotamiehet! Ottakaa haltuunne tuo mies ja yksitoista muuta, keitä tahansa.“

Tämän käskyn kuultuaan syöksyi Peters ja hänen sotilaansa Lacoussinerieta ja toisia vankeja kohti.

Mutta mitta oli liian täysi. Raivon huudahdukset kaikuivat kaikkialta. Ranskalaisetkin syöksyivät esiin.

„Kuolema englantilaisille!“ huusivat he.

Vangit riistivät ympäriltään kaikki, mitkä saattoivat kelvata aseiksi, he riistivät kiväärit sotamiesten käsistä ja tekivät vihasta ja kostonhimosta raivostuneina kovaa vastarintaa sortajilleen.

Taistelu alkoi heti. Britannian kansi muuttui todelliseksi taistelukentäksi.

Kauhea sekasorto vallitsi kaikkialla . . . kuului kirouksia ja valitushuutoja . . . sanalla sanoen, oli täydellinen verilöyly.

Englantilaiset sotamiehet olivat pian kokoon ahdetuina kastellien takana, mihin Rawlow jo aikaisemmin oli paennut; he eivät uskaltaneet ampua joukkoon, sillä he olisivat voineet osata yhtä hyvin maanmiehiinsä kuin vihollisiinsakin.

Hälyytyslippu kohotettiin nopeasti ja kumajava kanuunanlaukaus ilmoitti että oli alkanut kapina.

Ranskalaiset olivat nyt vihollisiensa kuoleman taikka paon kautta herraina kannella, sieltä syöksyivät he alas vankilaan ja huusivat hurjasti: „Eläköön Ranska! Kuolema englantilaisille!“

Nyt oli väliseinässä olevat reijät tukittava, etteivät viholliset voisi ampu heitä yht'aikaa edestä ja takaa.

Silmänräpäyksessä nousi suunnattomia röykkiöitä lautaseinien eteen, joiden taakse englantilaiset pian pistäytyivät. Penkit, pöydät, arkut, riippumatot ja kaikki mitä irti saatiin, käytettiin näihin varustuksiin, jotka pian muodostuivat paksuiksi valleiksi.

Nyt ei vankeja voitu enää voittaa muuten kuin pistimien avulla.

Veitset, rautapäiset kepit, katkenneet miekat, vasarat ja pöydänjalat muuttuivat kapinoitsijoitten käsissä kauheiksi aseiksi.

He olivat varmasti päättäneet ennen kuolla, kuin luovuttaa kahtatoista sovintouhria, ja odottivat nyt järkähtämättöminä Rawlowin pyytämiä lisäjoukkoja.

Vankilaan johtava käytävä tukittiin myös.

Äkkiä syöksyi keisarillisen kaartin krenatööri, todellinen jättiläinen, toveriensa keskelle, vetäen perässään englantilaista, jonka kurkkua hän puristi voimakaitten käsiensä välissä.

Tämä englantilainen oli korpraali Peters.

„Kas tässä on Dulauren murhaaja!“ huusi hän; „sill'aikaa kun odotamme, että meitä ruvetaan ampumaan, kostamme me veljemme kuoleman!“

„Hyvä, hyvä!“ huudettiin joka taholta. „Tappaamme englantilainen.“

„Ensin on hän tuomittava“, huomauttivat muuttamat.

„Niin, sen voimme heti tehdä“, huusi joukko.

Peters otettiin kiinni, nostettiin ylös, kannettiin esiin ja heitettiin keskelle vankilan lattiaa.

Tuomioistuin kokoontui.

Ei mikään voinut olla yksinkertaisempaa, eikä, mitä muotoon tulee, säännöllisempää, kuin oikeudenkäynti pontoneilla.

Kumotakseen riitoja, joita joka päivä saattoi syntyä, rangaistakseen varkaita ja kavaltajia, taikka kostakseen viattomien kärsimät vääryydet, olivat vangit perustaneet tuomioistuimen, jonka puheenjohtaja ja jäsenet valittiin vuodeksi kerrallaan. Siihen kuului seitsemän henkeä; Lacoussinerie oli tällä kertaa Britannialaivan tuomioistuimen puheenjohtajana.

Nojautuneena suurmastoon valmistautui kaappari avustajineen tutkimaan asiaa. Kanuuna-aukkojen ja vankilan sisäänkäytävän luo oli asetettu vartijoita. Englanninkieltä taitava merimies oli otettu tulkiksi; toinen, teräväpäisellä viilalla asetettu merimies oli valmis syöksumään syytetyn kimppuun, jos hän tekisi pienintäkin vastarintaa.

Kalpeana ja vapisevana loi korpraali ympärilleen sekavan katseen.

„Syytetty“, alotti Lacoussinerie juhlallisella äänellä, „tunnustatteko tänä yönä murhanneenne merimies Du-lauren?“

Hiljaa lausuttu myöntävä vastaus kuului englantilaisen huuililta.

„Te tapoitte hänet raukkamaisesti; te syöksyitte hänen kimppuunsa takaapäin.“

Peters ei vastannut. Hänen ennen lasimaiseen katseeseensa palasi kiilto ja hänen kalpeutensa katosi. Hän näytti saaneen takaisin jonkun verran varmuudestaankin.

Tämä johtui siitä, että hän oli tuomariensa päiden takaa äkkiä huomannut kylmät ja tyynet kasvot, jotka kuitenkin tällä hetkellä tuntuivat hänestä pelastavan enkelin kasvoilta.

Se oli André, joka juuri oli lähestynyt tuomioistuinta, André, jonka käytös, käsittämättömämpänä kuin milloinkaan ennen, puoli tuntia sitten oli jälleen herättänyt Lacoussinerien epäluulon.

Bretagnelainen oli nimittäin hallituksen uuden määräyksen luettuaan tyynesti mennyt alas vankilaan lausumatta suuttumuksen sanaa ja osoittamatta millään lailla vihaansa.

Hän oli mennyt tavalliselle paikalleen ja ruvennut työhönsä kuten ennenkin.

Kannella syntynyt melu ja epätoivoinen taistelu ei ollut voinut järkyttää hänen rauhaansa. Hän ei ollut tehnyt ainoatakaan liikettä.

Vain pari kertaa oli hänen katseensa vilkastunut ja puistutus käynyt läpi hänen ruumiinsa. Mutta heti sen jälkeen oli hän painanut päänsä alas ja tukehuttanut silmäinsä tulen, ja ryhtynyt jälleen työhönsä.

Muutamit vangit ja niiden joukossa Lacoussinerie olivat huomauttaneet hänen poissaolostaan taistelusta. Kun kaappari tuli vankilaan, oli hän kenties aikonut vaatia Andrélta selitystä hänen käytöksensä johdosta; mutta nopeasti toinen toistaan seuranneet tapahtumat olivat estäneet häntä siitä. Ensinnäkin oli hänen täytynyt ryhtyä monenmoisiin varokeinoihin, ja kun niistä oli suoriuduttu oli Petersin saapuminen vetänyt kokonaan puoleensa tuon pelkäämättömän bretagnelaisen huomion.

Kun korpraali näki André'n, jonka hän tiesi olevan hyvässä sovussa englantilaisten kanssa, oli hän äkkiä alkanut toivoa pelastusta.

Hän ajatteli, että André oman varmuutensa tähden ryhtyisi hänen suojelijakseen vankien raivoa vastaan.

Sen vuoksi kuuntelikin hän jonkinlaisella välinpitämättömyydellä todistajien kertomuksia, jotka kaikki vahvistivat hänen syyllisyytensä.

Mutta pontonituomioistuimien tuomitsi nopeasti... Kun todistajien kuulustelu päättyi, kokosi Lacoussinerie äänekkäästi syytökset, kysyi tuomarien mielipidettä ja julisti heti sen perästä kuolemantuomion.

Peters kalpeni uudestaan.

André seisoi yhä välinpitämättömänä.

Hyväksymishuudot vahvistivat tuomion.

Kaksikymmentä vankia syöksyi yht'aikaa vangin kimppuun, kärsimättöminä saadakseen niin pian kuin mahdollista kostaa nuoren merimiehen kuoleman.

Silmänräpäyksessä kaadettuna kumoon näki korp-raali kauhulla kaksikymmentä säilää uhkaamassa hen-keään.

Hänen kuivasta kurkustaan tunki esiin huudahdus.

Äkkiä hypähti André hänen luoksensa, työnsi säi-lät syrjään ja hajotti pois ne, jotka olivat valmiit käyt-tämään niitä.

„Älkää tappako häntä!“ huudahti hän; „minä kiel-län sen.“

Hämmästyneet ranskalaiset maltoivat mielensä, mutta tyytymättömyyden huudot kaikilta tahoilta seu-rasivat pian liikutusta, jonka bretagnelaisen omituinen väliin tulo oli aiheuttanut.

„Minä kiellän teitä tappamasta tätä miestä“, toisti André ja piti katseellaan etumaisen vankirivin loitolla.

„Kuolema petturille, joka suojelee englantilaista!“ ulvoi vankijoukko raivoissaan.

„Ole varuillasi!“ huusi Kérouët ja lähestyi Andréta.

„Minkä vuoksi?“ kysyi tämä ylpeästi.

Lacoussinerie syöksyi heidän väliinsä.

„Anna tuomioistuimen päätös panna täytäntöön“, sanoi hän Petersin puolustajalle. „Sitten saat itse selittää meille käytöksesi.“

„Niin“, sanoi Kérouët, „sinun täytyy sanoa meille, minkä vuoksi et äsken yhtynyt meihin, minkä tähden et taistelun aikana ollut kannella.“

„Sentähden, että olin vankilassa“, vastasi André.

„Paikkasi oli meidän joukossamme“, sanoi Lacoussinerie ankarasti.

„Paikkani oli missä minua halutti olla!“ vastasi merimies ylpeästi.

Tämä vastaus herätti yleisen tyytymättömyyden vankien keskuudessa. He olivat viime hetkinä ruvenneet muistelemaan kaikkea sitä salaperäisyyttä, joka alati ympäröi bretagnelaisen pienimpiäkin tekoja, ja petturin nimi kulki ryhmästä ryhmään.

Varsinkin oli Kérouët katkeroittunut Andréhen. Kuuluen salaliittoon, ajatellen kauhua, joka mahtoi täyttää heidän ystäviensä sydämet edellisenä yönä, raivoissaan suunnitelman raukeamisesta, joka oli hänen hartain toiveensa, varmana siitä, että salaisuus oli myyty englantilaisille, kohosi hänen uhkansa Andréta, luuloteltua petturia vastaan korkeimmilleen.

Merimiehen väliintulo korpraalia rangaistaessa oli vielä enemmän vahvistanut hänen luuloaan Andrén syyllisyydestä.

„Hetket ovat kalliit“, sanoi hän ja työnsi Lacoussinerien syrjään, „englantilaiset sotamiehet tulevat pian ja me joudumme kenties jok'ainoa surman suuhun. Mutta sitä ennen täytyy meidän tietää totuus, voidaksemme rangaista tätä kurjaa vakoojaa, joka on syössyt meidät turmioon.“

Sitten kääntyi hän äkkiä André'n puoleen, joka seiso i yhä vielä tyynenä Petersin vieressä.

„Kuuntele ja vastaa!“ sanoi hän vapisevin äänin. „Viime yönä on joku roisto ilmoittanut pakoyrityksemme salaisuuden. Minä luulen tuntevani tämän roiston. Minä olen pitänyt sinua silmällä, André. Jo aikoja sitten on sinun omituinen suhteesi mieheen, jota nyt suojelet, tuntunut minusta epäilyttävältä. Eilen päivällisaikana kutsui hän taas sinut ulos. Yöllä poistuit sinä, en tiedä millä tavalla, vankilasta, mutta tuntia jälkeen kun olit poistunut, tiesivät englantilaiset pakoyrityksestämme ja rupesivat ahdistamaan ystäviämme. Kenties ovat nuo onnettomat hukkuneet, taikka tulleet tapetuiksi. Tänä aamuna pysyit sinä kylmänä ja tyynenä kuullessasi epäinhimillisen määräyksen, joka silloin ilmoitettiin meille. Veljesi tarttuivat aseisiin, mutta sinä poistuit kannelta; he taistelivat urhoollisesti sortajiansa vastaan, mutta sinä et suvainnut auttaa heitä. Ja vihdo in uskallat sinä nyt käydä vastustamaan meitä, kun me käytämme oikeutta, ja tahdot, että ranskalaisen murha jäisi kostamatta.“

„Ja minkä johtopäätöksen sinä tästä teet?“ kysyi André rohkeasti.

„Sen, että sinä olet petturi, josta olen puhunut, että sinä se olet kavaltanut ja myynyt meidät, sillä sinun taskusi ovat täynnä kultaa, André!“

Ja nopealla liikkeellä repi Kérouët bretagnelaisen takin rikki. Joukko kultarahoja vier i silloin lattialle.

„Olen syyttänyt sinua“, huusi hän kaikuvalla äänellä, „puolustaudu!“

Kun André tuns i Kérouët in tarttuvan itseensä, kävi hän kalman kalpeaksi. Hänen kulmakarvansa vetäytyivät kokoon, otsa- ja kaulasuonet turpoivat nopeasti, ja kellertäviä salamoita sinkoili hänen silmistään.

Vangit olivat unohtaneet korpraali Petersin ja muodostivat nyt piirin suurmaston ympärille.

André ja Kérouët seisoivat silmä silmää vasten ja olivat miekkataistelijain kaltaiset, valmiina syöksymään toistensa kimppuun. Edellinen oli taskustaan vetänyt tikarin, jonka hän edellisenä iltana oli ottanut Rawlowilta, mutta hilliten nopeasti vihansa, joka oli vallannut hänet, heitti hän aseensa pois, pani kätensä ristiin leveälle rinnalleen ja loi ympärilleen pitkän katseen ylpeä-ilmeisistä silmistään.

„Etkö ole kuullut, että sinua syytetään vakoilijaksi ja kavaltajaksi?“

„Kyllä, olen kuullut sen“, vastasi André.

„Ja mitä voit vastata siihen?“

„En mitään.“

„Tunnustatko siis kavaltaneesi veljesi?“

„Tunnustan.“

Kuultuaan tämän varman, selvällä äänellä annetun vastauksen, ilmaisi jokainen äänekkäästi katkeruutensa.

Kun André oli lausunut tunnustuksensa, oli hän samalla julistanut tuomionsa. Näytti selvältä, ettei mikään nyt voinut pelastaa häntä.

Kaksikymmentä veistä kohosi yht'aikaa ja muodostivat ohuista ja terävistä teristä kootun kehyksen bretagnelaisen ympärille, jonka kasvot pysyivät liikkumatomina, kuin olisivat ne veistetyt marmorista.

Ei ainoakaan lihas niissä värähtänyt uhkaavan vaaran läheisyydessä.

Kaiken tämän tapahtuessa tuli veneitä, tuoden sotamiehiä Britannian miehistön avuksi, yhä lähemmäksi pontonia.

XVII.

TUNTEMATON.

„Englantilaiset tulevat!“ huudahti muuan vartijoista, joita vangit olivat asettaneet kanuuna-aukkoihin. „Veneet eivät ole enää kaukana.“

„Kostakaamme heti! Kostakaamme! Kostakaamme!“ ulvoi joukko.

„Kuolema englantilaiselle! Kuolema petturille!“ huusivat ne ranskalaiset, jotka olivat lähempänä Andréta ja Petersiä.

„Niin, tappakaamme heidät, tappakaamme!“ huusivat etäämpänä seisovat.

Olemme jo maininneet, että suurmaston vieressä oli penkki, jota käytettiin tuomioistuimena.

Äkkiä, juuri kun tikarit jo kohosivat, hyppäsi André penkille ja seisoi siten ylempänä kaikkia muita vankeja.

Kuten vankien laskemisen aikana edellisenä yönä, olivat hänen kasvonsa nytkin muuttuneet aivan toisenkaltaisiksi. Näytti kuin olisi vaara voinut muuttaa tuon omituisen miehen kasvopiirteet.

André ei ollut enää sama mies.

Hänen jäätävä tyyneytensä, hänen välinpitämätön katseensa oli poistunut ja sijaan oli tullut tulinen tarmo ja hurja rohkeus. Jokapäiväinen mies, yksinkertainen merimies oli nyt uskalias johtaja, älykäs urho.

Lacoussinerie ja Kérouët seisoivat häntä lähinnä. Heitä hämmästytti siis ensiksi tämä omituinen muutos, ja pani heidät yht'aikaa huudahtamaan, Lacoussinerien ilosta ja Kérouëtin kummastuksesta. Itsetiedottomasti heittäytyivät nämä molemmat André'n ja vankien väliin, jotka nyt syöksyivät esiin vetääkseen häntä alas.

Mutta heidän väliintulonsa oli tarpeeton. André teki vaan liikkeen ja mittasi katseellaan vankeja. Tämä liike ilmasi niin suurta ylevyyttä, tämä katse oli niin täynnä tenhoavaa voimaa, että ranskalaiset malttoivat mielensä. Heidän kohotetut kätensä vaipuivat jälleen.

„Vaijetkaa ja kuunnelkaa!“ sano André äänellä, jonkalaisen omaavat vaan miehet, joilla on rajaton käskyvalta. „Kuulkaa minua ja painakaa mieleenne joka sana, jonka lausun, sillä näistä riippuu tänä hetkenä vapautenne ja elämänne. Te olette tahtoneet tappaa minut, tahdotte vieläkin! Olette kutsuneet minua vakoojaksi ja petturiksi; olette syyttäneet minua veljeni myymisestä. No niin! Minä olen vakooja, sillä minä olen kaksi vuotta tarkkaan vartioinut jokaista tekoanne, jokaista hankettanne. Niin, minä olen petturi, olen kavaltaja, sillä kaikki kapina- ja pakoyritykset olen minä antanut ilmi. Niin, olen myynyt kaikki veljeni, sillä omistamani kulta on ilmiantojen hinta ja minä olen koonnut neljässätoista kuukaudessa yli kahdentoista-sadan punnan!“

Tämän odottamattoman tunnustuksen kuultuaan alkoivat vangit vapista vihasta.

Monen mieleen muistui epätoivo, joka oli vallannut heidän mielensä huomattuaan pakoyrityksensä raukeavan, pakoyrityksen, joka oli maksanut heille monen yön työn, unettomuuden, ylen kiihottuneet toiveet ja kauhean pettymyksen.

Kiinnittämättä huomiotansa tähän raivoon jatkoi André:

„Te tahdotte siis tappaa minut? No niin, tappaakaa vaan, mutta lyökööt ne minua ensimmäiseksi, joiden nälän olen tyydyttänyt antamalla heille ruoka-annokseni; antakoot ne minulle ensimmäiset iskut, joita olen avustanut rahoillani silloin kun heidän kurjuutensa jätti

heidät alttiiksi vuodenaikojen ankaruudelle; työntäkööt ne minut ensiksi alas, jotka minä kaksi päivää sitten huolenpidollani pelastin keltakuumeen kourista; ja kaa-takoot vihdoin ne minut ensiksi kumoon, jotka olen pelastanut varmasta kuolemasta ehkäisemällä heidän kypsymättömät pako- ja kapinahankkeensa! Ettekö tiedä, mitä toisilla pontoneilla tapahtuu? Ettekö tiedä, että näinä kahtena vuotena on yli viidentoistasadan ranskalaisen onnistunut paeta vankiloistaan, vaan kär-siäkseen hirvittävän kuoleman joko meren aalloissa, mutasaarilla taikka joutumalla takaa-ajajain käsiin, saa-matta milloinkaan nähdä maatansa? Eikö sitävastoin taudit ole olleet Britannia-laivassa ainoat kuoleman ai-heuttajat? Voitteko väittää tätä vastaan? No niin, kuka lyö nyt vakoojaa ja kavaltajaa? Kuka syyttää häntä vielä? Kuka tahtoo rangaista häntä?“

Ja André astahti alas penkiltä ja meni hitaasti vankien keskelle, jotka vetäytyivät taaksepäin ja tekivät hänelle tilaa.

„Mitä!“ jatkoi bretagnelainen ja pudisti surullisesti kaunista päätään. „Mitä! Te olette kaikki syyttäneet minua tässä halpamaisuudesta! Ei kukaan ole avan-nut suutansakaan puolustaakseen minua! Olenko minä siis siinä määrin muuttunut, oletteko te niin sokeita, taikka onko valetukka, joka peittää päätäni, niin hyvin verhonnut minua, ettei ainoakaan teistä ole tuntenut minua? Ja kuitenkin on runsaasti kaksikymmentä teistä palvellut minun käskynalaisenani; runsaasti kaksi sataa on ottanut osaa taisteluihin Intian merellä! Eikö täällä ole St. Malon poikia, eikö täällä ole bretagnelaisia, taikka vanhoja italialaisen armeijan sotilaita? Mitä? Eikö ainoakaan teistä ole tuntenut vanhaa päällik-köänsä, Surcoufin ystävää, pelättyä Bengalinlahden kaapparia, merimiestä St. Malosta, joka Venedigissä

pelasti kokonaisen pataljoonan konsulikaartilaisia! Ei ainoakaan ole ojentanut minulle kättänsä!”

Ja ylevällä liikkeellä riisti tuo omituinen mies teko-tukan päästään, aukasi ihokkaansa ja paljasti jättiläis-mäisen ruumiinsa, joka oli täynnä jaloissa taisteluissa saatuja arpia.

„Marcof!” huudahtivat yht'aikaa Lacoussinerie, Kérouët ja sadat muut vangit. „Marcof, kaapparikapteeni, Surcoufin ystävä!”

„Niin, Marcof!” jatkoi uskalias merimies, jonka nimen Ranskan viholliset tunsivat yhtä hyvin kuin Surcoufinkin. „Niin, Marcof, joka on oleskellut pontoneilla kolme vuotta. Marcof, joka kymmenen kertaa olisi voinut paeta yksinään, mutta ei ole tahtonut jättää onnettomuustovereitaan, ennen kuin sinä päivänä, jolloin onnellinen sattuma antaisi vapauden heille kaikille; Marcof, joka kolme vuotta on kärsivällisesti odottanut tätä hetkeä; Marcof, joka on osannut hankkia itselleen englantilaisten luottamuksen, ja käyttänyt sitä hyväkseen, sanalla sanoen, Marcof, joka nyt sanoo teille: ‚Veljeni, minä olen mantereelle piilottanut aseita puolustaakseni teitä ja kahtakymmentä tuhatta frangia auttaakseni teitä pakenemaan. Jo tänä yönä Britannia liekkeihin sytytettynä vaipuu mereen; jo tänä iltana ovat Rawlow ja hänen upseerinsa kuolleet; jo tänä iltana lähemme me englantilaisilla veneillä yhtyäksemme Surcoufiin’.”

Vangit, jotka nämä sanat kuultuaan eivät olleet uskoa korviaan, seisoivat mykkinä ja liikkumattomina.

Nämä miehet, jotka olivat kosteissa vankiloissaan kestäneet monien vuosien kärsimykset, jotka parikymmentä kertaa olivat nähneet toiveittensa raukeevan tyhjiin ja kärsimystensä lisääntyvän, jotka par'aikaa odottivat kauheaa rangaistusta kapinastaan, nämä miehet

luulivat olevansa onnettomuutta ennustavan harhaluulon lumoamia kuullessaan nyt puhuttavan pikaisesta pelastuksesta.

Mutta hiljaisuutta ja jähmettymistä seurasi kaikuva huuto, mielettömän ilon huuto, joka sai Rawlowin ja hänen sotamiehensä vapisemaan peljästyksestä ja pani nyt saapuneet apujoukot uskomaan, että kapina oli puhjennut uudestaan entistään raivokkaampana.

„Mutta“, huudahti Kérouët, „odottaako Surcouf meitä vielä, ja onko ystäviemme onnistunut päästä hänen luokseen?“

„Surcouf on Gosportissa valmiina kaikkeen ja paikolaiset ovat pelastuneet“, vastasi Marcof. „Päivän koittaessa huomasin sinisen tulen Gosportin niemellä ja tämä ilmoitti meille ensimmäisen suunnitelmamme onnellisen toteutumisen. Se oli merkki, josta olimme sopineet Surcoufin kanssa.“

„Mitä?“ huudahti Lacoussinerie ihmetellen. „Onko siis sinun ja Surcoufin välillä ollut yhdysside, josta me emme ole tietäneet mitään?“

„Epäilemättä. Sillä miten olisit sinä saanut hänen viimeistä kirjettään ilman minua ja rahojani? Minä toistan vielä kerran, että Surcouf ja minä olemme sopineet kaikesta. Hän oli kuitenkin aikonut pelastaa vaan ystävänsä, mutta minä puolestani olin vannonut pelastavani yht'aikaa kaikki vangit tältä pontonilta. Olen odottanut ja valvonut kolme vuotta, mutta kolmessa vuodessa olen nähnyt niin monen pakenemisen epäonnistuvan, niin monta huonosti johdettua pako-yritystä raukeavan, että tahdoin saavuttaa varmuuden. Se mitä tänä aamuna on tapahtunut, on vakuuttanut minulle, että toiminnan hetki on tullut. Olettehan valmiit, eikö niin?“

„Olemme, olemme!“ huudahtivat vangit innokkaasti.

„Mutta englantilaiset!“ sanoi Lacoussinerie. „Englantilaiset ovat nyt saaneet lisäväkeä.“

„Niin ovat, mutta me petämme heidät.“

„Nyt ovat apujoukkojen veneet ihan laivan kyljessä“, huusi muuan vartijoista.

„Tahdotteko totella minua ilman vastaväitteitä?“ kysyi Marcof.

„Tahdomme, tahdomme!“ vastattiin joka taholta.

„No niin! Antakaa heidän ottaa kaksitoista joukostaanne. Nämä viedään koppivankilaan käytävän alle, sillä heitä ei missään tapauksessa voida hirttää ennen kuin huomen-aamulla. Hajottakaa suojustrykkiöt. Sitokaa Peters lujaan ja varmasti ja piilottakaa hänet johonkin komeroon, mutta älkää millään muotoa tappako häntä. Hän saattaa tulla meille tarpeelliseksi.“

„Onko siinä kaikki?“ kysyi Lacoussinerie.

„Ei! Tämän lisäksi täytyy minun itse voida paeta juuri nyt, keskellä valoisaa päivää. Tarttukaa tätä tarkoitusta varten aseisiinne ja ajakaa minua takaa. Pitäkää minua hetken aikaa todellisena kavaltajana. Ahdistakaa minua kuin olisi aikomuksenne tappaa minut, ja kun minä kerran pääsen ylös kannelle, niin pakotakaa minut hyppäämään mereen; lopusta pidän minä huolen.“

Veneet olivat nyt todellakin saapuneet, kannelta kuului sotamiesten askeleita ja pyssynperien kolahduksia.

„Älkää epäilkö!“ huusi Marcof. „Ahdistakaa minua, taikk'en vastaa mistään.“

Kaappari tarttui tikariin, viilteli itse rikki vaatteensa, haavoitti ihoaan kahdesta kohdasta vasempaa käsivartaan saadakseen veren vuotamaan, päästi kimakan

huudahduksen ja syöksyi portaita kohti. Lacoussinerie, Kérouët ja puolet muista vangeista syöksyi hänen jäljissään.

Nuo onnettomat näyttelivät ylevää ilveilyä.

Marcof läähätti ja näytti olevan väsynyt ja pelvosta mieletön. Hän juoksi kannelle ranskalaisten takaa-ajamana, jotka huusivat yhteen ääneen: „kuolema kavaltajalle, kuolema vakoilijalle!“

Tikarien ympäröimänä hyppäsi hän kaidepuun yli ja syöksyi pää edellä veteen.

„Hukkukoot kaikki kavaltajat samalla tavalla!“ huusi Lacoussinerie ja kääntyi ympäri.

Englantilaiset sotamiehet kävivät nyt käsiksi vankeihin.

Kaapparikapteeni astui esiin.

„Me antaudumme“, sanoi hän, „tehkää meille mitä haluatte.“

Kaksi venettä lähti heti pelastamaan vakoojaa, mutta englantilaiset hakivat turhaan; André oli kadonnut.

„Hän on luultavasti hukkunut“, virkkoi toisen veneen päällikkö välinpitämättömästi. „Illalla löydämme hänen ruumiinsa mutasaarilta.“

XVIII.

SAIRAS.

Sill'aikaa kun Rawlow, tyytymättömänä ranskalaisen nopeaan ja odottamattomaan taipuvaisuuteen, jonka tähden hän ei enää saanut tilaisuutta käyttää suurem-

paa ankaruutta Britannialla, sai tyytyä niiden vankien valitsemiseen, joiden tuli hengellään maksaa veljiensä saavuttama vapaus; sill'aikaa kun muut, vapisten karsimättömyydestä ja tuskasta palasivat vankilaan, tietämättä yhtä vähän kuin englantilaisetkaan miten Marcofin oli käynyt; sill'aikaa kun tämä uimarin taitavuudella ja rohkeudella sukeltaen saavutti pienen kalastajaveneen, joka oli ankkurissa jonkun matkan päässä pontonista ja jonka peräsimen taakse hän kätkeytyi kaikkein katseilta — makasi Martta raukka kovassa kuumeessa tuskan ja vaivojen murtamana.

Sen jälkeen kun salaperäinen, ranskattaren vaatteista löydetty paperi aiheutti niin omituisen mielenliikutuksen sir Georgesissa ja sitten kun hän oli vienyt Fullerin muassaan sairaan vuoteen ääreen, ei tämä ollut näyttänyt muuta elon merkkiä, kuin muutaman suonenvedon tapaisen liikkeen paljaalla käsivarrellaan ja hiljaisen huokauksen kuivilta huuliltaan.

Hyvä tohtori oli kiireisesti rientänyt antamaan hänelle apuaan.

Nojautuneena nuoren ranskattaren ylitse oli hän huolellisesti tarkastanut hänen veristä otsaansa ja vään-tyneitä kasvojaan.

Coelia ja Georges seurasivat huomattavalla ahdistuksella lääkärin tarkastelua. Hän nousi nopeasti ja juoksi soittokellon nauhan luo, josta veti kiivaasti.

Palvelija astui melkein heti sisään.

„Pian tänne työaseeni“, käski lääkäri kiireisellä äänellä. „Ne ovat alakerroksen salissa; tuo myöskin tänne silkkinauhaa ja vadillinen raitista vettä. Kiiruhda, sillä viiden minuutin kuluttua saattaa jo olla myöhäistä.“

„Jumalani!“ huudahti Coelia, palvelijan kiiruhtaessa ulos huoneesta. „Mikä häntä sitten vaivaa?“

„Ankara aivotulehdus, jota voi seurata halvaus.“

„Hyvä Jumala! Mutta te pelastatte hänet, eikö niin, tohtori?“

„Toivokaamme, että pelastan. Ainakin koetan.“

Palvelija palasi ja toi mitä lääkäri oli pyytänyt.

Sir Georges valmistautui auttamaan ystäväänsä.

Martta ei näyttänyt tietävän, mitä hänen ympärillään tapahtui.

Fuller iski hänen suontaan ja määräsi kylmiä kääreitä hänen otsalleen. Kun hän sen jälkeen huomasi sairaan kasvopiirteitten vähitellen veltostuvan ja ihonvärin kalpenevan meni hän istuutumaan jonkun matkan päähän vuoteesta lähelle ikkunaa.

„Odottakaamme nyt vähän aikaa“, sanoi hän sir Georgesille. „Jos hän voi nukkua, alenee kuume kyllä jonkun ajan kuluttua.“

„Suokoon Jumala sen!“ vastasi sir Georges.

„Kuinka sinä olet niin nopeasti mieltynyt tähän naiseen?“

„Mieltynyt?“

„Niin.“

„Etkö kuullut minun lukevan paperia, jonka Coelia löysi hänen vaatteistaan?“

„Kuulinhan minä.“

„No niin.“

„No niin, en minä ymmärrä.“

„Mitä? Oletko unohtanut, mitä satoja kertoja olen kertonut sinulle? Etkö tiedä, että kaksi kertaa elämänsäni on kaksi miestä suojelusenkelin tavoin ottanut osaa siihen?“

„Kyllä, tiedänhän sen; mutta kun olet kertonut minulle noista jaloista teoista, olet aina salannut minulta tekijäin nimet.“

„Koska niiden nimien takana piilee kaksi maamme verivihollista, koska en ole uskaltanut edes parhaimmalle ystävälleni ilmoittaa, että olen kiittollisuuden velassa ranskalaisille. Mutta tänään puhuvat olosuhteet liian äänekkäästi voidakseni enää vaijeta.“

„Mitä?“ huudahti Fuller, „toinen näistä miehistä, joita sinun on kiittäminen onnestaan, olisi siis . . .“

„Surcouf, Surcouf itse, ja toinen on se, joka on kirjoittanut tämän kirjeen.“

„Mutta eihän siinä ole allekirjoitusta.“

„Katsoppas tähän kulmaan.“

Ja sir Georges näytti Fullerille sen salaperäisen merkin, joka oli tehnyt niin syvän vaikutuksen ensin Marttaan, sitten Coeliaan ja viimeiseksi häneen itseensä.

„No niin“, sanoi lääkäri, „mutta mitä tämä merkki merkitsee?“

„Se merkitsee“, sanoi Georges, „se . . .“

„Minua janottaa“, sopersi Martta liikahtaen.

Fuller kiiruhti sairaan luo, jolle Coelia ojensi ennen valmistetun juoman.

Lääkäri teki nopean, kärsimättömyyttä osoittavan liikkeen.

„Miten hänen laitansa on?“ kysyi Coelia.

„Kuume palaa ankarampana“ vastasi Fuller. „Tämä suonenlyönti ei riitä.“

„Jumalani, vaara ei ole siis vähentynyt?“

„Päin vastoin enentynyt.“

Kostutettuaan sinipunervia huuliaan Coelian tarjoamalla juomalla vaipui Martta takaisin pielukselleen. Hänen raskas hengityksensä sähisi, hänen luonnottomasti laajentuneitten silmiensä katse oli tajuton, ja kylmä vesi, jolla lakkaamatta jäähdytettiin hänen ottaensa, haihtui nopeasti polttavalla iholla.

Suoneniskeminen oli antanut hänelle vaan muutamaman hetken kestäneen levon.

Fuller rypisti kulmakarvojaan ja pudisti päätään asettaessaan kuntoon vielä toista silkkinauhaa.

„Hänen elimistönsä on hyvässä kunnossa“, sanoi hän.

„Kuoleeko hän?“ kysyi Georges ja tarttui hänen käsivarteensa.

„Ellen voi estää veren tunkeutumista aivoihin“, sanoi Fuller, „on vaimo parka muutamassa tunnissa kuoleman oma.“

„Eikö hän, ainakin vielä, voisi puhua?“

„Ei.“

„Eikö hän voi ymmärtää mitä minä sanon?“

„Mahdotonta, aivot ovat käyneet hervottomiksi.“

„Jumalani, Jumalani! Enkä minä tiedä mitään!“ huudahti Proteuksen päällikkö. „En voi tehdä mitään auttaakseni heitä, pelastaakseni heitä, kuoleman joka taholla ympäröidessä heitä! Oi, tämä on sietämätöntä! Minun täytyy nähdä!... Minun täytyy saada varmuus!“

„Georges! Mihin sinä menet?“ kysyi Coelia vilkkaasti ja tarttui mieheensä, joka syöksyi ovea kohti.

„Portsmouthiin! Siellä saan ainakin kuulla, ovatko he vielä vapaat. Mutta hoitakaa te sill'aikaa tätä nuorta naista ja pelastakaa hänet.“

Georges kiiruhti ulos ja käski satuloimaan parhaan hevossensa.

Viittä miuuuttia myöhemmin ratsasti hän levottomuuden ja kärsimättömyyden rasittamana tietä pitkin, jota Martta parkka edellisenä iltana oli kulkenut jalkaisin. Hän ehti kaupunkiin samaan aikaan, jolloin vangit luuloteltua vakoilijaa ahdistuen pakottivat hänet hyppäämään mereen.

Kun Georges täyttä laukkaa ajaen oli kulkenut ohi asevaraston päädyn, huomasi hän erään Proteuksen upseereista, jonka suoran luonteen ja jalon sielun hän tunsi ja joka tullen ulos rakennuksesta suuntasi askeleensa satamaa kohti.

Sir Georges pidätti äkkiä hevosesensa.

„James!“ huudahti hän.

Meriupseeri kääntyi ja kiiruhti päällikkönsä luo.

„Kutsuitteko minua, kapteeni?“ kysyi hän ja laski kätensä hevosen hikiselle kaulalle.

„Kutsuin, James. Tulin kuulemaan uutisia: Tiedättekö sellaisia?“

„En tiedä muita uutisia kuin että Britannialla on syttynyt kapina.“

„Mitä! Ovatko vangit tehneet kapinan?“

„Ovat, kapteeni.“

„Milloin?“

„Tänä aamuna.“

„Ja tiedetäänkö minkä vuoksi?“

„Uuden määräyksen johdosta.“

Georges huokasi syvään. Nuoren upseerin pää vaipui alas.

„Entä“, jatkoi Proteuksen päällikkö, „onko kapina kukistettu?“

„Luultavasti. Kapteeni Rawlow antoi tavalliset merkit: laivaan lähetettiin jalkaväen pataljoona ja kaikki näyttää taas rauhalliselta.“

„Minkälaista on toisilla pontoneilla?“

„Niillä ei ole tapahtunut mitään.“

„Ja Proteus?“

„On yhä entisellään. Ranskalaisemme pitävät uskollisesti valansa.“

„Jumalan kiitos. Minun ei tarvitse rangaista ke-

tään. Mutta sanokaa minulle, James, onko niiden vankien jälille päästy, jotka pakenivat viime yönä?”

„Ei, kapteeni.“

„Oletteko siitä varma?”

„Olen. Satamapäällikkö puhui siitä kanssani vähän aikaa sitten. Koko asia on käsittämätön. Rannoilta on tarkkaan etsitty, ei ainoakaan laiva ole voinut kulkea vartiopaikan ohi tulematta tarkastetuksi, mutta siitä huolimatta ei ole mitään saatu ilmi.“

„Mihinkähän he ovat joutuneet?”

„Sitä ei tiedetä. Yleinen luulo on, että he ovat kuolleet viluun taikka hukkuneet.“

„Se on hyvin luultavaa!“ mutisi sir Georges.

Nuori upseeri pudisti päätään.

„Se voi olla mahdollista“, sanoi hän, „mutta minä en sitä usko.“

„Ja miksi ette?“ kysyi Proteuksen komentaja vilkkaasti.

„Siksi että luulen vankien pelastuneen siihen veneeseen, joka niin uhkarohkealla ja hämmästyttävällä tavalla kulki vahtiketjumme poikki!“

„Se on totta. Entä tämä vene? Mihin on se joutunut? Teidän pitäisi se tietää, te kun alatitte sen takaa-ajon ja seurasitte sitä pitemmän aikaa kuin muut.“

„Ponnistin todellakin omia ja merimiesten voimia niin paljon kuin mahdollista, saavuttaaksemme salaperäisen veneen, mutta onnistuin vaan senverran, että epäilykseni muuttuivat varmuudeksi. Gosportin niemen luona katosi vene äkkiä pimeyteen eikä sitä sen jälkeen enää voitu huomata missään.“

„Sen täytyi kuitenkin joko laskea rantaan Gosportin luona taikka kiertää niemi.“

„Nientä se ei ole voinut kiertää, sillä siinä tapauksessa olisi sen tarvinnut tehdä pitkä kaari merelle päin

välttääkseen kalastajaveneitä, joita siellä on suuri joukko, ja silloin olisimme ehtineet saavuttamaan heidät, koska veneemme heti muodostivat puoliympyrän niemen ulkopuolella. Se ei myöskään voinut laskea rantaan, sillä ne, toistan sen vielä, ovat tarkkaan tutkitut.“

„Ei se myöskään ole voinut lentää ilmaan taikka sukeltaa mereen.“

„Minäkin luulen, että kaiken tämän takana piilee hyvin säilytetty salaisuus, jota me emme tunne.“

„Mikä on lyhyesti sanoen teidän ajatuksenne?“

„Minulla on vaan yksi ajatus, kapteeni. Tuon veneen päällikkö ja miehistö suoritti uskomattomalla rohkeudella ja taitavuudella hengenvaarallisen kepposensa. Jos he, kuten on luultavaa, ovat vankien ystäviä, täytyy heidän samalla olla maailman uskaliaimpia ja kokeneimpia merimiehiä. En unohda koskaan peränpitäjän vaateliasta liikettä ja ivallista vastausta. Uskaltaisinkin olkalappuni pantiksi, että nämä miehet, jotka niin ovelasti ovat tunkeutuneet keskuuteemme, ovat ranskalaisia kaappareita. Kutkaan muut eivät voi olla niin hävyttömän uskaliaita.“

Sir Georges teki kiivaan liikkeen ja löi oikealla kädellä otsaansa.

„Olette oikeassa, James“, virkkoi hän vilkkaasti, „olette oikeassa.“

Sitten lisäsi hän itsekseen:

„Jumalani! Missä oli ymmärrykseni! Eihän ole epäilemistäkään. Ne ne olivat! Surcouf ja Marcof ovat ainoat, jotka voivat ryhtyä niin uskallettuihin yrityksiin. He ovat Gosportissa. Siellä tapaan heidät, siellä voin lopullisesti suorittaa heille velkani. Oi, kyllä minä heidät löydän!“

Hän kääntyi jälleen Jamesin puoleen.

„Te menette amiraalin luo“, sanoi hän. „Sanokaa, että tärkeä, aavistamaton asia pakottaa minua poistumaan koko päiväksi. Pyytäkää hänen hyvántahtoisesti suomaan minulle anteeksi . . . sanokaa hänelle, että minä, jos hän tahtoo rangaista minua, huomenna olen hänen käytettävänään, mutta etten voi . . . lyhyesti, sanokaa mitä haluatte . . . ymmärrättekö?“

„Kyllä, kapteeni!“

„No niin, kiiruhtakaa siis ja palatkaa sitten heti laivaan.“

James, joka päällikkönsä hermostuneesta käytöksestä huomasi, että häntä rasitti jokin tuskallinen tunne, lausui nopeasti jäähyväiset ja oli juuri lähtemäisillään, kun muuan toinen henkilö, jolla samoin oli englantilaisen meriupseerin puku, tuli näkyviin läheiseltä kadulta.

Huomattuuan sir Georgesin hän astui suoraan kohti.

„Mitä haluatte?“ kysyi Georges kiivaasti vastatulleelta, jonka tiesi persoonalliseksi vihamiehekseen.

„Herra komentaja“, vastasi upseeri kumartaen, „olin juuri aikeissa tulla huvilaanne, kun onnellinen sattuma antoi minun kohdata teidät täällä. Tuon teille määräyksen, jonka mukaan teidän on mentävä neuvostokuntaan.“

„Hyvä, sanokaa että tulen!“

„Anteeksi, teidän täytyy suoda minulle se kunnia, että seuraatte mukana.“

„Minäkö?“ huudahti Georges hämmästyneenä.

„Te juuri.“

„Mutta miksi tämä kummallinen määräys?“

„En tiedä.“

„Aijotaanko minua kohdella kuin rikoksen tekijää?“

„Jumala varjelkoon siitä, komentaja; mutta kaikki pontonipäälliköt ovat par'aikaa koolla *transport officessa* ja tuntuu siltä, kun olisi teidän läsnäolonne siellä välttämätön.“

„Tämän juonen on Weis keittänyt kokoon“, mutisi Georges olkapäitään kohauttaen.

Toinen upseeri kuuli sanat ja huomasi liikkeen.

„Tohtori Weis on todellakin siellä“, myönsi hän hymyillen.

„Hyvä on, minä seuraan teitä.“

Proteuksen päällikkö, joka vaivoin voi salata kärkeänsä ja vihansa, käski Jamesin heti palamaan pontoniinsa, ja kääntyen *transport officen* lähettilään puoleen hän antoi tälle merkin että oli valmis seuraamaan häntä.

James teki jälleen kunniaa esimiehelleen, jonka kanssa vaihtoi salaisen silmäyksen, ja Georges lähti taloon, missä *transport officen* virkahuoneet olivat.

XIX.

THE TRANSPORT OFFICE.

Transport office oli tänä päivänä kokoontunut ylimääräiseen kokoukseen sitten kun tohtori Weis ja tämän vangeille niin tuhoa tuottavan viraston puheenjohtaja olivat kauan keskustelleet keskenään.

Kaikki pontonipäälliköt olivat saapuvilla, ottamatta lukuun Rawlowia, jonka luonnollisesti täytyi pysyä

Brittaniassa aamuisten levottomuuksien tähden ja sir Georgesia, jonka puheenjohtaja äsken oli kutsuttanut.

Puheenjohtajan oikealla puolella istui tohtori Weis, jolla oli, paitsi viraston kirjurin tointa, puheenjohtajan erityisen neuvonantajan kunnia-asema.

Transport officen jäsenet istuivat suuren pöydän ympärillä, joka oli peitetty tuolla virastohuoneissa niin välttämättömäksi käyneellä vihreällä veralla, jonka jokainen tuntee.

Weis, jonka pieniä nädänkasvoja toisinaan elähytti sisäisen tyytyväisyyden heijastus, jota hän ei edes koettanut salata, loi viekkaita katseita ympärilleen, samalla kun hänen ohuita, verettömiä huuliaan valaisi inhottava hymy.

Epäilemättä arvanee lukija syyn tähän kokoukseen, taikka arvaa ainakin varmasti sen, jos hän muistaa miten tohtori Weis sir Georgesin huvilasta poistuessaan oli luvannut kostaa tälle.

Muodostamalla taitavasti suunnitelman eilispäivän erilaisia tapahtumia hyväkseen käyttäen, yhdistämällä vankien paon, pelastavan veneen odottamattoman saapumisen ja Martan oleskelun sir Georgesin luona, oli hän tehnyt syytteen Proteuksen päällikköä vastaan.

Puolueettomat tuomarit eivät kenties olisi hyväksyneet tätä syytöstä, mutta kaikki *transport officen* jäsenet olivat sir Georgesin vastustajia ja useat hänen vihollisiaan.

Tapa jolla hän kohteli vankejaan ja joka oli aivan päinvastainen, kuin hänen virkaveljensä, muuttui siten alituisiksi moitteeksi näitä kohtaan ja oli herättänyt heidän katkerinta vihaansa.

Jokainen heistä oli jo kauan aikaa koettanut vahingoittaa häntä ja varsinkin toivoivat he hänen erottamistaan *transport officen* palveluksesta, mutta sir

Georges, kuuluisan englantilaisen aatelissuvun viimeinen jäsen, ei ollut henkilö, jota helposti voitiin sortaa. Tämän päämäärän saavuttamiseksi vaadittiin aivan toisenlaisia asianhaaroja, eikä sellaisia ollut tähän asti tarjoutunut.

Tällä kertaa oli kuitenkin punottu juoni, jonka langat olivat kootut niin taitaviin käsiin, että kaikki menestymisen toiveet näyttivät olevan vihan puolella kunniaa vastaan, puolueellisuuden puolella oikeutta vastaan, ja halpamaisuuden puolella sielunjaloutta vastaan.

Kun tohtori Weis oli esittänyt syytensä sir Georgesia vastaan puheenjohtajalle, joka ei toivonut muuta kuin todisteita voidakseen panna viralta Proteuksen komentajan, oli hän pyytänyt ja saanut luvan kutsua kokoon viraston etevimmät jäsenet.

Sill'aikaa kun puheenjohtaja lähetti yhden ajutan-teistaan hakemaan sir Georgesia ja tuomaan häntä mukansa kokoukseen, oli tohtori ruvennut viraston muille jäsenille esittämään syytöksensä tärkeimpiä kohtia.

Hänen hunajanimelät sanansa, hänen valheelliset viittauksensa herättivät toivehikkaan hymyn kaikkien kasvoille.

Pikku tohtori vilkastui puhuessaan yhä enemmän ja vihdoin kertoi heille koko suunnitelmansa.

„Saamme nähdä, hyvät herrat, saamme nähdä“, sanoi hän, „minä erehdyn harvoin, mutta tällä kertaa uskon aivan varmasti, etten ole erehtynyt vähääkään. Proteuksen päällikkö pyytää heti paikalla virka-eron.“

„Minkätähden?“ kysyi muuan läsnäolijoista.

„Päästäkseen vastaamasta, hitto vieköön!“

„Luuletteko siis todellakin, että sir Georges on syyllinen ja että hän on suojellut vankien pakoa?“

„En minä juuri sitä väitä, mutta täytyyhän teidän myöntää olevan omituista, että Georges on niin nopeasti ja suuresti mieltynyt tähän naiseen, tähän ranskattareen, jonka löysin pyörtyneenä hänen portiltaan. Ensinnäkin, minkä vuoksi naikkonen aikoi mennä hänen luokseen? Kuinka voi selittää tämän omituisen yhteensattuman tämän naisen tulon kanssa Portsmouthiin ja ranskalaisten paon kanssa, joka tapahtui juuri samaan aikaan? Minkä vuoksi lähti hän juuri sir Georgesin luo etsimään turvaa? Sillä onhan selvää, että kun sir Georgesin talo sijaitsee aivan erillään muista ei hän voi väittää erehtyneensä sen suhteen. Vihdoin, minkä vuoksi vastusti sir Georges minua, aikoessani viedä naisen takaisin Portsmouthiin? Minkä vuoksi antoi hän vasten tahtoani ottaa hänet vaunuistani? Eikö juuri sen vuoksi, että hänellä oli syytä peljätä minun pakottavan hänet puhumaan, vievän hänet teidän eteenne ja hänen kauttansa totuuden tulevan ilmi? Hänelle on siis edullista salata tämä totuus. Millä muulla tavalla voisi asiaa selittää? Jos sir Georges muuten ei olisikaan suoranaudessa yhteydessä vankien pakenemisen kanssa, täytyy hänen kuitenkin myöntää, että hän näyttää syylliseltä.“

„Se on totta“, vastasivat kuulijat.

„Ja“, jatkoi Weis, „miten voi selittää sen, ettei hän tahtonut julistaa pontonillaan uutta määräystä?“

„Mutta onko hän todellakin kieltäytynyt tekemästä sitä?“ huomautti muuan ääni joukosta.

„Elei sanoin, niin kumminkin teoin, sillä Proteuksen vangit eivät vielä tällä haavaa tiedä siitä mitään. Minä tiedän sen aivan hyvin, sillä tapasin äsken sen, jonka lähetin tiedustelemaan sairaitten tilaa siellä.“

„Minkätähden ette mennyt itse katsomaan sairaita?“ kysyi tohtorin oikeanpuoleinen naapuri.

„Koska . . . koska . . .“ änkytti Weis, „koska mi-

nulla oli niin paljon työtä tänä aamuna, niin lähetin sinne yhden alilääkäreistäni.“

„Sanokaa mieluummin, hra Weis,“ keskeytti tyyni ääni, „tehneenne sen syystä että olin kieltänyt teidän astumasta jalallanne minun laivaani.“

Ja sir Georges, joka juuri oli saapunut, astui pöydän luo.

„Hyvät herrat“, jatkoi hän ja kääntyi kokouksen puoleen; „kuulin tohtori Weisin äskeiset sanat ja ymmärrän nyt, minkä vuoksi olette antaneet kutsua minut tänne. On kysymys uudesta määräyksestä, eikö niin?“

„Niin juuri“, vastasi puheenjohtaja, „ja me ihmettelemme kaikki, emmekä syyttä, ettei tätä määräystä ole ilmoitettu Proteuksen vangeille.“

„En ole tahtonut tätä määräystä julaistavaksi minun pontonillani, sillä se alentaa maamme kunniaa.“

Yleinen sorina vastasi näihin sanoihin.

„Herra komentaja“, sanoi puheenjohtaja ankaralla äänellä, „te unohdatte kaksi asiaa: ensinnäkin niiden henkilöiden arvon, joita te puhuttelette, ja toiseksi, ettei teidän asianne ole arvostella hallituksen päätöksiä. Olkaa varuillanne, sir Georges. Tähän asti olette saanut olla ilman nuhteita; mutta kaikella on rajansa, jonka yli ei saa mennä tekemättä itseään syylliseksi moitittavaan leväperäisyyteen.“

„Minä kiitän *transport officea* sen hyväntahtoisuudesta minua kohtaan“, vastasi sir Georges hieman ivallisesti, „mutta sallikaa minun samalla nöyrästi huomauttaa, etten ole unohtanut mitään. Minä tunnen henkilöiden arvon, joiden puoleen käännyn, ja juuri kunnioituksesta muutamia kohtaan teistä“ (sir Georges pani painon sanalle muutamia) „puhun kuten puhun. Mitä taas hallituksen määräyksen arvostelemiseen tulee, on minulla siihen täysi oikeus. Jumalan kiitos, meillä

on vielä ajatuksenvapaus kolmen kuninkaan valtakunnassa jälillä.“

„Upseeri ei tee vastaväitteitä, hän tottelee.“

„Anteeksi! En ole enää upseeri“, lausui sir Georges ja veti taskustaan suuren, kokoontaitetun paperin, jonka hän laski pöydälle. „Olin merimies ja luulen kunnialla palvelleeni Englantia; suostuin siihen, että minut muutettiin vanginvartijaksi, kun maani etu oli edelleen kysymyksessä; mutta nyt, kun minua vaaditaan toimittamaan pyövelin virkaa, lähetän heti erohakemukseni amiraalivirastoon. En siis ole muuta kuin hyvä englantilainen, ja sellaisena, hyvät herrat, on hallituksen päätös minun mielestäni onneton ja häpeällinen.“

Lyhyt vaihtelu seurasi näitä ylpeitä sanoja, jonka jälkeen puheenjohtaja jatkoi vielä suuremmalla ankaruudella:

„Sir Georges, meillä ei ole oikeutta vastustaa ylevämielistä tekoa, jonka luulette suorittavanne jättäessänne hänen majesteettinsa palveluksen, amiraalivirasto on määrännyt teidät *transport officen* palvelukseen, eikä tällä virastolla ole ollut syytä moittia teitä, vaikkei teidän isänmaallisuutenne olekaan ollut niin suuri kuin olisi ollut toivottava. Te suvaitsette nyt jättää erohakemuksenne — se ei meitä suuresti liikuta; mutta siihen hetkeen asti, kun ministeri on myöntynyt siihen, olette vielä käskynalaisemme ja sen vuoksi täytyy teidän vastustamatta totella. Sitä paitsi loukkaavat esittämänne syyt herroja virkaveljiänne.“

„Tarkoitukseni ei ole loukata ketään. Pidän vaan velvollisuutenani lausua mielipiteeni — siinä kaikki. Mitä määräyksen julistamiseen tulee, en minä luonnollisesti voi sitä estää; mutta minä en tee sitä itse, olkoot seuraukset sitten minkälaiset tahansa. Teillä on oikeus

käskää, kuten olette huomauttanut; no niin, käsketään vaan. Minä saan tyytyä vastustamaan vaitiolollani, ja onnettomuudeksi on siinä kaikki, mitä minä voin tehdä.“

Georges kumarsi ja valmistautui lähtemään.

Mutta se ei sisältynyt tohtorin päätelmiin; paljoo loistavampi oli kosto, jolla hän oli vannonut maksavansa halveksumisen, jota tämä gentlemanni ja hänen ystävänsä Fuller oli osoittanut hänelle.

Proteuksen päälliköllä oli liian mahtavia liittolaisia Englannin ylhäisimmissä perheissä, jotta hänen kimpuunsa olisi voinut hyökätä julkisesti. Todistuksena siitä oli tapa, jolla hän puhutteli *transport officen* peljättyjä herroja; jokainen muu upseeri, joka olisi näin vastannut tälle neuvostolle, olisi auttamattomasti ollut mennyttä miestä.

Mutta viekkaan lääkärin tapa ei ollut iskeä vastustajaan edestäpäin. Hänen antamansa haavat eivät tappaneet heti; mutta niiden kautta valui suoniin hitaasti mutta varmasti vaikuttavaa myrkyä.

Juuri kun sir Georges aikoi poistua huoneesta, kuuli hän vihamiehensä hiljaisella äänellä lausuvan seuraavat sanat:

„Sir Georges on sangen varovainen mies ja minä ymmärrän aivan hyvin minkä vuoksi hän, tässä asemassa missä nyt olemme, jättää erohakemuksensa.“

„Mitä te sillä tarkoitate, hyvä herra?“ kysyi Proteuksen päällikkö ja pysähtyi äkkiä.

„Sitä mitä sanoinkin“, vastasi tohtori hymyillen.

„Mutta minä en ymmärrä teitä ja olisin sen vuoksi hyvin kiitollinen, jos lausuisitte ajatuksenne selvemmin.“

„Hyvänen aika, kapteeni, se on aivan yksinkertaista ja tuntuu minusta aivan luonnolliselta . . . minä en moiti teitä . . . päinvastoin.“

„Te ette moiti minua?“
„En ollenkaan; kun on naimisissa . . . kun on rikas . . . täytyy säilyttää elämänsä vaimolleen . . . ystävilleen . . . itselleen . . .“

Tohtori erotti jokaisen sanan, ikäänkuin siten lisätäkseen niiden painoa. Hänen pienet silmänsä vilkkuivat ja hänen suunsa avautui hymyyn.

Epäilemättä kätkeytyi joku inhottava ilkeys tämän imelän kuoren taakse.

Sir Georgesin kärsivällisyys oli lopussa.

„Mistä te oikein puhutte?“ huudahti hän kiivaasti.

„Mistä syystä luulette minun pyytävän eroa?“

„Minä puolestani en luule siihen olevan mitään muuta syytä, kuin minkä te suvaitsette ilmoittaa; mutta muut, vähemmän hyväntahtoiset, voisivat ehkä otaksua, että keltakuumeen äkillinen ilmeneminen . . .“

„Keltakuumeen“, toisti sir Georges jähmettyneenä, „se on totta, minä olin unohtanut sen.“

„Siitä olin vakuutettu“, jatkoi Weis, ilkeimmällä hymyilyllään; „sillä sir Georgesin jalot vaikutteet voitaisiin todellakin selittää verukkeeksi, kun tulisi tunnetuksi, että hän on jättänyt erohakemuksensa päivää jälkeen keltakuumeen puhkeamisen pontoneilla.“

„Riittää!“ sanoi sir Georges. „Ettekö näe, hyvä herra, että kylmyyteni on vaan kuori, joka peittää vihani, ja että teille olisi vaarallista jatkaa pitemmälle alkamaanne suuntaan. Jättäessäni erohakemukseni en muistanut että kuolema vieraili pontonillani ja että velvollisuuteni ihmiskuntaa ja kuningastani kohtaan ovat etusijassa ja itseäni kohtaan vasta toisessa. Herra puheenjohtaja, minä otan takaisin erohakemukseni, jonka äsken laskin tälle pöydälle; kun vaara on ohi, jätän minä sen uudelleen käsiinne.“

Nämä yksinkertaiset sanat uhkuivat sellaista ylevyyttä, saattoi niin hyvin ymmärtää, mitä tuossa jalossa sydämessä liikkui, että sir Georgesin vihamiestenkin päät vaipuivat alas, kohdatessaan kirkkaan katseen, joka loisti hänen säteilevistä silmistään.

Ainoastaan Weis ja hänen ystävänsä puheenjohtaja hymyilivät toisilleen tyytyväisesti.

Viimemainittu nousi ylös ja ojensi sir Georgesille paperin.

„Herra komentaja“, sanoi hän, „hyväksyn päätöksenne; mutta parina viime päivänä on teidän käytöksenne huomattu seikkoja, jotka mielestäni vaativat selitystä. Kenties olemme pettyneet. Voitte olla vakuutettu siitä, että kernaammin soisimme erehtyneemme. Me haluammekin, ennen kun vaadimme teiltä selitystä, hankkia kaikki tiedot, jotka saattavat olla tarpeellisia teidän puolustukseksenne. Olisi suotavaa että te lähempiä määräyksiämme odottaessanne menisitte laivaanne, jossa teitä kenties tarvitaan Britanniassa syntyneen kapinan johdosta. Ette saa ilman nimenomaista lupamme saapua maihin. No niin, totelkaa, ja muistakaa, että jos sananne hetki sitten, jolloin olitte jättänyt erohakemuksenne, olivat varomattomia, olisivat ne nyt rikos niitä lakeja vastaan, jotka hallitsevat meitä. Hra Steal, te seuraatte komentajaa hänen laivaansa.“

Sama upseeri, joka saattoi Coelian miehen kokoukseen, lähestyi nyt sir Georgesia.

Tämä ei vastannut sanaakaan. Hän kumarsi ja poistui huoneesta puheenjohtajan määräämän upseerin seuraamana.

Georgesin lähdettyä päättyi kokous. Pontonipäälliköt valmistautuivat palaamaan laivoihinsa, sillä aamulla tapahtunut kapina oli tehnyt heidät kaikki levottomiksi.

Weis ja puheenjohtaja olivat pian kahden kesken.

„Hyvä tohtori“, huomautti viimemainittu ja tarttui tuttavallisesti toisen käsivarteen, „te olette huomannut, että luotan teihin täydellisesti, koska totellen sanoja, jotka kuiskasitte korvaani, jätin pyytämättä sir Georgesilta selitystä ranskattaren suhteen, jonka oleskelua hänen huvilassaan te kuitenkin itse piditte epäilyttävänä. Olette niin suurella harrastuksella ryhtynyt tähän asiaan, että pidin velvollisuutenani noudattaa ohjeitanne; mutta nyt kahden ollessamme pyydän selitystä.“

„Sen saattekin ehdottomasti. Vihaan sir Georgesia ja teen hänelle kaikkea pahaa mitä voin: tekään ette rakasta häntä ja autatte siis minua, vai mitä?“

„Tietysti! Tämä Georges on siihen määrin käynyt vastustamaan suunnitelmiamme vankeihin nähden, että pidän häntä persoonallisena vihollisenani.“

„Oivallista! No niin. Vakuutukseni on että hänen suhteensa ranskattareen voidaan kääntää sir Georgesin turmioksi; ja sen vuoksi estin teitä puhumasta tästä asiasta, kun en tahtonut, että hän olisi edeltäpäin saanut vihiä siitä.“

„Miten niin?“

„Teidän täytyy antaa tuoda tämä nainen Portsmouthiin ja itse kuulustella häntä.“

„Mutta hänhän on sir Georgesin luona.“

„Vähät siitä, määratkää, että hän tuodaan sieltä.“

„Englantilaisen asunto on pyhä.“

„Niin, ellei siellä piiloteta maamme vihollista, sillä voimmehan olla melkein varmat siitä että ranskatar on pakolaisten rikostoveri.“

„Niin, se on todellakin mahdollista.“

„Siinä tapauksessa voitte tuoda hänet tänne vaikka väkisin.“

„Epäilemättä, mutta sir Georgesilla on mahtavia ystäviä, ja häväistys . . .“

„Eihän siitä tiedä kukaan.“

„Mutta joka tapauksessa . . .“

„Sitä voidaan välttää!“ sanoi Weis kärsimättömästi.

„Millä lailla?“ kysyi puheenjohtaja.

„Sehän on helppoin asia maailmassa,“ vastasi tohtori. „Mutta menkäämme teidän yksityishuoneeseen, jos sallitte. Tämä suuri sali ei sovellu salaisuuksien ilmoittamiseen.“

„Kuten haluatte, hyvä ystävä!“ vastasi puheenjohtaja nousten ylös.

Ystävykset astuivat salin läpi toiseen keskikokoi-
seen huoneeseen, johon istuutuivat jatkamaan keskus-
teluaan.

XX.

FREGATTI GEORGES.

Sen kolmion suoran kulman kohdalla, jonka Portsmouthin ja Southamptonin välinen suunnaton lahti muodostaa, sijaitsee vastapäätä Gosportin nientä Cowesin pieni kaupunki Wight-saarella.

Tämä kaupunki, joka nykyään on pursiklubin asemapaikkana, on aina avannut satamansa lukuisille englantilaisille huvipursille.

V. 1808 oli *the Parade*, Länsi-Cowesin kaunis ranta, täynnä kallisarvoisia huvialuksia, jotka sodan tähden ja ranskalaisia kaappareita peljäten pidettiin joutilaina.

Siellä täällä oli isompia laivoja ankkurissa.

Yksi näistä, jonka Newportin laivanvarustajat olivat hiljattain yhteisesti toimittaneet vesille, keinui majesteettillisena Kanavan suulla.

Se oli kaunis, mitä suurimmalla huolella taklattu ja varustettu fregatti.

„Georges“ — se oli laivan nimi — oli ollut täällä vaan kaksi päivää ankkurissa, eivätkä sen pyöristetyt sivut olleet vielä ehtineet vapautua kallisarvoisista aarteistaan, jotka olivat otetut Kap Finisterressä parilta rikkaalta ranskalaiselta kolmimastolta.

Seuraavana päivänä oli määrä purkaa lasti ja sitä seuraavana lähteä taas merille.

Sen päällikkö, kapteeni Swindon, saattoi vapaakirjansa nojalla kaikkina vuorokauden hetkinä vapaasti purjehtia kanavasta ja kulkea linnoituksen kanuunien ohi.

Siihen aikaan, jolloin viemme lukijamme Cowesiin, oli kunnan kapteeni suuressa ahdingossa. Hänen edellisissä taisteluissa vähentynyt miehistönsä oli riittämätön, ja kun hallitus tarvitsi miehiä sotalaivoihinsa, oli kaapparin melkein mahdoton hankkia tarpeellista määrää väkeä alukseensa.

Puuttuvien voimien tähden oli „Georges“ tuomittu pitempiaikaiseen joutilaisuuteen, ja kuitenkin tahtoi, kuten jo sanoimme, kapteeni Swindon pian jälleen lähteä merille.

„Medina“-ravintolassa pöydän ääressä istuen oli kapteeni jo eilisestä alkain odottanut, että onnellinen sattuma toisi hänelle merimiehiä.

„Medina“ oli joutilaitten merimiesten tavallinen kokoontumispaikka.

Swindon oli jo tyhjentänyt pullollisen katajanmarjaviinaa ja valmistautui filosofisesti tyhjentämään toisenkin, kun hänen huomionsa äkkiä kääntyi neljään rotevaan merimieheen, jotka astuivat sisään. Nämä karkea-

kätiset, leveähartiaiset, tumma-ihoiset miehet lauloivat täyttä kurkkua laulua, jossa ylistettiin vanhan Englannin meritaisteluissa saavutettuja voittoja.

Nuo neljä miestä asettuivat pöydän ääreen, pyysivät porteria ja katajanmarjaviinaa, syyttivät piippunsa ja juttelivat päivän tapahtumista.

Laskiessaan nauttimainsa juomain hintaa lähestyivät he toisiaan, ja heidän ulkomuodostaan saattoi päätää, etteivät heidän kukkaronsa olleet kovin täysinäiset.

Swindon aavisti voivansa tehdä hyvät kaupat ja lähestyi pöytää, jonka ääressä he seisoivat. Heidän puheenparrestaän luuli hän huomaavansa, että he olivat kotoisin Jerseystä.

He eivät näyttäneet huomaavan kapteenin läsnäoloa, vaan puhelivat äänekkäästi keskenään. Heidän keskustelunsa koski juuri ansioita „Georgesissa“, jonka saattoi nähdä avonaisesta akkunasta.

Swindon hieroi käsiään ja lähestyi yhä enemmän.

„Teillä ei siis olisi mitään vastaan ruveta ahdistamaan noita kirottuja ranskalaisia?“ kysyi hän hunajamakealla äänellä eräältä merimiehistä, jonka puheet sodasta ranskalaisia vastaan olivat olleet kaikkein rohkeimmat.

„Hitto vieköön!“ vastasi merimies. „Se riippuu asianhaaroista. Totta on, että jos jalkaini alla olisi tuonlaisen laivan kansi, jonka näemme tuolla, ei minulle olisi vastenmielistä ahdistaa laivaa, jossa on kolmivärinen lippu, ja lähettää muutamia laukauksia sen runkoon. Mutta on lapsellista puhua sellaisesta, jota ei luultavasti tule tapahtumaan pitkiin aikoihin.“

„Miksi ei?“ kysyi Swindon uteliaasti.

„Koska minä ja toverini olemme ottaneet pestin erääseen kauppalaivaan.“

„Mitä sanotte? Teidänlaisenne miehet! Voimakkaat englantilaiset, todelliset merimiehet! Tekö menisitte tuonlaiseen kilpikonnaan sen sijaan kun voisitte ripustaa riippumatonne valtion laivan taikka uskaliaan kaapparin kannen alle!“

„Toista haluat, toiseen olet pakotettu!“ vastasi merimies ymmärtävästi.

„Eihän se olisi vaikeaa. Paikoista ei ole puutetta.“

„Riippuu satamista. Poolin satamassa ei ollut muita kuin kauppalaivoja. Valinta ei ollut vaikea.“

„Te tulette siis Poolista?“

„Niin. Priki, jolla purjehdimme, vietiin sinne korjattavaksi, ja kun ajat ovat huonot ja rahat ahtaalla, otimme ensimmäisen pestin, mitä meille tarjottiin. Mutta kun ei meidän tarvitse mennä laivaamme ennen kun kahdeksan päivän kuluttua, olemme tulleet tänne kullutamaan pestirahojamme.“

„Sepä ikävää, hyvin ikävää!“ virkkoi „Georgesin“ päällikkö. „Minun mielestäni sopisitte te paremmin sotalaivaan.“

„Samaa ajattelemme itsekini!“ huudahti toinen merimiehistä. „Kyllähän se olisi ollut koko joukon parempi, mutta kuten Tom sanoo: toista haluat, toiseen olet pakotettu.“

„No mutta“, esitti Swindon viekkaasti, „jos te annatte kapteenille pestirahanne takaisin, niin olette jälleen vapaat.“

„Jos me annamme pestirahamme takaisin!“ vastasi Tom nauraen. „Kiitoksia paljon! Luuletteko meidän merimiesten kierivän kullassa, otaksuessanne että meillä kolmen päivän kuluttua pestinmaksusta olisi siitä järellä enää juuri shillinkiäkään.“

„Entä — kuinka suuri pesti oli?“

„Punta miestä kohti.“

Swindon hymyili.

„Jos todellakin haluaisitte ottaa pestin, Georgesii!“, sanoi hän, „voisi asian kyllä järjestää.“

„Millä lailla?“

„Minä olen kaapparilaivan kapteeni.“

Merimiehet nousivat ylös tervehtien.

„Istukaa“, jatkoi Swindon, „ja kuunnelkaa puhettani. Te olette kaikki neljä lujia, voimakkaita ja reippaita; te sovellutte minulle, varsinkin kun minulta puuttuu väkeä. Haluatteko, että teemme välikirjan? Minä annan teille niin paljo, että voitte toimittaa itsenne vapaiksi. Käypikö laatuun teille?“

Merimiehet katselivat toisiaan ja näyttivät vähän aikaa neuvottomilta.

Lyhyen vaitiolon jälkeen alkoi Tom toisten puolesta:

„Hitto vieköön! Kyllähän se meille soveltuisi. Mutta . . .“

„Mitä?“

„Mutta meidän täytyy ensin saada tietää, paljoko te haluatte maksaa meille?“

„Kaksinkertaisesti sen summan, minkä kauppalaiva on luvannut maksaa, olkoon se kuinka paljo tahansa“, vastasi Swindon nopeasti.

Tomin ja hänen ystäväinsä silmät suurenivat. Näkyi selvään että kaapparin tarjous huikaisi heitä.

„Nyt olen varma heistä!“ ajatteli Swindon.

„Paljoko annatte meille etukäteen?“ kysyi Tom vielä.

„Paitsi sitä puntaa, joka teidän on maksettava takaisin kauppalaivan kapteenille, annan teille jokaiselle kaksi puntaa.“

Merimiehet eivät voineet enää vastustaa tällaisia lupauksia.

„Me suostumme!“ vastasivat he kaikki yhteen ääneen.

„No niin, sitten allekirjoitamme sopimuksen ja illalla tulette laivaan“, sanoi Swindon, ja kutsui palvelijaa, jonka hän pyysi tuomaan mustetta, kyniä ja paperia.

„Odottakaa vähän“, tokaisi Tom. „Minä en ole koskaan allekirjoittanut, enkä allekirjoita sopimusta, tuntematta laivaa, johon otan pestin. Ennen kun sitoudun mihinkään, täytyy minun siis käydä ‚George-sissa‘.“

„Se on oikein“, vastasi Swindon, joka merimiesten tavat tuntien ei ihmetellyt tätä pyyntöä; „se on oikein. Mennään vaan laivaan, veneeni on rannassa, seuratkaa minua.“

Merimiehet nousivat ja läksivät Swindonin keralla.

Viisi minuuttia myöhemmin lähtivät he veneellä sinne, missä „Georges“ oli ankkurissa.

„Katsokaa itse“, sanoi Swindon ja viittasi miellyttävällä liikkeellä laivaan, „katsokaa itse. Se on laiva, joka voi kulkea korkeassakin aalloksessa. Katsokaa sen keulalaitaa ja ryhtiä. Ja entä mikä kantavuus! Sen laitojen sisään mahtuu kolmen ranskalaisen kauppalaivan lasti. Voitteko toivoa parempaa?“

Kun Tom kuuli kapteenin sanat, silitti hän kädellä leukaansa ja vaihtoi seuralaistensa kanssa katseen ja hymyilyn, jota Swindon piti hyvänä enteenä.

Vene saapui laivan kylkeen.

Kuusi miestä oli „Georgesin“ kannella.

„Tässäkö on koko teidän miehistönne?“ kysyi Tom.

„On minulla vielä neljä miestä, jotka ovat maissa.“

„Mutta hitto vieköön“, huomautti merimies, „tällaisen laivan kuljettamiseen vaaditaan ainakin kuusi-

kymmentä miestä, eikä teillä ole vielä meitä lukuunottamatta enempää kuin kymmenen.“

„Kyllä sen itsekin tiedän“, sanoi kapteeni korvalistaan kynsien. „Tosin odottaa minua Brightonissa kolmekymmentä merimiestä ja apulaiseni, mutta joka tapauksessa tarvitsisi minun muutamassa päivässä saada viisitoista miestä lisää, sillä olisin jo ylihuomenna mielelläni lähtenyt merille.“

„Kuulkaas, kapteeni“, virkkoi Tom lyhyen vaitiolon jälkeen. „Minä voisin ehdottaa teille hyvän asian.“

„Minkälaisen, veikkonen? Puhu pian, olettehan nähneet, etten minä maksusta kitsastele.“

„No niin, meitä oli Poolissa neljäkolmatta, jotka otimme pestin kauppalaivaan. Meitä on siis vielä kaksikymmentä jällellä siellä.“

„Ja te luulette voivanne saada heidät seuraamaan itseänne tänne?“

„Hitto vieköön, ei suinkaan se olisi aivan mahdollonta.“

„Jos te sen teette“, huudahti Swindon, „niin kohotan minä käsirahat kolmeen puntaan.“

„Hyvä juttu!“ sanoi Tom. „Tehkää sopimukset kuntoon. Me allekirjoitamme omamme ja loput vien minä mukanani Pooliin. Kolmen tunnin kuluttua olemme siellä, ja vielä tänä iltana tulemme ystäviemme kanssa takaisin; he saavat maata yönsä „Georgesissa“.“

„Hyvä, sängen hyvä, reipas ystäväni!“ vastasi Swindon mielissään.

Kaappari oli ihastunut. Yhdellä kertaa sai hän nyt itselleen miehistön, hän joka vähän aikaa sitten ei luullut saavansa ainoatakaan.

Aika, jonka kaapparit viettävät satamassa, on kokonaan hukkaan mennyttä, ja „Georgesin“ ensimmäinen

matka oli ollut niin tuottava, että sen omistajan mieli paloi halusta päästä jälleen merille.

Swindon meni kajuuttaansa järjestämään yhtä ja toista. Sill'aikaa tutustuivat vasta pestatut entiseen miehistöön ja tutkivat laivaa mitä suurimmalla tarkkuudella.

Kuten jo on mainittu, ei „Georgesin“ lastia oltu vielä purettu, ja nämä neljä merimiestä ihmettelivät suuresti kuultuaan mitä kallisarvoisia esineitä se sisälsi, esineitä, joista koko miehistö iloitsi, sillä jokainen saisi niistä osansa.

Tom sanoi pahoittelevansa sitä, ettei ollut ennen palvellut laivassa, sekä toivovansa, että seuraava matka onnistuisi yhtä hyvin kuin edellinenkin.

Swindon kutsui nyt vastatulleita. Nämä paljastivat kunnioittavaisesti päänsä ja astuivat kapteenin kajuuttaan.

„Kas tässä ovat välikirjat ja tässä käsirahanne“, sanoi hän ja asetti pöydälle kaksitoista puntaa ja muutamia papereita. „Samalla huomautan teille, että olen kirjoittanut tähän erityisen pykälän, joka estää teitä rikkomasta tätä sitoumusta, vaikka voisittekin maksaa käsirahat takaisin. Siten joudutte tästä hetkestä alkain merioikeuden käsiin, jos rikkoisitte lupauksenne.“

„Hyvä on“, sanoi Tom, „me emme riko niitä.“

Merimiehet pistivät rahat taskuihinsa ja allekirjoittivat toinen toisensa jälkeen välikirjansa.

„Ja tässä ovat toveriesi välikirjat“, jatkoi kaappari ja antoi Tomille toisia papereita sekä kukkaron, jossa oli heidän käsirahansa. „Te vastaatte kaikki neljä tästä, ja kirjoitatte minulle siitä kuitin. Saatte ottaa ison-veneen ja lähteä heti matkaan. Teidän täytyy yöksi ehtiä takaisin. Varhain aamulla aletaan purkaa lastia

ja minä tarvitsen kaikki käsivarret, jotka olette luvanneet hankkia.“

„Kuka on meitä vastassa palatessamme laivaan?“ kysyi Tom.

„Minä itse. Makaan yöni, Georgesissa. Ja nyt, poikani, jääkää hyvästi. Koettakaa kiiruhtaa.“

XXI.

VASTATULLEET.

Swindon vei uudet tulokkaansa aina alihangan köysitikkaille asti, joiden luona isovene ja kaksi englantilaista soutumiestä olivat valmiina.

„Ei maksa vaivaa teidän rasittaa väkeänne“, virkkoi Tom viitaten merimiehiin, „me tulemme kyllä toimeen muutenkin. Muuten on meillä myötätuuli menomatalla ja palatessamme on meillä soutajia yllin kyllin.“

„Oh, minua ei niin petetä!“ vastasi kapteeni ja vilkuili silmillään. „Sinulla on kuusikymmentä puntaa taskussa ja ellen minä lähettäisi vartijoita mukanas, saattaisit sinä mennä matkoihisi ainiaaksi.“

Tom kohotti päänsä.

„Minä en ole muuta kuin merimies“, sanoi hän, „mutta en pidä siitä, että minua epäillään. Jos asia on siten, voitte te ottaa rahanne ja purkaa sitoumuksemme.“

„No, no, minä olin väärässä, ja sinä olet liian tuhlinen. Mutta mitä haittaa olisi teillä näistä kahdesta miehestä?“

„He olisivat meille haitaksi sen tähden, että se joka on pestannut meidät, rupeisi epäilemään, nähdesään heidät meidän seurassamme, ja tovereistakin tuntuisi se omituiselta. Jos epäilette meitä, niin voittehan käyttää sitä yksinkertaista keinoa, että pidätte rahat, kunnes tulemme takaisin. Kyllä minä tuon merimiehet tänne ilman niitakin.“

Swindon ajatteli.

„Olet oikeassa“, sanoi hän, „pidä vaan rahat. Minä luotan sinuun ja toverihisi. Sitäpaitsi tarvitsen kyllä nämä muutamat miehet, mitä minulla on.“

Ja päällikkönsä viittauksesta nousivat molemmat englantilaiset jälleen laivaan. Sen sijaan hyppäsivät Tom ja hänen toverinsa veneeseen.

„Tulkaa takaisin illalla!“ huusi Swindon.

„Olkaa huoletta!“ vastasi Tom. „Kyllä me tulemme.“

Vene poistui.

Swindon seurasi sitä hetkisen silmillään ja valmistautui sen jälkeen palaamaan maihin.

„Täytyy uskaltaa jotakin, jos aikoo voittaa jotakin!“ mutisi hän. „Ja sitäpaitsi, minkätähden ryhtyisivätkään nuo miehet pettämään minua? Englannin satamia vartioidaan tähän aikaan niin hyvin, ettei tarvitse pelätä heidän menevän etemmäksi kuin Pooliin. Ja mistä muualta voisivat he saada parempaa ansiota?“

Sill'aikaa kulki vene nopeaa vauhtia Gosportin nientä kohti, josta se sitten kääntyi Pooliin päin. Sen suunta oli niin luonnollinen, että kapteeni kokonaan tyyntyi.

Tyytyväisempänä kuin milloinkaan hyppäsi Swindon veneeseensä, syödäkseen suuren menestyksensä jälkeen hyvän päivällisen rantaravintolassa.

Kun miehistö nyt oli täysilukuinen, ei hänellä ollut enää mitään toivomista.

„Georgesin“ merimiehet olivat myös tyytyväisiä nähdessään lukunsa kolminkertaisena, sillä siten tulisi heidän työnsä lastin purkamisen aikana paljoo helpommaksi. Sydämissään siunasivat he tätä onnellista satumaa.

Mitä veneeseen tulee, kulki se yhä vielä samaa vinhaa vauhtia päämääräänsä kohti.

Tom ja hänen ystävänsä eivät olleet „Georgesista“ poistuttuaan vaihtaneet vielä sanaakaan; mutta heidän kasvoniilmeensä puhuivat sitä enemmän. Ilo, rohkeus ja veitikkamaisuus loisti kaikkien neljän kasvoista.

„Hitto vieköön“, huudahti muuan heistä oivallisella ranskankielellä, „tämähän käy kuin tanssi! Mitä sinä tästä tuumaat, Ripeaut?“

„Minä sanon, Surcouf“, vastasi kaappari, „että „Georgesin“ varustaja ei varmaankaan voi aavistaakaan minkälaiseen lölyyn hänen laivansa joutuu.“

„Mutta nyt me huomaamme“, lausui kolmas soutajista, joka ei ollut kukaan muu kuin Lioris, „että William on ollut meille uskollinen.“

„Tuo kunnan irlantilainen ei ole pettänyt meitä“, vastasi Surcouf. „Hän antoi aivan oikeita tietoja niin hyvin laivan asemasta kuin kapteenin toivomuksista saada väkeä mihin hintaan hyvänsä.“

„Mikä tyhmyri, tuo kapteeni!“ lisäsi Ripeaut de Monteauvert; „hän ei hetkeäkään epäillyt meitä.“

„Miten olisi hän voinut epäillä? Puhumme englanninkieltä yhtä puhtaasti kuin hänkin, näytämme kunnollisilta merimiehiltä, jommoisia itse asiassa olemmekin, eikä puvuissamme ole mitään muistuttamista.“

„Ja sitäpaitsi“, jatkoi Lioris, „kuka koko Englannissa voisi uskoa löytyvän niin rohkeita ranskalaisia,

että uskaltaisivat laskea maihin Cowesissa? *Transport officen* toimesta etsitään pakolaisia, mutta kukaan ei voine aavistaakaan, että me olemme pysähtyneet tänne heidän keskuuteensa.“

„Hitto vieköön“, sanoi Surcouf, „'Georgesin' kapteeni pitää laivaansa niin turvallisena, ettei ole ryhtynyt minkäänlaisiin varokeinoihin. Ja me saamme fregatin käsiimme yhtä helposti kuin minä poimin omenan taskuuni puutarhassani St. Malossa.“

„Epäilemättä. Kunhan vaan pääsisimme kunnialla linnoituksen ja laivojen kanuunain ohi.“

„Pyh, me vastaamme laukauksella laukaukseen; se ei liene vaikeata.“

„Ja ajatelkaas“, huudahti Lioris iloisesti, „että me ammusse englantilaisia englantilaisilla kuulilla, joita he itse ovat valaneet, kanuunilla, joissa on Portsmouthin leima. Kunhan 'Georgesin' ampumavarat vaan olisivat hyvin runsaat! Vai mitä, Gatifet?“

Gatifet, viimeinen neljästä henkilöstä, jotka äsken näyttelivät niin merkillistä osaa Swindonin luona, ei ollut vielä lausunut sanaakaan.

Tuo poika parka puhui huonosti englanninkieltä ja pelkäsi ilmaisevansa ystävänsä. Mutta kun keskustelu nyt tapahtui ranskaksi ja heitä ympäröi aava meri, nosti hän nopeasti päänsä.

„Niin“, vastasi hän, „ja jos Jumala suo, tyhjenämme ne pian.“

„Annappas minulle tähytimestä, Gatifet“, pyysi Surcouf äkkiä, katseltuaan jonkun aikaa tarkasti taivaanrantaan päin.

Gatifet totteli.

„Hitto vieköön“, huudahti merimies, „minä en erehdy! Se on todellakin punainen verankaistale, joka

liehuu tuolla, kiinnitettyinä Britannian läheisyydessä olevan kalastajaveneen peräsimeen. Katsoppas Ripeaut. Ripeaut otti tähystimen ja katsoi osoitettuun suuntaan.

„Olet oikeassa“, sanoi hän.

„Sitten“, jatkoi Surcouf, „täytyy meidän soutaa rantaan, sillä minun täytyy nousta maihin. Te saatte sitten jatkaa matkaanne, sillä Swindon saattaisi antaa vakoilla meitä, eikä hänen pidä saada vähintäkään epäilemisen syytä. Olkaa te vaan soutavinanne suoraan Poolia kohti.“

„Mutta mihin sinä menet?“ kysyi Lioris.

„Nousen maihin, ensi aluksi, olenhan sen jo sanonut. Sitten otan veneen ja soudatan itseni Marcofin luo.“

„Marcofin!“ huudahti Ripeaut.

„Marcofin!“ toistivat muut.

„Niin juuri!“ jatkoi Surcouf. „Ettekö te sitten tietäneet, että Marcof oli pontoneilla?“

„Marcof vankina! Mutta millä pontonilla?“

„Brittanialla.“

„Mahdotonta!“

„Mitä, ettekö te ole tunteneet häntä? Tuntuu siis todellakin siltä, että hänellä on ollut niin hyvä valepuku kuin hän kirjeessään mainitseekin. Hän kutsui itseään siellä Andréksi.“

„André!“ huudahtivat merimiehet. „Jota me epäilimme vakoilijaksi.“

Surcouf remahti nauramaan.

„Hitto vieköön“, huudahti hän. „Tuostapa tunnen urhoollisen ystäväni! Hän on osannut puijata teidät kaikki. Mutta kaiken tuon selitän teille perästäpäin. Nyt on minulla paljoa tärkeämpi asia toimitettavana. Ranta ei ole kaukana ja minä uin sinne, suun-

natkaa te matkanne Poolia kohti ja olkaa sitten yön lähestyessä Gosportin niemellä.“

Risteilijä astui veneen laidan ylitse, solui veteen ja lähti uimaan rantaa kohti.

Ripeaut, Lioris ja Gatifet, jotka eivät olleet vielä tointuneet hämmästyksestään, istuivat liikkumattomina ja antoivat tuulen kuljettaa venettään.

„Ja minä kun kehoitin Lacoussinerieta pitämään häntä silmällä!“ huudahti Ripeaut.

„On se aika velikulta, tuo Marcof“, vastasi Lioris. „Minkälainen luonne! Hän lupasi jo chouan-sodan aikana tulla kuuluisaksi mieheksi ja on pitänyt sanansa.“

„Kaikki menestyy meille“, jatkoi Ripeaut, „ja luulen että onni taas heltyy hymyilemään meille. Eikö niin, Gatifet?“

„Minua varten ei ole olemassa mitään onnea, ennen kuin olen löytänyt Martan“, vastasi merimies ja pudisti päätänsä.

Sitten tarttuivat kaikki kolme taas airoihinsa.

XXII.

ST. MALON KAAPPARIT.

Veneen jatkaessa matkaansa Poolia kohti oli Surfouf saapunut rantaan.

Suuri joukko veneitä, joista osa oli Gosportin kalastajien, osa sataman suussa ankkuroivien laivojen, oli lyhyen matkan päässä sieltä, missä kaappari oli noussut

maihin. Märistä vaatteistaan huolimatta hyppäsi hän yhteen näistä veneistä, pieneen ruuheen, jossa oli verkkoja ja kaikenlaisia kalastustarpeita.

Jos lukija muistaa, mitä olemme sanoneet Portsmouthin satamassa vallitsevasta alituisesta liikkeestä, ei hän ihmettele, ett'ei yksinäinen henkilö englantilaisen merimiehen tavalliseen pukuun puettuna ja ulkomuodoltaan muuten muistuttaen kalastajaa, herättänyt huomiota parin kolmen sadan veneen joukossa, jotka ris-teilivät sinne tänne lahdella. Kaappari oli täällä yhtä varmassa turvassa, kuin jossakin ranskalaisessa satamassa.

Yöllä tapahtunut pako oli niin tavallinen tapaus, ettei sen muutamia tunteja sitten herättämää liikettä voinut kestää päivän mittaan.

Ja mitä välitti englantilainen yleisö siitä, oliko pontoneilla kuusi ranskalaista vankia enemmän taikka vähemmän!

Transport office ei ollut kuitenkaan vielä unohtanut asiaa. Oli annettu tarkkoja määräyksiä, kuten Proteuksen upseeri kertoi sir Georgesille. Rannikopoliisit olivat liikkeellä ja vaanivat tuskallisella innolla, jota vielä kiihotti palkinto, mikä oli luvattu jokaiselle brittiläisen majesteetin alamaiselle, joka saisi kiini jonkun paenneista vangeista.

Mutta Lioris oli oikeassa: kuka olisi voinut aavis-taa, että ranskalainen voisi olla kyllin varomaton, sou-taakseen keskellä päivää sataman poikki, jossa hänen joka hetki täytyi sivuuttaa ruuhia ja veneitä, kauppa-ja sotalaivoja?

Siihen olisi tarvittu koko Britannia-laivan salajuo-nen tuntemista; ja ennen kaikkea olisi silloin tarvinnut olla yleisenä tietona se, että Ranskan pelätyimmät kaap-parit olivat Portsmouthissa. Mutta siitä ei englantilai-

silla eikä *transport officen* upseereilla ollut pienintäkään aavistusta.

Sir Georges oli ainoa, jolla oli vähän vihiä asiasta, mutta me olemme nähneet ettei hän suinkaan tahtonut vahingoittaa Surcoufia ja Marcofia, vaan päinvastoin auttaa.

Mutta onnettomuudeksi ei hänellä ollut vapautta menetellä niin kuin olisi tahtonut.

Suljettuna pontoniinsa oli hän kovin pahoillaan, kun ei voinut tehdä mitään niiden hyväksi, joille hän oli ikuisessa kiittolisuuden velassa.

Toivon säde, joka salaman lailla loisti hänen silmistään, kun hän *transport officen* upseerin kanssa lähti pontoniinsa, oli hetkiseksi elähyttänyt hänen alakuloisia kasvojaan; mutta epäilemättä oli hän pian huomannut, kuinka mahdottomia hänen haaveilunsa olivat, sillä Proteuksen kannelle astuessaan näytti hän kasvoiltaan taas synkän surumieliseltä.

Hän tunsu että yksin sallimus nyt enää voisi tulla kaapparien rohkeuden ja uskaliaisuuden avuksi.

Annettuaan apulaiselleen muutamia vähemmän tärkeitä määräyksiä meni hän kajuuttaansa. Hän istuutui ikkunan ääreen ja seurasi hajamielisin katsein lintujen lentoa, joiden siivet melkein koskettivat lahden tummaan veteen.

Kenties ajatteli hän onnetonta naista, joka hänen lähtiessään oli kuolemaisillaan hänen maakartanossaan ja joka ehkä olisi voinut antaa hänelle tietoja niistä, joita hän etsi — kun hän samassa jonkun matkan päässä huomasi kalastajaveneen, joka tuli suoraan pontoneja kohti.

Voimatta tehdä itselleen selkoa tunteesta, joka äkkiä valtasi hänet, kohdisti Georges kaiken huomiokykynsä tuohon pieneen veneeseen.

Vinhan tuulen pullistamina kuljettivat sen purjeet sitä nopeasti eteenpäin ja sen kokka halkoi helposti aaltoja.

Merimies seisoi suorana sen perässä ja hoiti peräsintä jalallaan, samalla kun käsillään selvitteli suuren verkkonsa silmiä. Mies lauloi skotlantilaista kansanlaulua.

Kun vene oli ehtinyt pontonin luo, siirsi merimies peräsimen asentoa niin että vene muutti suuntansa ja kulki veden päällä kelluvan vankilarivin ohitse.

Proteus oli neljäs järjestyksessä näistä.

Vene kulki eteenpäin nopeana kuin kalasääski. Georges, tietämättään yhä kiintyneempänä siihen, seurasi sitä aina enenevällä tarkkaavaisuudella. Vihdoin ehti se Proteuksen kohdalle ja meni parin sylen etäisyydessä pontonin ohi.

Georges kumartui eteenpäin. Hän mahtoi silloin huomata jotain erityistä, sillä hän hätkähti yht'äkkiä, tukahutti huudahduksen ja seisoi suu auki, kuin olisi häntä äkkiä kohdannut halvaus.

Vene oli kulkenut ohi; lumous näytti samassa launneen ja englantilainen kapteeni vaipui takaisin tuolille, jonka hän suonenedon tapaisella liikkeellä oli jättänyt.

„Mahdotonta!“ sanoi hän itsekseen. „Mahdotonta! . . . se ei voi olla hän! . . . Ja kuitenkin olen varma, että tunsin hänet jälleen. Hän! Keskellä valoisaa päivää! Kulkien pontonirivin ohi vaarassa tulla vangituksi, sillä hän on Surcouf! . . . Oi, hänen piirteensä ovat liian syvään piirretyt muistiini, voidakseni erehtyä.“

Mitä ahdistuneimmin mielin nousi sir Georges ja kiiruhti epävakaisin askelin pienen huoneensa lattian poikki, tarttui tähystimeen, aukasi oven ja oli mene-

mäisillään kannelle johtavia portaita ylös, kun äkkiä maltoi mielensä.

„Jos seuraan häntä silmilläni tuolla ylhäällä“, ajatteli hän, „kiinnittää se häneen jokaisen henkilön huomion, jolla on tähystin pontoneilla.“

Hän sulki nopeasti oven ja palasi ikkunan luo, josta kapusi ulos. Merimiehen ketteryydellä ja kylmäverisyydellä hän ryömi jonkinlaista ulkoreunustaa pitkin, joka oli eri vankilain kohdalla, ja tarpeeksi kauas päästyään otti tähystimensä ja seurasi kalastajavenettä, joka kulki yhä samaan suuntaan.

Sir Georges ei ollut pettynyt; se oli todellakin Surcouf, joka eksyttävällä yhtäläisyydellä jälitteli englantilaisen merimiehen ryhtiä ja käytöstä, pelkäämättä kulki pontonirivin ohi, ja lauloi yhä edelleen merimiehille ominaisella nenä-äänellä skotlantilaista kansanlaulua.

Pian saavutti hän suuren kalastajaveneen, jonka peräsimen taakse Marcof paetessaan Britanniasta oli piiloutunut.

Pieni punainen kankaankaistale, joka oli herättänyt kaapparin huomiota, riippui vieläkin samassa paikassa. Tämän veneen kannella istui kolme henkilöä, jotka korjasivat verkkoja. Kaikki nostivat äkkiä päänsä kuultuaan skotlantilaisen laulun; yksi heistä lähestyi veneen laitaa, kumartui alaspäin, tarttui kokoonkäärittyyn köyteen ja heitti sen lähenevään alukseen.

Surcouf tarttui köyden päähän, kiersi sen veneensä maston ympäri ja veti siitä kunnes oli aivan kalastajaveneen vieressä.

Sitten kiipesi hän hitaasti siihen.

„Hyvää päivää, Williams!“ sanoi hän englanninkielellä sille merimiehelle, joka oli hänelle köyden heittänyt. „Sinä olet aina uskollinen, kuten näen.“

„Irlantilainen pitää sanansa“, vastasi kalastaja. „Ja miksi muuten pettäisinkään teidät? Saanhan kiittää teitä kaikesta ja vihaan englantilaisia.“

„Hyvä, ukkoseni! Ja nyt . . . mitä uutisia sinä tiedät?“

„Muuan mies tuli tänne vähän aikaa sitten ja käski minun asettamaan peräsimeen suostutun merkin. Minä tottelin, sillä hän tiesi tunnussanan.“

„Ja missä mies on?“

„Kajuutassa. Hän syö aamiaista: hän oli nälästä puoli kuollut ja minä valmistin itse hänelle ruokaa.“

„Sangen hyvä. Minä menen hänen luokseen. Mutta ota nyt tuo punainen verankaistale alas, sillä se saattaisi herättää englantilaisissa epäluuloa.“

„Oh“, vastasi kalastaja, „älkää peljätkö. Meidän irlantilaisten on tapana ripustaa jokin riepu peräsimeen lepyttääksemme merenhaltijaa ja tämän tietävät englantilaiset hyvin.“

Surcouf teki myöntävän liikkeen ja lähti veneen aukolle, tervehtien ystävällisesti kalastajan seuralaisia, joista toinen, vanha merimies, oli kauan seurannut kaapparia hänen matkoillaan.

Kajuutassa oleva mies istui suuren suolaisen lihakimpaleen ääressä, johon hän jo oli tehnyt joltisenkin loven.

Tämä mies oli Marcof.

Surcouf astui sisään ja sulki oven jälkeensä.

Toinen nousi nuolen nopeudella ylös.

Molemmat seisoivat vähän aikaa liikkumattomina. Molemmat olivat kalpeat ilosta ja onnellisuudesta. Heidän silmänsä kyyneltyivät, heidän kätensä kohosivat ja yhtyivät lujasti.

Tuntui kuin olisi sähkövirta heitä tärähdyttänyt.

Nuo molemmat ihmeteltävät voimakkuuden ja urhoollisuuden esikuvat, nuo hengen- ja ruumiinvoimiltaan jättiläismäiset miehet puhkesivat kyyneliin, voimatta lausua sanaakaan.

He syleilivät kauan toisiaan, ennenkuin heidän tunteensa tyyntyivät.

Surcouf ja Marcof olivat uskollisia ystävyksiä, jotka eivät kolmeen ja puoleen vuoteen olleet tavanneet toisiaan.

Ensin olivat myrskyt, taistelut ja vaarat erottaneet heidät toisistaan, ja sittemmin englantilaiset ja heidän pontoninsa vielä enemmän.

Vihdoin tapasivat he taas toisensa päivänä, joka kenties oli vaarallisin heidän elämässään.

Marcof irtautui hitaasti.

„Siitä onnettomasta yöstä asti“, sanoi hän, „jolloin minä Quiberon luona näin parhaimpain miesteni kaatuvan ympärilläni, ja jolloin vannoin vihaavani englantilaisia kuolemaan asti, en ole ennen kun nyt tuntenut kyynelten kostuttavan silmiäni.“

„Ja minä“, vastasi Surcouf, „luulen, etten ole milloinkaan itkenyt.“

Sitten vetäytyi hän taaksepäin voidakseen paremmin katsella ystäväänsä. Silmäiltyään itseänsäkin lausui hän ylpeästi ja iloisesti hymyillen:

„Hitto vieköön! Kuinka monta miljoonaa luulisit englantilaisten antavan, jos tietäisivät meidän olevan Portsmouthissa, saadakseen pitää meidät siellä?“

„Luulenpa, että antaisivat miten paljo tahansa“, vastasi Marcof, „sillä olemmehan kahden vahingoittaneet Englantia enemmän kuin kaikki keisarikunnan sotalaivastot yhteensä. Mutta me emme saa nyt ajatella sitä. Meidän on ennen kaikkea pelastettava nyt ne onnettomat, jotka luottavat meihin. Kerrohan lyhyesti,

mitä olet toimittanut, ja minkälaiset suunnitelmasi ovat?”

„Sattuma on ihmeellisellä tavalla tullut avukseni“, vastasi Surcouf. „Olin valmistuttanut joukon englantilaisia pukuja. Minä, Bervic, Mal-en-train ja viisitoista muuta miestä, jotka käskystäni menisivät vaikka tuleen, pukeuduimme niihin mitä suurimmalla huolella. Yön tullen lähdimme kaikki merille tällä kalastajaveneellä, jonka edellisenä päivänä ryöstimme Jersey seuduilta. Puhuimme kaikki englanninkieltä ja brittiläinen lippu liehui päämme päällä. Olimme päättäneet suunnata kulkumme Wightin saarelle. Kenties olisi uhkarohkeutemme tuottanut meille onnettomuutta, ellei hyvä Jumala olisi suojellut meitä. Noin Darmouthin pituusvälin kohdalla tapasimme toisen kalastajaveneen, jonka me taiselutta valloitimme.

„Tuskin oli laivuri huomannut meidät ranskalaisiksi, kun hän syöksyi jalkaini juureen.

„’Ottakaa kaikki kalani’, sanoi hän, ’mutta armahtakaa minua ja antakaa minun pitää veneeni: koko omaisuuteni on siinä, eikä minulla ole mitään muuta keinoa, jolla elättäisin perheeni. Kun olen liian köyhä voidakseni pitää apulaista, hoidan venettä kahden vanhimman poikani avulla. Älkää riistäkö vapauttamme; vaimoni ja toiset lapseni kuolisivat siinä tapauksessa nälkään’.

„Nämä sanat kuultuani ihmettelin hänen puheitaan.

„’Oletko englantilainen?’ kysyin häneltä.

„’Englantilainen!’ vastasi hän halveksivasti, kuin olisi kysymykseni ollut solvaus. ’En, en, minä olen irlantilainen’.

„’Sitten sinä kai tulet Dunganvanista taikka Ballhyakista?’

„’En, minä tulen Gosportista, jossa asun.’

„Sinä asut siis Portsmouthin ankkuripaikan läheisyydessä?’

„Asun.’

„Mistä se johtuu?’

„Se johtuu siitä, että kun minä ennen elin rikkaana ja onnellisena perintömaallani, ryöstivät englantilaiset maatilani, syyttäen minua valtiollisesta rikoksesta, karkoittivat minut pois ja veivät minut kauas maastani. Minä asetuin silloin Gosportiin ja olen siitä alkain elättänyt perhettäni kalastuksella.’

„Kuultuani nämä sanat, muodostui päässäni kokonainen suunnitelma.

„Sinä et varmaankaan ole englantilaisten ystävä?’ kysyin minä.

„Minäkö?’ huudahti kalastaja. ’Minä vihaan heitä.’

„Hyvä. Silloin voit sinä auttaa minua. Kuuntele! Minä olen Robert Surcouf ja lähden nyt Portsmouthiin pelastamaan ystäviäni, jotka ovat vankeina pontoneilla.’

„Miesparka katseli minua mitä suurimmalla hämmästyksellä.

„Surcouf, kaappari?’ toisti hän.

„Se olen juuri minä.’

„Ja te haluatte pelastaa ranskalaiset?’

„Niin.’

„Kalastaja pudisti päätään.

„Vankeja vartioidaan hyvin’, sanoi hän.

„Kuuleppas!’ sanoin minä. ’Minä olen ilmoittanut sinulle nimeni ja suunnitelmani: sinä ymmärrät siis, että kuulut minulle. Mutta kuitenkin teen sinulle ehdotuksen: tässä salkussa on satatuhatta frangia hyvissä ranskalaisissa arvopapereissa. Jos sinä tahdot auttaa minua, kuuluu tämä summa sinulle samana päivänä, jona toteutan suuren yritykseni.’

„'Joudunko minä minkäänlaiseen vaaraan?' kysyi hän.

„Kyllä, vähän', vastasin minä, 'mutta ajattele kuitenkin, että summa on suuri, että minä lupaan sen sinulle ja että Surcouf aina pitää sanansa.'

„Mietittyään vähän aikaa, kohotti kalastaja päänsä: hänen päätöksensä oli tehty.

„Minä suostun', sanoi hän, 'ja lupaan irlantilaisella kunniasanallani olla teille uskollinen, tapahtuipa mitä tahansa.'

„Pidin kalastajan omassa veneessäni ja annoin kahdeksan miehistäni mennä hänen veneeseensä, jossa olivat hänen molemmat poikansa.

„Yhtymäpaikkamme oli Gosportissa irlantilaisen luona.

„Hänen veneensä piti kulkea Yarmouthin rannikolla ja minä ajattelin purjehtia Sainte-Chaterinen niemen ohitse.

„Seuraavana päivänä kokoonnuimme kaikki irlantilaisen asuntoon, joka soveltui hyvin piilopaikaksi.

„Seitsemän miehistäni piiloutui syvään kellariin, jonka sisäänkäytävä peitettiin taitavasti köysillä, purjeilla ja vanhoilla verkoilla. Toiset jäivät väliaikaisesti tähän veneeseen.

„Minä luin uudestaan kirjeesi, jonka lähetit minulle St. Maloon, ja kun yö joutui, lähdin kehoituksesi mukaan Gosportin niemen uloimpaan kärkeen; palatessani mereltä kuljin kolmen kallionkielekkeen ohi ja löysin sitten seitsemännen kiven alta vasemmalla sinun toisen kirjeesi. En hitto vieköön vielä tänä hetkenäkään voi aavistaa, miten sinä olit saanut sen sinne.“

„Olin lahjonut ruuanhankkijan apulaisen“, vastasi Marcof; „ja ilmoittamatta hänelle rahtuakaan annoin hänen toimia puolestani. Annoin hänelle viisisataa

puntaa ja lupasin vielä saman summan, jos hän kuu-
kauden ajan tottelisi minua sokeasti.“

„Viisisataa puntaa!“ huudahti Surcouf. „Ja mistä
sinä ne sait?“

„Englantilaisten omista taskuista. Antausin heidän
vakoilijakseen houkutellakseni heidän luottamuksensa
ja rahansa.“

„Ja onnistuit?“

„Totta kai, lempo soikoon!“

„Entä jos vangit, sinun hyvistä aikomuksistasi tie-
tämättä, olisivat syyttäneet sinua kavalluksesta?“

„Sen he tekivätkin juuri tänä aamuna, ja siitä
syystä olen nyt täällä.“

„Pontonilla on siis taas tapahtunut jotakin?“

„Niin on. Siellä syttyi kapina, joka tällä kertaa
oli hyvin vakavaa laatua. Ellemme jo tänä yönä
voi ryhtyä toimimaan, hirtetään Lacoussinerie ja yksi-
toista muuta vankia huomen-aamulla.“

„Älä hiidessä! Mutta sitä he eivät uskalla tehdä.“

„Kyllä! Senvuoksi toimeen! Oletko valmis?“

Surcouf kertoi nopeasti aamuista käynnistään
„Georgesissa“ ja aikomuksestaan anastaa tuo kallisar-
voinen kaapparilaiva itselleen.

Marcot kuunteli huomattavalla ilolla.

„Sangen hyvä!“ huudahti hän. „Ajatus kiinnittää
tämä kalastajavene pontonien keskelle ja sopimuksesi
'Georgesin' kapteenin kanssa ovat nerokkaita. Me saa-
vutamme siis vihdoin sekä vapauden että koston.
Mutta onko sinulla englantilaisia pukuja?“

„Minulla on juuri tässä arkussa kahdeksan täydel-
listä sotilas-, kaksitoista merimies- ja viisi aliupseerin
pukua.“

„Hyvä! Anna panna kuntoon ainoastaan sotilas-
puvut.“

„Sinä olet siis tehnyt suunnitelman?“

„Olen.“

„Selitähän minulle.“

„Kyllä, kuuntele!“

Marcot veti tuolinsa aivan Surcoufin viereen, kumartui ystävänsä kohti ja alkoi hiljaa puhua hänelle.

XXIII.

TOHTORI WEISIN PÄIVÄLLISKUTSUT.

Samana päivänä kello kuuden ajoissa illalla soitti Britannian komentaja sen talon ovikelloa, jossa hänen ystävänsä tohtori Weis asui.

Rawlowia oli nimittäin tänään pyydetty päivälliselle pontonilääkäriin luo, joka oli kutsunut muutamia lähempiä ystäviään viettämään seurassaan pientä juhlallisuutta.

Vieraita oli luvultaan kuusi.

„Tervetuloa, hyvä kapteeni! huudahti Weis, Rawlowin astuttua sisään. „Te olette viimeinen ja olitte vähällä myöhästyä.“

„Minä viivysin pontonissa“, vastasi kapteeni ja tervehti kokoontuneita.

„Vankiroistonne ovat kai keksineet yhä uusia konnankoukkuja, vai kuinka?“

„Niin ovat. Nuo koirat ovat nyt aamulla heittäneet André paran mereen.“

„Teidän vakoojanne?“

„Niin.“

„Hukkuiko hän?“

„Ei, kaikeksi onneksi! Mutta hän pelkäsi tovereitaan niin kovin, että kätkeytyi lähellä olevan kalastajaveneen peräsimen taakse ja pysyi siellä, veden kylmyydestä huolimatta, lähes neljä tuntia, piilottaautuen täten etsijöiltä ainoastaan pelosta että hänet jälleen vietäisiin laivaan.“

„Tuliko hän sitten vihdoinkin takaisin?“

„Tuli. Hänen piilopaikkansa huomattiin lopulta ja minä annoin tuoda hänet takaisin vankilaan. Sitä pahempi hänelle, jos he tappavat hänet. Syökööt pöllöt toisensa — ei se minua liikuta.“

„Hän ei siis voi enää hyödyttää teitä?“

„Ei, sillä hänen toverinsa tietävät nyt hänen toimensa.“

„Oh, sittepä ymmärrän välinpitämättömyyttenne! Mutta eikö korpraali Peters myös ole kadonnut?“

„On; ja mitä häneen tulee, olen varma siitä, että vangit ovat tappaneet hänet kapinan aikana ja heittäneet mereen, sillä häntä ei ole tarkallakaan etsimisellä voitu löytää.“

„Olkoon paholainen hänen sielunsa kanssa!“ vastasi Weis. „Se ei estä meitä syömästä hyvää päivällistä . . . Ettehän aikone palata takaisin pontoniinne yöllä, vai kuinka?“

„En. Olen jo antanut määräykseni vankien hirttämiseksi huomenna. Kello kahdeksalta saavat nuo koirat riippua köydessä, mutta siihen asti olen käytettävänäanne.“

„Kuulkaas“, sanoi Weis, „oletteko kuullut, että sir Georges on tahtonut jättää erohakemuksensa?“

„En . . . ja minkätähden?“

„Sen tähden, jotta pääsisi allekirjoittamasta uutta, pakolaisia koskevaa määräystä. Tämän hän itse sanoi

syyksi; mutta minä väitän, että se tapahtui aivan toisesta syyistä.“

„Ja se syy olisi?“

„Pelko!“

„Pelko?“ ihmetteli Rawlow.

„Pelko!“ toisti Weis teeskentelevällä hymyllä. „Eilen illalla ilmoitin hänelle keltakuumeen ilmaantumisesta hänen pontonillaan ja tänä aamuna jätti hän erohakemuksensa.“

„Se on oikein!“ huudahti Rawlow ihastuksissaan voidessaan pitää tämän ilkeän tohtorin esittämää syytä todellisena. „Se on ilmoitettava amiraalivirastolle.“

„Minä sanoinkin ajatukseni suoraan *transport officelle*, niin että sir Georges itse kuuli sen.“

„No?“

„No niin! Sir Georges sai ankarat nuhteet, jonka jälkeen hän otti takaisin erohakemuksensa.“

„Hyvä, hyvä! Kaikki käy hyvin!“

Rawlow ja Weis hymyilivät ystävällisesti toisilleen ja hykertelivät tyytyväisinä käsiään.

He olivat pöytään istuutuessaan mitä parhaimmalla tuulella.

Me emme vaivaa lukijoitamme kertomalla näistä päivälliskutsuista yksityisseikkoja myöten.

Weisin vieraat olivat kaikki melkein yhtä kunnioitustaherättäviä kuin hän itsekkin; he keskustelivat yksinomaan ranskalaisista „koirista“ ja lopuksi ehdotti Rawlow ystävilleen että he kaikki saapuisivat seuraavana aamuna Britttaniaan katsomaan, kun Lacoussinerie ja muut vangit hirtetään — mihin kaikki innokkaasti myöntivät.

Kello yhdeksän seuduissa alkoi punaviini tehdä ihmeitä ja vieraat olivat jo koko joukon raittiuden rajojen ulkopuolella. Englantilainen ilo nousi korkeim-

milleen kuitenkin vasta sitten kun isäntä toi esiin va-
sullisen portviiniä. Silloin juopuivat kaikki perin pohjin.

Vihdoin vallitsi syvä hiljaisuus, jota unen enkeli
käytti hyväkseen varistellakseen unikkoja seurueen yli.

Kello kymmeneltä illalla ilmaisi voimakas ja sään-
nöllinen kuorsaus, että kaikki englantilaiset olivat vai-
puneet unijumalan helmoihin.

Yksi joukosta teki kuitenkin poikkeuksen: Weis
köhotti varovaisesti päätään ja katseli vieraitaan. Kaikki
nukkuivat ihmeteltävässä sovussa.

Pikku tohtori nousi hiljaa, hiipi kuulumattomin
askelin maton yli, kulki pöydän ympäri ja kosketti
keveästi Rawlowia olkapäähän. Tämä, joka makasi
käsivarsiinsa nojaten pöydällä, kuorsasi kuin päivätyö-
läinen.

Rawlow pudisteli tohtorin kosketuksesta häiriyty-
neenä kuin karpäsiä karkottava hevonen.

Weis kumartui hänen ylitsensä.

„Kapteeni!“ sanoi hän.

„Mitä?“ mörisi Rawlow.

„Hyvä kapteeni!..“

„Mene hiiteen!“

„Arvoisa ystäväni!..“

„Anna minun maata!“

„Hm! Niinkuin nyt olisi kysymys makaamisesta!“
murisi Weis kärsimättömästi ja pudisti vierastaan vähän
koveremmin.

„Mistä on kysymys?“ ärähti Rawlow ja koetti
herätä.

„Vangeista!“

„Vangeista?“

„Ja kauniista ranskattaresta, joka on niin lähellä
sydäntänne.“

„Mitä?“ huudahti kapteeni ja nousi seisomaan.

„Hiljaa!“ varotti Weis ja viittasi toisiin.

„Mitä sitten sanotte?“

„Että nyt on kysymys pikku ranskattaresta.“

„Mitä tiedätte hänestä?“

„Hän on sir Georgesin luona, kuten tiedätte.“

„Niin on.“

„Hän pääsi käsistänne . . .“

„Hm!“ sanoi Rawlow suuttuneena, melkein vihoissaan; „jos te herätitte minut sanoaksenne tätä, niin voitte yhtä hyvin luistaa hornan kitaan!“

„Sen matkan teemme varmaankin joskus yhdessä, oivallinen ystäväni“, vastasi pieni tohtori hymyillen ilkeästi, „mutta tällä kertaa ei ole mentävä niin pitkälle.“

„Mihinkäs nyt sitten on mentävä?“

„Sir Georgesin huvilaan.“

„Sir Georgesin huvilaan?“ toisti Rawlow äänellä, joka ilmaisi, että vaikka hän ponnistikin voimiaan ymmärtääkseen, mitä tohtori sanoi, ei hän kuitenkaan läheskään tajunnut tämän tarkoitusta.

„Niin juuri! Sir Georgesin huvilaan.“

„Ja missä tarkoituksessa?“

„Etsimään sieltä kaunista ranskatarta ja tuomaan häntä takaisin Portsmouthiin.“

„Suokaa anteeksi, tohtori, mutta minä en todellakaan ymmärrä sanaakaan siitä mitä puhutte.“

„Ja se on kuitenkin ylen yksinkertaista. Tehän pidätte edelleenkin hänestä paljo?“

„Tunnustan, että niin on asia.“

„Olisitte hyvin iloinen, jos saisitte hänet huostaanne?“

„Niin olisin!“ vastasi Rawlow, ja huokasi syvään tämän tunnustuksensa jälkeen.

„Toiselta puolen iloitsisitte myös suuresti, voidesanne tehdä kiusaa sir Georgesille, ja saada hänet niin huonoon asemaan kuin mahdollista ministeriössä.“

„Epäilemättä, mutta . . .“

„Antakaa minun puhua loppuun!“ sanoi Weis. „Me matkustamme huvilaan, me tuomme ranskattaren tänne, ja pakotamme hänet puhumaan. Hän on erään paenneen vangin vaimo ja hänellä on varmaankin edeltäpäin ollut tieto paosta; joka tapauksessa on hänen syyllisyytensä helposti todistettavissa. Ja vielä, kun sir Georges otti hänet asuntoonsa ja antaa hänen oleskella siellä, palvelee hän sillä Englannin vihollisia . . . Minä otan tehdäkseni kaikki nämä johtopäätökset jo ensi kuulustelussa ja silloin olemme saavuttaneet päämäärämme. Ymmärrätekö?“

„Jotakuinkin.“

„Sepä hyvä!“

„Mutta . . .“ alkoi kapteeni.

„Mutta mitä?“ kysyi tohtori vilkkaasti.

„Ei se riitä, että menemme huvilaan, meidän täytyy myös päästä sisälle.“

„Se on luonnollista.“

„Englantilaisen asunto on pyhä.“

„Epäilemättä. Mutta luuletteko, ettei meitä lasketa sisään, meitä, jotka *transport office* on lähettänyt?“

„Mutta sittekin . . . Sir Georges . . .“

„Sir Georges on pontonissaan, josta hänen ei ole lupa poistua.“

„Ja jos hänen vaimonsa kieltäytyy antamasta naista haltuumme?“

„Minulla on taskussani *transport officen* puheenjohtajan antama määräys, joka sisältää, että kapteeni Rawlowin on tuotava Portsmouthiin erään viime yönä paenneen vangin vaimo ja siellä vartioitava häntä.“

„Onko teillä tämä määräys?“ huudahti Rawlow.

„On, se on tässä.“

Ja tohtori veti taskustaan kirjeen, joka oli suljettu *transport officen* sinetillä.

„Mutta miksi ette sanonut tätä ennen?“ lausui kapteeni.

„Te olette monilla vastaväitteillänne estänyt minua ilmoittamasta sitä ennen.“

„Mutta, rakas tohtori, miksi ette ilmoittanut sitä ennen päivällistä?“

„Siksi, hyvä ystäväni, ettemme olleet kahden kesken, siksi, että arvoisilla ystävillämme, jotka nyt kuorsaavat autuaasti, oli silloin vielä aistimensa hallussa, ja siksi, että tällaisia asioita keskustellessa on paras olla ilman kuulijoita taikka näkijöitä.“

„Sangen hyvä, sangen hyvä! Ymmärrän nyt kaikki. Mutta, hyvä veli, kuinka olette voinut keittää kokoon koko tämän juonen?“

Tohtori kohotti olkapäitään; ollakseen vielä varmempi viittasi hän Rawlowin seuraamaan itseään vieriseen huoneeseen ja kertoi täällä kaikki, mitä aamuissa kokouksessa oli tapahtunut.

Brittanian komentajan oli täytynyt olla koko päivä virkatoimissaan, eikä hän siis tietänyt näistä asioista mitään.

Mitä enemmän Weis puhui, sitä iloisemmaksi muutuivat Rawlowin kasvat.

Hän aukasi suuret silmänsä ja suunnattoman suunsa, ja hieroi tyytyväisenä käsiään.

Martan kauneus oli kapteenin sydämessä herättänyt eläimellisen kiihkon, joka kiihtyi sitä enemmän, kun sen tyydyttämisen esteet poistuivat.

Toiselta puolen pääsi hänen vihansa Georgesia kohtaan taas valloilleen, jota paitsi ajatus, että he nuo-

ren ranskattaren tunnustuksen kautta pääsisivät pakolaisten jälille, yhä enemmän lisäsi hänen iloaan.

Yksi ainoa kohta tohtorin esityksessä tuntui hänestä hämärältä: syy, jonka vuoksi hän oli ruvennut niin innokkaasti toimimaan tässä asiassa. Mutta kun Weis teki selkoa edellisen yön tapahtumista, ja solvavasta tavasta, jolla Georges oli kohdellut häntä, alkoi hän tässäkin suhteessa oivaltaa asemaa.

Mutta sitäpä Rawlow ei tiennyt, että viekas tohtori tahtoi käyttää häntä sieppomaan kastanjoita tulesta saadakseen sitten kaikessa rauhassa itse nakerrella niitä.

Sillä ranskattaren kauneus ja sulous oli tehnyt vaikutuksensa tohtoriinkin, ja hän oli aikeittensa täyttämiseksi päättänyt käyttää hyväkseen Rawlowin yksinkertaisuutta ja antaa tälle syyn Martan itsevaltaisesta poisviemisestä.

„No niin“, sanoi Rawlow, kun hänen uskonon ystävänsä oli lopettanut selityksensä, „koska teillä on määräys, niin antakaa se minulle ja lähtekäämme matkaan. Sir Georges on Proteuksessa; meidän on siis voitettava vain hänen vaimonsa vastustus, eikä se ole vaikeaa. Siitä pidän minä huolen.“

„Niin, lähtekäämme“, vahvisti tohtori. „Vaununi odottavat ulkona.“

„Mutta vieraanne?“

„Jos he heräävät ennen takaisin tuloamme, saa palvelijani sanoa heille, että vaarallinen sairastumiskohtaus pakotti minut jättämään heidät.“

„Sangen hyvä!“

Nuo kunnan ystävykset astuivat nopeasti alas portaita, jotka johtivat ulko-ovelle. Siellä nousivat he tohtorin vaunuihin, jotka heti lähtivät liikkeelle.

Kuten näkyy, autti tohtoria ihmeteltävällä tavalla hänen nokkela vaistonsa kaksinkertaisessa vihassaan

Georgesia ja vankeja kohtaan, sillä selvää oli että Marttan tunnustukset, jotka hän aikoi pakottaa hänen tekemään, eivät ainoastaan tuhoaisi salaliittolaisten suunnitelmia, kun Surcoufin ja Marcofin satamassa olo siten tulisi tunnetuksi, vaan myöskin kukistaisivat auttamattomasti sir Georgesin, vankien viattoman rikostoverin.

Martta oli luja ja taisteli epäilemättä urhoollisesti; mutta viekkaus ja väkivalta eivät voisi olla voittamatta hänen tarmoaan.

Weis ei tosin tuntenut kaikkia tärkeitä yksityiskoh-
tia; mutta saattoi kuitenkin lyödä veikkaa siitä, että kun ranskatar kerran joutuisi hänen käsiinsä, saisi tuo viekas tohtori pian haltuunsa juonen johtolangat, jonka laajuudesta ei tuolla nuorella naisella voinut olla aavistustakaan, ja sitten olisi tohtorin helppo päästä totuuden perille.

XXIV.

COELIA.

Näiden erilaisten tapahtumien aikana taisteli Martta edelleenkin Coelian ja Fullerin huolenpidon ympäröimänä, niitä häiriöitä vastaan, joita edellisen päivän mieltä liikuttavat asiat olivat aiheuttaneet koko hänen elimistössään.

Sir Georgesin mentyä oli hänen tilansa jonkun verran parantunut sen kohtauksen jälkeen, jota tohtori ensin oli luullut hengenvaaralliseksi.

Uusi suonenlyönti, ensimmäistä voimakkaampi, oli saattanut veren kiertokulun säännölliseksi ja estänyt sitä tunkeutumasta aivoihin.

Väsymys ja heikontuminen, jota Fuller kuumeen tukahuttamiseksi niin innokkaasti oli toivonut, oli nyt todellakin tullut tuon kauhean kiihotuksen sijaan, joka oli runnellut hänen voimiaan.

Pian oli alussa raskas, mutta sitten yhä levollisempi uni tullut lääkärin avuksi.

Coelia ja Fuller, molemmat istuen kauniin ranskkattaren vuoteen ääressä, seurasivat ihmeteltävällä kärsivällisyydellä hänen hidasta palaamistaan elämään.

Tunnit kuluivat nopeasti: pian levitti yö tiheän vaippansa huvilan yli: kalpein otsin ja keventynein rinnoin makasi Martta yhä vielä.

Fuller nousi hiljaa ylös ja soitti palvelijaa, pyytäkseen tämän tuomaan tulta.

Coelia katsoi kelloa.

„Voitteko sanoa minulle, tohtori, mitä Georges tekee?“ kysyi hän ja kääntyi toverinsa puoleen.

„Georges on mennyt hankkimaan tietoja henkilöistä, jotka tällä haavaa täyttävät kaikki hänen ajatusensa.“ Coelia, älkää peljätkö! Ymmärrättehän, ettei mikään vaara uhkaa häntä.“

„Mutta siitä on jo lähes neljä tuntia, kun hän poistui.“

„Hänen on kenties täytynyt jäädä Portsmouthiin.“

„Se on mahdollista.“

Pitkä hiljaisuus seurasi tätä keskustelua, ja Coelian ja Fullerin huomio kääntyi taas sairaaseen.

Kului taas lähes pari tuntia. Coelia kävi yhä levottomammaksi ja kärsimättömämmäksi.

„Jos hänen olisi täytynyt jäädä yöksi Portsmouthiin, olisi hän varmasti ilmoittanut siitä minulle.“

„Ehkä hän tuleeekin vielä,“ vastasi Fuller. „Vielä kerran, hyvä ystävä, älkää olko huolissanne, sillä Georges ei ole missään vaarassa.“

„Kuka tietää! Kenties on hän joutunut vaaraan suojellessaan niitä, jotka hän tahtoo pelastaa. *Transport office* ei ole hänelle suosiollinen, hänen virkaveljensä vihaavat häntä sentähden, että hän on hyvä ja jalomielinen. He olisivat hyvin iloiset, jos voisivat vahingoittaa häntä amiraaliviraston silmissä.“

„No niin. Jos Georgesin merimieskunniaan käytäisiin käsiksi, olisi hänen helppo peseytyä puhtaaksi, sillä hän on yhtä urhoollinen ja jalomielinen, kuin hänen vihollisensa ovat pelkureita ja halpamaisia. Mutta sitä ei teidän tarvitse pelätä. *Transport office* pelkää julkista häväistysjuttua, eikä salli vastapuolueen sanomalehtien saada syytä huomautuksiin.“

„Mutta minkätähden ei Georges sitten tule takaisin?“

„Sen tähden, että hän, sanon sen vielä kerran, koettaa saada niitä tietoja, joita ei tämä nuori nainen voinut hänelle antaa.“

„Joka tapauksessa huolestuttaa ja kiusaa minua tämä hänen pitkällinen viipymisensä“, sanoi Coelia ja nousi ylös.

Kiivas liike, jolla hän työnsi tuolinsa taaksepäin, häiritsi Martan unta. Ranskatar huokasi hiljaa ja raotti silmiään.

Fuller lähestyi nopeasti sairaan vuodetta ja tarttui hänen käteensä. Hän kohotti tohtoriin suloisen katseensa, joka ei vielä ollut aivan kirkas, ja näytti koettavan saada selville nykyistä tilaansa.

Hän ei varmaankaan muistanut edellisen illan tapah-
tumia.

Hänen huulensa vapisivat hiljaa, kuin olisi hän aikonut puhua jotakin, mutta voimain puute esti sen. Kasvojen ilme kuitenkin ilmaisi selvään mitä hän aikoi sanoa.

„Hän on pelastettu!“ sanoi Fuller ja poistui hetkiseksi sairaan vuoteen luota, jonka yli hän sitä ennen oli seisonut kumartuneena.

„Vihdoinkin!“ huokasi Coelia ja kohotti kauniin katseensa taivasta kohti.

Sitten kääntyi hän Fullerin puoleen.

„Onko hän nyt niin paljo toipunut, että ymmärtää jos puhuttelen häntä?“ kysyi hän vilkkaasti.

„On“, vastasi lääkäri, „mutta olkaa kuitenkin varovainen, sillä muussa tapauksessa saattaa puhjeta uusi taudinpuuska.“

Sill'aikaa kun tämä keskustelu tapahtui hiljaa Coelian ja Fullerin välillä, kohoutui Martta kyynärpäänsä varaan ja katseli ympäri huonetta.

Coelia tarttui hänen käteensä.

— „Älkää peljätkö mitään“, sanoi hän, „te olette ystävien luona, jotka pitävät teistä huolta.“

„Mitä minulle on tapahtunut?“ kysyi ranskatar, vastaten paremmin omiin ajatuksiinsa kuin Coelian sanoihin.

„Teille on sattunut onnettomuus, lapseni“, vastasi Fuller vilkkaasti. „Te olette luultavasti kaatunut eilen illalla tämän talon portin ulkopuolelle. Päänne on silloin nähtävästi sattunut kiveen, sillä otsassanne on pieni haava.“

„Ja te olette kärsinyt vilua“, lausui Coelia.

„Tänä yönä?“ kysyi Martta ja koetti koota ajatuksiaan ja muistelmiaan.

Ja nämä palasivat, sillä hän huudahti ja koetti nousta ylös.

Coelia koetti lempeällä väkivallalla estää häntä.

„Rauhoittukaa, rauhoittukaa!“ sanoi hän. „Olkoon teitä uhkaava vaara minkälainen tahansa, ei teidän tarvitse peljätä, sillä täällä te olette turvassa.“

„Jumalani!“ huudahti ranskatar ymmärtämättä mitä Coelia hänelle sanoi. „Missä hän on? . . . Kenties kuollut . . . Ei . . . ei! . . . hän on tuolla alhaalla. . . . hän odottaa varmaankin minua . . . on vielä aikaa . . . minä menen . . .“

„Lapseni“, lausui Coelia, „säälikää itseänne, rauhoittukaa ja kuunnelkaa minua. Tunnetteko tämän paperin?“

Nuori nainen ojensi Martalle sen salaperäisen paperin, jonka edellisenä iltana oli löytänyt lattialta.

Martta vaipui taaksepäin.

„Hän on hukassa! Minun tähteni hukassa!“

„Ei kukaan ole hukassa!“ vakuutti Coelia. „Ei kukaan, ymmärrätekö! Ihmiset täällä eivät ole niin huonoja, että käyttäisivät hyväkseen salaisuutta, jonka onneton sattuma on heidän käsiinsä saattanut. Tyyntykää, rakas lapsi. Ei mikään vaara uhkaa . . . Surcoufia“ — Coelia hiljensi varovaisesti äänensä — „eikä sitä, joka on allekirjoittanut tämän omituisen kirjeen.“

Näin sanoen hän ojensi Martan silmien eteen sen kulman paperista, johon merkki oli piirretty.

Ranskatar kohotti päätään ja katseli kaunista englantitarta vakavasti.

„Tiedättekö tämän miehen nimen?“ jatkoi Coelia.

Martta ei vastannut.

„Tiedättekö missä hän on? Voitteko sanoa, missä mieheni saisi tavata häntä? Vastatkaa, minä rukoilen teitä!“

Martta pudisti kieltävästi päätään.

„Tappakaa minut“, sanoi hän päättävästi, „mutta minä en sano mitään. En koskaan jätä häntä englantilaisten käsiin.“

„Mutta nythän onkin kysymys hänen pelastamisesta samoin kuin Surcoufinkin!“ huudahti Fuller.

Tohtori polki jalkaansa kärsimättömästi lattiaan.

„Mitä teemme saadaksemme hänet luottamaan meihin?“ mutisi hän.

Coelia lähestyi häntä vilkkaasti.

„Kuulkaa, mitä sanon teille!“ sanoi hän Martalle. „Mieheni on englantilainen upseeri, mutta ne, joista nyt on puhe, eivät voi koskaan tulla hänen vihollisikseen, sillä sir Georges ja minä rakastamme toisiamme kaikesta sydämestämme ja sielustamme ja tiedättekö, ketä meidän on kiittäminen onnestamme? Juuri Surcoufia! Kerran luulin minä, että meidän täytyisi erota ainiaaksi, että viimeinen hetkeni oli tullut; tiedättekö ketä minä silloin sain kiittää hengestäni? Sitä miestä, jonka nimeä te ette nyt tahdo mainita.“

„Tämä on vaan ansa, johon tahdotte houkutellessa minut!“ vastasi Martta. „Minä en ilmoita mitään.“

„Jumalani! Jumalani!“ huudahti Coelia ja väänteli epätoivoissaan käsiään. „Te ette tahdo syöstä heitä onnettomuuteen puhumalla, sanotte te; mutta te teette sen sitä varmemmin vaikenemalla. Mieheni on tällä haavaa Portsmouthissa; hän etsii heitä ja tahtoo varjella heitä siitä kauheasta vaarasta, joka heitä uhkaa. Sir Georges panee kenties tällä hetkellä kunniansa ja tulevaisuutensa alttiiksi niiden tähden, jotka äsken mainitsin ja joita te, joka sanotte rakastavanne heitä, ette tahdo auttaa! Rukoilen teitä taivaan nimessä, vastatkaa minulle! Antakaa minulle kaikki tiedot, mitä voitte. Mieheni palaa pian ja hänen täytyy silloin saada tietää, mistä löytää nämä miehet, voidakseen heidät pelastaa ja auttaa pakenemaan!“

Coelia heittäytyi polvilleen vuoteen viereen.

Martta teki liikkeen häntä kohti, mutta malttoi vielä mielensä ja kääntyi nopeasti pois. „Ne ovat vaan ansoja“, toisti hän. „Englannissa ei ole ainoatakaan miestä, joka tahtoi suojella niitä, joista te puhutte. Tappakaa minut! Minä en tahdo sanoa mitään.“

XXV.

MUISTOT.

Coelia syöksyi ylös, tarttui ristiinnaulitun kuvaan, joka riippui seinällä, ja piti sitä Martan edessä.

„Kristuksen kautta“, sanoi hän, „vannon minä kertovani teille totuuden. Jos te minua kuultuanne vielä epäilette, niin tulkoof teidän aiheuttamanne onnettomuudet takaisin oman päänne yli! Kuulkaa minua, rouva! Kymmenen vuotta sitten oleskelin Intiassa ja asuin Madrasissa ankarain sukulaisten luona, jotka vanhempaini kuoltua olivat tulleet holhoojikseni. Sir Georges oli siihen aikaan vaan halpa merimies. Hän kävi usein Madrasissa; silloin tutustuimme toisiimme ja rakastuimmekin.

„Georges oli ylhäisen perheen toinen poika. Vailla omaisuutta, sillä meidän lakiemme jälkeen perii vanhin poika yksinään kaiken omaisuuden, koetti hän luoda itselleen tulevaisuutta meriväessä.

„Holhoojani, joka aikoi uhrata minut oman kunnianhimonsa hyväksi, hylkäsi solvaavalla tavalla Georgesin tarjoumuksen, koska ei tämä ollut sellaisessa

asemassa, että olisi voinut täyttää ne vaatimukset, jotka tehtiin minun tulevaan mieheeni nähden.

„Holhoojani aikoi naittaa minut rikkaalle pohatalle, jolla oli suuri vaikutusvalta Kalkuttassa. Epätoivoisina näimme Georges ja minä sen päivän lähestyvän, joka toisi onnettomuutta meille molemmille.

„Sen kauhean kohtalon välttämiseen, joka meitä uhkasi, oli enää jälellä yksi ainoa keino, pakeneminen. Minun täytyi jättää ei ainoastaan holhoojani koti, vaan myöskin Madras ja palata Englantiin.

„Mutta lahjoaksemme palvelijat, jotka alinomaan vakoilivat minua, vuokrataksemme laivan, jolla voisimme paeta, tarvitsimme melkoisen summan; ja rahoja puuttui, kuten kaikkea muutakin.

„Jos olisimme koettaneet lainata, olisi se herättänyt holhoojani epäluuloa . . . Meillä ei ollut mitään keinoa ja olimme epätoivon partaalla.

„Viimeisen kerran tavattuamme oli surumme sydäntäsärkevä. Alakuloisuus, jota vastaan me tähän asti olimme taistelleet, valtasi meidät nyt kokonaan.

„Keskustelumme tapahtuivat tavallisesti päivällislepotunnilla; Georges seisoi kadulla ja minä nojauduin ikkunani ulkopuolella olevan parvekkeen aitaa vasten.

„Tällä viimeisellä kerralla, josta nyt puhun, oli keskusteluamme kuulemassa meille tuntematon mies. Tämä mies, jonka luulimme köyhäksi europalaiseksi rihkamakauppiiaaksi, olikin rohkea ranskalainen kaappari, joka väijyi sitä laivaa, jolla Georgesin piti lähtemän.

„Georges jätti minut murtunein sydämin ja minä kaaduin pyörtyneenä maahan hellitettyäni hänen käntensä, jota en enää toivonut saavani puristaa.

„Samana iltana lähti Triton, laiva, jolla Georges purjehti pois. Seuraavana päivänä hyökkäsi sen kimp-

puun uskomattomalla rohkeudella ja hurjalla raivolla kalastajavene, joka epätoivoisen taistelun jälkeen valloitti sen. Keskellä taistelua työnnettiin Georges, minun Georgesini, nurin ja hän oli juuri saamaisillaan kuolettavan kirveeniskun, kun kalastajaveneen päällikkö, sama mies, jonka me Madrásissa luulimme rihkama-kauppiaaksi, tarttui siihen käteen, joka jo oli uhkavana kohonnut.

„Mutta siinä ei ollut kaikki. Triton, jonka miehistönä nyt oli ranskalaisia kaappareita, pysähtyi jälleen Madrasin edustalle. Kapteeni kutsui luokseen Georgesin ja osoitti hänelle veneen, joka oli valmiina viemään häntä maihin.

„Nuorelle vangille lahjoitettiin jalomielisesti vapaus, ja samana hetkenä, jolloin Georges tätä ystävällistä tekoa ihmetellen hitaasti kulki laivan sivuitse, jonka hän juuri oli jättänyt, putosi kultarahoilla täytetty pussi hänen jalkoihinsa ja ääni huusi: 'Olkaa onnelliset, tässä ovat Coelian myötäjäiset!'

„Seuraavana yönä jätimme Georges ja minä Madrasin. Me lähdimme ensin Bombayhin ja sieltä Englantiin.

„No niin! Se, joka oli kuunnellut keskusteluumme, se, joka oli pelastanut Georgesin hengen, se joka oli antanut hänelle vapauden ja se, jota meidän on kiittämisen onnestamme — oli kaapparikapteeni Surcouf! Te huomaatte kai, ettei kukaan täällä tahdo pettää ystävää, jolle olemme niin suuressa kiittollisuuden velassa!“

Coelia vaikenä. Puhuessaan oli hänen nuorille, suloisille kasvoilleen levinnyt kirkas loiste. Hän oli nyt kauniimpi kuin milloinkaan, ja hänen otsansa oli niin puhdas, hänen katseensa niin kirkas, hänen kasvonsa ilme niin rehellinen, että Martta, yhä enemmän

kiintyneenä tähän nuoreen naiseen, kallistui vuoteen syrjän yli paremmin kuullakseen hänen puhettaan.

Martan katse oli melkein tuijottava.

„Onko tämä kaikki todellakin totta?“ kysyi hän.

Coelia ei vastannut; hän näytti vaan ristiinnaulittun kuvaa.

Martta ojensi hänelle kätensä.

„Entä Marcof“, sanoi hän, „mitä on hän tehnyt hyväksenne?“

„Marcof“, sanoi Coelia ja kohotti katseensa taitavasta kohti; „Marcof on ollut minulle pelastavana enkelinä.“

„Kuinka? Missä tilaisuudessa?“ kysyi ranskatari ja veti Coelian vielä lähemmäksi itseään.

„Muutamia vuosia naimisiin menomme jälkeen“, jatkoi Coelia, „kuoli Georgesin vanhin veli, ja hän peri kaiken tämän omaisuuden. Huolimatta kyyneleistäni ja rukouksistani ei hän kuitenkaan tahtonut jättää laivastoa. Englanti oli sodassa Ranskaa vastaan ja mieheni velvollisuus kiinnitti hänet asemaansa niin kauan kuin vaara uhkasi.“

„Georges jätti siis minut. Hänen piti mennä siihen laivastoon, joka lähti piirittämään Boulognea. Minä seurasin häntä Doveriin asti, saadakseni niin kauan kuin mahdollista olla hänen seurassaan.“

„Eräänä päivänä tuli muuan englantilainen upseeri Doverista tuoden tietoa laivastosta. Hän ilmoitti minulle, että räjähtänyt pommi oli edellisenä päivänä haavoittanut miestäni. Tämä upseeri ei kuitenkaan ollut nähnyt miestäni, eikä senvuoksi voinut sanoa, oliko haava vaarallinen.“

„Minä jumaloin Georgesia; hänen elämänsä on minun elämäni. Ajatus, että hän saattoi olla vaarallisesti haavoittunut, että hän voisi kuolla, että häntä

kenties hoidettiin huonosti, sai minut uhmailemaan kaikkia vaaroja ja minä päätin lähteä laivaan, missä mieheni makasi sairaana.

„En onnistunut saamaan tätä matkaa varten muuta kuin pienen purjeveneen. Me lähdimme vesille yöllä, voidaksemme, kuten vanha laivuri sanoi, paremmin välttää noita pelkäämättömiä ranskalaisia kaappareita, jotka uhmaillen englantilaisia sotalaivoja, joiden hallussa Englannin kanava oli, kuitenkin risteilivät siellä joka suunnalla, nousivat maihin rannoillamme ja kulivat usein laivastomme keskitse.

„Ylimeno ei kestäisi kauan, koska me jo lähtesämme näimme laivaston tulet ja kuulimme selvään kanuunain paukkeen.

„Me jätimme sataman. Tuskin olimme tulleet merelle, kun nousi ankara myrsky. Tuuli repi rikki purjeemme ja pieni vene oli joka hetki menemäisillään pohjaan.

„Venemies teki turhaan työtä kääntyäkseen takaisin satamaan, kaikki yritykset epäonnistuivat ja tuuli ajoi meitä yhä kauemmaksi merelle.

„Luulin viimeisen hetkeni tulleen. Polvistuneena huojuvan veneen pohjalle rukoilin Jumalaa ja ajattelin Georgesia ja tuskaa, jonka kuolemani tuottaisi hänelle.

„Äkkiä näkyi tumma varjo veneemme edessä; kuulin kauhean jyskeen, tunsin veneen hajoovan jalkaini alla ja väivuin mereen.

„Kun taas tulin tajuihini, olin ranskalaisessa laivassa. Ympärilläni seisoi neljä miestä.

„Lähimpänä seisovan tunsin heti lääkäriksi.

„Muuan toinen, jolla oli pronssin karvaiset kasvöt, harmahtava tukka ja komentava ulkomuoto, katseli minua kylmästi.

„Tällä miehellä oli niin omituiset kasvopiirteet, että ne aivan ensi hetkestä alkain syöpyivät ainiaaksi sieluuni. Kovan ja tarmokkaan pinnan alla tuntui sykkivän suuri ja jalo sydän.

„Tämä oli laivan komentaja ja mies joka oli pelastanut minut merestä, kuten sittemmin sain tietää.

„Juuri kun vene, jolla olin menossa mieheni luo, syöksyi laivan kylkeä vasten, oli hän seisonut kumartuneena laivansa rintavarustuksen yli. Pimeys ja tuuli oli estänyt meitä sekä kuulemasta että näkemästä heidän antamiaan varoitusmerkkejä.

„Kun kapteeni näki naisen katoavan aaltoihin, heittäytyi hän heti mereen. Sanomattomien ponnistusten jälkeen sai hän pelastetuksi henkeni oman henkensä kaupalla.

„Merimies, joka oli seurannut minua, oli hukkunut.

„Minä en silloin tuntenut näitä yksityisseikkoja ja luulin olevani hukassa, huomattuani olevani ranskalaisessa kaapparilaivassa; mutta äkkiä juolahti uusi ajatus mieleeni.

„'Hyvä herra',“ sanoin punnitsematta sen enempää sanojani, 'totta on, että olen englantilainen, mutta älkää tehkö minulle mitään pahaa; minä turvaudun Surcoufiin.'

„'Surcoufiin!' lausui se miehistä, josta ensin mainitsin ja joka oli laivan päällikkö. 'Tunnetteko te Surcoufin?'

„'En', vastasin minä, saman tunteen valtaamana, joka pakotti minut antautumaan Surcoufin nimen turviin, 'en; mutta siitä huolimatta on minun kiittäminen yksinomaan häntä kaikesta maallisesta onnestani.'

„Päällikkö viittasi lääkäriä vetäytymään syrjään.

„'Selittäkää sananne tarkemmin', sanoi hän, jäätyämme kahden kesken; 'hetket ovat kalliit. Me läh-

demme Ranskaan ja kerran maihin noustuamme täytyy meidän jättää teidät ranskalaisten viranomaisten käsiin, enkä sitten voi enää tehdä mitään hyväksenne. Olen Surcoufin ystävä ja tahtoisin auttaa teitä. Puhukaa!

„Ajatus, että Georges luulisi minun joutuneen hukkaan, jos joutuisin vangiksi, samoin kuin sekin, että hän tarvitsi minun huolenpitoani, sai minut seuraamaan mielijohdetta, joka tähän asti oli ohjannut minua. Kerroin hänelle nopeasti sen, mitä nyt olen kertonut teille.

„Lopetettuani kertomukseni katselin kaapparia. Hän istui pää painuneena ja minä näin kyyneleen vierivän pitkin hänen ruskeaa poskeaan.

„Tahdottomalla liikkeellä ojensin hänelle käteni.

„’Te annatte minulle vapauteni?’ sanoin.

„’Olen onnellinen’, virkkoi hän, ikäänkuin ei olisi huomannut viimeisiä sanojani, ’kuullessani kerrottavan noin jaloja piirteitä henkilöstä, johon olen kiintynyt. Kiitos hyvä rouva! Ja nyt, kuka te olette ja mitä voin tehdä hyväksenne?’

„Selittämättömän avomielisyyden valtaamana kerroin minä hänelle kaikki.

„’Odottakaa hetkinen’, pyysi hän ja poistui.

„Muutaman minuutin kuluttua tuli hän takaisin kajuuttaan, jossa istuin.

„’Minä toimitan teidät miehenne luo’, hän lupasi. ’Yö on pimeä, laivastosta ei huomata meitä ja vien itse teidät aivan sen laivan luo, missä sir Georges on. Tunnin kuluttua olette hänen luonansa.’

„Luulin näkeväni unta, sillä en uskaltanut ajatella että löytyisi niin rohkeaa ihmistä, joka voisi mennä keskelle vihollisen laivastoa.

„Epäilemättä arvasi hän ajatukseni, sillä hän kumarsi hymyillen ja poistui taas kajuutasta.

„Vähän ajan perästä tuli pieni laivapoika kutsu-
maan minua kannelle.

„Minä tottelin vapisten, sillä en tietänyt, mikä koh-
talokseni koituisi. Perille päästyäni katselin ympärilläni.
Ranskalainen laiva oli pilkkosen pimeä ja vähän mat-
kan päässä loistivat koko Englannin laivaston tulet.

„Kaappari ei ollut pettänyt minua. Hän lähestyi,
tarjosi minulle kätensä ja vei minut ennen kuntoon
asetettuun veneeseen. Hän itse istuutui minua vasta-
päästä olevalle penkille. Me olimme kahden.

„Olen tahtonut itse saattaa teitä’, sanoi hän, tart-
tuen airoihin, ’sillä tahdoin olla varma siitä, ettei teille
tapahtuisi mitään ikävyyksiä.’

„Mutta’, huudahdin minä, kauhistuen niitä vaaroja,
joille hän pani itsensä alttiiksi minun tähteni; ’mutta
tehän syöksytte itse onnettomuuteen. Entä jos meidän
merimiehemme tuntisivat teidät.’

„Älkää pelätkö’, sanoi hän huolettomasti, ’olen
minä ollut suuremmisakin vaaroissa, ja englantilaisten
vartijasoturien puijaaminen on tällaisessa pimeydessä
todellakin vaan lasten leikkiä.’

„Jumalani!’ huudahdin minä. ’Kuinka voinkaan
kiittää teitä siitä, mitä teette tähteni!’

„Älkää kiittäkö ensinkään’, vastasi hän, ’se ei
todellakaan maksa vaivaa, Surcouf ja minä pidämme
toisistamme kuin veljekset ja meidän erityiset ystäväm-
me ovat pyhiä meille molemmin puolin. Mutta jos te
jokus maailmassa joudutte tilaisuuteen palvelemaan
jotakuta hädässä olevaa ranskalaista, niin tehkää se
meidän muistoksemme. Mutta nyt täytyy meidän olla
hiljaa, sillä me kuljemme englantilaisten vahtiketjun
poikki.’

„Totellen hänen varoitustaan hillitsin kiitollisuuteni
puhkeamasta ilmi. Hän souti erinomaisen varovaisesti

ja huomiota herättämättä tulimme me yhä lähemmäksi. Pian saatoimme laivalyhtyjien valossa lukea sen laivan nimen, jossa Georges oli ja jota kohti me suuntasimme kulkumme.

„Se on tuo laiva’, sanoin minä hiljaa.

„Minä tiedän sen’, vastasi hän, ’tunnen laivastorin aseman.’

„Sydämeni sykki niin että luulin rintani halkeavan.

„Hyvä herra’, sanoin minä, tarttuen seuralaiseni käsiin. „Taivaan nimessä, sanokaa minulle nimenne, että minä rukouksissani voin mainita sen Surcoufin nimen yhteydessä.“

„Marcof, St. Malosta’, vastasi kaappari. ’Ottakaa tämä paperi’, lisäsi hän; ’se suojelee teitä, jos vielä kerran joudutte ranskalaisten kaapparien käsiin.’

„Hän ojensi minulle kokoon taitetun paperin, johon kiihkeästi tartuin. Silloin huusi vartijasotamies meille, juuri kun vene lasi laivaportaitten viereen.

„Vastaamatta sotilaan huutoon, otti pelastajani minut syliinsä, nosti minut nopeasti veneestä ja asetti portaitten alla olevalle sillalle, työnsi veneen ulos ja oli jo varjossa, kun vartija, joka ei ollut saanut vastausta, ampui.

„Minä huudahdin säikähdyksestä, johon huutooni Marcof vastasi ranskankielellä ’hyvästi!’

„Luoti ei ollut sattunut häneen ja viiden minuutin kuluttua olin mieheni luona.

„Ja nyt tiedätte te“, jatkoi Coelia, muuttaen äänensä, „mitä Marcof on tehnyt hyväksemme. Luuletteko tämän kuultuanne, että tahtoisimme pettää Surcoufin ja Marcofin, joita meidän tulee kiittää niin paljosta?“

„Entä paperi, jonka hän antoi teille?“ kysyi Martta, joka suurella tarkkuudella oli kuunnellut Coelian kertomusta.

Tämä aukaisi pienen lippaan ja otti sieltä paperin, jonka hän antoi ranskattarelle.

Paperissa oli seuraavat sanat, kirjoitetut samalla käsialalla kuin Martankin kirje.

„Surcoufin ja Marcofin suojeluksen alainen.“

Sen alapuolella oli sama merkki, joka oli niin suuresti hämmästyttänyt ensin Marttaa ja sitten Georgesia ja Coeliaa.

Ranskatar kohotti katseensa Coeliaan. Tämä sulki hänet syliinsä silmät kosteina kyynelistä.

„Uskotteko nyt minua?“ kysyi hän.

„Oi“, sanoi Martta syvästi liikuttetuna, „eihän enkelit voi pettää. Sanon teille sen vähän mitä tiedän.“

„Siinä tapauksessa täytyy teidän puhua pian, lapseni“, sanoi Fuller, joka myöskin oli tarkkaan kuunnellut Coelian kertomusta.

Samassa hetkessä kaikui kiivas soitto talon ristikkoportilta.

„Se on Georges!“ huudahti Coelia ja nousi ylös.

„Ei“, huomautti Fuller, „Georges lähti ratsain, ja minä kuulin vaunun pyörien ratinan.“

Palvelija avasi oven.

„Herrat Rawlow ja Weis pyytävät esivallan nimessä puhutella teitä, mylady“, ilmoitti hän.

Fuller nousi nopeasti ylös ja Coelia kävi kalman kalpeaksi.

„Sanokaa herroille, että mylady tulee heti“, vastasi Fuller ja viittasi palvelijaa poistumaan.

LÄHETTILÄÄT.

Kapteeni Rawlow ja tohtori Weis oli opastettu alakerroksen saliin, jossa edellisenä iltana tapahtui ennen mainitsemaamme keskustelu.

Epäilemättä muistutti tämä huone tohtoria vielä enemmän kärsimästään nöyryytyksestä, sillä hänen keltävät silmänsä saivat korkeamman loisteen ja hänen kasvojensa ilmeestä kuvastuivat ne vihan ja kostonhimon tunteet, jotka hänen sielunsa täyttivät.

Rawlowin mieltä taas jännitti kokonaan ajatus, että hän pian saisi haltuunsa nuoren ranskattaren, jonka aikoi antaa ostaa vapautensa takaisin mitä halveksittavimmilla uhrauksilla. Hän käveli nyt edes takaisin salissa kiivaasti ja kärsimättömästi kuin ateriaansa odotettava villipeto.

Ajatus, että hän epäilemättä voisi houkutella Martalta suuriarvoisia tietoja pakolaisista, lisäsi vielä enemmän vanginvartijan tyytyväisyyttä.

Olisihan suuri kunnia, jos hän aamuisen kapinan ja seuraavaksi päiväksi aijotun hirttämisen jälkeen sitä paitsi voisi sulkea pontoninsa pimeimpään komeroon ne onnettomat vangit, jotka olivat vapautuneet hänen ilkeästä kohtelustaan.

Yksi ainoa seikka oli tähän asti tuottanut huolta Rawlowille, nimittäin sir Georgesin mahdollinen kotona olo. Sillä tämä voisi helposti estää Martan luovuttamisen hänelle, taikka ainakin itse viedä hänet Portsmouthiin.

Rawlow olikin ennen Britanniasta lähtöään varovaisesti tiedustellut oliko sir Georges laivassaan; mutta saamastaan myöntävästä vastauksesta huolimatta ei hän

kuitenkaan voinut olla tuntematta levottomuutta huvilan portilla soittaessaan.

Avaamaan saapunut palvelija rauhoitti häntä kuitenkin tässä suhteessa, ja hän odotti nyt Coelia varmana onnistumisestaan.

Heidän ei tarvinnut kauan odottaa, sillä muutama hetken kuluttua avautui vastapäinen ovi, ja Coelia ja Fuller astuivat huoneeseen.

Vieraat kumarsivat talon rouvalle; tohtori työnsi samalla seuraajaansa eteenpäin, niin että Coelia joutui ensin kääntymään hänen puoleensa.

„Herra kapteeni“, sanoi hän, „suokaa anteeksi hämmästys, jonka odottamaton käyntinne näin myöhäiseen aikaan minussa aiheuttaa . . .“ Sir Georges ei ole nyt kotona, ja . . .“

„Me emme etsi häntä, mylady; me tiedämme, että hänen velvollisuutensa kiinnittää hänet tällä haavaa laivaansa . . .“

„Mieheni on siis Proteuksessa?“ kysyi nuori rouva vilkkaasti.

„Niin, epäilemättä.“

„Oh! Jumalan kiitos!“

Weis ja Rawlow katsoivat toisiinsa, kuultuaan nuo varomattomat sanat, mitkä Coelia levottomuudessaan tuli lausuneeksi.

Fuller näki, mikä vahinko niistä voisi johtua, ja kiiruhti sen vuoksi lisäämään:

„Mylady ei ollut kotona, kun sir Georges lähti, eikä sen vuoksi tiedä syytä kapteenin pitkälliseen poissaoloon.“

„Syy on hyvin yksinkertainen“, sanoi Weis, tullen lähemmäksi; „sir Georges on saanut käskyn pysyä pontonillaan.“

„Käskyn pysyä pontonillaan?“ toisti Coelia.

„Niin, mylady.“

„Ja minkä vuoksi, herra tohtori?“

„En tiedä, mylady. Olen vaan kuullut, että oli kysymys syytteestä sir Georgesia vastaan.“

„Syytteestä!“ huudahti nuori nainen. „Ja mistä voidaan sitten syyttää miestäni?“

„Jumalani!“ sanoi Weis lauhkeimmalla äänellään, „olen todellakin pahoillani, että nuo sanat pääsivät huuliltani. Mutta älkää tulko niin rauhottomaksi, mylady; syytös, joka on tehty sir Georgesia vastaan, johtuu varmaankin jostakin väärinkäsityksestä, ja aivan varmaan . . .“

„Mistä häntä syytetään? Puhukaa, hyvät herrat! Minä tahdon tietää sen“, vaati Coelia kuumeisella äänellä.

„En tiedä varmaan, mylady; mutta luultavaa on, että sir Georgesin itsepäisyys, jolla hän on työntänyt luotaan niiden epätsekkäät neuvot, jotka harrastavat hänen etuaan, on tehnyt hänelle ilkeän kepposen. Minäkin olen monta kertaa varoittanut häntä. Hänen usein osoittamansa hellyys Englannin vihollisia kohtaan on saattanut hänen isänmaallisuutensa epäilyksen alaiseksi, ja amiraalivirasto . . .“

„Mutta“, tokaisi Fuller vilkkaasti, „onhan jokainen voinut nähdä, että sir Georges on arvokkaasti puolustanut Englannin lippua.“

„Ei hänen rohkeuttansa epäilläkään.“

„Mutta mistä häntä sitten syytetään?“ kysyi Coelia vielä kerran tuskallisesti.

„Toden totta!“ vastasi Weis tennäisellä välinpitämättömyydellä, jolla hän näytti tahtovan verhota sanainsa tärkeyden; „luultavasti on se tapahtunut väärinkäsityksestä, mutta se johtuu viimeisestä paosta ja kapinasta, joka tapahtui tänä aamuna . . .“

„Onko Proteuksessa ollut kapina?“ kysyi Fuller ihmetellen.

„Ei“, vastasi Weis kuivakiskoisesti; „ja jos te olisitte täyttäneet tehtävänne, herra Fuller, niin tietäisitte että kapina tapahtui Britanniassa.“

„Mutta mistä syytetään sitten sir Georgesia?“

„Otaksutaan, ja epäilemättä on siihen pätevät syyt, että vangeilla paetessaan ja aikaansaadessaan rauhottomuuksia on ollut rikostovereita maissa, ja *transport office* luulee, että erään paenneen vangin vaimolla, ranskattarella, joka hiljattain on tullut Portsmouthiin, on vihiä asioista. Ja koska sir Georges aivan selvään on osoittanut suojelevansa tätä naista, ei ole voitu välttää...“

„Mitä?“ kysyi Coelia kiivaasti, „senkö vuoksi, että mieheni on tehnyt hyvää, senkö vuoksi, että hän on ottanut kattonsa alle vaimopoloisen, joka haavoitettuna, sairaana ja pyörtäneenä makasi hänen veräjänsä ulkopuolella, uskalletaan tahrata hänen kunniaansa ja syyttää häntä kunnottomaksi englantilaiseksi!“

„Pyydän kaikkein nöyrimmästi huomauttaa, mylady“, sanoi Weis teeskennellyllä kohteliaisuudella, joka oli tuhat kertaa loukkaavampaa kuin suora solvaus, „että tämä nainen, josta te puhutte, ei suinkaan ollut avuton. Minä olin nimittäin antanut kantaa hänet omiin vaunuihini ja aioin itse viedä hänet Portsmouthiin, kun samassa sir Georges väkisin ja ilman suostumustani otatti hänet vaunuistani ja toimitti omiin turviinsa.“

„Mutta, hyvät herrat, minähän se kehoitin Georgesia menettelemään siten.“

„En tahdo salata teiltä, mylady, että teitte siinä hyvin väärin, sillä, toistan sen vielä kerran, tätä rans-

katarta epäillään suuresti, ja tekosellaan sir Georges pakotti *transport officen* epäilemään häntä itseäänkin.

Näin sanoen Weis teki ivallisen kumarruksen.

Pelästyneenä kuulemastaan kääntyi Coelia Fullerin puoleen, joka katse halveksimista uhkuen ja huulet inhosta kokoon puristettuina seiso i vastapäätä virka-veljeään.

Rawlow puolestaan ei ollut lausunut sanaakaan. Tunnustaen seuralaisensa itseään ymmärtäväisemmäksi hän antoi tämän toimia tahtonsa mukaan, ja odotti kunnes Weis näkisi hyväksi antaa hänen suorittaa sen osan tästä näytelmästä, jonka hän katsoi itselleen soveliaaksi.

Kuten huomaamme, oli tohtori laskenut hyvin taitavasti perustuksen, jolle rakentaisi kostonsa. Hän ei halunnut saada ainoastaan loistavaa hyvitystä edellisenä iltana kärsimästään tappiosta, viemällä takaisin Martan, hän tahtoi sen lisäksi vuodattaa Coelian sydämeen, jonka rakkauden sir Georgesiin hän tunsi, levottomuuden ja tuskan myrkkyyä ja musertaa hänet pelon kidutuksella.

Tuntematta perin pohjin kaikkia Weisin menettelytavan johtavia syitä, arvasi Fuller kuitenkin osan totuudesta, nähdessään pontonien yllilääkärin leikkivän Coelian kanssa kuin kissa rotan kimpussa. Keskeyttääkseen tämän tuskallisen keskustelun, jonka seurauksia hän Coeliaan nähden pelkäsi, hän nopeasti lausui Weisin lopetettua puheensa:

„Äsken sanomastanne ei mylady varmaankaan täydellisesti käsitä syytä tänne tuloonne. Olkaa sen vuoksi hyvä ja sanokaa meille suoraan minkä tähden olette tulleet tänne?“

„Syynä, hyvä herra Fuller, on aivan yksinkertaisesti syvä ja todellinen myötätuntoisuus, jota kapteeni

Rawlow ja minä tunnemme tämän talon isäntää kohtaan. Häntä ei uskalleta vielä julkisesti syyttää ja me koetamme etsiä todisteita hänen syyttömydestään, jottei väitettä levitetäisi laajemmalle.“

„Ja minkälaiset olisivat nämä todisteet?“

„Toivomme saavamme ne juuri siltä henkilöltä, joka on aikaansaanut väärinkäsitykset sir Georgesin suhteen.“

„Te haette siis nuorta ranskatarta?“

„Aivan niin.“

„Mutta“, huudahti Coelia, „mitä te aiotte tehdä hänelle?“

„Viedä hänet Portsmouthiin.“

„Mutta, ihmisyyden nimessä...“

„Suokaa anteeksi, mylady; me emme voi suostua teidän rukouksiinne. Me toimimme tässä asiassa vaan *transport officen* käskystä ja sen nimessä.“

„Oletteko aivan varma, hyvä herra, ettette tottele muita mielijohteita kuin *transport officen* antamia?“ kysyi Fuller ja loi kirkkaan ja rehellisen katseensa tohtorin petolinnun kaltaisiin silmiin.

Tämä ei vastannut mitään, vaan kääntyi Rawlowin puoleen.

„Olkaa hyvä, kapteeni“, sanoi hän, „ja täyttäkää velvollisuutenne.“

Rawlow otti taskustaan seuralaiseltaan saamansa kirjeen, aukasi sen hitaasti ja antoi Coelialle.

„Kuten näette“, sanoi hän, „on määräys selvä. Meidän täytyy kaikkien totella sitä. Olkaa sen vuoksi hyvä, mylady, ja jättäkää syytetty heti meidän huostaamme.“

„Minäkö jättäisin teille naisen, olento raukan, joka on saanut suojaa kattoni alla!“ huudahti Coelia jalon

mielipahan valtaamana. „Mahdotonta! Se olisi halpamaisuus, jota sir Georges ei voisi antaa anteeksi.“

„Jos sir Georges olisi täällä“, vastasi Rawlow kylmästi, „täytyisi hänen, yhtä hyvin kuin minunkin, totella esimiehensä määräystä.“

„Ja muistakaa, minkälaiseen vaaraan te syöksette miehenne, jos kieltäydytte tottelemasta ja pidätte luonnanne henkilön, jota *transport office* epäilee ja joka varmaankin on Englannin vihollinen.“

Coelia kohotti rukoilevan katseen Fulleriin, mutta tämä painoi surullisesti päänsä alas. Nuori nainen tarttui hänen käteensä ja veti häntä syrjään.

„Mitä tulee meidän tehdä?“ kysyi hän.

„Ei mitään muuta kuin totella“, sopersi lääkäri. „Määräys on selvä, mutta minä koetan turhaan miettiä syytä, joka on näiden miesten toiminnan ohjeena. Olen nimittäin aivan varma siitä, että *transport office* tässä asiassa palvelee vaan heidän yksityisiä harrastuksiaan.“

„Siis täytyy meidän nyt jättää käsistämme hänet, joka on niiden suojeluksen alainen, joita meidän on kiittäminen kaikesta?“ lausui Coelia hiljaa.

„Me odotamme, mylady“, sanoi Rawlow, joka näiden viivytysten jälkeen rupesi tulemaan rauhattomaksi. Fuller astui lähemmäksi.

„Hyvät herrat“, lausui hän, „olen nyt vakuuttanut myladylle, että hänen täytyy totella määräystä, jonka olette näyttäneet hänelle. Hän on siis suostuvainen jättämään kysymyksessä olevan naisen huostaanne. Mutta minun täytyy lisätä, että hänen hyväntahtoisuutensa on hyödytön.“

„Minkä vuoksi?“ kysyi Weis.

„Olisiko vanki paennut?“ lisäsi Rawlow vilkkaasti.

„Ei, nainen, josta puhumme, on täällä, huoneessa, joka sijaitsee toisessa kerroksessa. Mutta jos *transport*

officen puheenjohtaja haluaa kuulustella häntä, täytyy hänen tulla ranskattaren luokse, eikä päinvastoin.“

„Mitenkä niin?“

„Sentähden että tämä nainen sairastaa ankaraa tautia, jonka vuoksi häntä on mahdoton kuljettaa mihinkään.“

„Ah! Ah! . . . Onko hän sairas?“ kysyi Weis hymyillen.

„On, hyvä herra.“

„Ja mikä häntä vaivaa?“

„Hän sairastaa veren tunkeutumista aivoihin.“

„Kuten voitte ymmärtää, rakas virkaveljeni“, jatkoi pieni tohtori, muuttamatta rakastettavaa ääntänsä, „on velvollisuuteni ottaa selvä sen henkilön tilasta, jota te sanotte sairaaksi. En kuitenkaan hetkeäkään epäile, että te erinomaisine kykyinenne olisitte erehtynyt tässä asiassa.“

„Ymmärrän, herra tohtori.“

„Olkaa hyvä ja seuratkaa minua hänen luokseen.“

Fuller viittasi Coelialle, joka aukasi salin oven, ja kutsui Rawlowin ja Weisin seuraamaan itseään.

XXVII.

IRLANTILAINEN WILLIAMS.

Niin mielellämme kuin olisimmekin saattaneet lukijan Martan luo, joka nyt makasi molempain suojelijainsa ja molempain vihamiestensä ympäröimänä, pakkottavat nopeasti toinen toistansa Portsmouthin sata-

massa seuraavat tapahtumat meidät kuitenkin jättämään sir Georgesin huvilan, johon sentään taas pian palaamme, lähteäksemme siihen synkkään sataman osaan, missä nuo surkuteltavat pontonit sijaitsivat.

Täydellinen hiljaisuus näytti vallitsevan mustissa möhkäleissä, jotka merihirviöitten tavoin uinuivat liejuisilla laineilla.

Pontonirivin oikealla puolella oli ankkuroittuna keskelle lahtea yhä vieläkin irlantilaisen Williamsin alus, jossa Surcouf ja Marcof muutamia tunteja sitten olivat tavanneet toisensa.

Paksu sumu, joka kätki tiheään vaippaansa koko tämän osan Englannin rannikosta, himmensi melkein kokonaan punertavan valon pilkotuksen kajuutasta, johon jo kerran ennen olemme antaneet lukijan tunkeutua.

Kaksi miestä oli paraikaa kajuutassa. Toinen oli veneen omistaja, Williams, toinen hänen Kennedy niminen poikansa.

Toinen poika oli jo monta tuntia sitten lähtenyt Portsmouthiin. Surcouf oli nimittäin lähettänyt hänet katsomaan tapahtuiko kaupungissa mitään mikä voisi olla tärkeätä hänelle ja hänen suurelle yritykselleen.

Surcouf oli vasta myöhään lähtenyt irlantilaisen jaalasta. Hän oli odottanut Marcofin poistumista, joka, kuten Rawlow oli kertonut tohtori Weisin vieraille, oli ollut niin uskalias, että oli antanut englantilaisten veneitten jälleen vangita itsensä ja viedä takaisin Britanniaan.

Varmana siitä, ettei ystävänsä ainakaan nyt ollut missään vaarassa, oli Surcouf päättänyt jälleen lähteä pois. Hän astui veneeseensä ja souti, taas englantilaista kalastajaa jälitellen, pontoniriviä pitkin, huomaa-

matta kuinka suurella tarkkaavaisuudella muuan mies Proteuksesta häntä katseli.

Tämä oli, kuten lukijamme tietävät, sir Georges, joka oli pitänyt Surcoufia silmällä koko ajan minkä hän oli ollut kalastajaveneessä.

Proteuksen päällikkö oli siis myöskin nähnyt Marcofin, kun tämä hiljaa laskeutui mereen ja asettui tyyneästi peräsimen taakse juuri kun yksi Britannian veneistä kulki toiselta puolen kalastajaveneen ohi.

Sir Georges oli tuntenut Surcoufin; hän oli nähnyt hänen menevän kalastajaveneeseen ja parin tunnin kuluttua huomasi hän Marcofin omituisen menettelyn, jonka kasvoja ei kuitenkaan pitkän välimatkan tähden voinut tarkkaan erottaa. Hän ymmärsi, että kaikki nämä pikku seikat olivat yhteydessä saman suuren päämäärän kanssa ja että kalastajavene oli uskaliaitten ranskalaisten pääkortteerina.

Tähän veneeseen pistäytymällä hän voisi varmaan-kin saada kaikki tarpeelliset tiedot niistä, joita etsi.

Mutta ei ollut ajattelemistakaan lähteä sinne keskellä valoisaa päivää ja upseerin puvussa. Hän päätti siis odottaa yötä ja teki ajatuksissaan suunnitelman, jonka luuli voivan onnistua.

Sill'aikaa oli Surcouf saapunut Gosportin niemelle ja mennyt majaan, jonka irlantilainen oli luovuttanut salaliittolaisten piilopaikaksi.

Pelkäämätön kaappari odotti kuumeentapaisella innolla sitä hetkeä, jolloin hän ystävineen pääsisi vangittujen toveriensa avuksi.

Mitä Williamsiin ja hänen toiseen poikaansa tulee, olivat molemmat, kuten jo olemme sanoneet, vetäytyneet veneen perässä olevaan kajuuttaan ja viettivät siellä hiljaisuudessa aikaansa, kunnes hekin saivat suorittaa osansa lähestyvässä näytelmässä.

Äkkiä molemmat kuulivat merimiehen korville niin tuttua airojen loisketta. He nostivat päänsä ja kuuntelivat.

„Se on Michel!“ sanoi isä ja nousi ylös mennäkseen kannelle. „Kennedy, heitä hänelle köysi!“

Molemmat miehet kumartuivat veneen laidan yli ja tähystelivät heitä ympäröivään synkkään pimeyteen. Pian voivat he erottaa pienen veneen kokan, joka lähestyi heidän venettään. Tulija oli todellakin Michel, kalastajan vanhin poika, joka nyt palasi tavalliselta tarkastusmatkaltaan Portsmouthista.

Kun vene oli saatu sidotuksi kiinni, menivät kaikki kolme kajuuttaan. Kennedy astui pienen kaapin luo ja otti sieltä kappaleen suolaista lihaa, vähän homehtunutta leipää ja savustettua kalaa, ja asetti kaikki pöydälle, jonka ääreen isä ja Michel jo olivat asettuneet.

Michel oli noin kahdenkolmatta vuotias. Suurikasvuinen, lujarakenteinen ja ketteräliikkeinen näytti hän ruumiillisesti hyvin voimakkaalta; mutta hänen matala ja kapea otsansa, tyhjä katseensa ja ilmeettömät kasvonsa ilmaisivat, ettei lujassa ruumiissa asunut selvää järkeä eikä suurtakaan älykkäisyyttä.

Itse asiassa ei Michel suinkaan ollut paha, mutta hänen luonteensa oli kovin heikko, ja hän oli kokonaan kykenemätön vastustamaan toisten neuvoja ja esimerkkejä, vaikka ne olisivat olleet huonojakin.

Hän oli tavallisesti synkän ja surullisen näköinen, hymyili harvoin eikä nauranut koskaan.

Tänä iltana näytti hän vielä hiljaisemmalta kuin ennen. Toisinaan vetäytyi hänen otsansa ryppyihin, ja jos hänen isänsä olisi voinut merilampun epävakaisessa valossa tarkemmin katsella hänen kasvojaan, olisi hän nähnyt poikansa usein kalpenevan.

Mutta Williams oli liian paljon kiintynyt omiin ajatuksiinsa huomatakseen poikansa kasvoilla vaihtelevia ilmeitä.

„No“, kysyi irlantilainen ja vetäytyi suolaisen lihan puoleen, jonka kimppuun hän urhoollisesti hyökkäsi, „mitä uutisia kaupungista?“

„Ei mitään, isä“, vastasi Michel.

„Siis luulet, ettei epäillä mitään?“

„Niin luulen.“

„Sitä parempi, poikani.“

„Niin, isä, sillä minä vihaan englantilaisia, minä!“ huudahti Kennedy, kohotti oluthaarikan huulilleen ja joi pitkän siemauksen.

Michel vaikenä.

„Mikä sinua vaivaa, Michel?“ kysyi Williams äkkiä, sillä hän oli huomannut varjot, jotka tuon tuostakin levisivät pojan otsalle.

Michel vapisi ja kalastaja uudisti kysymyksensä.

„Ei mikään, isä! Ei minua mikään vaivaa“, vastasi Michel vihdoin.

„No miksi siis olet surullinen?“ sanoi Kennedy.

„Sinun pitäisi päinvastoin olla iloinen, sillä hymyilee hän meille nyt parempi tulevaisuus. Etkö tiedä, että meillä on Surcoufin lupaus ja tämä lupaus on sadantuhannen frangin arvoinen, jonka summan hän on luvannut isällemme.“

„Sata tuhatta frangia! Mitä se on verrattuna siihen, mitä meillä oli Irlannissa.“

„Hitto vieköön, sinä tulet kunnianhimoiseksi!“

„Jos kunnianhimoinen olisin, voisin kenties tänään saada toiveeni täytetyksi.“

„Millä tavalla?“ kysyi Williams pikaisesti.

„Oh, en tiedä . . .“ sopersi Michel nähtävästi häm-

mentyneenä sen vuoksi, että oli tullut sanoneeksi enemmän kuin oli aikonut.

Irlantilainen katsoi terävästi poikaansa ja tarttui hänen käteensä.

„Michel“, sanoi hän, „sydämessäsi liikkuu jotakin, jota et uskalla ilmoittaa minulle. Olisiko se joku paha ajatus?“

„Ei, isä! En tiedä mitä tarkoittatte“, vastasi Michel ja painoi päänsä alas.

„Oletko sairas?“

„Olen, vähän . . .“

„Paleletko? Miksi et syö?“

„Ei minun ole nälkä“, sanoi Michel ja nosti käden otsalleen, jolla helmeili suuria hikipisaroita.

Williams katseli poikaansa levottomuudella.

Jotakin omituista mahtoi todellakin liikkua Michelin mielessä, sillä hänen värinsä vaihtui joka hetki. Toisinaan oli hän niin punainen, että olisi luullut veren tunkeutuvan ulos ihon huokosista, toisinaan niin kalpea, että oli vähällä pyörtyä, ja hänen kasvoillaan kuvastui sanomattoman suuri, ruumiillinen taikka sielullinen tuska, on vaikea sanoa kumpi.

Williams kävi yhä levottomammaksi, eikä siirtänyt katsettaan pojastaan.

„Minä tahdon ilmaa, minä tukehdun!“ huudahti tämä ja koetti nousta ylös.

„Mene sitten ylös kannelle“, vastasi isä.

Michel nousi ylös, mutta samassa tarttui hänen vyönsä pöydän kulmaan ja repeytyi melkein kokonaan.

Joukko kultarahoja vieri lattialle.

Michel pysähtyi, kuin olisi häneen iskenyt salama, ja hänen kaikki jäsenensä alkoivat vapista.

Williams kumartui nopeasti alas ja poimi poikansa vyöstä pudonneet kultarahat.

„Mitä tämä merkitsee?“ kysyi hän ihmetellen.

Michel ei vastannut.

„Mistä olet saanut tämän kullan?“ huudahti isä.

„En tiedä“, sopersi nuori mies.

„Vastaa! Minä vaadin! Mistä olet saanut tämän kullan?“ kivahti irlantilainen uhkaavalla äänellä ja piti pojan silmäin edessä lattialta poimimiaan rahoja.

Michel loi kauhistuneen katseen ympärilleen; hän näytti etsivän pelastusta.

Isä tarttui hänen käteensä ja ravisti sitä voimakkaasti.

„Armoa!“ huudahti Michel.

„Armoa? Mitä olet sitten tehnyt, onneton?“

„Armoa, armoa!“ jatkoi Michel, jonka omituinen kauhistus nyt näytti kohonneen huippuunsa. „Armoa, isä! Minä olen raukka! . . . Minä olen rikkonut! Lankesin kiusaukseen!“

„Kuka sinua kiusasi?“ huusi Williams ja puristi vielä kovemmin poikansa kättä.

„Paholainen varmaankin, sillä tunti sitten tein minä kauhean rikoksen.“

„Minkälaisen?“

„Kavalluksen!“

„Kavalluksen? Sinä, poikani, lapseni, veri verestäni!“ huudahti irlantilainen, jonka rehellisille kasvoille levisi polttava puna.

„Antakaa anteeksi, isä!“

„Kavalluksen, kavalluksen!“ toisti isä parka. „Onko se mahdollista! Sinä, Michel? Mutta puhu!“ jatkoi hän ja kohotti päänsä. „Sinä olet velvollinen tunnustamaan minulle käytöksesi.“

Michel painoi päänsä vielä alemmaksi, välttääkseen isänsä uhkaavaa katsetta.

Kennedy katseli veljeään jonkinlaisella kauhulla.

„Minä odotan!“ sanoi Williams käskevällä äänellään.
„No niin, isä“, alotti Michel, „muistattehan, että kun Surcouf tänään tuli veneeseemme, odotti häntä täällä toinen henkilö, jota emme tunteneet.“

„Muistanhan minä.“

„Molemmat miehet menivät tähän kajuuttaan.“

„Niin.“

„Mutta minä olin myös täällä paikkaamassa verkkoja, ja kun istuin maston takana, ei minua huomattu.“

„Ja sinä kuuntelit, mitä vieraamme puhuivat?“ sanoi Williams.

„Niin, isäni, ensin kuuntelin vasten tahtoani . . .“

„Mutta sitten?“

„Sitten tein sen tahallani.“

„Sinä vakoilit! Kuinka halpamaista!“ huudahti Williams.

„Isä, minä kadun!“

„Jatka! Mihin johti sinun paha taipumuksesi? Puhu. Minä haluan tietää kaikki.“

„Voitteko aavistaa, isä, kuka se mies oli, joka odotti Surcoufia?“

„En.“

„Miehen nimi on Marcof.“

„Marcof, St. Malosta!“ huudahti Williams. „Kaaupari?“

„Juuri hän!“

„Surcouf ja Marcof Portsmouthissa!“ kummaili irlantilainen ja kohotti kätensä taivasta kohti.

„Surcouf ja Marcof ovat Portsmouthissa!“ toisti Michel hitaasti. „Niin, isä! Kas siinä käytökseni salaisuus.“

„Kurja!“ ärjyi Williams ja tarttui pöydällä olevaan terävään veitseen. „Kurja!“ jatkoi hän. „Sinä olet myynyt heidät!“

„Armoa!“ huudahti Michel ja vaipui polvilleen.

„Armahtakaa!“ huusi Kennedy ja syöksyi veljensä ja uhkaavan asean väliin.

„Sinä olet kavaltanut miehet, joille minä olen vannonut uskollisuutta, jotka luottavat minun sanaani, joiden käsiä minä olen puristanut.“

„En, isä!“

„Vaiti, sinun täytyy kuolla!“

Williams työnsi syrjään Kennedyn, joka suojeli omalla ruumiillaan veljeään ja tarttui polvillaan maassa olevan poikansa vaatteisiin.

Irlantilaisen kiivas liike repäsi nuoren miehen takin halki ja joukko kultarahoja vieri taas kajuutan lattialle.

„Me olemme köyhiä ja minulle luvattiin miljoona!“ huudahti Michel. „Minä ajattelin äitiä ja sisaruksiani! Mutta minä kadun! Armoa, isä! Armahtakaa!“

„Me olimme rikkaita, sillä kunniamme oli tahra-ton, mutta tällä hetkellä olemme kurjempia kuin Lon-ton köyhin kerjäläinen, sillä nimemme on häväisty! Mutta veri huuhtoo pois häpeän. Michel! Rukoile Jumalaa, sinun täytyy kuolla.“

Ja näin puhuen laski Williams suuren kätensä po-
jan päälle ja taivutti hänen kalpean otsansa aina
lattiaan asti.

Irlantilaisen kasvojen ilme oli todellakin kauhistut-tava. Niistä voi lukea että hän oli järkähtämättömästi päättänyt panna toimeen tämän työn, jonka hänen omatuntonsa piti oikeutettuna.

Kennedy seiso i liikkuu mattomana ja kauhun valtaa-
mana tänä kammottavana hetkenä, jonka aaltojen etäi-
nen ärjyntä ja punertava valaistus teki vielä pöyristyt-
tävämmäksi.

Katumuksen ja häpeän musertamana ei Michel
ajatellut olevan minkäänlaista mahdollisuutta välttää

kohtaloa, joka häntä leppymättömän tuomarin kädestä uhkasi.

Hetken aikaa tunsi Williams rohkeutensa horjuvan. Hän ymmärsi, että jos hän viivyttelisi vielä hetkenkin, ei hänellä olisi voimaa tehdä tekoaan.

Hän rohkaisi itsensä ja kohotti veitsensä.

Michelin ja Kennedyn huuililta kuului yht'aikaa tuskainen huudahdus.

XXVIII.

KAVALLUS.

Terä syöksyi jo salaman tavoin syyllistä kohti, kun voimakas käsi tarttui irlantilaisen käsivarteen.

Uusi tulokas oli ryöminyt sisään avonaisesta luukusta, josta päivällä tuli valoa kajuuttaan, ja ehti juuri parahiksi estääkseen iskun, joka oli sattumaisillaan syylliseen.

Mies, jonka odottamaton ilmestyminen ainakin toistaiseksi pelasti irlantilaisen pojan varmasta kuolemasta, oli kasvultaan yli keskikoon, mutta paksun viitan leveät poimut, joihin hän oli kietoutunut, tekivät yhtä mahdottomaksi arvata hänen kokoaan, kuin kasvoille vedetyn raskaan hilkan tähden oli vaikea määritellä hänen ulkomuotoaan.

Omituinen tapa, jolla hän tunkeutui kajuuttaan, kiivas liike, jolla hän pidätti Williamsin käsivarren ja esti hänet panemasta täytäntöön rangaistustaan, oli suuresti hämmästyttänyt tämän liikuttavan näytelmän osallisia.

Williamsin kylmäverisyys palasi sentään melkein heti.

„Kuka te olette? Mitä etsitte? Miksi tunkeudutte siten luoksemme?“ kysyi hän uhkaavalla äänellä.

„Olen niiden ystävä, jotka poikanne on ilmiantanut“, vastasi tuntematon tyynesti. „Minä autan teitä sovittamaan tämän nuoren miehen aikaansaamat onnettomuudet. Ja tänne tuloni on helposti selitettävissä. Minä tiesin, että tämä kalastajavene oli Surcoufin ja Marcofin yhtymäpaikka; tahdon tavata heitä taikka ainakin antaa heille teidän kauttanne tärkeän neuvon. Mutta jos olisin tullut tänne päivällä, olisimme kaikki joutuneet vaaraan, sen vuoksi täytyi minun odottaa yötä. Tulin yksinäni veneellä. Tultuani lähelle venettä kuulin ääniä. Varovaisuuden vuoksi täytyi minun kuunnella, ja tiedän kaikki mitä täällä tapahtui. Kun näin teidän aikovan tehdä murhan, joka olisi voinut olla vaarallinen niillekin, joita te rakastatte, kiiruhdin esiin ja ehdin oikeaan aikaan tarttua käteenne, jonka jo olitte kohottanut tätä nuorta miestä kohti. Ja nyt, tämän kuultuanne antakaa minun sanoa mitä minulla on sanottavaa, sillä meidän on joka hetki syytä pelätä, että ne, joita tahdomme varjella, joutuvat onnettomuuteen.“

Tuntematon loi kysyvän katseen Williamsiin. Tämä seiso i liikkumattomana; saattoi huomata, että hänen rinnassaan riehui taistelu. Hän ei ollut vielä hellittänyt veistä kädestään ja epäily kuvastui hänen ilmeikkäillä kasvoillaan.

Michel oli yhä vielä polvillaan, eikä uskaltanut liikahtaa paikaltaan, ja Kennedy oli yhdellä hyppäyksellä syöksynyt tuon salaperäisen miehen ja kajuutan oven välille, nähtävästi valmiina tottelemaan isänsä pienintäkin viittausta.

Viitään kääritty mies ymmärsi heti mitä kalastajan sielussa liikkui.

„Älkää epäilkö minua“, sanoi hän vilkkaasti. „En voi mitenkään todistaa vilpittömyyttäni, mutta ajatelkaahan vähän; jos tahtoisin syöstä turmioon ne, joita sanon haluavani auttaa, minkä vuoksi olisin silloin täällä? Tämä nuori mies on pettänyt heidät, miksi tarvitsisi minun silloin etsiä heitä?“

„Miksi estitte minua rankaisemasta poikaani?“ kysyi Williams kolkolla äänellä.

„Sen vuoksi, että te, kuten jo sanoin, olisitte tehnyt inhottavan murhan. Sitäpaitsi olisitte siten riistänyt itseltänne mahdollisuuden saada tietää hänen rikoksensa koko laajuudessaan. Mitä hän on tehnyt? Mitä hän on sanonut? Mitä salaisuuksia hän on ilmiantanut? Ne täytyy meidän välttämättömästi tietää, voidaksemme auttaa ystäviämme. Vielä kerran, uskokaa minua, älkää työntäkö minua pois. Tunnin kuluttua ei ole enää aikaa. Päätöksen täytyy olla nopean kuin ajatus. Ja etlette anna minulle sitä luottamusta, kuin ansaitsen, niin — luottakaa sitten sattumaan! Se on ainakin parempi, kuin tietien taiten tehdä ystävämme onnettomiksi. Ja sitäpaitsi, mitä vahinkoa voisi teillä olla minun neuvojeni noudattamisesta? Jos luulette että petän teitä, niin voittehan rangaista minua ja estää minua toimimasta. Teitähän on kolme ja minä olen yksin.“

Nämä hätäisesti lausutut sanat näyttivät vaikuttavan irlantilaiseen. Ennen kun vastasi kääntyi hän kuitenkin Kennedyn puoleen sanoen:

„Nouse ylös kannelle ja katso näkykö siellä mitään epäiltävää.“

Nuori mies kiiruhti ylös. Vieras hymyili.

„Te katsotte, onko minua seurannut joku, joka voisi tarpeen tullen tulla avukseni“, sanoi hän ja veti itselleen tuolin, jolle istuutui. „Katsokaa vaan, en minä pelkää mitään.“

Kennedy palasi melkein heti ja vakuutti isälleen, ettei hän voinut nähdä mitään muuta kuin tyhjän veeneen, jolla tuntematon oli saapunut.

„No niin“, sanoi Williams ja kääntyi tuntemattoman puoleen, „puhukaa, minä kuuntelen. Mitä on minun tekeminen, pelastaakseni ne, jotka poikani on aikonut syöstä turmioon? Olen valmis uhraamaan henkeni, ostaakseni takaisin perheeni kunnian. Kenties on Jumala lähettänyt teidät. Mutta vaikka olisitte itse paholaisen lähettämä, ei se minua huolestuta! Kunhan vaan autatte meitä, suostun kaikkeen, vaikkapa sitten olisin pakotettu antamaan oman sieluni heidän pelastuksekseni.“

„Ennen kaikkea“, vastasi tuntematon, „on hankittava tieto siitä, kuinka paljo poikanne on antanut ilmi.“

Williams tarttui Michelin käsivarteen.

„Kuuletko!“ sanoi hän, „jatka tunnustustasi!“

„Ja muistakaa“, lisäsi tuntematon, „että jos tunnustatte koko totuuden, niin otatte siten ensimmäisen askeleen parannukseen. Olen varma siitä, ettei kaikki oikeudentunto ole vielä sammunut sydämeštänne. Tuska, joka on teitä ahdistanut, ja omantunnon nuhteet, jotka ovat pakottaneet teidät ilmoittamaan rikoksenne, vakuuttavat minulle ettei sydämenne ole vielä kokonaan paatunut. Kertokaa meille kaikki, mitä on tapahtunut, ja toivokaa sitten taivaan armahtavaisuutta!“

Michel kohotti hitaasti päätään.

„Niin“, sanoi hän käheällä äänellä, „olette oikeassa. Omantunnon tuskat ottavat minut hengiltä; minä

tunnen häpeätä ja pelkoa. Minusta tuntuu, kuin ei tuota kauheaa olisi tapahtunutkaan; minusta tuntuu, kuin olisin ollut mielipuoli . . . Tunnustan kaikki, ja sitten saa isäni tappaa minut, jos tahtoo, sillä tunnen ansainneeni kuoleman!”

Ja nuori mies kertoi yksityisseikkoja myöten mitä me muutamalla rivillä olemme esittäneet lukijalle.

Kun Michel aamulla kuuli Surcoufin ja Marcofin keskustelun, ei hän ollut vielä tuntenut sielussaan mitään noista ajatuksista, jotka muutamia tunteja myöhemmin johtivat hänet tekemään kauhean rikoksensa.

Hän oli suuresti ihmetellyt ranskalaisten suurta rohkeutta, kun he olivat uskaltaneet tunkeutua keskellä valoisaa päivää pontonien keskelle ja muodostaa sala-liiton englantilaisia vastaan.

Hän oli kuullut puhuttavan Marcofista, jonka nimi oli yhtä tunnettu kuin Surcoufinkin, sillä jokainen tiesi heistä kertoa mitä ihmeellisimpiä juttuja ja kertomuksia.

Hän tiesi, että nuo nimet olivat koko Englannin kauppalaivaston kauhu; mutta, sanomme sen vielä kerran, hän ei ollut vielä aikonut kavaltaa näitä miehiä.

Yön tullen oli hän lähtenyt Portsmouthiin, noudat-taen isänsä käskyä.

Hänelle annettujen ohjeitten mukaan kävi hän ensin kapakoissa, hankkiakseen uutisia, jotka voisivat olla hyödyllisiä ranskalaisille vangeille ja heidän urhoollisille ystävilleen, ja häneltä kului tähän toimeen muutamia tunteja.

Kaikkialla puhuttiin Brittanian vankien paosta, aamulla tapahtuneesta kapinasta, sekä hirttämisestä, joka tulisi pantavaksi toimeen samalla pontonilla seuraavana aamuna.

Viimeisessä kapakassa, jossa hän kävi, oli keskus-

telu vielä vilkkaampaa, vaikka aine oli sama kuin muual-
lakin, nimittäin vangit.

Näitä pilkattiin ja ivattiin, ja jokainen odotti hirt-
tämistilaisuutta melkein kuin jotakin suurta juhlaa.

Lacoussinerien nimeä mainittiin luonnollisesti
useammin joka ryhmässä.

Se olikin siksi tunnettu, että merimiesten sitä koh-
taan tuntema viha oli oikeutettu.

„Oh! Tuo kaappari roisto saa siis alottaa tanssin“,
huudahti muuan merimies.

„Tunnetko sinä hänet?“ kysyi toinen.

„Ketä tarkoitat?“

„Lacoussinerieta.“

„Kyllä tunnen, sillä minä olin siinä fregatissa, joka
sieppasi hänen korvettinsa.“

„Millä seuduilla se tapahtui?“

„Portugalin rannikolla.“

„Oliko se siellä, Jack, missä sinä menetit kaksi
sormea vasemmasta kädestäsi?“

Merimies, joka oli vastannut toisten kysymyksiin,
ojensi silvotun kätensä, jota toverinsa oli tarkoittanut.

„Ei“, sanoi hän ja ravisti päätään, „sormeni jäivät
toiseen laivaan, ja se roisto, joka hakkasi ne irti, ei
pahaksi onneksi ole tällä kertaa Portsmouthin sata-
massa.“

„Kuka se oli, Jack?“

„Se oli Surcouf, tuo kirottu roisto.“

„Surcouf!“ huudahtivat muut ja lähestyivät puhu-
jaa, sillä niin suuri oli liikutus, jonka tämä pelätty
nimi herätti englantilaisissa, mainittiin se sitten missä
tahansa.

„Surcouf!“ toisti Michel ja vapisi.

„Oletko sinä tapellut Surcoufin kanssa, Jack?“
kysyi pari kolme ihailevalla äänellä.

„Olen“, vastasi Jack ja ojensi vartaloaan. „Vieläpä kaksi kertaa.“

„Missä?“

„Intian merellä. Ensimmäisen kerran ollessani Tritonissa ja toisen kerran palatessani Kentillä Riosta.“

„Kerro meille, Jack!“ huudettiin joka taholta.

„Mielelläni“, vastasi merimies, joka, kuten virkaveljensä kaikissa maissa, mielellään näki suurilukuisen ja tarkkaavaisen kuulijakunnan ympärillään.

Jack asettui kuntoon, veti oluthaarikan luoksensa ja joi siitä yhdellä siemauksella kolme neljännestä, sulloi sitten uuden mällin poskeensa, täytti piippunsa ja sytytti sen hitaasti. Sitten hän kävi kertomaan kahdesta erinomaisesta taistelustaan.

Joka kerta kun Jack väririkkaassa kertomuksessaan esitti jonkun uskomattoman rohkeuden ja urhoollisuuden piirteen, valtasi raivo englantilaiset ja he keskeytivät kertojaa karkeilla kirouksilla.

Kun keskustelu kerran oli joutunut tälle alalle, ei se hevin katkennut. Jackin perästä tuli toisen vuoro, sitten kolmannen j. n. e.

Ja jokainen kertoi jonkun tämän ranskalaisen kaapparin tekemän urotyön; ja vaikka viha usein tarveli sankarillisuuden, muuttaen sen julmuudeksi taikka satumaksi; vaikka suuttumus elähytti noita tapahtumia, joissa moni itse oli ollut osallisena, saattoi noissa hurjissa huudoissa sentään huomata koko joukon ihailuakin.

Michel kuunteli innokkaalla tarkkaavaisuudella. Hän ajatteli, että hän samana aamuna oli puhunut sen miehen kanssa, jonka kuuluisa nimi nyt kulki suusta suuhun.

Hän ajatteli itsekseen, että hän, ilmoittamalla salaisuutensa, tulisi huomattummaksi kuin tuo merimies,

jota tämä seurue, jossa hän itse mielestään oli huomattomassa asemassa, niin ahnaasti kuunteli.

Michel istui aivan etevimmän kertojan vieressä. Kun keskustelu tuli yleisemmäksi, uskalsi kalastajanpoikakin ottaa siihen osaa.

„Entä Marcof St. Malosta?“ kysyi hän merimieheltä, jonka katkenneet sormet olivat antaneet aiheita näihin keskusteluihin. „Tunneteko hänetkin?“

„Marcofin?“ huudahti Jack ja löi nyrkillänsä pöytään. „Marcofin, St. Malosta? Tunnenko hänet, poikani? Kyllä. Ja jos saisin määrätä, kumpi hirtettäisiin ennen, hänkö vaiko Surcouf, niin en tiedä kumman valitsisin.“

„Marcof!“ sanoi muuan toinen merimies, tullen lähemmäksi. „Veljeni menetti henkensä hänen kutterillaan.“

„Marcof!“ lisäsi kolmas. „Antaisin oikean käteni, jos saisin hänet pistoolini eteen.“

„Marcof ja Surcouf!“ sanoi Jack jälleen. „He ovat tappaneet enemmän ihmisiä ja ryöstäneet meiltä useamman laivan, kun kaikki Ranskan amiraalit yhteensä, sodan alusta alkaen. Kunpa olisi joku, joka voisi sulkea heidät jonkun pontonin pimeimpään komeroon! Sillä miehellä ei olisi elämässään enää hätäpäivää, sen minä takaan!“

Ja Surcoufin nimen aiheuttamat kertomukset alkoivat taas, mutta tällä kertaa oli Marcof päähenkilönä.

Michel kuunteli nyt vielä tarkkaavaisemmin. Nämä, jotka olivat kauhuna koko Englannille, nämä molemmat englantilaiselle laivastolle niin tuhoa tuottavat miehet olivat samana aamuna muutaman askeleen päässä hänestä ja samassa veneessä keskustelleet keskenään!

Selvittelemättä vielä itselleen tunnetta, jota hän jo oli alkanut totella, toivoi hän nyt vaan saavansa tietää mitä etuja noiden miesten vangitseminen voisi tuottaa.

„*Goddam!*“ sanoi muuan merimies kertomuksensa loppuksi; „olisin vielä tyytyväisempi, jos Surcouf ja Marcof saisivat huomenna riippua Lacoussinerien asemasta maston latvassa. Antaisin kernaasti muutaman vuoden ansioni saadakseni katsella sitä näytelmää.“

Myöntymyksen sorina seurasi noita sanoja. Merimies, joka ne lausui, istui vastapäätä Micheliä.

„Etkö sinä ajattele samoin kuin minäkin, poikase-ni?“ lisäsi hän kääntyen irlantilaisen puoleen.

„Epäilemättä“, vastasi tämä; „mutta pahaksi on-neksi ei kumpikaan heistä ole meidän vallassamme.“

„Se on totta! Oi, jospa voisi vangita heistä toi-senkin. Silloin ei tarvitsisi, kuten Jack äsken sanoi, elämässään enää kokea hätäpäivää!“

„Entä jos voisi vangita heidät molemmat?“ sanoi Michel vakavasti.

„Sen onni, joka sen voisi tehdä, olisi taattu, poi-kaseni. Hänen ei koskaan enää tarvitsisi näyttäytyä muuten kuin nelivaljakon vetämissä vaunuissa.“

„Kuinka paljon luulisitte siitä maksettavan?“ kysyi Michel ihmetellen.

„Ainakin parikymmentä tuhatta puntaa kummasta-kin, taikka noiden ranskalaiskoirien laskun mukaan miljoona frangia.“

„Olisikohan se todellakin mahdollista!“ sanoi Mi-chel, joka ei voinut kuvailla mielessään, että ne miehet, joiden keskustelua hän vähän aikaa sitten oli kuunnel-lut, olisivat sellaisen summan arvoiset, jos heidät luo-vuttaisi Englannin viranomaisille.

„Hitto vieköön, onko mahdollista!“ vastasi meri-

mies: „Olen varma siitä. Mene pyytämään sitä amiraaliviraston toimistosta, niin saat nähdä.“

Michel painoi päänsä alas, eikä vastannut.

Hänen sieluunsa hiipi kauhea kiusaus. Hän ajatteli äitiään ja sisariaan, jotka elivät kurjuudessa, isäänsä, joka oli ollut rikas Irlannissa, mutta nyt sai työllään ansaita jokapäiväisen leipänsä; hän katseli kauhulla tulevaisuutta, joka odotti häntä itseään, hänellä kun ei ollut mitään, — ja ääni, jota hän ei vielä kuitenkaan uskaltanut kuunnella, kuiskasi hänelle, että riippui vaan hänestä itsestään, tahtoiko hän vaihtaa tämän kurjuuden, nämä kieltämykset, tämän surullisen kohtalon rikkauteen, iloon ja onneen.

Hän tunsikin Surcoufia, ja Marcofin oli hän nähnyt vaan vilahdukselta. Ei mikään myötätuntisuuden side yhdistänyt häntä heihin. Surcouf oli alussa pakottanut Williamsin ja hänen poikansa palvelemaan itseään. Hän oli tosin luvannut palkita heidät, mutta mitä oli tämä palkinto verrattuna Englannin hallituksen antamaan miljoonaan?

Kaksikymmenvuotiaitten luonteelle ei ole ominaista pettää eikä myydä olentoja, jotka ovat antautuneet heidän turviinsa. Sellaiseen tekoon vaaditaan sydäntä, joka on kovettunut pettymyksissä taikka turmeltunut paheissa, ja Michelin elämä oli vielä tuskin alkanutkaan.

Mutta kurjuus on huono neuvonantaja ja hetkessä saavutettu rikkaus tuntui ylen houkuttelevalta.

Vähitellen rupesi Michelin omatunto nukkumaan.

Muuten ei hänellä ollut suurta arvelemisen aikaa. Hän tiesi, että pako tapahtuisi muutaman tunnin kuluessa, että jos hän epäröisi kauan, tulisi myöhäiseksi toimia, ja että ainoa tilaisuus suunnattoman rikkauden hankkimiseen silloin olisi luisunut pois käsistä.

Kuumeentapainen tunne hämmensi nuoren miehen aivoja ja kevyt puistatus värisytti hänen ruumistansa, josta tihkui kylmää hikeä.

Hän heitti pöydälle rahaa maksaakseen sen mitä oli nauttinut, ja kiiruhti ulos kapakasta.

Kylmä yöilma, joka jäähdytti hänen kasvojaan, ei laimentanut niiden ajatusten voimaa, jotka polttivat hänen aivojaan, päinvastoin tuntui se niitä terästävän, joten hänessä saattoi huomata saman ilmiön kuin liiallisesti alkoholia nauttineessa henkilössä, joka raittiiseen ilmaan mentyään tuntee päihtymyksensä enenevän.

Pian seisoi Michel *transport officen* toimiston ulkopuolella tietämättä edes itsekään tulleensa sinne oman tahtonsa johdattuksesta.

XXIX.

FREGATIN VALTAUS.

Kello oli jo lyönyt seitsemän, ja paon piti, kuten Michel oli kuullut, tapahtua puolenyön seuduissa.

Häntä erotti onnesta vaan ohut muuri ja tässä muurissa oli avonainen portti.

Kiusaus tuli yhä voimakkaammaksi.

Nuorukainen epäili noin kymmenen minuuttia: hirveä taistelu raivosi hänen sydämessään. Ja kuten niin usein ihmisrinnassa tapahtuu, voitti pahuus nytkin ja Michel syöksyi mielipuolen lailla pihalle.

Yhdestä toimistohuoneen ikkunasta loisti tulta. Hän astui päättäväisesti sisään.

„Mitä haluatte?“ kysyi muuan virkamiehistä nyreästi.

„Haluan tietää mitä minulle maksetaan, jos minä luovutan teille kaapparikapteenit Surcoufin ja Marcofin?“ vastasi Michel vapisevin äänin.

Virkamies kohotti lamppunsa varjostinta, voidakseen paremmin nähdä sen, jonka kanssa hän puhui ja jota hän alussa piti mielipuolena.

Mutta katseltuaan tarkemmin Michelin selväpiirteisiä kasvoja, huomasi hän, että mies, joka teki hänelle tuon omituisen kysymyksen, todellakin oli täydellä järjellään.

Hän koetti tutkia häntä, käyttääkseen kenties itse hyväkseen mahdollisesti saamiaan tietoja, joiden koko laajuutta hän ei edes voinut aavistaa, mutta Michel ei vastannut ainoankaan virkamiehen tiedustukseen, hän toisti vaan vielä kerran kysymyksensä.

Kun ei saanut siihen vastausta hän jatkoi:

„Onko totta, että siitä maksettaisi miljoona?“

„En tiedä, mutta luultavasti“, vastasi toinen vihdoin. „Tulkaa uudelleen huomenna, niin saatte puhua ylipäällikön kanssa.“

„Huomenna!“ huudahti Michel, „mutta tunnin kulltua on se jo myöhäistä.“

„Te tarkoittatte siis täyttä totta?“ kysyi virkamies.

Michel katsoi häneen, kasvoillaan sellainen ilme, että tämä heti lisäsi:

„Tulkaa! Jos te voitte ilmoittaa tärkeitä asioita, niin saatte hyvän palkan.“

Ja hän vei nuorukaisen ylipäällikön luo.

Mitä voisimmekaan enää sanoa, jota ei lukija jo arvaa?

Kun Michel kerran oli tullut ylipäällikön luo, ei hän enää voinut peräytyä, vaikka olisi tahtonutkin.

Lupauksilla, uhkauksilla ja nerokkaasti esitetyillä kysymyksillä sai englantilainen upseeri tietää kaikki mitä nuorukainen itsekin tiesi.

Mutta kuitenkin tuntui hänestä Surcoufin ja Marcofin olo Portsmouthissa niin peräti uskomattomalta, ettei hän uskaltanut luottaa ajatukseen, että Englanti vihdoinkin saisi huostaansa kaksi leppymättömintä vihamiestään.

Onneksi oli kaappareilta jäänyt aamulla kaksi tärkeää kohtaa mainitsematta Michelin kuullen.

Keskustellessaan aikeistaan eivät Surcouf ja Marcofolleet maininneet kaapparifregatti „Georgesin“ ryöstämisestä mitään, sillä ystävykset olivat jo ennen sopineet siitä. Sen verran, mitä he olivat viitanneet siihen, olivat he puhuneet vaan englantilaisesta fregatista, mainitsematta sen nimeä. Samalla lailla olivat he kutsuneet Britanniaakin vaan pontoniksi.

Vaikka siis Michel tiesi, että jokin fregatti tulisi suorittamaan suuren tehtävän tässä yrityksessä ja että joltakin pontonilta tulisi tapahtumaan yhteinen pakoyritys, ei hän kuitenkaan voinut sanoa mistä fregatista ja mistä pontonista oikeastaan oli kysymys.

Sitäpaitsi ei hän, peläten vahingoittavansa isäänsä, ollut puhunut mitään kalastajaveneestä.

Ylipäällikön kysymykseen missä hän oli kuunnellut keskustelua, jonka sisällön hän juuri oli kertonut, vastasi hän sen tapahtuneen Gosportin rannalla, jossa hän sanoi olleensa piilossa kallionlohkareen takana.

Tämä vastaus, joka soveltui takaa-ajetun aluksen katoamiseen Gosportin niemen luona edellisenä yönä, näytti täydellisesti tyydyttävän upseeria.

Michelille annettiin heti suuri summa kullassa palkkioksi hänen ilmoituksestaan, sekä lupaus, jos hänen ilmoituksensa ovat todet ja jos englantilaiset saavat

käsiinsä molemmat kaapparit, vielä suuremman palkinnon saamisesta, mitä hän on uskaltanut toivoakaan.

Sitten kiiruhti ylipäällikkö ulos huoneesta lähteäkseen amiraalin luo ja ryhtyäkseen hänen kanssaan tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Aika oli niin täpärä, ettei hän ehtinyt enää kiinnittää ajatustaan Micheliin, joka oli ilmoittanut hänelle nämä tärkeät tiedot.

Yksin jäätyään lähti nuori mies taas ulos kadulle; taskut täynnä kultaa käveli hän koneellisesti veneensä luo, jonka oli kiinnittänyt rautarenkaaseen satamassa.

„*Transport office*“, sanoi tuntematon, kun Michel oli lopettanut kertomuksensa tai oikeammin tunnustuksensa, „ei siis tiedä pontonin nimeä, mistä pako pannaan toimeen, eikä sitä että tämä kalastajavene on täällä.“

„Ei“, vastasi Michel hiljaa.

„No niin“, lausui Williams, jonka kauheasti vääntyneet kasvot ilmaisivat kuinka äärettömiä sieluntuskia hän kärsi; „no niin, mitä voimme me nyt tehdä?“

Tuntematon näytti vaipuneen syviin ajatuksiin; sitten kohotti hän päänsä, joka yhä edelleen oli paksun hilkan peitossa.

„Minä en edes“, sanoi hän, „tahdo kysyä teiltä, missä Surcouf on, etten tekisi omaatuntoanne rauhattomaksi; mutta teidän tiedätte, missä voitte tavata hänet? Vai mitä?“

„Ehkä.“

„No niin, menkää sitten viivyttelemättä hänen luoksansa, ja hänet tavatessanne ilmoittakaa koko totuus.“

„Entä mitä te teette, jättäkö te tänne?“

„En, minä poistun myös täältä tiedustelemaan mitä määräyksiä *transport office* on antanut. Toisen pojistanne täytyy jäädä tänne. Puolen tunnin kuluessa jätän

hänelle näistä määräyksistä jäljennöksen, jotka hänen sitten tulee viedä Surcouffille. Ymmärrättekö?”

„Täydellisesti.“

„Asiasta on siis sovittu?”

„On; mutta ennen kun poistutte, täytyy teidän sanoa meille kuka te olette.“

„Mitä te sillä tiedolla teette?”

„Saattaahan teidän täällä olossanne piillä toinen petos?”

„Uskotteko, että niin todellakin on laita?”

„En.“

„No niin, toimikaa sitten puolestanne, kuten minäkin toimin puolestani. Sen tahdon kuitenkin ilmoittaa teille, että koettaissani auttaa Surcouffia ja Marcouffia panen alttiiksi henkeni, vieläpä enemmän kuin henkeni — kunniani.“

„Auttakoon teitä sitten Jumala!“ huudahti Williams. „Itsekin antaudun hänen turviinsa; en epäile enää. Minä tottelen teitä . . . ja vien mukani tämän kaivaltajan, Jätän hänet Surcouffin rangaistavaksi!“

Muutaman hetken kuluttua jätti salaperäinen mies kalastajaveneen, astui omaan veneeseensä ja poistui nopeasti, Williamsin] ja Michelin valmistautuessa etsimään Surcouffia.

Kennedy jäi odottamaan tuntemattoman määräyksiä.

Sill'aikaa kun Michel, sydän murtuneena omantunnon tuskien painosta, tunnusti kavalluksensa, oli esirippu kohoutumaisillaan aamulla fregatti „Georgesissa“ aletun näytelmän toista näytöstä varten. Sen suorittajat olivat uskaliaat ranskalaiset kaapparit, jotka jo toivehikkain mielin olivat lähteneet Gosportin niemeltä.

Sumu, joka verhosi lahden, ja jota vastaan kaupun-

gin tulet ja satamassa olevien laivojen lyhdyt vielä koettivat taistella, oli tiheämpi kuin milloinkaan.

Pitkin rantoja oli siellä täällä kalastajaveneitä, ja niiden mustia runkoja saattoi tuskin huomata pimeydessä.

Äkkiä huomattiin kuitenkin, melkein samaan aikaan, kun irlantilainen kohotti veitsensä poikaansa kohti, vilkasta liikettä noiden monenlaisten alusten joukossa.

Tämä liike siirtyi vähitellen pohjoiseen päin ja laita laidassa olevasta kalastajavene-rivistä lähti pieni ruuhi, samanlainen, jollaisia korkeammat meriupseerit tavallisesti käyttivät pienillä retkillään. Siinä oli kahdeksan soutajaa ja sitäpaitsi mies, joka istui veneen perässä.

Samassa työnnettiin vesille suurempikin vene, joka suuntasi kulkunsa Wightin saarta kohti, josta valot loistivat sumun läpi kuin puoleksi sammuneet hiilet pimeään huoneen takassa.

Tämä vene kulki lahden poikki pohjoisesta etelään; Cowesin kohdalle ehdittyään se kääntyi suoraan „Georgesia“ kohti, joka vielä täydessä lastissa kellui pienen sataman laineilla.

Piippuaan poltellen käveli kapteeni Swindon edes takaisin peräkannella ja katseli tuon tuostakin kärsimättömästi merelle.

Vihdoin kuului hänen korviinsa airojen loisketta ja se sai hänet hätkähtämään.

Samassa lähestyi laivapoika.

„Vene lähestyy alahangan puolelta, herra kapteeni“, ilmotti poika ja kohotti kätensä villalakkinsa syrjään.

„Vihdoinkin!“ huudahti Swindon. „Miehemme tulevat. Ja minä kun luulin, että he olivat pettäneet meidät, eivätkä enää palaisikaan. Sano stewardille,

että hän laittaa rommiannokset kuntoon, ja kutsu perämies tänne, haluan keskustella hänen kanssaan.“
Poika katosi laivan aukosta alas ja muuan merimies astui vuorostaan päällikkönsä eteen. Se oli laivan perämies.

„Missä ovat miehet?“ kysyi Swindon.

„Jällellä olevat kolme miestä ovat kokkapuolella“, vastasi perämies.

„Vai niin. Sanokaa heille, että laittavat itsensä kuntoon ja tulevat tervehtimään tovereitaan. Tahdon ottaa heidät ystävällisesti vastaan. Ymmärrättehän, Jack; on välttämätöntä, että 'Georgesin' maine leviää merimiesten keskuudessa, jotta meillä on varä valita, kun täst'edes lähemme merille.“

„Kyllä, kapteeni“, vastasi perämies, joka hyväksyi päällikkönsä kohteliaisuuden senkin vuoksi, että hän tiesi saavansa itekin tyhjentää muutaman lasillisen.

Tämän keskustelun tapahtuessa lähestyi odotettu vene nopeasti.

Perämies kumartui alahangan puoleisen kaidepuun yli.

„Vene hoi!“ huusi hän.

„Oho!“ vastasi karkea ääni.

„Kuka siellä?“

„'Georgesin' miehistö“, vastasi ääni merimiehille ominaisella lauseparrella.

„Kaikki hyvin! Ohjatkaa tänne!“

„Lakatkaa soutamasta!“ komensi sama ääni tovereillensa.

Nämä kohottivat äkkiä aironsa; vene solui pitkin laivan kylkeä ja kokkapuolella oleva merimies tarttui laivasta heitettyyn köyteen ja kiinnitti sen lujasti veneen istuinlautaan.

Vene pysähtyi alahangan puoleisten portaitten luo.

„Kaikki miehet laivaan!“ sanoi muuan miehistä ja hyppäsi portaitten ensimmäiselle astuimelle.

„Sinäkö se olet, kunnan Tom!“ tervehti Swindon ja meni merimiestä vastaan, tämän noustessa „Georgesin“ kannelle.

„Niin“, vastasi Tom, „ja tässä ovat toverini.“

„Te olette pitäneet sananne ja minä pidän myös omani. Kas tässä ovat merimieheni, jotka odottavat teitä, ja rommiannokset ovat kunnossa.“

„Tässäkö ovat kaikki miehenne?“ kysyi Tom ja osoitti kolmea merimiestä ja perämiestä, jotka Swindonia lukematta olivat tähän asti olleet laivan koko miehistönä.

„Tässä, ystäväni“, vastasi Swindon.

„No, sitten suoriudumme nopeasti. Eteenpäin, ystäväni!“

Näin sanoen ja ennen kuin Swindon ja hänen miehensä olivat ennättäneet aavistaakaan, mikä heitä uhkasi, olivat vastatulleet hyökänneet fregatin miehistön kimppuun.

Silmänräpäyksessä olivat kapteeni ja miehet, vieläpä pieni laivapoikakin, kaadetut kumoon ja lujasti sidotut.

„Viekää kaikki lastiruumaan, paitsi kapteenia!“ huudahti Surcouf, riisuttuaan vaatteet, jotka olivat muutaneet hänet englantilaiseksi merimieheksi.

Kaapparin määräys pantiin täytäntöön ihmeteltävällä nopeudella.

Ranskalaiset merimiehet, joiden etupäässä nähtiin Bléas, Lioris, Gatifet, Karnac ja Mal-en-Train, Surcoufin alituinen seuralainen, hajaantuivat heti ympäri fregattia ja tutkivat joka sopen, ollakseen vakuutettuja siitä, että olivat yksin herroina laivassa ja ettei mitään petosta kätkeytynyt tämän näennäisen levon taakse.

Aivan varmoina tässä suhteessa palasivat he kannelle juuri kun Surcouf Bléasin avulla sitoi Swindonin perämastoon vastapäätä peräsintä.

Englantilainen kaappari oli urhoollinen.

Vaikka ei hän alussa ymmärtänyt ajatella mitään pahaa, oli hän kuitenkin tehnyt tarmokasta vastarintaa, niin että Surcouf jättiläismoisilla voimillaan vaan töin tuskin voitti hänet.

Lujasti sidottuna oman laivansa mastoon kuohui hän nyt vihasta.

„Kavaltaja! Petturi! Roisto!“ ärjyi hän Surcoufille ja riuhtoi jäseniään niin että köydet, joilla hän oli sidottu, syöpyivät syvälle lihaan.

„Mitä tämä merkitsee?“ kysyi Surcouf leikkisellä äänellä. „Etkö ole vielä tyytyväinen? Olen mielestäni kuitenkin pitänyt sanani. Sinä pyysit minun hankkimaan itsellesi miehistön, ja minä olen tuonut sinulle sellaisia, jotka eivät ole ensikertalaisia. Fregattisi ei ole milloinkaan tehnyt niin kauniita liikkeitä kuin se tekee meidän johdollamme!“

Ja kun Swindon ulvoi vielä hurjemmin käski Surcouf toisten panemaan hänelle suukapulan.

„Nyt“, sanoi hän sitten, „on Ripeaut varmaankin täyttänyt tehtävänsä, ajatelkaamme siis, mitä meidän on tehtävä. Gatifet, ota kirveesi ja iske ankkuriköydet poikki, me emme ehdi nostamaan ankkuria ylös. Mene kymmenen miehen kera ensimmäiseen patteriin, Karnac veikko, ja pane kiireesti kuntoon kanuunat siltä varalta että sattuisimme tarvitsemaan niitä. Ja te toiset, hoidakaa purjeita, meillä on luoteistuuli, joka kuljettaa meidät suoraan satamaan. Asettakaa kaikki kuntoon niin pian kuin mahdollista. Lioris, vartioitse sinä kokassa, sinä saat olla apumieheni. Ja nyt, poikani,

olkaa tyynet, uskaliaat, rohkeat ja vaiteliaat ennen kaikkea!”

„Mutta“, huomautti Lioris, „tunnetko sinä lähten kylliksi hyvin voidaksesi ohjata laivaa tällaisessa sumussa? Muista, että meidän täytyy laskea ankkuri kahdensadan sylen päähän Britanniasta; matkasta voi helposti erehtyä.“

„Ole rauhassa; Gatifet tuntee väylän ja seisoo peräsimmässä, ja sitä paitsi täytyy tämän kunnan ystävämme auttaa meitä!“

Näin sanoen hän viittasi vasemmalla kädellään Swindoniin ottaen oikeallaan vyöstään pistoolin ja kääntäen sen suun uhaten häntä kohti.

„Jos minä ohjaan väärään suuntaan, etkä sinä huomaa sitä, ammun minä tällä otsaasi. Ja jotta tietäisit, että pidän sanani, ilmoitan sinulle, että nimeni on Surcouf.“

Kun Swindon kuuli tämän niin tunnetun ja peljätyn nimen, syöksyivät hänen silmänsä salamoita, jotka epäilemättä olisivat tuhonneet tuon uskaliaan St. Malon miehen, ellei hänellä omassa katseessaan olisi ollut samanlainen voima.

Samassa ilmoitti voimakas kirveenisku, että Gatifet oli katkaissut ankkuriköyden, joka kiinnitti „Georgesin“ Cowesin satamaan.

Perämiehen pilli kaikui heikosti yöilmassa ja aivan kuin fregatti olisi ymmärtänyt tämän merkin ja kärsimättömästi odotellut sitä, vapisi sen runko, mastot natisivat, se kallistui hitaasti oikealle kyljelleen, kohoutui jälleen kohdalleen ja kääntyi Portsmouthia kohti.

Sumu oli vielä tiheämpi ja näytti tihenevän joka hetki.

Mal-en-Train, joka pysytteli kokan puolella ja

tähysteli tarkkaan tummia laineita, luuli äkkiä lyhyen matkan päässä huomaavansa mustan möhkäleen.

Asemassa, jossa ranskalaiset olivat, saattoi kaikki olla vaarallista.

Vanha kokenut merimies hyppäsi keulaan, kumartui laidan yli ja suuntasi puolittain ilmassa roikkuen jännitetyin voimin katseensa epäilystä herättävää esinettä kohti.

„Se on vene“, mutisi hän.

Ja nopeasti poistuen paikaltaan hyppäsi hän jälleen kaidepuun yli ja riensi Surcoufin luo.

„Vene!“ sanoi hän.

„Missä?“ kysyi kaappari kiivaasti.

„Vähän matkan päässä oikealla.“

„Jos sinä näet sen, pitäisi senkin nähdä meidät!“

„Epäilemättä!“

„Se tulee siis meitä vastaan?“

„Niin, suoraan meitä kohti.“

„Olisikohan se Ripeaut de Monteauvert?“ mutisi kaappari syvän tuskan valtaamana, „hänen tehtävänsä on siis epäonnistunut, koska hän palaa takaisin? Mahdotonta! Siinä tapauksessa ei hän palaisi, hän olisi kuollut!“

„Mitä on tehtävä?“ kysyi Mal-en-Train.

„Antaa sen tulla! Lioris saa huutaa sille englantinkielellä.“

Lioris meni Surcoufin käskystä laivan keulaan ja huusi veneeseen päin; mutta sen sijaan että olisi vastannut, tuli se suoraan fregattia kohti ja asettui sen viereen.

„Ranska!“ sanoi toinen veneessä olevista miehistä hiljaa, vastaten tällä yksinkertaisella sanalla Liorisin uhkaavaan liikkeeseen, kun tämä, huomaten pienen veneen liikkeen, pistooli kädessä syöksyi portaille.

„Mitä tahdot?“ kysyi kaappari.
„Puhutella Surcoufia pelastaakseni teidät kaikki.“
„Antakaa hänen tulla laivaan!“ huusi Surcouf, „se on Williams.“

Tämä astui Michelin seuraamana fregatin kannelle.
„Miksi olet jättänyt veneesi?“ kysyi kaappari kii-
vaasti. „Mitä merkitsevät vastalausumasi sanat?“

„Olen poistunut veneestäni pelastaakseni teidät, ja sanani merkitsevät, että on aika varoittaa teitä.“

„Mistä?“

„Teidät on kavallettu.“

„Kavallettu!“ huudahti Surcouf, ja hänen seuraajansa katselivat toisiaan kauhun ilme kasvoillaan. „Kavallettu! Ja milloin?“

„Tänä iltana.“

„Ja kuka on petturi?“

„Tämä mies!“

Williams tarttui Micheliin ja heitti hänet kannelle Surcoufin jalkoihin.

„Sinun poikasi?“ huudahti Surcouf ihmetellen.

„Niin; olin jo vähällä tappaä hänet, mutta tulin estetyksi. Nyt kuuluu hän sinulle: rankaise häntä.“

„Mutta“, sanoi kaappari, joka ei ehtinyt ajattelemaan syyllisen rankaisemista, vaan mielti kauheaa vaaraa, jossa hänen toverinsa ja hän itse tällä hetkellä olivat, „mutta miten on kaikki tapahtunut? Taivaan nimessä, ilmoittakaa pian kaikki!“

„Minä teen sen“, sanoi Williams. „Olen vaan tullut tänne varoittamaan teitä, ja jos vaaditaan, hengelläni sovittamaan poikani rikoksen.“

Ja irlantilainen kertoi kaikki mitä samana iltana oli kalastajaveneessä tapahtunut. Kaikki kuuntelivat jännitettyllä tarkkaavaisuudella.

Me annamme hänen kertoa sen kauhean kohtauksen, jonka lukija jo tuntee, ja palaamme sir Georgesin huvilaan.

XXX.

AJUTANTTI.

Selittäessään *transport officen* määräyksen toimeenpanemisen mahdottomaksi Martan ankaran sairastumisen tähden, oli Fuller tahtonut käyttää viimeistä keinoa suojellakseen tätä nuorta naista ja estääkseen noita miehiä viemästä häntä lain voimalla pois, liiankin hyvin heidän inhoittavan luonteensa tuntien.

Hyväluontoinen lääkäri, joka ei tietänyt mitä Martan ja Brittanian komentajan välillä oli tapahtunut, ei voinut mitenkään aavistaa, minkä vuoksi Rawlow oikeastaan toimi tässä asiassa; häntä elähytti sen vuoksi epämääräinen toivo, että jos hän Martan huonon terveyden tähden onnistuisi saamaan viivytetyksi hänen Portsmouthiin viemistään, hän sill'aikaa voisi päästä asian perille taikka keksiä keinon johtakseen *transport officen* lähettiläät harhaan, niin että he lähtisivät pois ilman ranskatarta.

Coelian ja Fullerin poistuttua oli Martta jälleen vaipunut vuoteelleen Coelian kertomuksen aiheuttaman mielenliikutuksen heikontamana.

Hän oli onnellinen tietäessään olevansa turvassa niiden luona, joita hän ensin oli luullut vihollisikseen, ja toivoi tapaavansa miehensä vapaana ja ystävänä pelastettuina.

Gatifetin, Surcoufin ja Marcofin nimi oli alati hänen huulillaan, jotka sillä välin Bretagnen naisille ominaisella palavalla uskolla mutisivat rukouksia pyhälle neitseelle.

Hän oli vielä niin heikko, ettei voinut täydellisesti tajuta mitä ympärillä tapahtui, ja hän oli tuskin huomannut palvelijan sisään tuloa ja Coelian ja lääkärin poistumista.

Vähitellen valtasi hänet syvä levollisuus. Sairaitten aivojensa vaikutuksesta oli hän joutunut jonkinlaiseen huumaustilaan, melkein samanlaiseen kuin opiumin nauttiminen vaikuttaa.

Hän oli valveilla, mutta näki siitä huolimatta unta.

Unohtaen entiset kärsimyksensä ja nykyisen vaaransa luuli hän olevansa Ranskassa, St. Malossa, rouva Surcoufin luona.

Hänen ympärillään seisoivat Surcouf, Marcof ja heidän ystävänsä; lähinnä häntä oli Gatifet, jonka käsiä hän luuli puristavansa.

Tuo kunnan merimies, ihastuneempana kuin milloinkaan, kuiskaili hänen korvaansa lempeitä sanoja.

Suloinen onnellisuuden ilme levisi vähitellen nuoren naisen kasvoille hermokouristusten sijaan, jotka vähän aikaa sitten olivat rumentaneet niitä.

Tyynenä ja hymyilevänä vaipui hän virkistävään uneen, kun hänen huoneensa ovi hiljaa avautui ja Coelia näkyi kynnyksellä, seurassaan mies, jonka sairaus ensin luuli lääkäriksi.

Martta ponnisti voimiaan noustakseen ylös ja ojensi kätensä emännälleen; mutta äkkiä vääntyivät hänen kasvopiirteensä, hänen suunsa avautui ja hän huusi raivosta ja epätoivosta, ja nousten istumaan vuoteellaan kohotti kätensä uhkaavaan asentoon.

Rawlow oli astunut sisään Coelian jälkeen.

Kun poloinen nainen äkkiä tunsu sen, jonka väkivaltaisuuksista hän vaan tarmonsaa ihmeteltävällä voimalla oli vapautunut, valtasi hänet ankara puistatus.

Hän luuli itseään vastaan olevan tekeillä salajouonen ja piti Coeliaa ja Fulleria syyllisenä siihen.

„Oh“, huudahti hän ja loi nuoreen englannittareen vihaa ja halveksumista uhkuvan katseen; „tiesinhän minä, että te tahdoitte pettää minut! Olin oikeassa, sanoessani syösseeni heidät turmioon! Tämä on halpamaista! Te olette antaneet heidät ilmi, eikö niin? Ja te luovutate minut. Mitä?“

„Kuka luovuttaa teidät, lapseni?“ huudahti Weis ja kiiruhti vuoteen luo, ennen kun Fuller ehti estää häntä siitä. „Puhukaa, minä olen ystävänne; kuka tahtoo luovuttaa teidät?“

„Tuo, tuo!“ huusi Martta, jonka järki alkoi himmetä.

Ja hän osoitti sormellaan Coeliaa. Ihmisparka, jonka sielu Rawlowin ilmestyttyä täyttyi kauhealla pelolla, ei voinut käsittää sanojensa turmiollista vaikutusta.

„Tuo!“ huudahti hän vielä kerran suonenvedon tapaisella liikkeellä. „Hän sanoi minulle rakastavansa Surcoufia ja Marcofia; hän sanoi suojelevansa ranskalaisia, voidakseen siten helpommin tuhota meidät kaikki.“

Kauhistuneena vetäytyi Coelia takaperin ja kalpeni.

Weis kääntyi Rawlowiin.

„Minusta tuntuu“, sanoi hän, „että kuulemamme sanat olivat tarpeeksi selvät.“

„Sairas houraillee, senhän mahdatte ymmärtää!“ lausui Fuller lähestyen heitä.

„Hourailenko minä! Minä! Sinä valehtelet! Minä olen täydessä järjessäni!“ sanoi Martta, sillä järjen sel-

vyydellä, joka on ominaista hänen laisessaan tilassa oleville sairaille ja joka tekee heidät kykeneviksi ymmärtämään kuulemiaan asioita voimatta tehdä itselleen selvää tunteesta, joka pakottaa heidät vastaamaan.

„Tämä nainen on täydessä järjessään, hyvä herra“, vahvisti Weis, jonka silmät loistivat hurjasta ilosta.

„Hän on kuumeessa!“ vastasi Fuller.

„Niin on, mutta hän ei houraile.“

„Minä väitän, että hän hourailee.“

„Ja minä sanon, ettei se ole totta!“

„Hänen päässänsä oleva haava sekoittaa hänen ajatuksensa.“

„Se on liian vähäpätöinen haava, jotta siitä voisi johtua sellaiset seuraukset.“

„Hra Weis, te käytätte hyväksenne sairaan houru-päisyyttä vahingoittaaksenne vihoissanne rehellistä miestä!“ huudahti Fuller, joka ei enää vaaran lähestyessä voinut tukahuttaa suuttumustaan. „Tekonne on halpamainen!“

„Kapteeni!“ huudahti tohtori, ja kääntyi Rawlo-wiin, „otan teidät todistajakseni, että tämä mies, joka on käskynalaiseni, loukkaa minua mitä syvimmin.“

„Olkaa hiljaa, Fuller, minä rukoilen teitä!“ huudahti Coelia ja syöksyi molempien lääkärien väliin.

„Meidän täytyy viedä muassamme tämä nainen“, sanoi Rawlow ja lähestyi sairaan vuodetta.

Mutta kun Martta näki Brittanian päällikön lähestyvän itseään, alkoi hän, yhä vielä hourailleen, huutaa sydäntä vihlovasti.

„Tässä piilee joku kauhea salaisuus, kenties rikos“, sanoi Fuller, jonka tavallinen kylmäverisyys nyt taas palasi.

„Mylady“, sanoi Weis kääntyen Coelian puoleen,

„*transport officen* nimessä käsken minä teidän toimitamaan tämän naisen vaunuihini.“

Ja kun Coelia kauhistuksissaan ei näyttänyt kuu-levan hänen puhettaan, meni Weis soittokellon luo ja helisti sitä.

Palvelija astui heti sisään.

„Ottakaa tämä nainen“, käski hän, „ja kantakaa hänet vaunuihini.“

Martan hourailu näytti kohonneen korkeimmilleen. Hän kierieli vuoteellaan kauhean hermokohtauksen runtelemana.

Hänen huutoaan seurasi nyt sanatulva, joka katkonaisin lausein vierähti hänen huuliltaan; pahaksi onneksi oli jokainen niistä uusi syytös sir Georgesia vastaan, sillä luullen että Coelia oli itsekeksimillään kertomuksilla houkutellut itselleen hänen luottamuksensa, luovuttaakseen hänet sitten Rawlowille, lausui hän kuumeen tapaisella raivolla joukon moitteita, joihin hän sekoitti muistamiaan asioita Coelian kertomuksesta.

Weis hykerteli mielihyvissään käsiään, sillä hän huomasi että sir Georgesia nyt voi syyttää ranskalaisen avustamisesta ja isänmaansa kavaltamisesta, saman tekevä sitten oliko hän syyllinen vai ei.

Fuller katseli synkästi ympärilleen ja puristeli tus- kaisesti käsiään.

Weisin käskystä oli palvelija lähestynyt Marttaa ja oli nostamaisillaan hänet ylös huolimatta hänen hurjasta vastustamisestaan.

Rawlow aukasi oven, sill'aikaa kun Coelia puolitain pyörtyneenä sohvalla maaten peitti kasvonsa jää- kylmillä käsillään; Weis hymyili jo riemuissaan, ja hä- nen kasvoniilmeensä muistuttivat tiikeriä, joka laahaa pois saalistaan, kun äkkiä kuului kovaa jyskettä talon portilta.

Fuller lähestyi nopeasti ikkunaa.

Kahden lyhdyn valossa, joita kaksi merimiestä kantoi, huomasi hän englantilaisen upseerin pukuun puetun miehen, joka miekallaan jyskytti ristikkoporttia.

„Kuka siellä?“ kysyi hän ja kumartui ulospäin. Rawlow ja Weis katselivat toisiaan epämääräisellä levottomuudella, ja Coelia riensi Fullerin luo.

Mutta ennen kun kukaan oli ehtinyt tointua hämmästyksensä, oli portti aukaistu ja upseeri kiiruhtanut pihalle ja astunut taloon. Hänen askeleensa kaikuivat jo eteisessä.

„Jumalani! Tuokohan hän tietoa jostakin onnettomuudesta!“ huudahti Coelia, jonka kaikki ajatukset kohdistuivat yksinomaan Georgesia uhkaavaan varaan.

Palvelija, joka jo oli ottanut Martan syliinsä, laski hänet jälleen vuoteelle, jolle hän jäi liikkumattomana makaamaan.

Uusi, kauhea mielenliikutus oli tehnyt hänet tajuttomaksi.

Ovi avautui kiivaasti ja toinen palvelija ilmoitti lujalla äänellä:

„Hänen korkeutensa lordiamiraalin apurina.“

Rawlow ja Weis vapisivat vasten tahtoaan. Fuller astui askeleen eteenpäin ja ovella näyttäytyi kookas, noin neljänkymmenen vuotias mies.

Tämä mies, jonka ryhti oli jäykkä ja sotilaallinen, kantoi arvokkaalla luontevuudella korkean virkansa tunnusmerkkejä.

Hän kumarsi Coelialle, jonka edessä hän seisoi, ja kiinnittämättä vähintäkään huomiota huoneessa olevien henkilöitten kasvoniilmeisiin, astui hän suoraan Rawlowin luo, jonka virkapukuun hänen katseensa näytti heti osuneen.

„Brittanian kapteeni?“ sanoi hän lyhyesti, kysyvällä äänellä.

„Olen, hra ajutantti!“ vastasi Rawlow, jonka pää oli mennyt aivan sekaisin korkeimman päällikkönsä lähetin odottamattomasta ja sopimattomaan aikaan tapahtuneesta saapumisesta.

„Ja tämä on epäilemättä tohtori Weis?“ jatkoi ajutantti, kääntyen lääkärin puoleen.

„Aivan niin“, vastasi tämä, „hänen korkeutensa lordiamiraalin nöyrin palvelija.“

„Hyvät herrat, teidän täytyy heti paikalla seurata minua; olen saanut määräyksen viedä teidät Brittanian, jossa amiraali odottaa teitä.“

„Amiraali minun pontonillani!“ huudahti Rawlow. „Mitä siellä on tapahtunut?“

„Uusi salajuoni, jota te ette ole ymmärtänyt estää.“

Rawlow sävähti kasvoiltaan hehkuvan punaiseksi.

„Vielä kerran!“ änkytti hän.

„Mutta“, sanoi Weis, „minun läsnäoloni ei ole siellä välttämätön; minä olen lääkäri ja . . .“

„Sir Edgar on sairastunut keltakuumeeseen“, sanoi upseeri.

„Sir Edgar!“ huudahti Weis, „siinäpä syy, herra ajutantti, minkä vuoksi minulla ei ollut kunniaa tuntea teitä, sir Edgar toimittaa tavallisesti ajutantin virkaa.“

„Se on totta, herra tohtori; mutta kun hän sairastui äkkiä, on hänen korkeutensa suvainnut pyytää jonkun laivaston upseereista tähän luottamustoimeen ja niin tulin minä valituksi. Olkaa sen vuoksi hyvät ja seuratkaa viivyttämättä minua, sillä amiraali, joka luuli teidän molempain olevan Portsmouthissa, josta minä ensin etsin teitä, on varmaankin jo tyytymätön tähän viivyttämiseen.“

„Mutta,“ sanoi Rawlow, „me olemme täällä *transport officen* ylipäällikön määräyksestä.“

„Kerronko minä tämän vastauksen amiraalille, palaten ilman teitä?“ kysyi ajutantti välinpitämättömästi.

„Ei, ei, hyvä herra, kyllä minä tulen“, vastasi Rawlow.

„Ja kuitenkin“, huomautti Weis, „on tässä kysymys Englannin onnesta. Meidän täytyy ensin suorittaa meille uskottu tehtävä. Se koskee . . .“

„Anteeksi, tohtori“, sanoi ajutantti tuimasti keskeyttäen hänen puheensa. „Minä en tahdo kuulla mitään. Olen saanut selvän määräyksen hakea teidät — siinä kaikki. Hänen korkeutensa on käskenyt minun tuomaan teidät Britanniaan, huolimatta minkäänlaisista esteistä, ja minä tyydyn noudattamaan tätä määräystä.“

„No niin“, sanoi Weis, „me voimme yhdistää *transport officen* määräämän tehtävän siihen kunnioitukseen, jonka olemme velvolliset osoittamaan mylordin määräykselle. Vaunun odottavat portilla, me seuraamme teitä ja olemme Portsmouthissa yhtä pian kuin tekin.“

Ja tohtori antoi palvelijalle, joka seisoi vielä Martan vieressä, viittauksen täyttämään hänelle määrätyn tehtävän.

Ajutantti pudisti päätään.

„Olen tullut meritse“, sanoi hän; „veneeni odottaa rannassa ja minua on käsketty tuomaan mukani kapteeni Rawlow ja tohtori Weis.“

„Mutta, herra ajutantti . . .“

„Saamani määräykset ovat selvät!“

„Sallikaa minun huomauttaa teille, että . . .“

„Minulla ei ole oikeutta selittää saamiani määräyksiä millään muulla lailla, sillä ne ovat päivän selvät!“

„Mutta . . .“
„Herra kapteeni, ja te, tohtori, minä kehoitan teitä tottelemaan!“ sanoi ajutantti, jonka kärsivällisyys lääkärin alituisten huomautusten johdosta näytti vihdoin loppuvan.

„No niin“, sanoi Weis vihan vimmassa, „tämän naisen tuomme me ainakin mukamme.“

„Mahdotonta!“ epäsi ajutantti vielä kerran, „minun määräykseni koskee vaan teitä molempia.“

„Me seuraamme teitä, herra ajutantti!“ myönsi Rawlow ja astui askeleen ovea kohti.

Weis puristi kokoon kalpeat huulensa, loi Marttaan myrkyllisen katseen ja seurasi Britannian komentajaa.

Ajutantti huomasi molemmat miehet valmiiksi seuraamaan itseään, astui ovea kohti ja katosi, kumarrettuaan jäykästi Coelialle.

Rawlow ja Weis astuivat alas portaita levottomina, ja voimattomasta raivosta kuohuen.

Coelia ja Fuller näkivät heidän marssivan pihan poikki ja poistuvan ristikkoportista ajutanttia seuranneitten merimiesten valaistessa tietä lyhdyillään heidän edellensä. Koko seurue katosi pian sumuun, joka oli niin tiheä, ettei neljän askeleen päähän voinut erottaa mitään selvästi.

XXXI.

VAPAAUS.

Noin puoli tuntia sen jälkeen kun Williams ja Michel saapuivat „Georgesiin“, laski englantilainen kaapparifregatti ankkurinsa noin viidenkymmenen sylen

päähän Britanniasta, aivan lahden keskelle ja linnoituksen kanuunain kohdalle.

Ei kukaan muu kuin Surcouf olisi voinut tehdä näin uhkarohkeaa tekoa.

Samalla hetkellä, jolloin pieni ankkuri laskettiin, lähti kolme miestä perämaston luota, jonka juurella olivat vähän aikaa keskustelleet. He lähestyivät alihangan portaita ja astuivat nopeasti alas.

Yksi miehistä oli Surcouf, toiset Gatifet ja Lioris.

Viimemainitut kantoivat suuria tervattuja säkkejä, jotka olivat sulletut täyteen tavaraa ja sidotut vedentäpästä kiinni.

Ehdittyään pienelle sillalle, joka oli portaitten alapäässä ja jonka alapuolella muutaman tuuman päässä näkyi lahden tumma pinta, laskivat Gatifet ja Lioris säkkinsä viimeiselle astuttavalle ja ryhtyivät riisumaan vaatteitaan ankarasta pakkasesta huolimatta, joka tuulen käännyttyä pohjoiseen oli käynyt vielä tuntuvammaksi.

„Ettekö millään ehdolla suostu ottamaan venettä?“ kysyi Surcouf.

„Emme“, vastasi Lioris, „me emme saa jättää nyt enää mitään sattuman varaan. Vene voisi ilmaista meidät. Jos uimme, eivät vartijat huomaa meitä niin helposti, ja siitä mitä Williams on sanonut voit päätätä, miten tarkasti lahtea nyt vartioidaan. Ainoastaan sumun avulla on fregatti voinut häiritsemättä päästä tähän asti; mutta tuuli hajottaa yhä enemmän meille suotuisaa usvaa ja tunnin kuluttua saattaa taivas olla kirkas.“

Nämä sanat lausuessaan oli Lioris jo ehtinyt riisua kaikki vaatteensa ja tarttui nyt portaihin kiinnitettyyn köyteen, solahtaakseen veteen.

Gatifet otti säkit ja laahasi ne alas.

„Sinullahan on jäljennökset niistä ilmoituksista, jotka kalastajan toinen poika äsken meille toi?“ kysyi Surcouf, viitaten merimiehiä pysähtymään.

„Niin on“, vastasi Gatifet.

„Anna ne Marcofille, päästyänne perille.“

„Mitä hyötyä on meillä näistä määräyksistä?“ huomautti Lioris epäillen. „Emmehän edes tiedä mistä ne ovat kotoisin. Niiden lähettäjä sanoo itseään ystäväksemme, mutta mitä varmuutta on meillä siitä? Me emme edes tiedä hänen nimeään. Kuka tietää vaikka tämä määräys johtuisi uudesta kävalluksesta? Ja vaikka emme epäilisikään sitä siinä suhteessa, niin täytyy meidän kuitenkin joka tapauksessa yrittää tänä yönä. Päivän koittaessa ilmaisee tämän laivan olemassaolo lahdella englantilaisille kaikki. Me olemme silloin hukassa, taikka pakotetut pakenemaan, voimatta tehdä mitään onnettomuustovereittemme hyväksi. Ei! Jos Marcof ajattelee samoin kuin minäkin, taistelemme me, vaikka meillä olisi vastassamme kolmen kuningaskunnan yhdistetyt voimat. Vapaus ja isänmaa odottavat meitä; me voitamme taikka kuolemme!“

„Se on minunkin ajatukseni“, sanoi Gatifet vilkkaasti, „eteinpäin!“

Ja merimies solahti veteen ja kuiskasi hiljaa vaimonsa nimen.

„Jääkää hyvästi!“ sanoi Surcouf. „Ja tehkää mitä tahdotte, me olemme valmiit. Sanokaa Marcofille, että suunnitelma on aina sama ja että minä seuraan sitä kirjaimellisesti.“

Lioris puristi ystävänsä kättä ja laskeutui vuorostaan alas. Surcouf seurasi heitä hetkisen silmillään ja nousi sitten kannelle.

„Ripeaut de Monteauvert“, sanoi hän itsekseen,

„on varmaankin jo suorittanut tehtävänsä; jos hän on onnistunut, on ensimmäinen peli voitettu.“

Silloin kulki Mal-en-Train hänen ohitsensa. Hänen tapansa oli aina nurista, eikä hän jättänyt sitä tekemättä tälläkään kertaa.

„Mitä sinä mutiset itseksesi, vanha merikarhu?“ sanoi Surcouf ja laski suuren kätensä toisen kulmikkaalle olkapäälle.

„Minä sanon“, vastasi Mal-en-Train, ja käänsi mällin poskessaan, „että kaikki olisi käynyt hyvin, ellette te olisi lähtenyt ensimmäiselle matkallenne perjantaipäivänä.“

„Entä sitten?“

„Entä sitten! Siitä johtuu joskus onnettomuutta jollekulle teidän laivassanne.“

„Oh, sinä vanha pakisija! Siitä on nyt kymmenen vuotta, kun minä lähdin ensi kerran merille omalla laivallani, ja minun mielestäni eivät sinun pahat aavistuksesi ole oikeutettuja meidän matkoihimme nähden.“

„Kärsivällisyyttä, kapteeni! Emme tiedä tänään, mitä huomenna voi tapahtua, ja saammepa nähdä.“

Surcouf kohotti olkapäitään.

„Aseta veneet kuntoon, ja jokainen olkoon valmis ensimmäisen merkin saatuamme.“

Kaappari meni nopeasti laivan peräpuolelle.

Sill'aikaa uivat Gatifet ja Lioris eteenpäin, ja kuljettaen mukanaan tervattuja säkkejä suuntasivat he kulkunsa erinomaisen varovaisesti Britanniaa kohti.

Kaikkialla heidän ympärillään vallitsi hiljaisuus. Pontonit satamassa ja sen ulkopuolella olevat laivat näyttivät olevan täydessä rauhassa. Mutta tämä tyyneys, johon englantilaiset olivat jättävinään vangit, joiden paosta he olivat saaneet tiedon ja joka oli pantu toimeen paulaksi, johon heidän luultiin heittäytyvän,

tämä tyyneys, sen sijaan että olisi tuntunut luonnolliselta, tuntui päinvastoin epäilyttävältä.

Maalla ja merellä vallitseva hiljaisuus oli liian syvä, jotta se olisi voinut jäädä pakolaisilta huomaamatta, ja epäilemättä ymmärsivät he, että se oli määräyksestä toimeenpantu.

Sitä paitsi ei merellä kulkevia vartijalaivoja, jotka muuten risteilivät lahdella joka toinen tunti, ollut näkynyt ollenkaan, mutta tämän näennäisen laiminlyömisien takana saattoi aavistaa piilevän levottoman valppauden, ja varmaa oli, että kaikki nuo laivat, jotka olivat piiloutuneet kallioitten taakse kuin pahantekijät, syöksyisivät ensimmäisen merkin kuultuaan uhrinsa kimpuun.

Kuten jo olemme maininneet, ei *transport office* onneksi tietänyt mitään fregatti „Georgesista“, eikä sen pontonin nimestä, mistä pakoyritys pantaisiin toimeen.

Tiheä sumu, jota oli ollut lahdella koko illan, oli sitäpaitsi suuresti auttanut Surcoufin rohkeata yritystä.

Mutta vaikka englantilaiset eivät tienneet näitä kahta seikkaa, tiesivät he sen, mikä heidän silmissään oli vielä tärkeämpää, kuin jok'ikisen vangin pako kaikista pontoneista yhteensä.

Tieto Surcoufin ja Marcofin Portsmouthissa olosta oli sikäläisissä viranomaisissa herättänyt sellaisen huomion, että korkeimmat upseerit epäilivät vielä ilmoituksen todenperäisyyttä; mutta siitä huolimatta ryhtyivät he kuitenkin tarpeellisiin toimenpiteisiin, etteivät nämä tärkeät henkilöt pääsisi pujahtamaan heidän käsistään.

Näiden molempien miesten maine oli sellainen, että englantilaiset pitivät viisaampana noudattaa syvintä vaiteliaisuutta saamiensa ilmoitusten suhteen, etteivät peljättäisi sotilaitaan ja merimiehiään, joiden kauhuna nämä molemmat nimet olivat.

Lioris mietti uidessaan heidän vaarallista asemaansa, ja niin urhoollinen kuin olikin ei hän kuitenkaan voinut olla tuntematta syvää tuskaa ajatellessaan hetkeä, jolloin nämä miehet, joiden voimat olivat kuluneet karsimyksissä ja taudeissa, joutuisivat taistelemaan monia vaaroja vastaan.

Hän tyynnytti kuitenkin mielensä pakottamalla itsensä toivomaan onnellista sattumaa taikka Jumalan huolenpitoa, ja ajatteli silloin, että olisi tuhat kertaa parempi kuolla taistelussa vapautensa puolesta kuin tulla uudelleen suljetuksi noihin kurjiin vankiloihin, joita kutsutaan pontoneiksi.

Näistä vaihtelevista ajatuksista huolimatta ui hän kuitenkin yhtä voimakkaasti eteenpäin.

Mitä Gatifetiin tulee, oli hänellä vaan yksi ajatus: pakeneminen, vaan yksi päämäärä: päästä Martan luon, jonka hän luuli olevan St. Malossa; vaan yksi toivomus: uhrata verensä ja voimansa onnistuakseen, maksoi mitä maksoi.

Koska hän oli yhdessä Ripeaut de Monteauvertin kanssa uhmaillut edellisten yötisten retkien vaaroja, luuli hän nyt olevansa oikeutettu kunniaan saada uskaltaa henkensä alttiiksi tämän viimeisen kerrankin ja seurata Liorista Britanniaan, johon hänen Marcofin ja Surcoufin suunnitelman mukaan piti lähteä.

Tämä kunnia oli hänelle pitemmittä keskusteluita annettukin, sillä hän soveltui paremmin kuin kukaan muu suorittamaan tätä vaikeata tehtävää.

Surcouf oli alussa peljännyt, että englantilaiset koettaisivat saada haltuunsa nuo pelkäämättömät merimiehet, mutta kaikkialla vallitseva täydellinen hiljaisuus sekä kaikkien vartijain poissaolo sai hänet arvaamaan vihollisten suunnitelmat.

Kennedyn tuomat määräykset olivat epätäydelliset.

Selvää oli, ettei englantilaisilla ollut oikeaa tietoa salaliittolaisten aikeista, sillä määräyksissä puhuttiin ai-noastaan pontoneilla huomioon otettavasta varovaisuudesta eikä mainittu mitään sataman ulkopuolella toi-meenpannuista varokeinoista.

Ne olivat siis melkein hyödyttömät, mutta kaap-parin terävä järki lisäsi sen osan noihin kallisarvoisiin asiapapereihin, mikä niistä puuttui.

„He tahtovat antaa meidän pistää kätemme suden-kitaan“, sanoi hän itsekseen, „ettei kukaan pääsisi pa-koon: mutta hitto vieköön, he saavat nähdä, kenen kanssa ovat tekemisissä! Heidän toimettomuutensa tällä hetkellä on virhe heidän puoleltaan ja me tulemme käyttämään sitä hyväksemme.“

Ja hänen neuvostaan olivat Gatifet ja Lioris päät-täneet suorittaa tämän suuren yrityksen ensimmäisen osan.

Englantilaiset eivät sitäpaitsi ajatelleet hetkeäkään, että salaliiton keskushallinto oli sijoitettu keskelle lah-tea, muutamien sylien päähän pontoneista, ja luulivat sen vuoksi, että nuo pelätyt miehet tunkeutuisivat pon-toneihin maan puolelta. He olivat sen mukaisesti jär-jestäneet sille puolelle jonkinlaisen vahtiketjun koko pontonirivin pituudelta.

Mutta kun Gatifet ja Lioris tulivat meren puolelta, täytyi heidän luonnollisesti myöskin nousta pontoniin siltä puolelta, joka siis oli vähemmän vartioitu, kosk'ei siltä puolen tiedetty odottaa yllätystä.

Kun molemmat seikkailijat olivat ehtineet varjoon, jonka Britannia loi lahden pinnalle, uudistivat he tällä-kin kertaa samat temput, joista tämän kertomuksen alussa puhuttiin, ja joiden taitavina suorittajina sillä kertaa olivat Gatifet ja Ripeaut de Monteauvert. Nyt samoin kuin silloinkin terästivät he varovaisuuttaan yhä

enemmän mitä lähemmäksi tulivat pontonia ja pitivät tarkkaan silmällä kannelle sijoitettuja vartijoita.

Laivasta ei näkynyt ainoatakaan tulta.

Gatifet lähestyi Liorista ja muistutti hänelle hiljaisella äänellä, mitä hänen tuli tehdä; sitten erosivat he taas toisistaan.

Lioris pysytteli melkein alallaan veden pinnalla samalla kun Gatifet hitaammin kuin milloinkaan lähestyi pontonia. Hän ei kohottanut päätänsä veden pinnan yläpuolelle useammin kuin välttämätön tarve vaati, saadakseen ilmaa.

Pian oli hän uloimman ristikkokäytävän alapuolella, vartijain häntä huomaamatta.

Säkkejä, joista äsken puhuimme, kuljettivat alussa molemmat pitkien köysien avulla, joihin ne olivat sidotut, mutta kun uimarit olivat tulleet lähemmäksi, oli Gatifet ottanut haltuunsa kaikki neljä; Lioris piti niitä kuitenkin toisen köyden avulla jonkun matkan päässä pontonista.

Kun vartija oli kulkenut määrätyn matkansa toisella puolen laivaa, kääntyi hän ja kulki suoraan sen paikan yli, jossa merimiehet olivat, mutta sumu oli vielä niin läpitunkematon, ja uimarit olivat lähestyneet sellaisella varovaisuudella, ettei mikään ilmaissut heidän läsnäoloaan.

Pontonin seinässä oleva aukko oli nyt auki.

Gatifet kurotti kätensä kuten ennenkin. Marcó ja Lacoussinerie auttivat häntä ylös.

Päästyään laivaan veti Gatifet luokseen säkit, jotka hän toisen toisensa perään onnellisesti sai ylös vedestä. Niiden tumman värin tähden oli niitä vaikea erottaa mustasta vedestä, jossa ne kelluivat.

Lioris lähestyi sitten vuorostaan ja teki samat tem-

put. Kaapparin avulla pääsi hänkin onnellisesti pöntöniin.

Varovaisuuden vuoksi sulkiivat he heti aukon, josta olivat ryömineet sisälle.

Kaikki tämä oli suoritettu mitä suurimman hiljaisuuden vallitessa.

Kun nuo neljä ystävästä olivat yhtyneet, kohosi heidän rinnastaan syvä huokaus.

„Vihdoinkin“, sanoi Marcof, „on ensimmäinen askel otettu!“

„Niin“, virkkoi Lioris, „mutta toista askelta ottaisamme tulee meidän olla varovaiset, sillä englantilaisilla on tieto aikeistamme!“

„Tietävätkö he, että me aiomme paeta?“ huudahti Lacoussinerie.

„Tietävät“, vastasi Gatifet.

Lioris alkoi puhua ja kertoi muutamalla sanalla Michelin kavalluksen. Sitten antoi hän Marcofille jäljennökset määräyksistä.

Tämä oli kuunnellut suurella tarkkaavaisuudella; ei ainoakaan lihas hänen kasvoissaan ollut vavissut. Ja kuitenkin oli asema kauhistuttava ja vaara välttämätön.

„Hyvä!“ tuumasi hän kylmästi, kun Lioris oli lopettanut kertomuksensa. „Minun mielestäni on hyvä, että englantilaisilla on tieto aikeistamme, nyt kun mekin tiedämme sen. Ei ole mieluista taistelun hetkellä yllättää vihollista, minä hyökkään mieluummin heidän kimppuunsa rehellisesti silmä silmää vastaan.“

Tämä tyyneys tarttui hänen kuulijoihinsakin.

„Toimeen siis!“ sanoi Marcof. „Ei ole aikaa viivytellä. Kello on nyt yksitoista. Puolen yön aikana täytyy meidän olla vapaat ja päivän koittaessa näemme Ranskan rannat! Ja nyt kaikki hiljaa! Ei mitään kes-

kusteluja enää, ja tunnussanamme olkoon: Vapaus-
taikka kuolema!”

Marcof tarttui Gatifetin ja Liorisin tuomiin säkkei-
hin ja valmistautui aukasemaan niitä.

Ei kukaan vangeista nukkunut tänä yönä.

Marcof, joka vastaan sanomatta oli tunnustettu
johtajaksi, oli käsenyt kaikkien makaamaan riippu-
matoissaan; mutta kaikki olivat täysissä vaatteissa.

Ainoastaan Marcof ja Lacoussinerie odottivat ystä-
väin saapumista, välttääkseen siten kaikenlaista liikettä,
joka olisi voinut herättää englantilaisten huomion.

Kun säkit olivat avatut, otettiin niistä pyssyjä, kir-
veitä, miekkoja, tikaria, englantilaisia sotilaspukuja ja
kolmekymmentä naulaa hienoa englantilaista ruutia.

Viime mainittu oli suljettuna kahteen pieneen laa-
tikoon.

Lacoussinerie otti aseet ja vei ne vangeille, jotka
edeltäpäin olivat valitut käyttämään niitä.

Neljäkymmentä viisi ranskalaista tuli täten aseste-
tuksi.

Toisen ruutilaatikon sisältö jaettiin niille, joilla oli
pyssyt.

Lacoussinerie antoi näille myös tarpeellisen mää-
rän kuulia.

Marcof kutsui Kerouëtin ja seitsemän muuta van-
kia kokoon; näille jaettiin sotilaspuvut, joihin he no-
peasti pukeutuivat.

Salaliittolaiset eivät puhuneet keskenään muuta
kuin mitä aivan välttämättömäksi kävi.

Lacoussinerie otti toisen ruutilaatikon ja asetti sen
lautaseinän viereen, joka erotti vankien osaston eng-
lantilaisten sotamiesten osastosta.

„Ja nyt“, sanoi Marcof, „lienee aika tuoda Peters-
tänne. Te toiset otatte esiin kiväärit, jotka aamulla

kapinan aikana valloitimme ja joita eivät englantilaiset etsimisistään huolimatta löytäneet.“

Peters, joka edelleenkin oli sidottuna ja suukapulalla varustettuna, kannettiin Marcofin eteen. Tämä katkoi korpraalin siteet, mutta antoi hänen pitää suukapulansa.

Ne ranskalaisista, joilla oli englantilainen jalkaväen puku, ja niihin kuului Marcofkin, olivat asetetut kiväreillä.

„Kuinka aikaisin lähettää Surcouf veneet?“ kysyi hän Liorisilta.

„Neljännestä vaille kaksitoista“, vastasi tämä.

„Siis kymmenen minuutin kuluttua?“

„Niin.“

„Oletko pyytänyt hänen lähestymään pontonia ainoastaan ylihangan puolelta?“

„Olen.“

„No, sitten on kaikki hyvin.“

Marcof kääntyi Petersin puoleen.

„Kuuleppas,“ sanoi hän tälle; „sinun täytyy kulkea plutoonan etunenässä, minun ja Kerouëtin välissä. Huomaa, että jokaisella meistä on ladattu pistooli kädessä ja ne, jotka käyvät takanasi, voivat milloin tahansa lävistää sinut pistimellään. Epäiltävä liike, ja sinä olet kuollut!“

Peters teki merkin että hän ymmärsi, ja Marcof poisti häneltä suukapulan.

„Kas tässä on kiväärisi. Sinun tulee yhdessä meidän kanssamme nousta kannelle. Me olemme tekevinämme tarkastuskierroksen, sillä se ei tunnu tähän aikaan epäilyttävältä. Meitä ympäröivä sumu estää vartijoita näkemästä että me emme tule laivan perässä olevasta päävahdistista. Sinun tulee yhdessä meidän kanssamme laskeutua ylihangan ristikkokäytävälle ja

siellä vaihtaa vartijat, niin että neljä joukostamme asetetaan sinne. Ymmärrätkö?”

„Täydellisesti!“ vastasi englantilainen.

„Tiedätkö tunnussanan?”

„Tiedän.“

„No niin, eteenpäin siis, ja muista, että jos palvellet meitä hyvin, annan minä sinun hypätä mereen ennen kun sytytämme pontonin tuleen. Ja nyt mars!”

Pieni joukko kulki portaita kohti.

Vangit, joille Lacoussinerie oli vienyt sanan, olivat nousseet hiljaa riippumatoistaan.

Ne, joilla oli kirveet, pysyivät ylihangon kanuunaukkojen luona, valmiina pienimmänkin viittauksen saatuaan hakkaamaan niitä suuremmiksi voidakseen esteettömästi kulkea niiden läpi, kun paon hetki oli tullut ja Surcoufin veneet ehtineet Brittanian luo.

Nuo onnettomat olivat niin tuskallisessa jännityksessä, etteivät voineet lausua toisilleen sanaakaan.

XXXII.

PORTSMOUTHIN LAHTI.

Sitten kun Weis, Rawlow ja lordiamiraalin ajutantti, jonka viimeksimainittu tulo oli niin ihmeellisellä tavalla pelastanut Martan joutumasta tohtorin ja kapteenin käsiin, olivat poistuneet sir Georgesin huvilasta, käveli Coelia syvimmän levottomuuden valtaamana edes takaisin huoneissaan.

Hänen miellyttävillä kasvoillaan näkyi selvät tuskan ja kauhun jäljet, seurauksia vasta tapahtuneesta kohtauksesta.

Fuller seiso i synkkänä ja haaveilevana ikkunan luona. Äkkiä purskahti Coelia itkuun.

„Oi Jumalani! Minkälainen ilta!“ huudahti vaimo parka ja vaipui nojatuoliin. „Jos äskeiset vieraamme ilmoittavat, mitä tuo onneton nainen sanoi houraillessaan, on Georges mennyttä: häntähän syytetään jo ilman sitäkin.“

„Tyyntykää toki, herran nimessä!“ sanoi Fuller, kauhistuen sitä kuoleman tuskaa, joka kuvastui Coelian kauneilla kasvoilla.

„Georges on mennyttä!“ toisti nuori nainen sydäntä vihlovasti nyhkyttäen.

„Ei, ei!“ vakuutti hyvä lääkäri vilkkaasti. „Nuo molemmat miehet ovat jostakin minulle tuntemattomasta syystä tahtoneet peljättää teitä; mutta jotta voitaisiin syyttää sir Georgesin kaltaista upseeria, jonka rohkeus ja jalomielisyys ovat niin tunnetut ja tunnustetut, vaaditaan parempia todistuksia kuin he voivat antaa. Tuo vaimo parka oli puolittain mielipuoli ilmaistessaan salaisuutensa. Meidän täytyy hoitaa häntä hellästi, palauttaa hänet järkiinsä ja koettaa saada selville syyt siihen sielun jännitykseen, joka puhkesi hänessä esiin heti kun hänen silmänsä sattuivat Rawlowiin. Meidän täytyy antaa hänen huomata, että varomattomuus auttamattomasti voisi syöstä turmioon ne, joita hän rakastaa ja jotka sir Georges tahtoo pelastaa. Hänen täytyy ymmärtää meitä, ja jos *transport officen* ylipäällikkö tahtoo kuulustella häntä huomenna, täytyy hänen peruuttaa varomattomat sanansa. Sitä paitsi tahdon minä olla saapuvilla todistaakseni, että hän houraili.“

„Olette oikeassa“, sanoi Coelia, saaden takaisin tarmonsansa.

Martta huokasi. Coelia ja Fuller riensivät hänen luoksensa.

Onneton potilas liikahteli, nousi sitten istumaan ja silmäili huonetta jäykin katsein.

Tämä katse muuttui vähitellen elävämmäksi ja siinä kuvastui vuoroin levottomuutta, vuoroin rauhaa. Vihdoin pysähtyi se Coeliaan, joka vuoteen yli nojautuneena piteli sairaan kättä omassaan.

Fuller tarttui hänen toiseen käteensä ja tunnusteli valtimon lyöntiä.

Martta veti hiljaa pois sen käden, jota Coelia oli pidellyt ja silitti sillä otsaansa, ikäänkuin karkoittaakseen synkän ajatuksen.

„Oi“, sanoi hän hiljaa, kuin olisi hän puhunut itseksensä. „Tuota ilkeätä unta! Jumalani, kuinka se teki minut levottomaksi.“

Hän antoi käsivartensa vaipua vuoteelle ja sulki silmänsä, joita varjosti pitkät silkinhienot ripset.

„Rohkeutta, lapseni“, sanoi Fuller hiljaa; „tyyneys palaa ja sen mukana terveys.“

„Olenko minä sitten kauan ollut sairaana?“ kysyi hän ihmettelevällä lapsellisuudella.

„Ette, mutta teillä oli ankara kohtaus.“

„Ah! . . . Ja kuka on hoitanut minua?“

„Minä, lapsukaiseni“, sanoi Coelia suloisimmalla ja sointuvimmalla äänellään; „minä ja tämä hyvä tohtori, joka vieläkin valvoo luonanne.“

Martta katseli tarkasti Coeliaa. Hänen silmänsä laajenivat: muisti alkoi nähtävästi palata.

„Ah! Minä muistan!“ sanoi hän. „Tehän se olitte luonani, te, joka rakastitte Surcoufia ja Marcofia . . . Mutta missä ovat he nyt?“

„Turvassa!“ vastasi Fuller vilkkaasti.

„Turvassa!“ toisti Martta. „Uhkasiko heitä sitten joku vaara?“

Coelia käänsi pois päänsä eikä vastannut. Martta katseli häntä herkeämättä.

Sairaan ajatukset eivät olleet vielä aivan selvät, mutta muisto alkoi tunkeutua sen pimeyden läpi, johon hänen aivonsa olivat kietoutuneet, ja tuossa pääparassa, jonka monet järkyttävät tapahtumat olivat hämmentäneet, kypsyi salaperäinen aatos.

Fuller seurasi tätä ajatusten työtä tuskallisella tarkkaavaisuudella. Hän näki, että järki oli palautumassa ja pelkäsi uuden taudinpuuskan puhkeamista.

Äkkiä muuttuivatkin ranskattaren tyynet kasvopiirteet kauhistuttaviksi.

„He ovat hukassa!“ voihki hän. „Hukassa! Mieheni . . .“

Sanat tukehtuivat hänen kurkkuunsa. Fuller tarttui pöydällä olevaan pulloon ja antoi hänen hengittää sitä.

„Toivokaa!“ sanoi Coelia vilkkaasti. „Miehenne on epäilemättä pelastunut, sillä mieheni pitää huolta hänestä, kuten minä pidän huolta teistä.“

„Mutta tuo mies!“ änkytti Martta, „minä en tahdo mennä hänen kanssaan.“

„Ei, ei! Te jäätte tänne . . . meidän luoksemme . . .“ jatkoi Coelia. „Näettehän, että hän on mennyt pois.“

„Niin . . . hän on mennyt pois!“ toisti sairaas, jota tämä ajatus näytti rauhoittavan.

Lyhyt vaitiolo seurasi, Martta näytti vaipuneen syviin ajatuksiin.

Vähitellen muuttui hänen hengityksensä säännöllii-

seksi. suonenvedon tapaiset puistatukset katosivat ja hän katseli lempeästi hoitajiaan.

Epäilemättä käsitti nuori nainen nyt täydellisesti tilansa, sillä kaksi suurta kyyneltä vierähti hänen punotavista silmistään.

„Oi“, huudahti Fuller, „hän itkee! Nyt hän on pelastettu!“

Hänen äänensä ilmaisi niin suurta iloa ja onnea, että Martta tarttui hänen käteensä ja yhdisti sen Coelian käteen.

„Minä olen niin onneton“, sanoi hän ja koetti puhua, vaikka kyyneleet olivat vähällä tukahuttaa hänen äänensä. „Minä olen kovin onneton . . . te tiedätte sen. Molemmat näytätte te minusta hyviltä . . . Minä luotan teihin, älkää pettäkö minua! Eikö täällä ollut äsken mies, joka tahtoi viedä minut muassaan?“

„Oli“, sanoi Coelia.

„Ja tämä mies on teidän ystävänne?“

„Ystävämme!“ huudahti nuori nainen. „Oi, hän on hirviö ja mieheni verivihollinen!“

„Te ette siis luovuta minua hänelle?“

„Luovuta teitä, rakas lapsi! Oi, älkää uskoko sitä, älkää koskaan uskoko sitä!“

„Onko siis totta . . . mitä te sanoitte minulle Surcoufista ja Marcofista?“

Coelia vaipui polvilleen.

„Minä vannon ijäisen autuuteni kautta, että joka sana on totta!“ sanoi hän lujalla äänellä.

„Oi, kiitos!“ sopersi Martta. „Minä muistan nyt kaikki ja uskon teitä mielelläni, sillä ellen sitä tekisi, kuolisin minä epätoivoon. Minä tarvitsen ystävän tukea, sillä voimani ovat murtuneet! Mylady! Minä rukoilen teitä, älkää hyljätkö minua! Jumala on hyvä, Hän on oikeutta rakastava! Hän palkitsee teille hyvyytenne!“

„Toivokaa ja luottakaa meihin!“ lohdutteli Fuller, koettamatta salata liikutusta, jonka ranskattaren yksinkertainen rukous oli aiheuttanut hänessä, samalla kun Coelia kyynelsilmin puristi Marttaa sydäntänsä vasten.

Martta oli puhunut totta. Hänen sekä ruumiilliset että henkiset voimansa olivat lopussa. Hän ei jaksanut taistella kauempaa, hän oli vaipunut sellaiseen tilaan, jossa kaikki elinvoimat ikäänkuin raukeavat tyhyyteen, ja jossa tahdon voimat ovat kokonaan lamautuneet.

Hänellä ei ollut voimaa edes epäillä; hän autautui kokonaan Coelian ja Fullerin huomaan.

Tämä ruumiin- ja sieluntila se — aiheuttamalla käännekohdan taudissa, josta Fuller oli iloinnut — teki varmaksi hänen järkensä palaamisen.

Äkkiä kuului etäistä jyskettä. Tämä ääni, jota alussa saattoi tuskin huomata, ei ensin häirinnyt huoneessa olevia henkilöitä, mutta vähitellen kävi se selvemmäksi, niin että heidän huomionsa kiintyi siihen ja he huomasivat sen johtuvan täyttää laukkaa kiitävän hevosen kavioista.

Coelian huomio kiintyi siihen ensimmäiseksi.

„Georges!“ huudahti hän. „Georges! Minä tunnen hänen hevosesensa kavioitten kopseen.“

Ja hän kiiruhti ikkunan luokse ja aukasi sen samassa hetkessä, kun sir Georges saapui talonsa portille.

Coelia kiiti linnun nopeudella ulos huoneesta ja Georges sulki hänet syliinsä.

„Missä on ranskatar?“ kysyi hän hätäisesti ja puristi vaimoaan rintaansa vasten.

„Yläkerrassa“, vastasi tämä, „mutta mitä on tapahtunut sinulle?“

„Myöhemmin saat tietää kaikki! Mutta nyt täytyy meidän kiirehtiä, sillä aika on kallis! Muutaman minuutin kuluttua on kenties liian myöhäistä. Olen jättänyt pontonini vastoin *transport officen* määräystä . . . velvollisuuteni oli ennen kaikkea pelastaa ne, joita meidän on kiittäminen kaikesta.“

„Mutta selitä minulle . . .“

„Minä en nyt voi selittää mitään; kiiruhda nyt ranskattaren luo. Lainaa hänelle pukusi . . . Sill'aikaa annan minä valjastaa hevoset.“

„Mihin sitten aiot lähteä?“

„Portsmouthiin! Ja suokoon Jumala, ettemme tulisi liian myöhään. Mene, Coelia, ja jos rakastat minua, niin älä kysele!“

Nuori nainen kiinnitti hetkiseksi suuret, keltarippsiset silmänsä mieheensä; kun hän tämän kasvojen ilmeestä huomasi että jokin kauhea ajatus rasitti tuota älykästä päätä, irtautui hän hänen syleilystään, ja kiiruhti ylös portaita samalla kun Fuller tuli alas tapamaan ystäväänsä.

Georges tarttui tohtorin käteen ja vei hänet alakerran saliin, annettuaan palvelijalle ensin määräyksen hevosten valjastamisesta.

„No“, sanoi Fuller, „miten ovat asiat?“

„Kaikki on mennyttä, pelkään minä“, vastasi Georges, „minä olen levoton vankiparkojen tähden.“

„Kuinka? Miksi olet levoton?“

„On tapahtunut kavallus. Olen kuullut kaikki, ja kaikkiin pontoneihin on lähetetty käsky, että on noudatettava mitä suurinta valppautta. Tiedetään, että vangit aikovat paeta ja *transport office* on ryhtynyt hirtittäviin varokeinoihin . . .“

„Entä Marcof ja Surcouf?“

„He olisivat molemmat olleet hukassa, ellei heitä olisi varoitettu.“

„Kuka on varoittanut heitä?“

„Minä.“

„Milloin?“

„Tunti sitten. Pelastaakseni heidät rikoin määräystä vastaan, jonka mukaan minun olisi pitänyt pysyä pontonillani . . . mutta minä en voi nyt selittää sinulle kaikkia . . . Tule! Ranskatar on jo varmaan kunnossa, meidän täytyy lähteä. Matkalla ilmoitan sinulle, mitä vaatimuksia asetan ystävyydellesi.“

„Mihin me sitten lähdemme?“

„Portsmouthiin.“

„No niin!“ vastasi Fuller. „Menettelehän kanssani miten haluat, Georges.“

Palvelija ilmoitti nyt, että hevoset olivat valjaissa.

Coelia ja Martta tulivat samassa alas ja astuivat saliin.

Ranskattarella oli englantilainen puku, ja vaikka hän nojautui Coelian käsivarteen, olivat hänen askeleensa niin horjuvat, että saattoi tuskin käsittää, kuinka hän pysyi pystyssä.

Kaikki neljä nousivat vaunuihin, jotka heti lähtivät liikkeelle.

Martta antoi Coelian taluttaa itseään, pyytämättä edes selitystä heidän hätäiseen lähtöönsä.

Hän tiesi — Coelia oli ilmoittanut sen hänelle — että jokainen askel vei hänet lähemmäksi miestänsä, ja hän totteli kuten lapsi vanhempiansa.

Olemme sanoneet, että kaupunkiin johtava tie kulki pitkin rantaa ja seurasi sen monia mutkia.

Vaunut olivat pian Coshamissa ja kääntyivät sitten Portsean siltaa kohti.

Oli puolenyön aika.

Kun Portsean silta on sivuutettu, kulkee tie kukkulan yli, jonka huippu peittää näköalan merelle päin niiden katseilta, jotka kulkevat sen luisua syrjää.

Vaunujen vauhti hiljeni tuntuvasti.

Kun ne vierivät kiviselle tielle, alkoi sumu haihtua, niin että saattoi nähdä kirkkaan yötaivaan kuvastuvan lahden pintaan.

Kymmenen minuutin kuluttua saapuivat matkustajat kukkulan harjalle, mistä oli laaja näköala länteen ja etelään.

Georges, Fuller ja Coelia huudahtivat yht'aikaa.

„Tuli on valloillaan!“ lausui Fuller ja nousi vaunujen istuimelta nähdäkseen paremmin.

Ja sataman suulta loistikin suunnaton valo.

Liekkien punervat kielet näkyivät selvästi, kun ne ylenivät loistavina taivasta kohti, ja näytti kuin olisivat ne tulleet itse meren syvyydestä.

Georges tarttui tähystimeensä ja katseli tarkasti tulipaloa.

„Brittania palaa“, sanoi hän.

Samassa hetkessä ja melkein yhtä perää kuului kaksi räjähdystä.

Kaupungin merilinnoituksesta välähti tulen juova ja kastellien neljäkymmentä kanuunaa laukaistiin yht'aikaa; niiden pauke yhtyi neljän, sataman suussa olevan sotalaivan kanuunain paukkeeseen.

Merta valaisevien välähtävien salamain valossa saattoi selvästi nähdä suuren laivan, joka kaikki purjeet levällään rohkeasti kulki sitä ympäröivän kuulasateen läpi.

Ensimmäisiä laukauksia seurasi toiset; mutta nyt kohoava savu esti katselijoita näkemästä pääsikä uskalias laiva onnellisesti pakoon vai eikö.

Vaunut olivat pysähtyneet. Niissä olijat katselivat toisiaan kuin kivettyneinä.

„Portsmouthiin! Täyttä laukkaa!“ huusi Georges kääntyen ajajan puoleen.

„Se on myöhäistä“, jatkoi hän Fullerille; „nyt ovat he epäilemättä joutuneet tappiolle.“

Hevoset kiitivät eteenpäin huimaavaa vauhtia, kannuunain paukkeen yhä kiihtyessä.

XXXIII.

RANGAISTUS.

Meidän täytyy nyt palata Weisin ja Rawlowin luo, jotka jätimme sir Georgesin huvilasta meren rantaan johtavalle tielle.

Lordiamiraalin apulantti käveli heidän vieressään; heidän edellään kulkivat lyhtyjen kantajat, jotka olivat seuranneet upseeria huvilaan.

Matka lahdelle oli lyhyt ja joutui nopeasti. Sumu oli vähällä estää kulkijoita näkemästä tietä. Englantilaisina olivat he kuitenkin niin tottuneet siihen, ettei se heitä huolestuttanut, ja he pääsivätkin esteettömästi pieneen poukamaan, jonka laineitten lakkaamaton loiske oli muovailnut tähän osaan lahtea.

Matka suoritettiin täydellisen vaitiolon vallitessa. Jokainen noista kolmesta miehestä näytti kokonaan vaipuneen omiin ajatuksiinsa, jotka, vaikka peräti erilaiset, kuitenkin luultavasti suuntautuivat samaa päämäärää kohti, samoin kuin ne olivat johtuneetkin samasta syystä.

Rawlow ajatteli uutta kapinaa, josta ajutantti oli tuonut hänelle tiedon, ja samalla kun hän sydämessään kirosi vankeja, joille mielti uusia kidutuskeinoja, kysyi hän kauhistuen itseltään eikö *transport office* voisi näiden yhä uudistuvien kapinain johdosta saada syytä moittiakseen hänen toimenpiteitään.

Weis oli suunniltaan vihasta, kun ei saanut suorittaa loppuun tehtävää, jonka niin taitavasti oli aloittanut, ja koetti mieltä syytä ankaruuteen, jolla amiraalin ajutantti heitä kohteli.

Mitä ajutanttiin tulee, käveli hän nopein askelin eteenpäin, ikään kuin kiirehtisi asiansa loppuun suorittamista.

Hänen tulinen katseensa näytti tunkeutuvan läpi pimeyden ja toisinaan katseli hän taakseen kuten ihminen, joka pelkää, että häntä hätyytetään takaapäin.

Vihdoin näkyi kallion kielekkeen takaa pari kolme punertavaa valoa, joka ilmaisi, että useampia soihdunkantajia oli lähettyvillä.

Ne olivat veneen soutajia, jolla ajutantti oli tullut.

Muutaman hetken kuluttua seisoivat Rawlow ja Weis seuralaisensa kanssa rannalla.

Vene ja kahdeksan soutajaa olivat valmiina lähtökseen milloin tahansa vesille.

„Astukaa veneeseen, hyvät herrat“, sanoi ajutantti ja väistyi syrjään tehdäkseen heille tilaa.

„Mutta“, huomautti Weis äkkiä ja pysähtyi epäroiden, „eihän tämä ole amiraaliviraston veneitä.“

„Ei“, vastasi ajutantti, „luulin löytäväni teidät Portsmouthista, enkä siis tullut veneellä lähtiessäni amiraalivirastosta. Kun sitten sain kuulla palvelijaltanne, että te olitte käsenyt ajamaan sir Georgesin huvilaan, otin ensimmäisen veneen, joka osui eteeni, noutaakseni teidät viivyttelystä Britanniaan. Mutta

kiiruhtakaa, hyvät herrat, minä pyydän, sillä hänen korkeutensa odottaa meitä ja on varmaankin tyytymätön viivyttelmeisemme.“

Tämä selitys tuntui niin uskottavalta, että Weis tunsu epäilyksensä nopeasti katoavan.

Rawlow ja pieni tohtori hyppäsivät sen vuoksi ketterästi veneeseen ja istuutuivat sen perään.

Ajutantti seurasi heitä, ja molemmat merimiehet astuivat veneeseen keulan laidan yli.

„Työntäkää vene vesille!“ huusi ajutantti.

Kaksi seipäillä varustettua merimiestä työnsi veneen irti rannasta.

Heti sen jälkeen halkoivat aivot vettä ja vene kiiti eteenpäin sataman suuta kohti.

Peränpitäjän taitavuuden ja soutajain ripeyden avulla saapui vene pian sataman etuosaan, joka oli ahdettu täyteen ankkurissa olevia laivoja.

„Sammuttakaa tulet!“ komensi ajutantti äkkiä.

Merimiehet heittivät heti mereen tervasoihutunsa, jotka sammuessaan tupruttivat savua ja kipunoita korkealle ilmaan.

Ihmetellen tätä käskyä, joka voi aiheuttaa yhteen-törmäyksen toisten veneitten kanssa, kumartuivat Rawlow ja Weis toistensa puoleen, sillä pimeys esti heidän näkemästä toistensa katseita.

„Miksi olette antanut sammuttaa tulet?“ kysyi Brittanian komentaja vihaisesti.

„Kenraali on käskenyt“, vastasi ajutantti.

Rawlow kohotti olkapäitään; mutta hän ei uskaltanut tehdä uutta huomautusta.

Vene pujottelihe kaikensuuruisten laivojen lomitse, joitten runkoihin se toisinaan kosketti; joka kerta kun sille huudettiin, vastasi ajutantti aina itse.

Pian oltiin sataman suulla, jonka tummasta vedestä pontonien epämääräiset ääri viivat kohosivat.

Vene kulki alussa näitä kohti, mutta Britannian kohdalle ehdittyään kääntyi se suoraan Gosportin niemelle päin.

Rawlow, joka oli odottanut, että vene kuljettaisi hänet pontoniinsa, kirosi kauheasti huomattuaan tämän omituisen liikkeen.

„Peräsin vasemmalle, senkin nauta!“ huudahti hän peränpitäjälle; „etkö näe, että etenemme pontoneista?“

Vastauksen asemesta loi tämä nopean katseen ympärilleen.

„Oletko kuuro?“ ulvoi Rawlow vihan vimmassa.

„Mitä merkitsee teidän miestenne käytös, herra ajutantti?“ kysyi Weis kääntyen ajutantin puoleen.

„Soutakaa lujasti!“ huusi tämä ranskaksi. Mutta nämä sanat tuntuivat paremmin suostutulta merkinannolta, kuin vastaukselta pikku tohtorin kysymykseen. Sen huomasivatkin sekä Weis että Rawlow heti ensi hetkestä.

„Kavallus! Auttakaa!“ huusi viime mainittu. Mutta sanat tukehtuivat hänen kurkkuunsa ennen kun hän ehti lausua niitä.

Ajutantti oli noussut istuimeltaan ja perän puolella oleva soutajapari heittäytyi salaman nopeudella Rawlowin kimppuun, jonka he yhdellä ainoalla iskulla kaa-toivat kumoon.

Hämmästyneenä ja melkein tajuttomana koetti Weis heittäytyä mereen, mutta kaksi voimakasta kättä esti hänet siitä ja painoi hänet takaisin entiselle paikalleen.

„Ei hiiskahdustakaan!“ kielsi peränpitäjä ja asetti polvensa hänen rinnalleen, niin ettei tuo rakastettava tohtori voinut hengittää, joten vaitiolon vaatimus oli melkein tarpeeton.

„Sitokaa heidät ja pankaa kapula suuhun!“ määräsi ajutantti.

Soutajat tottelivat käskyä niin nopeasti ja taitavasti, etteivät englantilaiset toista kertaa huutaa ehtineet.

Sitten lähestyi tuo ajutantiksi itseään kutsuva Rawlowia, joka makasi veneen pohjalla tohtori Weisin vieressä ja laski jalkansa hänen rinnalleen.

„Rawlow“, sanoi hän hitaasti, „olet kahden vuoden ajalla rääkännyt hyvin monia ranskalaisia, tuottanut monen kuoleman, hymyillyt heidän kärsimyksilleen, joka päivä keksinyt jonkun uuden kidutuskeinon, petoeläimen julmuudella raadellut heidän sydämiänsä, kun et voinut kiusata heidän ruumiitaan. Mutta nyt olet heidän vallassaan, joille sinä olet keksinyt niin paljo kärsimyksiä, ja luulen että nyt saat maksaa velkasi korkoineen! Katseleppas minua tarkasti! Nimeni on Ripeaut de Monteauvert; vielä eilen olin sinun kynsissäsi, mutta tänään olen vapaa ja valmis ruhjomaan sinut!“

Rawlow huokasi raivoissaan; suukapula esti häntä huutamasta.

Mitä Weisiin tulee, makasi hän liikkumattomana, joka jäsen vavisten; hän oli pyörtymäisillään.

„Ja sinä kurja murhaaja!“ lisäsi Ripeaut kääntyen tohtorin puoleen. „Sinua ei armahdeta sen enempää. Minä puolestani en tunne muuta kosta kuin silmä silmästä, hammas hampaasta, kidutus kidutuksesta! Ja sinun rangaistuksesi alkaa nyt! Sinä tiedät sen ja vapiset.“

Huolimatta sen enempää vangeistaan tarttui kaappari itse peräsimeen, samalla kun entinen peränpitäjä ja muuan merimiehistä tarttuivat airoihin, lisäten siten soutajien lukua.

„Soutakaa rivakasti Gosportiin, poikani!“ huusi

Ripeaut. „Rangaiskaamme ensin rikolliset, sitten lähemme lahdelle, jossa Surcouf odottaa meitä.“

Soutajat kumartuivat eteenpäin ja vene kulki noiden miesten voimalla, jonka epävarmat olosuhteet tekivät kymmenkertaiseksi, pitkin tyyntä vedenpintaa sellaisella vauhdilla kuin kuiva lehti syystuulesa.

Silmät palaen kostonriemusta ja voitonvarmuudesta yrityksensä onnellisen päättymisen johdosta, kehoitti Ripeaut yhä soutajiaan, joiden läähättävä hengitys ilmaisi, kuinka innostuneita he olivat.

Pian näkyi lahteen pistäytyvä läntinen niemenkärki aivan lyhyen matkan päässä veneestä.

Sumu alkoi nyt haihtua ja Ripeaut saattoi jo erottaa tulen valot kaupungista ja satamassa olevien laivojen liikkeet.

Hän kiinnitti nyt kaiken huomionsa laivaan, joka taitavasti liikkui pontoneja kohti ja pysähtyi keskelle lahtea, näyttäen nyt odottavan jotakin tapahtumaa, kun samassa voimakas valo, joka niin suuresti oli hämmästyttänyt sir Georgesia ja hänen tovereitaan, ikäänkuin sähkökipinän sytyttämänä kohosi taivasta kohti ja valaisi koko pontonirivin.

„Haa!“ huusi Ripeaut. „Meidät on kavallettu! Maihin ystäväni! Ottakaa vangit mukaanne! Veljemme odottavat meitä!“

Kaappari heittäytyi mereen, vaikka se oli niin syvä, että vesi ulottui hänen rintaansa asti.

Merimiehet seurasivat häntä; yksi ainoa jäi vartioitsemaan venettä.

Neljä nosti Weisin ja Rawlowin hartioilleen, ja miehet katosivat pimeyteen niin pian kuin mahdollista.

XXXIV.

VANGIT.

Sill'aikaa kun Ripeaut de Monteauvert kulki lahden poikki, ja Georges, Coelia, Fuller sekä Martta olivat matkalla Portsmouthiin, tapahtui Britanniassa kauheita asioita.

Lukija muistanee varmaankin, että jätimme Marcofin muodostamaan kulkuvahtiosastoa ja että hän pakotti Petersin ottamaan osaa siihen veriseen näytelmään, jonka hän aikoi panna toimeen.

Alttiina kaikkeen ja valmiina uhmailemaan jokaista vaaraa, tehdäkseen lopun tilasta, jota he jo niin pitkän aikaa olivat kärsineet, odottivat vangit ratkaisevaa hetkeä tuskallisin mielin.

Vaikka Marcof tiesi, että Michel oli kavaltanut heidät ja että englantilaiset olivat varuillaan, ei hän kuitenkaan ollut epäillyt jatkaa alotettua yritystään.

Hän ja Lacoussinerie olivat vaan hiljaa vaihtaneet muutamia sanoja ja sitten meni Marcof väkensä luo, sill'aikaa kun toinen kieritteli ennen tehtyä pitkää sydäntä ruudissa ja johti sitten sen toisen pään ruuti-laatikon syrjään kaiverretusta ahtaasta reijästä laatikon sisään, joka, kuten jo sanoimme, oli asetettu lautaseinän viereen.

Tarttuen suurella kourallaan Petersin käsivarteen nousi Marcof ylös-portaita toveriensa seuraamana.

Hetki oli tärkeä.

Upseerin äkkiarvaamaton ilmestyminen kannelle voisi pilata kaikki.

Onneksi oli sumu, joka maalta jo alkoi haihtua, vielä hyvin tiheä merellä.

Kulkuvahtijoukkue kulki puolen kannen mitan ilman minkäänlaista häiriötä ja ehti portaitten luo, jotka johtivat alas laivan kylkeä myöten ylihangon ulkokäytävälle.

Näitten portaitten yläpäässä seisoivat sotamies. Peters käski hänen poistua ja asetti hänen sijaansa ranskalaisen. Englantilainen siirtyi kuten tavallista riviin ja meni toisten mukana ulkokäytävälle. Tälle puolelle oli sijoitettu neljä vartijaa. Ne vaihdettiin kaikki yhtä hyvällä menestyksellä ranskalaisiin, englantilaisten tuntematta pienintäkään epäluuloa.

Kaikki näytti käyvän toivomusten mukaan.

Marcot katsoi merelle ja näki odottavien veneitten varjot sumun läpi.

„Vie meidät takaisin vankilaan“, sanoi hän hiljaa korpraalille.

Pieni joukko nousi jälleen portaita ylös. Se kulki sitten vielä kerran kannen poikki ja oli juuri lähtemäisillään takaisin vankilaan, kun luutnantti Christy, Britannian alipäällikkö, äkkiä seisoivat sen edessä.

Paljas sattuma oli tässä ohjannut upseerin askeleet. Hän käveli päämiestensä odotellen edes takaisin kannella, ja kulkuvahtiosaston ensin tullessa vankilasta oli hän ollut laivan etäisimmässä osassa, eikä sen vuoksi huomannut tätä liikettä.

Christy oli illalla saanut *transport officen* määräyksen; hän tiesi, että uusi salaliitto oli saatu ilmi, ja luullen, että Rawlowkin oli saanut tiedon, oli hän ryhtynyt muutamaa väliaikaisesti varokeinoihin odottaessaan komentajaa, jonka viipymisen syytä hän ei voinut käsittää.

Nämä varokeinot rajoituivat siihen, että hän oli käskennyt väkensä valvomaan osastoissaan kiväärin ladatuina ja asettanut kaksinkertaiset vahdit alihangan

puolelle, s. o. sille puolelle, joka oli maalle päin, jota vastoin hän piti tarpeettomana lisätä vartijain lukua ylihangon puolella, missä oli vastassa aava lahti.

Nähdessään kulkuvahtiosaston nousevan ylihangon ulkokäytävälle astui Christy nopeasti askeleen eteenpäin; mutta englantilaiset sotilaspuvut tunnettuaan hän pysähtyi.

„Mistä te tulette?“ kysyi hän, voimatta pimeään tähden erottaa edessään olevien sotamiesten kasvoja.

„Me olemme vaihtaneet ylihangon vahtisotamiehet“, sanoi Peters, joka kalpeni Marcofin raskaan käden painosta.

„Mutta eihän nyt ole aika!“

„Minä luulin . . .“ änkytti korpraali.

„Mitä tämä merkitsee? Kuka on antanut tämän määräyksen?“ huudahti upseeri vihoissaan. „Miehet hoi, tuokaa tänne lyhtyjä!“

Peters koetti sopertaa vielä jotakin puolustukseksi, mutta Marcof ei antanut hänelle siihen aikaa. Huomaten vaaran suuruuden ja peläten, että englantilaiset ehtisivät huomata heidän vehkeensä, syöksyi hän Christyn kimppuun, jonka kurkkua hän puristi vasemalla kädellään estääkseen häntä huutamasta, samalla kun oikealla kädellään voimakkaasti syöksi tikarin hänen rintaansa.

Tämän teki hän niin nopeasti, silmänräpäyksessä ja niin odottamatta, että englantilaiset sotamiehet, sekaantuneina ranskalaisiin, eivät ymmärtäneet mitään, ennen kun se oli jo tehty, eivätkä senvuoksi myöskään voineet tehdä mitään vastarintaa.

Nähtyään alipäällikkönsä kaatuvan astuivat he vaistomaisesti askeleen eteenpäin; mutta heidän toverinsa rivissä, joiden kansallisuutta he eivät tunteneet, syöksyivät salaman nopeudella heidän kimppuunsa.

Silmänräpäyksessä oli englantilaisilta riistetty aseet ja he makasivat kumoon kaadettuina ja tikareilla lävistettyinä kannella, jonka he kostuttivat verellään.

Ei ääntäkään ollut kajahtanut, ainoastaan kumea korahdus kuului huuililta, jotka kuolema nyt sulki ainiaaksi.

Murhenäytelmän ensimmäinen näytös tapahtui suurmaston luona — paikka, jota päivällä käytettiin kävelypaikkana, mutta jossa yötiseen aikaan ei juuri kukaan kulkenut. Englantilaiset olivat nimittäin, kuten kertomuksemme alussa olemme maininneet, joko pontonin keulassa taikka perässä.

Tämä seikka, yhteydessä sumun kanssa, oli ollut suureksi eduksi ranskalaisille. Petersin johtamaa kulkuvahti-osastoa ei ollut kukaan nähnyt eikä luutnantti Christyn ja muiden englantilaisten murhakaan ollut herättänyt vartijain huomiota.

Ensimmäinen, joka kaatui ranskalaisten tikarin-iskuista, oli Peters.

Päästyään irti Marcofin kovista kourista, silloin kun tämä syöksyi Christyn kimppuun, oli korpraali koettanut paeta, mutta raudanluja käsi oli samassa tarttunut häneen ja hän oli nähnyt tikarin terän välkyvän kauhistuneitten silmäinsä edessä ja salaman nopeudella uppoavan rintaansa.

Kun Peters tunsu kylmän teräksen tunkeutuvan lihaansa, hypähti hän taaksepäin ja kaatui raskaasti toisten ruumiitten joukkoon.

Hän ei kuitenkaan ollut kuollut, ja hänen saamansa haava oli verrattain lievä. Tikari oli nimittäin luiskahtanut pitkin kylkiluuta, ja veri, joka värjäsi sen terää, johtui lievästä ihonaarmusta.

Peters, joka huomasi asemansa vaarallisuuden, piti haavansa sopivana keinona, jonka avulla pelastuisi

varmasta kuolemasta. Hän vaipui sen vuoksi alas välttääkseen uutta iskua, jättäen ahdistajansa siihen uskoon, että korpraali todellakin oli kuollut.

Ja kun Marcof, hätäisesti katsellen ympärilleen, hiljaisella äänellä kysyi, olivatko kaikki täyttäneet velvollisuutensa ja olivatko kaikki haavoitetut todella kuolleet, niin vastattiin hänelle myöntävästi ja osoitettiin ruumiita.

„Hyvä, poikani!“ puheli kaappari. „Alku on hyvä. Nyt olemme tässä voitolla. Menkää kaikki alas ylihanggan ulkokäytävälle niiden toverienne luo, jotka olen asettanut vahdeiksi. Olkaa valmiina ottamaan vastaan veneitä, kun ne tulevat. Kiiruhtakaa! Minä menen alas vankilaan ja ensimmäisen merkin kuuluessa murretaan luukut. Vartioitkaa hyvin portaita, ettei kukaan pääse alas sitä tietä.“

Vangit kiirehtivät kaidepuun aukkoa kohti ja Marcof astui askeleen palatakseen vankilaan. Täten poistuivat he kaikki suurmaston luota, missä ruumiit olivat.

Peters oli odottanut sopivaa tilaisuutta päästäkseen pakoon ja päätti käyttää hyväkseen tätä. Hän tarttui varovaisesti kivääriinsä, joka oli pudonnut hänen viereensä ja jota ranskalaiset eivät olleet muistaneet kiireessään korjata. Hän nousi hiljaa ylös, ja kun Marcof oli juuri laskeutumaisillaan alas laivan aukosta ja muut olivat ehtineet ulkokäytävän portaille, otti hän aimo harppauksen eteenpäin ja huusi täyttä kurkkua herättääkseen toisten huomion.

Marcof ja vangit palasivat nopeasti ja syöksyivät hänen perässään, mutta hän oli jo ehtinyt liian pitkälle.

Kohottaen kivääriään aikoi Peters huutaa vielä kerran, kun aukosta, joka yhdisti kannen ulkokäytävään

missä vangit nyt olivat, kohosi äkkiä mies ja tarttui ohi kiitävään korpraaliin — Gatifet.

Levottomina kannelta kuuluvasta kolinasta ja jalokojen töminästä olivat vangit lähettäneet Gatifetin katsomaan mitä siellä tapahtui.

Hän tarttui Petersiin juuri kun tämä kiiruhti hänen ohitsensa: hämmästynyt englantilainen koetti taistella vastaan, mutta hänen kuiva ruumiinsa taipui bretagnelaisen voimakkaassa syleilyssä.

Gatifet kaasi hänet kumoon, tarttui hänen kaulukseensa ja vyöhönsä, nosti hänet päänsä yli ja heitti sitten suunnattomalla voimalla kaidepuun yli.

Kauhea, raivoa, tuskaa ja pelkoa ilmaiseva ääni kohosi korpraalin rinnasta. Huutoa seurasi kumea jyske.

Kurja olento oli pudonnut ulkokäytävän syrjää vasten ja musertanut päänsä.

Mutta Petersin ensimmäinen huuto oli herättänyt laivan keulassa olevien englantilaisten huomion. Kymmenkunta syöksyi kannelle.

„Laukaiskaa!“ komensi muuan upseeri.

„Takaisin!“ käski Marcof hätäisesti ja veti väkensä muassaan samana hetkenä jolloin englantilaiset laukaisivat.

Salama välähti laivan keulasta ja kymmenen kiväärinlaukausta kaasi kaksi englantilaista ja herätti koko pontonin.

Toisella puolella ovat vartijat, jotka pelästyivät, kun eivät saaneet vastausta kysymykseensä: „Kuka siellä?“ ampuivat puolestaan sinne päin, mistä melu kuului.

Kerouët haavoittui ja neljä muuta ranskalaista kaatui.

„Veneet!“ huudahti ääni ylihangan ulkokäytävästä.

Marcof syöksyi alas vankilaan. Kerouët seurasi verta vuotaen.

„Veneet ovat täällä!“ huusi kaappari. „Hakatkaa kanuuna-aukot rikki.“

Saranat natisivat, seinät huojuivat, ristikkokäytävät sortuivat ja kanuuna-aukot olivat selvät lyhyemmässä ajassa kuin me tarvitsemme kertoaksemme tämän, niin voimakas oli tarmo, jonka epätoivo ja vapauden toivo herättivät vankien rinnoissa.

Ranskalaisia hyökkäsi joukottain ulos, kun veneet Bléasin johdolla saapuivat pontonin luo.

Mutta nyt tulvi joka puolelta esiin englantilaisia sotamiehiä, joita *transport officen* määräyksestä oli kahta vertaa enemmän joka pontonissa ja jotka sitä paitsi olivat määrättyt olemaan valveilla ja pienimmästäkin viittauksesta käytettävissä. Nämä kävivät nyt hätyyttämään vankeja.

Laivan kummassakin päässä olevain lautaseinäin aukoista näkyi pyssynsuija, ja pian lakaisi kuulasade sekä vankilaa että ulkokäytävää.

Muutamassa sekunnissa väenteli parisataa ranskaita kuolon kouristuksissa.

Englantilaiset kuulat sattuivat varmasti joukkoon, joka oli sulloutunut kanuuna-aukkojen luo.

Ainoastaan neljäs osa koko vankien lukumäärästä oli ehtinyt veneisiin, ja nämäkin onnettomat saivat vielä kestää kannella olevien sotamiesten luotisateen.

Kauhea verilöyly olisi kenties alkanut ja muuttanut asiain kulun, ellei Lacoussinerie, uhmaillen kuulasadetta joka risteili kaikkialla, olisi nopeasti kavunnut ruutilaatikon luo. Perille ehdittyään hän sytytti langan pistoolinlaukauksella.

„Väistykää nopeasti!“ huusi kaappari ja syöksyi tyhjää kanuuna-aukkoa kohti.

Kauhea jyrähdys säesti, pikemmin kuin seurasi hänen sanojaan.

Brittanian runko vapisi.

Lautaseinä, jonka räjähdys oli musertanut, kaatui englantilaisten päälle, jotka kuolivat taikka haavoittuivat, eivätkä voineet enää jatkaa hyökkäystään.

Tuli seurasi nopeasti räjähdystä ja oli pian valloittanut koko laivan keulapuolen.

Yleiseksi tunnuslauseeksi tuli nyt: pelastakoon itsensä ken voi.

Ranskalaiset syöksyivät eteenpäin päät kumarassa ja hyppäsivät veneisiin taikka mereen.

Lähes puolet pakolaisista kuoli veteen taikka vihollisen luoteihin. Kestävyydellä, joka on englantilaisten kansallisuonteelle ominaista, jatkoivat he tyyneesti ampumistaan huolimatta liekeistä, jotka alkoivat leimuta pontonin puuosissa.

Kun Marcof näki kuoleman runsaan sadon, painoi hän suuret kätensä otsaansa vasten. Hänen kasvonsa olivat kaameat.

„Aikomukseni oli pelastaa kahdeksansataa“, sanoi hän itsekseen, „mutta hädin tuskin voin pelastaa puoltakaan. Mutta heidän onnensa on palkintoni ja parempi on joka tapauksessa noille toisille ikuinen uni kuin oleskelu pontoneilla.“

Hän kääntyi sen jälkeen Bléasin ja muiden veneen kuljettajain puoleen, sanoen:

„Irroittakaa veneet ja soutakaa henkenne edestä!“

Veneet olivat niin täynnä, että uhkasivat vajota. Mutta mitä merkitsi mahdollinen kuolema taikka uusi vaara? Olihan päämäärä saavutettu. Olivathan kaikki jättäneet tämän kauhean veden päällä kelluvan vankilan, jossa olivat kärsineet niin paljo!

Ei kukaan henkiin jääneistä olisi tahtonut vaihtaa nykyistä vaaraa entisiin tuskiinsa.

Heillä oli allansa meri, joka saattoi avautua, heillä oli takanaan englantilaisten kiväärit, joista satoi heitä vastaan luoteja, mutta heidän yläpuolellaan kaareili tarvas ja edessä hymyili vapaus.

Veneitä, jotka Surcoufin oli onnistunut koota ja lähettää Britannian luo, oli seitsemän. Niitä paitsi oli „Georgesissa“ kahdeksas vene, mutta sen oli Ripeaut ottanut lähtiessään toimeenpanemaan hänelle uskottua tehtävää.

Kaikki nämä alukset olivat, kuten jo olemme sanoneet, aivan täyteen ahdetut ihmisiä, ja kuitenkin poistuivat ne vain hitaasti pontonista. „Georgesissa“ vapisi Surcouf kärsimättömyydestä, mutta hän oli sidottu laivaansa, eikä voinut tehdä mitään niiden hyväksi, joita hän tahtoi pelastaa, sillä ennen tehdyn suunnitelman mukaan tuli kaapparin pysytellä varjossa ja odottaa, kunnes veneet ehtisivät hänen luokseen.

Jos hän olisi menetellyt toisin, olisi koko yritys tarpeettomasti ja auttamattomasti joutunut vaaran alaiseksi. Surcouf tiesi tämän ja oli vasten omaa tahtoaan pakotettu tähän tilapäiseen toimeenpanemuuteen.

Sillä jos „Georges“, joka nyt oli linnoituksen ja sen lähellä ankkurissa olevien sotalaivojen kuulasateen ulottuvissa, olisi varomattomasti ilmaissut läsnäolonsa ja aikomuksensa, olisi se ehdottomasti tullut ammutuksi pohjaan. Sen sijaan tuli fregatin nyt koettaa päästä hiljaa lahden suuhun ja vasta sitten tarjota apuaan pakolaisille, kun se ensin itse oli päässyt etäämmäksi sotalaivoista, jolloin sen kestettävänä olisi vaan yksinomaan linnoituksesta ammutut laukaukset.

Lukuunottamatta kaikenlaisia mahdollisia vaurioita olisivat he silloin pelastetut.

Tässä uskaliaassa ja seikkailurikkaassa suunnitelmassa oli hyvin monta vaarallista puolta, mutta se oli

samalla ainoa mahdollinen ja takasi suurimmat pelastumisen toiveet.

Silloin kun veneet olivat lähteneet Britannian luota, oli Surcoufkin antanut levittää osan purjeista ja fregatti kulki hiljaa sataman suuta kohti.

Onnettomuudekseen olivat Marcof ja Surcouf laatiessaan suunnitelmaansa luottaneet siihen, etteivät englantilaiset saisi siitä vihiä, mutta Michelin kavalluksen tähden olivat he tietysti varuillaan pienimpään yksityisseikkaan asti.

Mutta kun ei ollut aikaa uuden suunnitelman tekemiseen, oli täytynyt heittäytyä sattuman varaan ja jatkaa alotettua työtä.

Sill'aikaa kun „Georges“ teki kierroksen itään, kun olo Britanniassa tuli yhä kuumemmaksi, kulkivat pakolaisten veneet hiljaa eteenpäin, koettaen päästä lahden pimeimpiin osiin.

Gatifet, Lioris ja Kerouët olivat ensimmäisessä veneessä. Jokainen heistä tunsu pakosuunnitelman yksityisseikkoja myöten ja he tiesivät siis, mitä heidän oli tehtävä.

Marcof oli viimeisessä veneessä. Kaikki veneet olivat nyt jättäneet pontonit ja ranskalaiset luulivat olevansa pelastetut.

Mutta Marcof katseli taivaan rantaa äärettömän tuskallinen ilme kasvoillaan.

Hän tiesi, että englantilaiset olivat saaneet kuulla salaliitosta ja tuo verrattain vähäpätöinen vastarinta pontonilla oli tehnyt hänet kovin levottomaksi. Tämä pako ilman huomattavaa takaa-ajoa teki hänet vieläkin levottomammaksi.

„Me joudumme varmaankin johonkin kauheaan vaaraan!“ mutisi hän itsekseen.

Meri oli kauhistuttavan näköinen.

Tuskin olivat nämä sanat lausutut, kun hirvittävä salama valaisi hänen kasvonsa, ja hänen kurkustaan pusertui huudahdus.

„Soutakaa veneet hajalleen, ettei kuulat tuhoa niitä perin pohjin!“ huusi hän äänellä, joka kaikui yleisen melun yli.

Mutta siihen ei ollut enää aikaa.

Heitä ympäröivä pimeys oli hälvennyt ja lahti tuli yht'äkkiä valoisaksi.

Nopeasti sytytetyt lyhdyt loivat merelle punervan hohteensa ja hämmästyneet ja peljästyneet ranskalaiset huomasivat olevansa neljän sotalaivan saartamat.

Samana hetkenä sai tuli Britanniassa ylivallan ja tämä kaamea hohde valaisi yhdessä lyhtyjen kanssa koko lahden, luoden taivaallekin hirvittävän loimunsa.

Sitten kuului kauhea jyrähdys ja laivain sivuilta satoi ranskalaisten veneitten yli kuularäiske, niin että meri niiden ympärillä kuohui.

Tätä satumaisen kauhistuttavaa näytelmää ei kykene yksikään kynä kertomaan.

Surcouf oli „Georgesin“ kannelta nähnyt kaikki. Kiihkeäluontoisena, vihasta puolihulluna ja taistelunhalun kannustamana syöksyi hän peräsimen luo, käänsi nopeasti laivansa ja kiiruhti ystäviensä avuksi.

Tätä valtaavaa näkyä Georges, Fuller, Coelia ja ja Martta olivat katselleet Portsmouthiin johtavalla tiellä.

XXXV.

MERITAISTELU.

Sellaisesta ihmeellisestä sattumuksesta, joka pakottaa epäilijänkin uskomaan Jumalan johdatukseen, oli nousuvesi korkeimmillaan juuri kun englantilaiset laukasivat kanuunoillaan pakenevien jälkeen.

Suunnaton aalto vetäytyy aina sellaisina hetkinä takaisin rannasta. Tämä aalto kohotti nyt ranskalais-ten veneet, samalla kun englantilaiset laivat laskeutuivat alas, ja tämä tapahtui, kuten sanoimme, juuri kun englantilaiset ampuivat ensimmäisen yhteislaukauksensa. Seurauksena siitä jäivät ranskalaiset aivan vahingoittumattomiksi.

Savun hälvetessä kuului heidän joukostaan ilon huudahdus, samalla kun englantilaiset sotamiehet ulvoivat raivosta.

Onnettomuudeksi seurasi tätä ensimmäistä vaaraa, josta oli pelastuttu melkein kuin ihmeen kautta, pian toinen, josta ei mikään enää voinut pelastaa veneitä.

Uudelleen ladatut kanuunat lähettivät toisen yhteislaukauksen, ja tällä kertaa olivat seuraukset kauheat.

Ensimmäisestä veneestä, jossa olivat Gatifet ja Lioris, kaatui monta soutajaa.

Toinen vene ei kärsinyt suuria vaurioita, mutta kolmas ja neljäs joutuivat surkean kohtalon alaisiksi.

Sen veneen keula, jossa Marcof oli, ruhjoutui kokonaan ja se oli joka hetki uppoamaisillaan.

Tällä kertaa riemuitsivat englantilaiset.

„Kaikki miehet veneen perään ja soutakaa vimmatusti!“ huusi Marcof, jonka ihmeteltävä kylmäverisyys ei milloinkaan järkkynyt.

Meri oli kauhistuttavan näköinen.

Rikki ammutun veneen sirpaleita oli kaikkialla. Sen miehistö ajelehti sinne tänne aalloilla, toiset kuoleina, toiset taistellen kuoleman kanssa. Ruumiita ja haavoitettuja oli vieretysten ja vesi niiden ympärillä oli yerestä punertavaa.

Kaksi ensimmäistä venettä koetti jalomielisesti kääntyä ja tulla toveriensa avuksi. Tämä liike oli kuitenkin tulemaisillaan vahingoksi kaikille, sillä kääntyesseen tulivat nämä Marcofin veneen tielle, joka tön tuskin pysyi veden pinnalla. Kaikki kolme venettä olivat siis jälleen alttiina vihollisen tulelle.

Ja se tuli oli juuri tuhoamisillaan ne, kun samassa kaksi odottamatonta tapahtumaa muutti asiain tilan ja elvytti pakenevien häipyvän toivon.

Samassa kun veneet olivat kääntymäisillään, pujahti kahden laivan välistä ruuhi, nopeana kuin salama. Se tuli lahdelta ja oli silmänräpäyksessä onnettomuuspaikalla auttamassa haaksirikkoutuneita. Tämä vene oli Ripeautin.

„Soutakaa 'Georgesiin'!“ huusi kaappari toisille veneille, samalla kun hän verrattomalla itsensäuhrautuvaisuudella pysähtyi vihollisen kuulasateen eteen, kootakseen ne, joita kuolema tähän asti oli säästänyt.

Silloin halkasi uusi ja kauhea salama sataman suuhun ulottuvan pimeän alan ja jyrähdys vapisutti ilmaa.

Mutta tällä kertaa ei hävittävä tuli ollut suunnattu ranskalaisten veneitä kohti.

Surcoufin valloittama fregatti se nyt asettui sotalaivoja vastaan.

Ensimmäinen näistä sai luotituiskun, joka kulki pitkän sen kantta, lakaisten sen putipuhtaaksi, kaataen suurmaston ja musertaen laidat.

Tämä asiain käänne, jota englantilaiset eivät tien-
neet odottaa, hämmästytti heitä suuresti.

Ennen kun he olivat ehtineet tointua hämmästyk-
sestään, sai toinen laiva „Georgesin“ kanuunoista suu-
ria vaurioita.

Hurjia huutoja kaikui kaikkialta.

„Eteenpäin! Soutakaa! Rohkeutta!“ huusivat Mar-
cof ja Ripeaut yht'aikaa. Käyttäen hyväkseen englan-
tilaisilla laivoilla vallitsevaa hämmennystä, ponnistivat
ranskalaiset viimeisetkin voimansa, saavuttaakseen pe-
lastavan fregatin, mikä heille onnistuikin.

„Georges“ oli nyt ylväänä vihollista vastapäätä,
jota kohti se syöksi tuhoa tuottavaa tulta kahdesta-
kymmenestä alihanka-kanuunastaan, joita hoitamassa
oli vaan noin viisikymmentä miestä. Mutta niin suuri
raivo oli vallannut Surcoufin miehet, ettei varmaankaan
minkään sotalaivan kanuunoita ole milloinkaan hoidettu
paremmin ja nopeammin.

Veneet kulkivat fregatin keulavantaan alitse ja
laskeutuivat sen luo ylihangan puolella, missä ne oli-
vat turvassa luotisateelta.

Riippuvien köysien, ankkuriketjujen ynnä muiden
avulla kapusivat vangit kannelle.

Lioris, Gatifet ja Kerouët olivat ensimmäisinä kaide-
puilla. Marcof ja Ripeaut auttavat heikkoja ja suojeli-
vat haavoittuneita ja poistuivat viimeiseksi veneistä.

Vihdoin laivaan kiivettyänsä juoksivat he sen etu-
kannelle.

Lämmin syleily ilmaisi mitä jokaisen sydämessä
liikkui kohdatessaan verilöylyn jälkeen pelastuneen ys-
tävänsä.

Sitten kiiruhtivat molemmat toisten luo.

Nyt tuli ensinnäkin pelastaa „Georges“ siitä vai-

keasta asemasta, mihin se oli joutunut Surcoufin jalomielisyyden tähden.

Ne kaksi laivaa, joihin sen ensimmäiset yhteislaukaukset olivat sattuneet, eivät olleet enää sille vaaralliset; mutta toiset kaksi, joiden ankkuriköydet olivat katkaistut, koettivat nyt saavuttaa fregatin.

Kolmekymmentä venettä laskettiin mereen ja niillä alettiin hinata kahta sotalaivaa, joista kumpikin oli seitsemänkymmenen kanuunan kantoinen ja jotka helposti olisivat voineet ampua „Georgesin“ pohjaan.

Kaiken tämän tapahtuessa yltyi Britannian palo yhä enemmän ja suunnattomia tulikielekkeitä kohosi taivaalle.

Muut pontonit lähettivät osan veneistään Britanniaan ja toisen osan ahdistamaan „Georgesia“. Fregatti oli nyt hyvin arveluttavassa asemassa. Siellä ei oltu voitu ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin täydellisen sekasorron vielä vallitessa. Vangit, jotka olivat ottaneet ensimmäisen askeleen vapauttansa kohti, juoksivat ilon huumaamina edes takaisin, etsien, lukien ja huuhtaen toinen toisiaan.

Siten kului viisi minuuttia, ennenkuin Surcoufin onnistui saada määräyksensä kuulluiksi, ja viisi minuuttia olivat näissä olosuhteissa kallisarvoisemmat kuin viisi vuotta muulloin.

Vihdoin asettuivat vangit.

Marcof käski kaikkien, jotka eivät olleet merimiehiä, poistumaan kannelta ja menemään laivan alaosaan.

Pieninkin sekaannus olisi voinut olla vahingoksi laivalle, sillä väylä oli vaarallinen ja tuuli epäsuotuisa.

Neljännestunti kului tarpeellisiin valmistuksiin, mutta siinä ajassa olisi hyvin ehtinyt ilmoittaa amiraalivirastolle, mitä lahdella tapahtui, ellei kanuunain pauke olisi jo kylliksi ilmaissut asiaa.

Linnoituksen tykistöt olivat miehitetyt; alimmaisista valaistiin lyhdyillä. Saattoi aavistaa, että noiden ampumareikien takana, joista kanuunain laajat suut pistivät esiin, liikkui kokonainen maailma.

Sataman suuta vartioitsi pelottava tykistö.

Mutta Surcouf oli jo saavuttanut kylmäverisen maltillisuutensa. Jättäen ylipäällikkyyden hänelle, oli Marcof ensimmäisenä osoittanut ehdotonta tottelevaisuutta ja asettunut laivan keulapuolelle, joka on alipäällikön paikka kaikissa laivoissa, jotka aikovat lähteä purjehtimaan taikka ovat taistelussa.

Mal-en-train, Gatifet ja Bervic suorittivat venemiesten tehtävät.

Lioris ja Ripeaut komensivat tykistöä.

Swindon oli yhä edelleenkin ollut sidottuna suurmastoon. Surcouf irroitti hänet ja vei peräsimen luo.

„Sinun täytyy seistä peräsimen luona, kulkiesamme lahden suun läpi“, sanoi hän tälle; „pääset vapaaksi heti kun ehdimme Ranskan rannalle — mutta jos teet väärän liikkeen, niin olet kuoleman oma. Minä pidän sinua silmällä!“

Englantilainen kaappari nyökäytti päätään ja meni hänelle osoitettuun paikkaan.

Surcoufin käskystä irroitti Gatifet isonpurjeen. „Georges“ kallistui ja lähti liikkeelle.

Pahaksi onneksi oli sumu nyt kokonaan haihtunut ja ilmiliäkissä loimuava Britannia valaisi fregatin pienimmänkin liikkeen.

Linnoituksen kuulatuisku satoi siihen osaan lahdensuuta, josta fregatin piti kulkea, ja siihen yhtyi sotalaivojen lähettämät luodit, jotka sulkiivat siltä tien. Sitä paitsi lähestyi nyt toiselta puolelta kaksi fregattia, jotka olivat erkaantuneet laivastosta ja sulkiivat toisen

pelastuksen tien, Solent Sean, joka luoteispuolella erottaa Wightin saaren mantereesta.

Ja kuitenkin täytyi heidän päästä läpi.

Jokainen minuutti antoi englantilaisille tilaisuuden ryhtyä uusiin varokeinoihin, samalla kun ranskalaisten menestymisen toiveet vähenivät.

Surcouf ei epäröinyt; hän valitsi pienemmän vaaran. Työntäen Swindonin syrjään hän tarttui itse peräsiimeen ja käänsi fregatin sillä uskaliaisuudella, joka oli hänen voimansa, keskellä tykistön tulta, väisti suuria sotalaivoja ja ohjasi suoraan fregatteja kohti, joiden välitse hän kulki, sekä lähetti niille kummallekin yhtä aikaa luotituiskun keskelle runkoa.

Vihan karjunta kuului kaikkialta satamasta, kaupungista ja rannoilta.

„Georgesin“ tuli oli ollut niin hyvin suunnattu ja niin kauhea, että molemmat fregatit upposivat melkein silmänräpäyksessä.

Ranskalaiset vastasivat riemuhuudolla vihollistensa meluun.

Lioris oli komentanut tykistöä, ja hänen ansiokseen on siis luettava tämä onnellinen tulos. Hän olikin menehtyä riemusta.

Gatifet, jonka rohkeus vaaran, taistelun ja tukalan aseman tähden nyt oli jännittynyt melkein mielipuolisuudeksi, juoksi suurmaston luo ja kohotti voittoriikkaan Ranskan lipun.

„Eläköön keisari!“ huusivat merimiehet ilon, uskaliaisuuden ja hurjuuden huumaamina.

Muutamit sotalaivat lähtivät satamasta ja seurasiivat „Georgesia“ sen vanavedessä.

Surcouf kumartui Swindonin puoleen ja asetti pistoolinsa suun hänen otsaansa vasten.

„Kestävätkö 'Georgesin' purjeet?“ kysyi hän lyhyesti.

„Kestävät“, vastasi Swindon.

„Annetaan mennä sitten!“ huudahti urhoollinen bretagnelainen ja kääntyi miehistönsä puoleen. „Purjeet ylös, jok'ikinen riepu! Me koettelemme kuinka mastot kestävät!“

Innostus oli niin suuri, ettei kukaan odottanut venemiehen vihellystä. Merimiehet, upseerit ja sotilaat kiipesivät ylös mastoihin, hajaantuivat raakapuita pitkin ja silmänräpäyksessä olivat „Georgesin“ kaikki purjeet levitettyt.

Olisi voinut luulla että velho sauvallaan oli tehnyt ihmeen.

„Jumala on kanssamme!“ huudahti Surcouf iloisesti. „Kas tuolla käy sumu nousemaan uudelleen!“

Ja merestä alkoikin äkillisen ilmanmuutoksen johdosta nousta höyryjä, ja hetkiseksi hajaantunut sumu kietoi taas vaippaansa lahden, rannat ja sataman.

„Sulkekaa kanuuna-aukot! Sammuttakaa tulet!“ komensi kaappari ilosta vapisten.

„Mutta“, huomautti Lioris, „miten voit ohjata laivaa pimeässä?“

„Minä vastaan kaikesta, hyvät herrat!“ vastasi lujaa ääni.

Lioris ja Surcouf kääntyivät nopeasti. Williams, irlantilainen, seisoi peräsimen luona.

„Mitä?“ kysyi Surcouf ihmetellen. „Sinä et olekaan palannut maihin, vaikka minä jo annoin sinulle suositun summan.“

„Michel oli vähällä syöstä teidät turmioon“, vastasi kalastaja ja pudisti päätään. „Isän velvollisuus on sovittaa pojan rikos. Minä tunnen kulkuväylän, enkä jätä teitä ennen kun näette Ranskan rannat. Jos te joudutte hukkaan, joudun minäkin.“

Surcouf ojensi hänelle kätensä.

„Sinä olet ostanut takaisin poikasi hengen“, sanoi hän. „Sinä voit nyt antaa hänelle anteeksi, samoin kuin mekin kaikki teemme.“

Silloin katosi „Georges“ pimeyteen englantilaisten silmistä ja kulki ahtaaseen kanavaan suotuisan tuulen kuljettamana ja totellen tottunutta kättä, joka sitä ohjasi.

XXXVI.

WELKA.

Tuntia myöhemmin kulki „Georges“ rohkeasti Yarmouthin niemen ohii ja oli nyt Englannin kanavassa.

Koittava päivä sai vähitellen vallan yöstä ja sumusta ja valaisi kalpeilla vipajavilla säteillään merta, jota fregatti oli kulkenut.

Etäällä saattoi erottaa sotalaivojen ääriiviivat, jotka vielä itsepäisesti seurasivat ranskalaisia, mutta selvään näkyi, että fregatti kulki puolta nopeammin kuin sen takaa-ajajat.

Swindon oli puhunut totta: „Georges“ oli oivallinen purjelaiva.

Ainoastaan yksi alus, pienenpuoleinen kannellinen vene näkyi voivan menestyksellisesti kilpailla fregatin kanssa nopeudessa.

Tämä vene kulki eteenpäin sellaista vauhtia, että se joka minuutti tuli lähemmäksi „Georgesia.“

Taaksensa katsellessaan huomasivat ranskalaiset tämän vihollisensa, jonka tarmokkaisuus oli ilmeinen; mutta sen heikkous oli samalla niin silminnähtävä, että upseerit ja merimiehet kohottivat vaan olkapäitään olematta huolissaan, ja katselivat sitä välinpitämättömästi.

Surcouf ja Marcof olivat vasta jonkun hetken saaneet olla yhdessä. He seisoivat nyt käsi kädessä erillään muista ja heidän katseistaan saattoi selvään lukea, mitä heidän sydämissään liikkui.

„Luuletko, että englantilaiset muistavat meitä?“ kysyi Surcouf voitokkaasti hymyillen.

„Kyllä varmaan!“ vastasi Marcof, jonka miehekäitä kasvoja valaisi sanomaton ilo.

„Mutta“, virkkoi Surcouf lyhyen vaitiolon jälkeen, „eniten ihmetyttää minua se, että me yhdellä ainoalla yhteislaukauksella voimme upottaa fregatit.“

Lioris ja Gatifet lähestyivät silloin ystävyksiä. He kuuluivat Surcoufin viimeiset sanat.

Lioris hymyili.

„Minä olin pannut kaksi kuulaa joka kanuunaan ja tähtäsin vedenpinnan alapuolelle.“

„Ah!“ vastasi Surcouf, „Jumala suojelee todellakin Ranskaa ja sen lapsia!“

„Niin, Jumala suojelee meitä!“ toisti Marcof ja ojensi suuren kätensä Gatifetille. „Me olemme nyt kaikki vapaita ja onnellisia. Sinä enemmän kuin muut, Gatifet.“

„Niin“, vastasi bretneläinen, „olenhan minä onnellinen, se on totta; mutta täysin onnelliseksi en voi tulla ennen kun näen Martan.“

„Martan!“ sanoi Marcof ja peräytyi taaksepäin. „Etkö sinä ole vielä nähnyt häntä?“

„Missä olisin voinut nähdä hänet?“ huudahti Gatifet, silmät laajentuen hämmästyksestä.

„Gosportissa tietysti. Kaksi päivää sitten oli hän Portsmouthissa, etsimässä sinua. Minä itse annoin hänelle kirjeen missä ilmoitin hänelle paosta ja paikan missä hän voisi tavata sinut.“

„Martta Portsmouthissa! Martta Englannissa!“ huudahti Gatifet ja vaaleni kalman kalpeaksi.

Marcof oli — todellisen nimensä takaisin otettuaan — nähnyt Gatifetin vasta pari tuntia sitten, ja tämä tapahtui pari minuuttia ennen yleistä pakoa, jolloin Gatifet ja Lioris olivat vieneet pontoniin ne neljä säkkiä, joissa oli aseita, ruutia ja englantilaisia pukuja.

Hetket olivat silloin liian kalliit, jotta niitä olisi voinut käyttää yksityisten asiain ilmoittamiseen.

Muuten oli Marcof vakuutettu siitä että Martta hänen viittaustaan totellen oli lähtenyt Gosportiin ja löytänyt miehensä.

Yön tapahtumat olivat sitten erottaneet nuo molemmat merimiehet toisistansa.

Saatuana odottamattoman tiedon Martan olosta Englannissa, tunsu Gatifet veren jähmettyvän rinnassaan. Urhoollinen merimies pysyi vaivoin pystyssä.

Vihdoin palasivat kuitenkin hänen voimansa.

„Vene! Anna minulle vene!“ huudahti hän Surcouffille.

„Mitä varten?“ kysyi tämä ihmetellen.

„Palatakseni Portsmouthiin.“

„Palataksesi Portsmouthiin! Oletko järjiltäsi! Sinä joutuisit kiinni kaksikymmentä kertaa ennen kun pääsisit perille, etkä sinä vankeudellasi voisi hyödyttää vaimoasi.“

„Mitä siitä! Minä tahdon nähdä Martan! En tahdo jättää häntä yksin tuohon kirottuun maahan!“

Martta on elämäni, onneni! Mitä merkitsee kuolema, kun vaan saan nähdä hänet!”

„Rauhoitu!“ sanoi Marcof. „Kun kerran olemme Ranskassa, saamme neuvotella asiasta, ja vaikka minun täytyisi palata kanssasi . . .“

„Vene!“ sanoi Gatifet keskeyttäen hänen puheensa. „Vene, taikka minä heittäydyn mereen!“

Marcof ja Surcouf katselivat neuvottomina toisiaan.

Tyynenä ja päättäväisenä seisoivat Gatifet heidän vieressään ja nojautui toisella kädellään kaidepuuhun valmiina täyttämään uhkauksensa.

„Mutta minä en voi antaa sinun yksinäsi palata takaisin!“ huudahti Surcouf ja polki kärsimättömästi jalkaa.

„Vene!“ lausui Gatifet uudelleen ja hyppäsi kaidepuulle.

„No ota!“ vastasi Marcof. „Ja suojelkoon sinua Jumala!“

Gatifet riensi kiittämään häntä.

Surcoufin käskystä irroitti Mal-en-train veneen ja valmistautui laskemaan sitä veteen.

Silloin ehti kuulopiiriin alus, josta olemme puhuneet.

Siinä liehui valkoinen lippu — sovintoviiri.

„Kuka siellä?“ kysyi Surcouf ja nojautui kaidepuun yli, voidakseen kuulla paremmin.

Veneessä oli nainen ja kaksi miestä. Toinen viime mainituista istui peräsimen luona ja toinen hoiti purjeita.

Nainen oli polvistuneessa asennossa kannella.

Tämä näytelmä tuntui niin ihmeelliseltä nousevan auringon ensi säteitten valossa, jotka loivat kaikkialle melkein satumaisen hohteen, että jok'ainoa mies „Georgesissa“, Gatifet niihin luettuna, kiinnitti siihen kaiken huomionsa.

Vene lähestyi nopeasti ja toinen miehistä antoi merkin, että heille heitettäisiin köysi.

Tämän teki Surcouf itse.

Totellen salaperäistä vetovoimaa oli Gatifet jälleen lähestynyt kaidepuuta.

Äkkiä päästi hän sekavan huudon ja kaatui pitkäkseen kannelle.

Marcof riensi hänen luoksensa. Voimakas merimies oli pyörtynyt.

Hän oli tuntenut Martan hänen englantilaisesta puvustaan huolimatta.

Vene laskeutui laivan luo ja nuori nainen kiiruhti ylös portaita.

Mies, joka oli ohjannut peräsintä, nousi nopeasti ja käänsi katseensa Surcoufiin ja Marcofiin, jotka koettivat ajatuksissaan selittää tätä arvoitusta.

„Surcouf! Marcof!“ sanoi hän hitaasti. „Koetelkaapas molemmat muistoanne. Te, Surcouf, muistatte silloin Tritonin merimiehen, hänen, jolle te niin jalomielisesti lahjoititte Madrasin luona sekä vapauden että kultaa, jota hän tarvitsi onnensa saavuttamiseksi; te, Marcof, muistatte nuoren englannittaren, jonka te riistitte kuolemasta ja vaarojen keskitse veitte hänen onnellisen miehensä luo. Neljätoista tuntia sitten sain kuulla, että te olitte Portsmouthissa. Olisin voinut syöstä teidät turmioon — olen tehnyt voitavani pelastaakseni teidät. Velkani on maksettu. Hyvästi! Ja suokoon taistelujen Jumala, ettei meidän tiemme koskaan enää yhtyisi!“

Näin sanottuaan irroitti hän köyden, jonka avulla vene pysyi laivan vieressä, ja vastausta odottamatta valmistautuivat molemmat miehet kääntymään takaisin rantaa kohti.

XXXVII.

SURCOUFIN OIKEUS.

Päivän koittaminen ei ollut vähentänyt Portsmouthin satamassa vallitsevaa levottomuutta. Valtion veneet risteilivät satamassa ja lahdella useammin kuin milloinkaan ja veden päällä liikkuvia tykistöjä oli kiireesti viety toisten pontonien eteen, jotka olivat toimettona katselleet öisiä tapahtumia.

Englantilaiset pelkäsivät yleistä kapinaa.

Vankilaivojen ylipäällikkö ryhtyi yhdessä lordiamiraalin kanssa kaikenlaisiin varokeinoin yleisen turvallisuuden vahvistamiseksi; molemmat koettivat siten tukahuttaa raivoa, jonka kaappareiden ennen kuulumaton rohkeus ja heidän yritystensä onnellinen suoriutuminen oli heissä herättänyt.

Onnettomat vangit olivat saaneet kuulla kaikki ja viettivät nyt, unohtaen oman kurjuutensa, toveriensa voittoa lauluilla, joista ei puuttunut ivaa heidän vanginvartijainsa tappion johdosta.

Pontonipäälliköt olivat kokoontuneet suureen laivaan keskelle lahtea. Ryhmittyneenä lordiamiraalin ympärille ottivat he vastaan esimiehensä määräykset, ja olivat juuri palaamaisillaan takaisin laivoihinsa, kun pieni vene lähestyi Gosportin niemeltä päin ja pysähtyi amiraaliviraston suuren aluksen viereen.

Muuan upseeri hypähti kaksinkertaisten kaidepuitten yli ja meni amiraalin luo, jolle hän hätäisesti kuis-kasi jotakin.

Amiraali vavahti ja teki kiivaan liikkeen.

„Mahdotonta!“ mutisi hän vihdoin.

„Olen itse nähnyt“, vastasi upseeri yksinkertaisesti.

„Te olette nähnyt?“

„Olen.“

„Ja missä on tämä tapahtunut?“

„Gospordin niemellä. Minä lähdin teidän korkeutenne käskystä sinne, kun minua ja miehistöäni äkkiä hämmästytti kertomani.“

Amiraali kääntyi pontonipäällikköjen puoleen.

„Jokaisen on mentävä laivaansa. Ei kukaan saa astua maihin. Odottakaa lähempiä määräyksiä.“

Kun upseerit olivat poistuneet aluksesta, kääntyi hän merimiestensä puoleen:

„Soutakaa“, sanoi hän, „soutakaa niin pian kuin voitte.“

Vene lähti kulkemaan eteenpäin ja kiiti pian kahdenkymmenen soutajan avulla aika vauhtia Gospordia kohti, samaa tietä, jota Ripeaut edellisenä yönä oli kulkenut Britannian päällikön ja *transport officen* lääkärin kanssa.

Vajaassa neljännestunnissa oli matka kuljettu.

Rantaa lähestyessään he näkivät suuren ihmisjoukon, joka oli kokoontunut rannalle pystytetyn korkean maston ympärille.

Amiraali hyppäsi veteen, ennen kun vene ehti pysähtyä pehmeähiekkaiseen rantaan. Upseeriensa seuraamana astui hän nopeasti esineen luo, joka oli herättänyt niin suurta huomiota; mutta hän pysähtyi pian kauhun jähmetyttämänä nähtyään mitä siellä oli.

Amiraalin huomattessaan väistyi ihmisjoukko kunnioittavasti syrjään. Viha ja kauhu kuvastui kaikkien kasvoilla.

Se, mikä kaukaa katsellen näytti mastolta, ei ollut muu kuin korkea ja komea hirsipuu, joka oli lujasti kiinnitetty maahan.

Tämän rangaistuslaitoksen pitkän poikkipuun päässä roikkui ruumis riippuen ilmassa ja heiluen sinne tänne.

Hirsipuun juurella oli kaksi lujasti yhteen sidottua ihmisruumista.

Toinen näistä oli jo varmaan ollut kuollut useampia tunteja, qllen jo mätänemistilassa, toinen oli vielä hengissä, mutta aivan tajuton.

Hirsipuun keskikohdalle oli kiinnitetty suuri musta taulu, johon oli kirjoitettu suurilla kirjaimilla:

Surcoufin ja Marcoufin oikeutta.

Hirtetty ei ollut kukaan muu kuin Rawlow.

Se, jota oli toisella tavalla rangaistu, tunnettiin tohtori Weisiksi, ja ruumis, johon hän oli sidottu, oli erään ranskalaisen merimiehen, joka oli edellisenä päivänä kuollut keltakuumeeseen; hän oli ollut tohtori Weisin hoidokkaana, joka oli vielä varmemmin tappanut hänet kuin tuo kauhea tauti.

Amiraalin käskystä otettiin Rawlowin ruumis alas ja katkottiin köydet, joilla Weis oli sidottu.

Brittanian päällikkö oli tietysti kuollut. Mitä Weisiin tulee, saatiin se vähäinen elonkipinä, mitä hänessä oli jälellä, suurilla ponnistuksilla elpymään.

Hän aukasi silmänsä, hengitti syvään ja loi ympärilleen tylsän katseen.

Pelko oli sekoittanut hänen järkensä. Hän oli tullut mielipuoleksi.

Brittanian vangit olivat kostetut: kaapparit olivat harjoittaneet oikeutta.

Melkein samaan aikaan kuin tämä tapahtui, noin puolenpäivän ajoissa, palasi Portsmouthin lahteen vene, jolla Martta oli viety „Georgesiin“. Soluen Wightin saaren rantoja myöten saapui se pian sataman sisäosaan.

Kaksi merimiestä oli täällä odottamassa sitä. He soutivat pienen aluksen luo ja hinasivat sitä pitkin

rantaa. Vihdoin laskivat he maihin. Georges ja Fuller juoksivat ylös hakatulle rantakivitykselle.

Vähän matkan päässä siitä paikasta, johon vene oli pysähtynyt, oli vaunut. Molemmat ystävykset kii-ruhtivat niiden luo.

„No?“ kysyi Coelia ja pisti kauniin päänsä ulos vaunuista.

„Pelastetut!“ vastasi Georges hiljaa.

Nuori nainen veti miehensä puoleensa ja painoi häntä sydäntänsä vasten.

„Minne me nyt lähdemme?“ kysyi Fuller.

„Minne vaan tahdot. Olemmehan molemmat va-paat, koska jo olemme jättäneet erohakemuksemme.“

Tällä hetkellä leikkivät talviauringon kalpeat säteet ranskalaisten valloittaman kaapparifregatin viireissä ja tähystäjät ilmoittivat maan olevan nähtävissä.

Kaikki nuo miehet, jotka muutama tunti sitten olivat olleet vankeina, kaikki nuo onnettomat, jotka vihdoinkin olivat pelastuneet pontonien vaaroista, tun-keutuivat nyt sykkivin sydämin laivan keulaan, ojenne-tuin käsin ja kuumeentapaisin katsein.

„Lapset!“ huudahti Surcouf ja osoitti pientä sinistä pilkkua, joka näkyi taivaan rannalla ja jota kohti kaikki nuo loistavat silmät olivat suunnatut. „Lapset! Tuo on Roulen vuori! Sen takana on Cherbourg! Me näemme Ranskan rannat!“

„Eläköön keisari! Jumala varjelkoon Ranskaa!“ kaikui yhtenä ainoana voimakkaana ja innokkaana huutona ranskalaisten huulilta.

3 mk. 50 p.